

Technická univerzita v Liberci

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

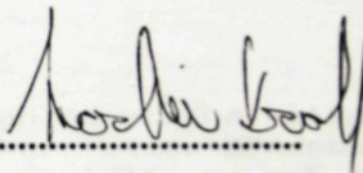
Katedra : Pedagogiky a psychologie - oddělení sociálních věd

Obor : Sociální pracovník

Občanská sdružení a nadace v péči o lidi s postižením - při integraci do společnosti a prosazení jejich práv

Autor :

Martin KROLL

Podpis :

Adresa : Nad Sokolovnou 616, Liberec 25, P.S.Č. 463 12

Vedoucí práce : PhDr. Věra Doušová

Konzultant ZP : PhDr. Věra Doušová

Počet	stran	obrázků	tabulek	příloh
	97	3	23	4

v Liberci dne 11.12.1998

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

461 17 Liberec 1, Hálkova 6 Tel.: 42.48.5227111 Fax: 42.48.5227332

Katedra: Pedagogika a psychologie – oddělení sociálních věd

ZADÁNÍ ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

kandidát: Martin Kroll

adresa: Nad sokolovnou 616, Liberec 25, PSČ 463 12

odbor: Sociální pracovník

Název ZP: Občanská sdružení a nadace v péči o lidi s postižením

Vedoucí práce: PhDr. Věra Doušová

Termín odevzdání: 20.12.1998

Pozn. Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž specifikují zadání: východiska, cíle, předpoklady, metody zpracování, základní literatura (zpravidla na rub tohoto formuláře). Zásady pro zpracování ZP lze zakoupit v Edičním středisku TU a jsou též k dispozici v UK TUL, na katedrách a na Děkanátě Pedagogické fakulty.

V Liberci dne30..10..... 1997.

.....
vedoucí katedry

.....
děkan

Převzal (diplomat):

Datum:

Podpis:

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Univerzitní knihovna
Voroněžská 1329, Liberec 1
PSČ 461 17

11.88./99P_B A

KPP/SPRA
97a, 86a, příl.

V bakalářské práci na téma " Občanská sdružení a nadace v péči o lidi s postižením - při integraci do společnosti a prosazení jejich práv " chci na příkladu dvou organizací hájících práva a integraci osob s postižením záměrně zdokumentovat dva odlišné přístupy a pochopení daného problému na křehkosti ve vzájemném vztahu veřejnosti k lidem s postižením a pohledu těchto lidí na ostatní společnost. Cílem práce je přijetí občanských sdružení a nadací jako profesních partnerů při řešení integrace a prosazování práv zdravotně postižených ve společnosti.

OSNOVA

Úvod

Historický pramen

Barriery mezi námi

Sdružování

Nestátní subjekty v oblasti práv a integrace lidí s postižením do společnosti

Kdo chce pomáhat druhým, měl by rozumět sám sobě - činnost problém či nikoli ?

Závěr

Doporučená literatura

1. Blažek, B. Olmrová, J.: Světy postižených
2. Gabura, J.-Pružinská, J.: Poradenský proces
3. Macháčová, M.: Sociálně právní ochrana, metody - část obecná
4. Macháčová, M.: Sociálně právní ochrana, základy a metody - část zvláštní
5. Novosad, L.: Základy speciálního poradenství
6. Novotná, V.-Shimmerlingová, V.: Sociální práce její vývoj a metodické postupy
7. Říčan, P.: Cesta životem
8. Vágnerová, M.-Hajd Moussová, Z.-Štech, S.: Psychologie handicapu

Prohlášení k využívání výsledků ZP

Jsem si vědom toho, že závěrečná práce je mým dílem, a že si ji nemohu sám bez povolení školy duplikovat, a že závěrečná práce může být použita či vydávána (kopie) za účelem využití jinými osobami. Beru na vědomí, že po předání školy si mohu závěrečnou práci vyhládat v Univerzitní knihovně Technické univerzity, kde je uložena.

Autor: Martin KROLL

Adresa: Nad Sokolovnou 616, Liberec 25, P.S.C. 463 12

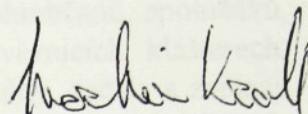
Podpis:

Martin Kroll

Prohlášení o původnosti práce

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškerou použitou literaturu.

v Liberci 11.12.1998

Podpis:

Poděkování

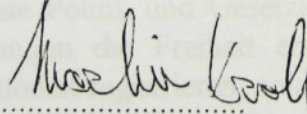
Na tomto místě bych chtěl poděkovat všem, kteří se o vznik této závěrečné práce zasloužili. Na prvním místě je to vedoucí závěrečné práce PhDr. Věra Doušová, která mi byla nápomocna svými radami a připomínkami. Poděkování náleží i panu Mgr. Novosadovi, který tuto mou závěrečnou práci kontroloval po stylistické a pravopisné stránce. Nesmím zapomenout, ani na všechny ostatní, kteří mi pomáhali svou radou, zkušeností, praktickým výkladem. Poděkování náleží i všem lidem pracujícím a pomáhajícím v neziskových organizacích a nadacích nám občanům se zdravotním postižením.

Prohlášení k využívání výsledků ZP

Jsem si vědom toho, že závěrečná práce je majetkem školy, a že s ní nemohu sám bez povolení školy disponovat, a že závěrečná práce může být zapůjčena či objednána (kopie) za účelem využití jejího obsahu. Beru na vědomí, že po pěti letech si mohu závěrečnou práci vyžádat v Univerzitní knihovně Technické univerzity, kde je uložena.

Autor: **Martin KROLL**

Adresa: **Nad Sokolovnou 616, Liberec 25, P.S.Č. 463 12**

Podpis:

Resume

Práce se zabývá vznikem a prací občanských sdružení a činností nadací pomáhajících osobám se zdravotním postižením v jejich integraci do společnosti. Lidem se zdravotním postižením je třeba pomoci, aby mohli žít neizolovaně ve společnosti ostatních lidí, spoluobčanů, spolužáků, dle možností jako ostatní lidé. A „ostatní lidé“ žijí izolovaně pouze ve věznicích, klášterech, kasárnách a nemocnicích - tj. institucích. Aby požadavky mohly být splněny, začala a začínají vznikat nejenom ve vyspělých demokraciích, ale také u nás hnutí a sdružení občanů, fungujících tak říkáje jako „nátlakové skupiny“ tlačíce na parlament, vládu, stát. Tato sdružení své požadavky prosazují legislativní cestou přes určitý „politický“ nátlak. Právě stát svou politikou a zákony určuje prostor a míru pro svobody občanů včetně svobody sdružování. Občané se mohou svobodně sdružovat a registrovat své organizace, pokud jejich cílem není omezovat osobní, politická nebo jiná práva ostatních občanů.

Summary

This work deals with the coming into being and the work of Citizen associations and the endowments for helping handicapped people to take their place in society. It is necessary to help handicapped people so that they don't live isolated from the society of other people, their fellow-citizens, their follow-students and according to their possibilities, of other people. These other people live in isolation only in prisons, convents, barracks and hospitals - that means institutions. So as to fulfill these demands, movements and unions have been formed not only in mature democratic countries but also in our country. These movements and unions of citizens are lobbying parliament, the government, the state. These Unions are trying to get their demands fulfilled in a legal way using political lobbying. It is the state that determines by its policy and laws the space and the size of freedom for its citizens including the freedom for these unions of citizens. Citizens can freely join such unions and register their organisations if their aim doesn't claim to restrain personal, political or other rights of other citizens.

Zusammenfassung

Diese Arbeit beschäftigt sich mit dem Entstehen und der Arbeit der bürgerlichen Vereinigungen und Stiftungen, die den gesundheitlich Beschädigten helfen sollen, bei ihrer Integration in die Gesellschaft. Diesen gesundheitlich beschädigten Menschen muss geholfen werden, sodass sie nicht in Isolation von den anderen Leuten, Mitbürgern, Mitschülern, leben müssen sondern möglichst wie normale Leute. Diese anderen Leute leben isoliert nur in Gefängnissen, Klöstern, Kasernen und Krankenhäusern, das heisst in Institutionen. Damit diese Anforderungen erfüllt werden können, entstehen nicht nur in den fortgeschrittenen Demokratien sondern auch bei uns Bewegungen, bürgerliche Vereinigungen, die einen gewissen Druck auf das Parlament, auf die Regierung, auf den Staat ausüben, um ihre Anforderungen durch diesen „politischen“ Druck durchzusetzen. Es ist natürlich der Staat, der durch seine Politik und Gesetze Raum und Mass gibt, und so den freien Bürgern und den Vereinigungen die Freiheit ermöglicht. Die Bürger können sich frei vereinen und ihre Organisationen registrieren, solange es ihr Ziel ist, persönliche Freiheit, politische Rechte oder andere Rechte der anderen Bürger nicht einzuschränken.

OBSAH

1 Úvod	1
A Teoretická část	
2 Historický vývoj neziskových organizací na území naší republiky	3
2.1 Neziskové organizace - rysy a postavení	6
2.2 Teoretické názory odborníků	7
2.2.1 Úskalí neziskového sektoru	9
3 Právní problematika - Výklad základních právních pojmů v ČR (Úvod do problematiky legislativy neziskových organizací)	12
3.1 Druhy právnických osob	12
3.1.1 Schéma z prvních navrhovaných typologií neziskových organizací u nás po roce 1989	15
3.1.2 Typy neziskových organizací dle právní úpravy platné v ČR	17
4 Něco k problematice Zákona o obecně prospěšných společnostech	22
5 Význam neziskových organizací pro demokracii	25
B Praktická část	
6 Kdo jsem, společnost a já, já a společnost, společnost a skupina osob - bariéra ano či ne	28
6.1 Bariéry mezi námi	31
6.2 Máme si co vzájemně nabídnout, společnost a skupiny osob se zdravotním postižením, jen společně jsme silní	34
7 Nestátní a státní subjekty monitorující nemoci a postižení u osob se zdravotním postižením	40
7.1 Prvořadé je poslání	43
7.1.1 Praktické aspekty	45
7.1.2 Založení občanského sdružení a nadace	45
7.1.2.1. Počty organizací registrovaných v ČR	53
7.1.2.2 Členství - získání, typy, zapojení členů	55
7.2 Nadace a organizace občanů se zdravotním postižením	56

7.2.1 Výklad některých pojmů	60
7.2.2 Regionální rozložení jednotlivých typů organizací	62
7.2.3 Podrobnější členění občanských sdružení	62
7.2.4 Služby a činnosti, které poskytují občanská sdružení a nadace	64
7.2.4.1. Příklady typů organizací - dělení	67
8 Financování neziskového sektoru a nadací	70
8.1 A jak je to s darem?	73
8.2 Sponzorství	74
8.3 Dva důvody proč poskytnout finanční prostředky	75
8.3.1 Důvody proč financovat právě naše aktivity	75
9 Partnerství a jeho definice	77
10 Kdo chce pomáhat druhým, měl by rozumět sám sobě - činnost problém či nikoliv	80
10.1 Hypotézy	81
10.2 Charakteristika zkoumaného vzorku	81
10.3 Metodika výzkumu	81
C Závěr	
11 Závěrečné shrnutí	94
10.1 Doporučení pro praxi	96

Seznam použité literatury

Přílohy

1. Úvod

Motto

„ V demokratických společnostech jsou ... všichni občané nezávislí a slabí; nezmohou sami o sobě téměř nic a nikdo z nich nemůže donutit své bližní, aby mu poskytli pomoc. Hrozí jim tedy bezmocnost, pokud se nenaučí svobodně si pomáhat. “

Alexis de Tocqueville

Zaměřil jsem se ve své práci na neziskové organizace (jejich druhy) a nadace v péči o lidi s postižením. Tyto organizace, označované pod souhrnným názvem „neziskový sektor nebo třetí sektor“, pomáhají i lidem s postižením při jejich integraci do naší společnosti. Tato práce je mým vlastním pohledem na tuto problematiku.

Ve své práci budu využívat jednak svých vlastních zkušeností a poznatků z práce ve vedení jedné z mnoha neziskových organizací, tak i připomínek a názorů od ostatních řadových členů a ostatních kolegů z jiných organizací. Práce v této sféře je náročná, vyčerpávající a málokdy přináší okamžitý efekt. Úloha těchto organizací je proto v některých oblastech nezastupitelná. Často totiž není v moci státu a státních institucí věnovat mimořádnou pozornost jednotlivým složitým sociálním situacím, které vyžadují nestandardní či rychlá řešení. Taktéž ani podnikatelský sektor, jenž předpokládá určitý zisk z této činnosti, není schopen převzít tuto roli.

Zdá se, že nikdo jiný nemůže lépe pochopit problémy nemocných AIDS, vyléčených alkoholiků, rodičů těžce postižených dětí, samotných občanů stížených oslabením svého zdravotního stavu, od nepatrných projevů až po ty nejtěžší, než svépomocné skupiny těch, kteří mají stejný problém. Řada nadšených lidí pracuje v neziskových organizacích a nadacích ku prospěchu těch, jimž slouží bez nároků na honorář, jen za dobré slovo, pohlázení, úsměv, za slovíčko „*děkuji*“. Jiní se zase snaží chránit práva menšin, hájit člověka proti nespravedlnosti, byrokracii státních úřadů, hlídat projevy rasismu či netolerance ve společnosti. Jedna z velkých předností neziskových organizací je jejich malá ekonomická náročnost, osobní přístup, schopnost přinášet pozitivní změny, upozorňovat na problémy. Lidé, kteří se zde angažují, mají chuť dělat něco pro dobrou věc a nespolehat se na pomoc shůry. Tato práce jim většinou přináší uspokojení právě bez ohledu na výši odměny.

Podle statistik je v České republice zaregistrováno okolo 28.000 občanských sdružení a přibližně 4.000 nadací. Každým rokem roste počet neziskových organizací v průměru o pět tisíc. Celkový přírůstek se však v posledních letech snižuje, což svědčí o určité stabilizaci sektoru. Početná část občanských sdružení, působících v České republice, tvoří organizace pro volný čas, zájmovou a sportovní činnost (i zde jsou organizace, jež pomáhají osobám se zdravotním postižením). Oblast sociální, zdravotní, lidských práv a národnostních menšin představuje pouhá 3% z celkového počtu občanských sdružení a 20% z registrovaných nadací.

Tzv. „třetí“ nebo „neziskový“ sektor zahrnuje širokou škálu organizačních forem a činností. Právě tato široká variabilita, rozmanitost a mnohorozměrnost neziskového sektoru je důvodem jeho obtížné uchopitelnosti, stanovení jednotné definice a jednoznačného terminologického označení. Každá definice či přirovnání je zplošťující, a je tedy dobré si uvědomit a stanovit, z kterého úhlu pohledu je neziskový sektor nazírán.

Z ekonomického pohledu je chápán hlavně jako prostor mezi státem a sférou zisku, z hlediska politického jde spíše o prostor mezi občanem a sférou politiky, z hlediska sociologického pak mezi jedincem, resp. rodinou a širším společenstvím apod. Těmto pohledům pak odpovídají i termíny, které jsou pro neziskový sektor ve světě užívány a jejichž přeložení do naší mateřštiny nám stále zní poněkud cize. Některé kladou důraz na prvek dobrovolnosti, jiné na soukromý, nestátní charakter, jiné na princip neziskovosti, charitativnosti, veřejného prospěchu nebo na občanskou angažovanost. Těmto hlediskům pak odpovídá i označení neziskové, nevýdělečné organizace nebo občanské, nevládní, charitativní, soukromé, dobrovolné apod.

Ve své práci použiji nejčastěji termín „neziskový sektor“ či „neziskové organizace“, který budeme chápat jako souhrnné označení pro organizace registrované jako občanská sdružení, nadace i církve a jejich zařízení, k nimž nově přibývají obecně prospěšné společnosti. Nebudu se vyhýbat i jiným termínům, budou-li v určitých souvislostech výstižnější.

Části práce jsou řazeny tak, aby obsahovaly historické prameny, právní podmínky, ve kterých vzniká neziskový sektor u nás, doplněn o poznatky světových odborníků na problematiku neziskového sektoru. V práci budete moci naléznout i kapitolu s faktografickým přehledem o počtu, struktuře a státních dotacích pro neziskový sektor. Finanční prostředky jsou taktéž důležitým bodem pro činnost organizací.

Pro demonstraci použiji srovnání práce dvou organizací na stejném poli působení, v jejich osobním přístupu a vedení v problematice osob se zdravotním postižením. Kvalita obsazení, myšlenka, rozvrhnutí a perspektiva pro další činnost velmi závisí na lidském a osobnostním faktoru lidí ve vedení neziskových organizací. Má práce je i poděkováním všem bezejmenným kolegyním a kolegům, kteří věnují své síly k řešení sociálních problémů. Svou vůlí a iniciativou chtějí prolomit všechny bariéry skutečné či smyšlené, jež tyto problémy po dlouhá léta zakrývaly. Přál bych si, aby tomu i má práce napomohla.

V samotném úvodu práce o neziskových organizacích a nadacích je vhodné se zmínit o skutečnostech, jež vedou ke vzniku těchto organizací, a v jejím průběhu za pomoci hypotéz zdůvodnit potřebnost existence těchto nestátních subjektů v oblastech, v nichž vyvíjejí svou aktivitu.

Děkuji Vám všem.

A. Teoretická část

2. Historický vývoj neziskových organizací na území naší republiky

V minulých staletích žily osoby se zdravotním postižením, tělesně, smyslově nebo duševně postižení ve svých rodinách, obcích. Velmi těžce nemocní a hluboce mentálně retardovaní někdy žili ve zvláštních klášterních (církvních) prostorách, kde o ně bylo pečováno. Půjdeme-li ještě dále v historických pramenech vývoje naší lidské společnosti, nalezneme zde další příklady. U primitivních společenství nebyl jen kladen důraz na zdravotní stránku (stav, konstituce, nemoc, staří), byl zde kladen důraz i na stránku materiální = vlastnictví materiálních hodnot. Jedinci, jakkoliv odlišní po zdravotní stránce, byli pro ostatní jen zátěží (lov, obrana, přesuny za potravou, letní a zimní táboření), prostě ujídali ze společného krajíce a přitom jejich využitelnost byla nulová. Proto byli slabí, nemocní a staří jedinci vylučováni či ponecháváni bez ochrany, usmrcováni. Tyto praktiky nejdéle vydržely na Islandu do 11. století.

Také ve starém Řecku a Římu, Spartě byli odlišní, nemocní, staří a také i dívky svrhováni z útesů, usmrcováni (připomeňme si Taigetské pohoří ve Spartě, Tarpeijskou skálu na Kapitolu v Římě - ze které byly házeny děti, staří a nemocní, tak i 90 000 postižených Němců, které nechal povraždit Hitler na začátku války). Vše se dělo s přihlédnutím k obranyschopnosti, vojenské službě a strategii, přelidnění a majetku. Nebylo tomu tak, pokud rodina či osoba vlastnila majetek nebo zastávala určité postavení. Pro příklad mohu uvést: Mongolská říše, kdy syn Kublajchána trpěl epilepsií; v Římě císař Klaudius měl DMO a tělesné postižení, César trpěl epilepsií a Kaligula po zánětu mozku byl psychopatickou osobou. U nás pak Jan Pohrobek trpěl diabetem a záchvatovitým onemocněním, Václav IV. alkoholismem a Rudolf II. rozpadem osobnosti.

Přechodem k otrokářské společnosti byla zavedena metoda výběru, kdy z postižených osob byli vybráni jedinci, kteří mohli (byli schopni) vykonávat určitou práci - veslaři na galérách, nádeníci v mlýnech, šašci u králů, skřeti v kočovných společnostech a cirkusech.

Tolik v kostce z dávné historie, věnujme se teď rozvoji neziskových organizací na našem území. Již v průběhu 15. a 16. století se začala ve větší míře u nás rozvíjet chudinská péče. Církevní dobročinnost byla doplňována dobročinností laickou a světskou. Již tehdy se dobročinnost uplatňovala při nejrůznějších formách péče: při péči ústavní, v nalezincích, v sirotčincích, v nemocnicích, při péči o vězně, při vykupování otroků, při péči o bývalé zajatce,

při péči o pocestné, při pomoci chudým, při péči o zbloudilé dívky, při péči o postižené v dobách velkých pohrom (mor, malomocenství), při péči o mrtvé a jejich pohřbívání apod. Výraznou roli v péči o chudé a potřebné sehrály rovněž nadace, o jejichž existenci svědčí zmínky v dochovaných listinách ze 13. století. Jejich raná činnost byla zpočátku zaměřena převážně na podporu církvi a duchovního vzdělání. Mezi nadacemi církevními, zbožnými nebo duchovními, podporujícími např. mešní stipendia, zakládání chrámů, dotace oltářů, kaplí, seminářů, zbožných bratrstev apod., můžeme však nalézt i nadace pro chudé panny, sirotky, invalidy a slepce.

Od 18. století patří všechny nadace a spolky na našem území do správy veřejné. V roce 1754 došlo k evidenci počtu dobročinných „nadání“ určených pro chudinu a byl nad nimi stanoven státní dohled zemské vlády. Hlavně nadace ji musely předkládat zakládací listiny a roční výkazy o stavu jmění. Během národního obrození v českých zemích v 19. století došlo k velkému rozmachu spolkové činnosti.

Po vzniku samostatné Československé republiky v roce 1918 vznikaly dobrovolné organizace často na národnostním či náboženském principu nebo se věnovaly jednotlivým sociálním a zdravotním problémům. Zvláštní postavení měly polooficiální subjekty sociální péče. Nazývaly se tak spolky, které spolupracovaly s orgány veřejné péče a měly i některé úřední pravomoci. Mezi tyto organizace patří např. Čs. červený kříž, Masarykova liga proti tuberkulóze, Zemská péče o mládež nebo Liga válečných invalidů a vysloužilců apod. Tyto spolky měly širokou síť místních poboček a stát jim svěřoval důležité úkoly, např. dozor nad ústavy, zdravotnickými zařízeními, vyhledávání pěstounů, vyhledávání a evidenci válečných invalidů a vdov po nich, účast v trestním soudnictví nad mládeží.

Ve 30. letech proběhlo v ČSR rozsáhlé statistické šetření, jehož součástí bylo zmapování veřejné i soukromé sociální a chudinské péče. Podle údajů Státního statistického úřadu působilo v té době v ČSR pouze v oblasti pro dobročinnou a humanitární péči 5140 spolků. Práce dobrovolných spolků byla nejčastěji zaměřena na budování a vedení různých ústavů a zařízení, které byly v této době považovány za nejúčinnější formu péče (chudobince, ozdravovny, sanatoria, ústavy pro choré, útulky pro studující, jesle, poradny, prázdninové osady apod.). Spolky byly v této době vlastníky celkem 16 % těchto zařízení, obce 60 %, ostatními vlastníky byly státní orgány, soukromníci aj. Z celkových nákladů, vynaložených na sociální péči, představovala dobrovolná a soukromá sociální péče celkem asi 26 % a to po odečtení státních subvencí. Např. pouze Charita obhospodařovala v roce 1938 v Čechách celkem 172 ústavů pro téměř 40 tisíc chovanců.

Během německé okupace byla činnost většiny dobrovolných spolků ochromena či zrušena. Po válce byla obnovena činnost většiny spolků a nadací, jejich vývoj však brzy násilně přerušil rok 1948. Sdružování občanů v nezávislých organizacích bylo znemožněno, majetek spolků a nadací byl konfiskován, řada lidí byla pronásledována a vězněna. Od roku 1951 byly systematicky rušeny všechny charitativní a diakonické spolky v Československu. Diakonická církevní zařízení sociální péče mohla sice církev užívat, avšak v roce 1960 musela svá sociální zařízení odevzdat bez náhrady státu. Na konci 60. let vzniklo několik občanských sbírek, z nichž nejznámější byla rozsáhlá akce na podporu opuštěných dětí Konto SOS dětských vesniček. Svoji činnost obnovil například Skaut, Sokol a jiné organizace. V následujícím období byly tyto aktivity opětovně zakázány.

Veškeré povolené společenskopolitické aktivity sdružovala v období socialismu Národní fronta. Kromě politicky orientovaných organizací (Svaz československo-sovětského přátelství, Československý mírový výbor) zde byly zastoupeny zájmové a tělovýchovné svazy. Organizace Národní fronty byly plně dotovány ze státního rozpočtu. V oblasti sociální a zdravotní měl monopolní postavení Svaz invalidů. V tomto období vznikla také opoziční

pronásledovaná organizační seskupení ve formě petičních občanských iniciativ (Charta 77, Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných, Československý helsinský výbor apod.). Kromě prosazování občanských svobod se tyto iniciativy zaměřovaly i na problémy sociální. Občanské iniciativy vyvrcholily v roce 1989. Občané zřizovali občanská sdružení a nadace s nejrůznějším zaměřením. V roce 1990 byla zákonem č. 83 o sdružování občanů upravena činnost občanských sdružení a umožněna existence nových, na státu nezávislých subjektů. Řada organizací se zaměřila na chybějící sociální a zdravotní služby, které byly státem opomíjeny. Svaz invalidů zanikl a vytvořila se síť organizací specializovaných na problémy a potřeby jednotlivých cílových skupin.

Značný objem finančních prostředků bývalé Národní fronty byl rozdělen a převeden na Československou radu pro humanitární spolupráci (ČSRHS), jejímiž členy se stávaly humanitárně zaměřené organizace. Část fondu byla převedena na Nadaci Jiřího z Poděbrad pro evropskou spolupráci. ČSRHS převzala část z 262 milionů bývalého Fondu míru a solidarity (přibližně 70 milionů korun), z výnosů přidělovala prostředky na rozjezdové dotace nově vzniklých humanitárních organizací. V další činnosti dnes pokračuje pod názvem Rada humanitárních sdružení.

Sociální činnost obnovila také řada církevních organizací ve svých diakonických a charitativních zařízeních, která získala restituci zpět do svého majetku. Byla obnovena činnost i několika předválečných spolků a nadací, které se dnes snaží navázat na zpretrhanou tradici.

V začátcích sehrála velkou roli pozitivní politika státu, která napomáhala rychlému rozvoji neziskového sektoru. Vláda vytvořila základní právní i daňové předpoklady pro činnost občanských aktivit, rozdělila prostředky z Národní fronty, vydala zásady financování občanských sdružení. V roce 1992 rozhodla vláda o vytvoření Nadačního investičního fondu. Řada nadací doufala, že je Nadační investiční fond finančně podpoří. Ale nestalo se tak. (Či ano?)

Historický vývoj neziskového sektoru u nás je dokladem toho, že stupeň rozvoje neziskového sektoru v dané společnosti souvisí nejen s její ekonomickou vyspělostí, ale zejména se svobodou shromažďování a sdružování.

Přerod naší společnosti od centrálně řízené k tržní provázely politické, ekonomické a sociální změny. Tyto změny byly nejenom překotné až revoluční, bylo jich provedeno také velké množství.

Byl umožněn vznik a rozvoj tzv. ziskového soukromého sektoru. Současně u nás začal působit tzv. neziskový soukromý sektor, jehož cílem není zisk, ale veřejný zájem.

Snáze byla provedena transformace v tzv. ziskovém sektoru. Obtížnější je zcela logicky situace ve státní správě, zdravotnictví, sociálních službách, školství či vědě. Ohledně těchto otázek neexistuje obecný konsensus. Není tedy žádnou zvláštností, že obecný konsensus neexistuje ani co se týče neziskového sektoru u nás. Problémy neziskového sektoru jsou problémy, které potřebují více času. Zde nepostačí pouze ekonomická přeměna. Je třeba rekonstrukce morálních postojů občanů. Protagonisté neziskového sektoru si na druhé straně musejí uvědomit, že spontánní podpora občanů je nepostradatelným předpokladem k činnosti neziskových organizací. Protože nejen dle protagonistů neziskového sektoru je jeho **klíčovým slovem důvěra**. A díky historickým zkušenostem je u nás slabá důvěra k direktivnímu organizování.

Z období Národní fronty a demokratického centralismu se v České republice vyskytuje nedůvěra k vytváření center. Přesto má v neziskovém sektoru u nás významné postavení Informační centrum nadací. Mezi činnosti ICN patří například školení, právní či finanční konzultace pro neziskové organizace. Vydávání Bulletinu ICN a klubu ICN umožňuje kontakt mezi členy a představiteli různých neziskových organizací. Informační centrum nadací také spolupracuje s veřejnými knihovnami, aby byly informace o neziskovém sektoru přístupné přímo v regionech.

Členové neziskových organizací se také každoročně scházejí, diskutují, formulují své cíle a úkoly na konferenci nevládních neziskových organizací.

2.1. Neziskové organizace - rysy a postavení

V demokratické společnosti hrají neziskové organizace důležitou roli, a to pro svou pružnost v reagování, nenáročnost na náklady a variabilitu pomoci. Poukazují na naléhavé případy, blíží se střety, nedostatky a stále přetrvávající postoj společnosti ke spoluobčanům se zdravotním postižením. Demokratická společnost by si měla takového upozornění vážít a snažit se na ně reagovat.

Převážná část organizací neziskového sektoru, kterých se týká tato práce, působí především v oblasti zdravotní a sociální péče. Stranou nezůstává ani kultura, vzdělání, vědecký výzkum atd. Volíme pro ně označení jako charitativní, nadační, sdružené, veřejně prospěšné, bezpodílové ... Obecně však spojují některé znaky veřejnoprávního orgánu s některými znaky soukromého podniku. Neziskové organizace se zaměřují na poskytování služby pro veřejnost, nikoliv na maximalizaci svých zisků.

Jeden z největších odborníků na problematiku neziskových organizací Lester M. Salamon napsal, že existuje šest základních určujících rysů, které neziskové organizace sdílejí:

- 1.) jsou formálně ustaveny (institucionální struktura; organizace)**
- 2.) jsou soukromé (institučně a konstitučně odděleny od státního aparátu; mohou však od státu dostávat finanční prostředky)**
- 3.) nerozdělují zisk**
- 4.) jsou samosprávné (kontrolují vlastní činnost)**
- 5.) jsou dobrovolné (využívají čas a zdroje jednotlivých dobrovolníků)**
- 6.) jsou veřejně prospěšné (slouží zájmu mimo soukromé zájmy svých členů, a tak přispívají veřejnému blahu)**

Činnost neziskových organizací bývá také motivována daňovými a jinými osvobozeními pro přispěvatele nebo daňovými osvobozeními pro ty, kteří poskytují neziskovým organizacím kapitál.

(L. Salamon, 1992)

Jedním z důležitých rysů neziskových organizací vůbec je jejich hospodaření s finančními prostředky. Myslím, že stále více dnes bude samotnému neziskovému sektoru záležet na dobrém a podrobném vyúčtování příjmů i výdajů. To pomůže k udržení dobrého jména i

postavení v naší společnosti. Má to také vliv i na rozhodování přispěvatelů - státu i soukromých dárců. Státní podpora by neměla být pro neziskové organizace to nejdůležitější (dnes kdo ví ?). Nejdůležitějším prvkem je pro ně motivace členů. Pokud se neziskové organizaci podaří vlastními silami učinit první kroky, vedoucí ke splnění vytyčeného úkolu, pak může být státní podpora oprávněná a na místě. Předchází-li však státní podpora vlastnímu zahájení činnosti, je vysoce pravděpodobné, že dojde ke spotřebování finančních prostředků, aniž bude dosaženo předpokládaného efektu.

Na straně druhé však zaznívají hlasy a obavy z praní špinavých peněz přes neziskové organizace a nadace, a tím pak může dojít i k jejich diskreditaci. Proto je připravena půda právě široce definovaným rámcem neziskových organizací spolu s daňovými výhodami. Oponenti se domnívají, že demokratické prostředí nesouvisí s výhodami pro neziskové organizace, ale s kultivováním osobních svobod každého jednotlivce. Činnost, motivovaná jinak než dosažením zisku, má přirozené místo v lidském životě a není třeba ji tedy podporovat daňovými úlevami.

Neziskový sektor jako takový bývá většinou charakterizován jako organizace s vysokým stupněm solidárního vědomí a autonomních neformalizovaných vnitřních vztahů, čímž se právě výrazně liší od soukromých výdělečných společností a od státních orgánů. Přesto však nelze nevidět, že ani neziskové organizace nejsou imunní vůči tlakům a vlivům, které je přeměňují v instituce se silným byrokratickým prvkem a ve společnosti s vysokým podílem podnikatelské aktivity s naléhavostí veřejného zájmu. Tomu přispívá neustálé zpracovávání nových a nových listinných dokumentů, zpracování projektů, grantů, budování sponzorského marketingu. To pak vše vede k utápění pracovníků neziskových organizací v administrativní práci, čímž se vlastní práce a aktivita přesouvá do kanceláří (byrokratizace) a také k otrávení i postupné ztrátě zájmu o práci pracovníka a dobrovolníka v neziskovém sektoru.

2.2. Teoretické názory odborníků

Jedním z prvních odborníků byl Alexis de Tecquaville, jenž ve své knize *Demokracie v Americe* píše o kulturní tradici spontánního řešení problému v tehdejší USA: „Podle mne není nic, co by si zasluhovalo naši pozornost více než americká intelektuální a etnická sdružení.“ Tecquevilla okouzila spontánnost a dobrovolnost těchto sdružení, pomocí nichž Američané „společně uskutečňují svá společná přání“. Tecqueville si cenil samostatnosti amerických sdružení, která nevolala po pomoci vlády, což je podle něj typické pro jeho rodnou Francii.

„Američané bez rozdílu věku, životních podmínek, nadání a ducha se neustále sdružují. Mají nejenom obchodní a výrobní sdružení, jichž se všichni účastní, ale i tisíce sdružení jiných: náboženských, etnických, významných a bezvýznamných, velmi obecných i velmi specifických, obrovských i nepatrných; Američané se sdružují, aby pořádali slavnosti, zakládali semináře, stavěli noclehárny, budovali kostely, rozšiřovali knihy, vysílali misionáře k protinožcům; budují tímto způsobem nemocnice, školy, útulky, charitativní střediska, ale i vězení. A když si umíní

objasnit nějakou pravdu nebo rozvíjet nějaké citění pomocí nějakého příkladu, opět za tím účelem vytvoří sdružení. Všude tam, kde v čele nějakého nového podniku vidíte ve Francii vládu a v Anglii urozeného pána, počítejte s tím, že ve Spojených státech najdete nějaké sdružení.“

Dalším je Drucker, jenž říká, cituji: „Žádný z amerických programů posledních čtyřiceti let, který se snažil řešit sociální problém prostřednictvím vládní akce, neměl větší úspěch. Nezávislé neziskové agentury dosáhly pozoruhodných výsledků“ (Drucker, 1993). Drucker si stejně jako Salamon váží „mixu“ ziskového, neziskového a veřejného sektoru. Oceňuje také roli dobrovolníků v neziskovém sektoru. „Hlavním důvodem tohoto rozmachu dobrovolného společenského zapojení ve Spojených státech není růst sociálních potřeb, ale to, že tito dobrovolníci hledají společenství, možnost angažovat se a být prospěšní“ (Drucker, 1993). Dle mého názoru je zajímavé, že stejně jako Drucker přičítá rozmach neziskových organizací hledání společenství, možnosti angažovat se a snaze být prospěšným, Salamon jej přičítá nárůstu sociálních potřeb.

P. Streeten napsal: „Občanský sektor kombinuje takovou formu státního intervencionismu a volného trhu, která se může vyhnout selhání obou těchto regulativů, a může být proto přijatelnější než pouhý trh a pouhá správa. Hybridní instituce, které podporují iniciativu a podnikavost a musí se starat o získání prostředků na pokrytí svých nákladů, ale zároveň skládají účty veřejnosti, mohou kombinovat přednosti správy a trhu.“ (citováno podle M. Potůčka, 1996).

Martin Potůček se ve své práci zabývá neziskovým sektorem jako vztahem státu k ostatním subjektům působících ve sféře sociální politiky. Vztahy dělí do oblastí nástrojů sociální politiky :

- Právo
- Ekonomické nástroje
- Sociální programy
- Nátlakové akce
- Hromadné sdělovací prostředky
- Organizační struktury
- Veřejná slyšení (public hearing)

a na samotné aktivní účastníky sociální politiky:

- Občana
- Rodinu
- Sousedství
- Církve
- Svépomocná sdružení
- Specializované instituce poskytující služby
- Neziskové organizace
- Firmy
- Odbory
- Politické strany
- Stavovská (profesionální) sdružení

- Hromadné sdělovací prostředky
- Státní moc a správa
- Samospráva
- Veřejná správa
- Nátlakové skupiny

Vše má dle jeho mínění základ v prosperujícím státě, což se odráží v legislativě, postoji celé společnosti k minoritním skupinám a těchto skupin k většině, v aktivitách a formách jak státních, tak i nestátních institucí. Cituji: „Praktická politika prosazení myšlenky sociálních podmínek, v nichž lidé žijí, nejsou jen věci jedinců či rodiny, nýbrž i věci veřejnou.“

Podle mého mínění by jakékoliv potlačení osobní důstojnosti a svobody člověka vedlo k totalitární společnosti, nerespektující své členy. Bolest jednoho z nás je bolestí nás všech, nevíme totiž, kdy se sami můžeme ocitnout na jeho místě. Občanská sdružení a nadace jsou určitým indikátorem, jenž poukáže na oblast, v níž došlo k určitému bezpráví. Má možnost i využití vlastního potencionálu k pomoci (finanční či hmotná pomoc, půjčka, dar atd.).

V knize mne zaujala i Johnsonova myšlenka: „Zatímco stát by si měl ponechat svoji regulativní funkci a být hlavním financérem veřejných sociálních služeb, jeho úloha jako poskytovatele těchto služeb by měla být výrazně potlačena, přičemž by naopak odpovídajícím způsobem pomohl vzrůstu role svépomocných a dobrovolných sdružení, neformálních sektorů a trhu“ (Johnson, 1987), (Potůček, 1995).

Hodlám zde i vyložit myšlenky z Novakova článku *Zprostředkující struktury o nejednotném národu individualistů*. On tvrdí, že Američané se nejlépe cítí ve sdružení a spolu s jinými vytvářejí dobře fungující týmy. Společenský systém Spojených států popisuje jako souhrn tří nezávislých systémů institucí - politického systému, ekonomického systému a kulturně-morálního systému. Podle Novaka se v Americe uplatňuje „třetí cesta mezi individualismem a kolektivismem: život jednotlivce je tvořen substancí mnoha komunit a sdružení, jichž je účasten.“ Základním principem je „zplnomocňovat jednotlivce prostřednictvím místních institucí, aby dosáhli vlastní nezávislosti.“ Za *zprostředkujícími strukturami* se skrývají různé sousedské organizace, církve, školy, odbory, bratrstva a další dobrovolná sdružení. Novak se v tomto článku domnívá, že v americkém kontextu by tyto struktury mohly krýt „sociální“ potřeby lépe než státní instituce. Roli státu v tomto procesu hodlá M. Novak omezit na různé formy garance a podpory poskytované zprostředkujícím strukturám. Mne napadá myšlenka v souvislosti jak s Novakem, tak i Potůčkem o důležitosti partnerství neziskového sektoru a státu, a to na úrovni přiznání statutu expertů občanským sdružením a nadacím ve vzájemné jejich akceptaci.

2.2.1. Úskalí neziskového sektoru

Teoretikové v oblasti neziskových organizací připouštějí existenci „některých úskalí“ tohoto sektoru. Například překážky uvnitř organizací samotných (problematika organizace velkých skupin ve veřejné politice, věkové složení členů organizace, přenos informací mezi

vrcholným orgánem a členy), nebezpečí dominance (nebezpečí monopolu v oblasti neziskových organizací - centralizace a konformita).

Zajímavé je, že v řadě nově vzniklých neziskových organizací u nás si již můžeme všimnout prvků byrokracie.

Další úskalí, o kterých hovoří odborníci, jsou například spojení se státním aparátem, nestabilita neziskových organizací a nebezpečí postupné přeměny na ziskové organizace. Jiného selhání neziskového sektoru si všiml Lester M. Salamon. „Neziskové organizace jsou často v takovém postavení, že vládu kritizují a pošťuchují (sic!), než aby s ní prostě spolupracovaly k realizaci veřejných cílů“ (Salamon, 1992). Tento problém se již naše neziskové organizace snaží řešit. Před dvěma roky jej pojmenovala v rozhovoru má kolegyně, ředitelka Informačního centra nadací RNDr. Jana Ryšlinková: „Nejdůležitější je přestat se chovat ke státu jako k nějakému soupeři. Svoji práci neděláme navzdory státu, ale proto, že naši spoluobčané jsou schopni převzít odpovědnost za spoustu věcí. Na konferenci se hodně diskutovalo o formách spolupráce se státními orgány. Prvořadé vždy samozřejmě bude, zda a jak má neziskové organizace stát financovat, ale tím spolupráce nezačíná ani nekončí.“ (Ryšlinková, 1996).

Martin Potůček popsal také absenci občanských iniciativ tam, kde by byly potřebné a zvýšenou citlivostí na osobnostní charakteristiky účastníků (Potůček, 1996).

Při úvahách o citlivosti na osobnostní charakteristiky účastníků je důležité si uvědomit, že v neziskovém sektoru nepracují lidé pouze z důvodů své vnitřní motivace, svého přesvědčení, ale také řadoví zaměstnanci, kteří chodí do práce z důvodu potřebné finanční odměny. K tomuto problému se ještě vrátím v části, zabývající se praxí a výzkumem. Určitá část organizací potřebuje vedle dobrovolníků zajistit svou činnost pomocí pracovníků, kterým za jejich práci platí. Jsou to hlavně nadace, informační a vydavatelská centra, redakce atd.

„Selháním neziskového sektoru“ se může stát také proces vnitřní institucionalizace, který někdy nebezpečně zastíňuje původně proklamovaný imperativ veřejné prospěšnosti.

Stejně jako všechny typy organizací také neziskové organizace se mohou stát nehospodárnými. Přispívá k tomu podmínka, že případný zisk použije organizace opět na svou činnost. Zaměstnanci neziskových organizací, již jsou za svou práci placeni, tedy nejsou zainteresováni na zisku, hospodaření či efektivitě organizace, tak jako je tomu většinou v sektoru ziskovém.

Někdy nebývá ku prospěchu věci ani „rozměňování činností“. Jednu věc totiž může zároveň zajišťovat stát, několik neziskových organizací i soukromých firem.

Jako příklad bych uvedl výstřižkovou službu k tématu neziskových organizací. Věnuje se jí několik renomovaných neziskových organizací včetně zahraničních, přestože tuto problematiku odborně sleduje výstřižková služba, která sleduje ostatní aktuální témata.

Neziskovým organizacím hrozí také ztráta původního záměru, zejména když se zaměstnanci či dobrovolníci začnou utápět v administrativě. Pracují na žádostech o granty, navštěvují nejrozumnější školení, cestují mezi ministerstvy a státními institucemi s požadovanými doklady, konzultují s odborníky výhody či nevýhody různých možností registrace organizace apod.

Snad naším specifikem je také neustálé soutěžení a boj mezi jednotlivými organizacemi. Podle mého názoru tento zápas nelze srovnávat s konkurencí v sektoru soukromém. S tímto mne napadá jedna z hypotéz o štěpení organizací na další a další, menší či větší subjekty neziskového sektoru.

Spíše nedostatkem než selháním neziskového sektoru u nás je to, že neziskové organizace často nevznikaly jako spontánní reakce občanů na nějakou potřebu či problém. Vznik mnoha nadací například zapříčinila vize možnosti získání finančních prostředků u České národní nadace v roce 1992, či možnosti jiné finanční podpory, ať již ze strany státu, ze zahraničí apod. Některé neziskové organizace vznikly „pouze“ kvůli obnovení prvorepublikové tradice. Cílů některých z nich již bylo dosaženo.

3.1. Druhy právnických osob

Následně uvedeme některé základní druhy právnických osob.

1. Právnická osoba může být buďto právem zřízená, může to být například církev, nebo může vzniknout jako společenství.
2. Právnická osoba je právnická osoba, která má právní osobnost a právní odpovědnost.

3. Právní problematika - Výklad základních právních pojmů v ČR (Úvod do problematiky Legislativy neziskových organizací)

V úvodu bych rád citoval Dr. Emanuela Hermanna-Otavského, odborného přednostu ministerstva vnitra, který v roce 1938 ve svém *Návrhu na zákonnou úpravu práva nadačního* napsal: „Právní poměry nadací nebyly na území republiky Československé posud předmětem soustavné úpravy zákonné, ani v zemích historických, ani v oblasti Slovenska a Podkarpatské Rusi ...“ Přestože ani *Všeobecný zákoník občanský* z roku 1811 se nezmiňuje o nadacích, jako o zvláštní skupině právnických osob lišící se od sdružení osob, není pochyby, že i tento zákoník považoval nadace za samostatné právní subjekty. To je patrné ze základních pojmových znaků nadací, že se jimi „příjmy u jistin, pozemků nebo práv určují na všechny budoucí časy ústavům obecně prospěšným, jako: na duchovní obročí, spolky, školy, nemocnice nebo chudobince ...“ Podle Dr. Hermanna-Otavského patří problematika nadací do práva správního, co se týče předpisů, které mají zabezpečit dosažení obecně prospěšných cílů, shodných s úkoly veřejné správy. „Jako jiné právnícké osoby jsou nadace též subjekty práv a závazků soukromoprávních. Sem spadají jednak právní nároky nadací na vydání majetku jim věnovaného, jednak pak nároky třetích osob uplatňované oproti majetku nadačnímu z titulu soukromoprávního ...“

Z obdobného odlišení soukromého a veřejného práva v problematice neziskových organizací vychází následující přehled jednotlivých organizací v obecné poloze. Jeho přehledná struktura začíná charakteristikou právnických osob. Z přehledu vychází následující naznačené možné typy neziskových institucí, které byly formulovány v předloženém návrhu poslanců klubu ODS Parlamentu ČR při projednávání zákona o neziskových právnických osobách (nyní již platný zákon o obecně prospěšných společnostech).

3.1. Druhy právnických osob

Pojem právnícké osoby zavedený novelou občanského zákoníku navazuje na prvorepublikové právo. Rakouský občanský zákoník z roku 1891 ovšem právníckou osobu nedefinuje a tento pojem vyjadřovala právní teorie. (Nové pojetí právnícké osoby se od dřívějšího pojetí poněkud odlišuje a výklad daný občanským zákoníkem není vždy jednoznačný.)

Můžeme vymezit některé základní rysy právnických osob:

1. Právnícká osoba může nabývat práv a závazků. Může se zavazovat a za své závazky nese plnou zodpovědnost.
2. Právnícká osoba je personifikovanou společenskou smlouvou nebo personifikovanou

zakládací smlouvou či personifikovaným statutem. Společenská smlouva (zakládací smlouva, statut) je „charakterem“ této právnické osoby.

3. Právnická osoba musí mít jméno, aby byla nezaměnitelná s jinou právnickou osobou.
4. Právnická osoba musí mít sídlo.
5. Právnická osoba, musí být státem uznaná jako právnická osoba. Děje se tak zápisem do rejstříku právnických osob u státního úřadu (soud, okresní úřad, ministerstvo ap.) Každá osoba, která má právní zájem, může do tohoto rejstříku nahlédnout a poznat charakter této právnické osoby.
6. Statut (zakládací listina, společenská smlouva) určuje jednak vnitřní poměry právnické osoby, jednak určuje statutární orgán, který právnickou osobu zastupuje navenek a jejím jménem se zavazuje.

Příklady právnických osob:

Právnické osoby mohou být subjektem soukromého i veřejného práva.

Podle římské právní tradice se právnické osoby dělí zhruba na dvě skupiny: na korporace a nadace. Dále pak existují některé přechodné formy.

Právnické osoby je možné dále dělit i na osoby hospodářského a nehospodářského charakteru.

Nyní stručně o jednotlivých typech:

Korporace

Korporací nazýváme takovou právnickou osobu, která má osobnostní charakter. Je tvořena souhrnem lidí spojených dohromady společenskou smlouvou.

Soukromoprávní korporace nehospodářského charakteru jsou např. **občanská sdružení**.

Veřejnoprávní korporace nehospodářského i hospodářského charakteru jsou například stát, obec, vyšší samosprávné celky, církve a náboženské společnosti, povinné komory.

Části soukromoprávních korporací hospodářského charakteru jsou popsány jako právnické osoby v obchodním zákoníku (veřejná obchodní společnost, společnost s ručením omezeným, komanditní společnost, akciová společnost, družstvo).

Také veřejnoprávní korporací hospodářského charakteru byla dříve Všeobecná zdravotní pojišťovna.

Nadace

Nadace byla v předchozím právním řádu chápána jako personifikované jmění za účelem nějakého ideálního cíle. Zakladatel nadace buď jednáním mezi živými nebo posledním pořízením vyčlenil část svého majetku pro nějaký účel. Nadace byla zakládána na „věčné časy“. Neměla členy, jen správní výbor, který podle statutu rozděloval výnos jmění nadace. Nadace měly veřejnoprávní charakter a byly hospodářskými právnickými osobami.

Původně byly i soukromoprávní nadace, ve kterých jmění sloužilo pro předem neurčené dědice. V moderních právních dějinách se už nevyskytovaly a i jim podobné fideikommissy byly zrušeny za první republiky.

Prozkoumáme-li podrobně charakter některých ze stávajících nadací, je vidět, že některé mají spíše charakter korporací a jsou nadacemi pouze svým názvem.

Jako názorný příklad můžeme použít Nadační listinu Hlávkovy nadace, jež je mistrovské, perfektní právnické dílo. Podrobně rozepisuje a stanovuje jaké legatární a statutární povinnosti je třeba každý rok vyplácet z vykázaného čistého příjmu. Částka, která takto po

odečtení zůstane, má být vyplácena rok co rok následovně: 58,5 % na vědeckou, literární a uměleckou činnost národa českého, 21,5 % do fondu pro snaživé studenty pražských vysokých škol, 20 % na národohospodářskou činnost národa českého. Hlávka ustavil i zvláštní nadační správu, která se skládala z předsedy (ten byl zároveň i kurátorem nadačního jmění a měl jím být vždy úřadující prezident České akademie) a devíti členů. Šest členů bylo voleno na šest let a tři kooptováni Nadační správou na doživotí.

Jiným typem nadační právnické osoby je fond. Fond je nadací střednědobé „životnosti“. Fond je opět veřejnoprávní právnickou osobou. Nutno podotknout, že existují útvary, které jsou fondy, ale nemají právnickou subjektivitu. Jsou to například podnikové fondy, fondy pojišťoven atd.

Za právnickou osobu krátkodobého charakteru bychom mohli považovat veřejnou sbírku, pokud by ji stát jako právnickou osobu uznal.

Dovolím si zde odbočit a uvést další právnickou osobu, jež nemá s vlastní prací nic podobného, avšak ve své podstatě popisuje charakter dění v organizacích, kterých se tato práce dotýká. Spojuje v sobě jak občanské sdružení, tak i nadaci.

Jmenovaným zvláštním typem je ústav. Jde o právní útvar, který má jisté osobnostní rysy. Základem ústavu je nějaká nemovitost (nadace využívá i výnosů z pronájmu, nebo ji ve svém jmění spravuje za účelem poskytování služby tomu, jemuž je určena v zakládající listině), většinou stavba, kde určití specialisté vykonávají určitou činnost. Příkladem takového ústavu je například škola, nemocnice, výzkumný ústav atd. Pro fungování ústavu je třeba profesionálních osob (tak jako u neziskových organizací odborníků na danou problematiku), jako jsou učitelé, lékaři, vědci apod. Při určitém přeskupení důrazu se však ústav může změnit v korporaci. Stane se to například tehdy, když učitelé vytvoří družstvo a společně řídí školu.

Ústavy mohou být soukromoprávní a veřejnoprávní, soukromé a veřejné. Veřejné znamená, že jsou přístupné veřejnosti (těm, kdož jejich služeb využívají, nebo potřebují produkt - radu, informaci, pomoc - pro další postup), nikdo není předem vylučován na podílu z obecně prospěšné činnosti ústavu.

Tak tomu je i u občanských sdružení a nadací, ty neslouží jen těm, jimž jsou určeny. Působí na celou širokou obec „zdravé“ společnosti, ta může využít jejich zkušenosti a obohatit své obzory poznání. Obráceně to platí i pro neziskový sektor. Ve vzájemné spolupráci, naslouchání je základ fungování nejenom těchto subjektů (vedle státních institucí). Jde o prázeklad fungování veškerého společenství, skupin, států, národů.

Vysvětlím to na příkladu školy, kterou provozuje občanské sdružení. Občanské sdružení bylo založeno na podkladě potřebnosti služeb, které provozuje a taktéž pro podchycení jedinců, jimž své služby poskytuje. Vedle této činnosti dále plní úlohu i jako centra, v němž se mohou rodiny klientů dozvědět nové poznatky z oblasti zdravotního postižení svých členů (nové medicínské postupy, nové rehabilitační návyky, sdělení poznatků klientů mezi sebou atd.). Podstatou je odlehčení rodinám, v nichž se vyskytuje osoba se zdravotním postižením a využitím jejího zbytkového (nerozvíjeného) rozumového potenciálu, což se děje ve škole spravované tímto sdružením. Soukromoprávní soukromá škola je školou, vlastněnou sdružením, založeným soukromou osobou, vzdělávající předem určenou skupinu lidí (děti s kombinovanou vadou smyslového a tělesného postižení). Uvedená soukromoprávní veřejná škola je škola ve vlastnictví sdružení, spravovaná soukromou osobou, jež poskytuje vzdělání každému, kdo je schopen se vzdělávat a je zároveň státem uznaná takové vzdělání poskytovat v rámci speciálních základních škol. Veřejnoprávní soukromá škola nemůže existovat,

veřejnoprávní veřejná škola je školou ve vlastnictví veřejnoprávní právnické osoby (stát, obec, vyšší samosprávný celek apod.).

3.1.1. Schéma z prvních navrhovaných typologií neziskových organizací u nás po roce 1989

S ohledem na uvedené schéma lze uvažovat o neziskových institucích.

Nezisková korporace

Patrně většina subjektů, která se skrývá pod označením nadace. Jde o sdružení osob, které mají za cíl provádět obecně prospěšnou činnost. K tomuto účelu pořádají sbírky, přesvědčují sponzory, uskutečňují dražby věnovaných předmětů. Prodávají nálepky s nadsazenou cenou, pořádají ziskové plesy ap. Taktéž provádějí výdělečnou činnost a zisk převádějí na obecně prospěšnou činnost. Takovéto neziskové korporace jsou samozřejmě užitečné, neboť se osvědčily v ostatním okolním světě.

Základní forma již existuje od nepaměti. Jsou to spolky. Typickou neziskovou korporací je například spolek na ochranu a pomoc bezdomovcům. Opatruje přístřeší, šatstvo a potravu.

K tomu, aby se jednalo o neziskovou korporaci, je třeba následujícího: členové korporace nemohou mít z činnosti žádný hmotný prospěch. Pokud takováto korporace využívá nebo zaměstnává sama pro tuto činnost zaměstnance, platy těchto zaměstnanců jsou zdaněny a regulovány v celkovém objemu. Tento objem je předem přesně stanoven a uvádí se i ve výročních zprávách (je velmi dobré, když občanská sdružení a nadace tyto zprávy vydávají každým rokem). Zvedá to úroveň a prestiž jak u samotné široké veřejnosti, tak i u potencionálních sponzorů. Ti v této zprávě naleznou přehled vlastní činnosti subjektu i přesné rozložení finančních částek. Osvědčuje se, když tato výroční zpráva je podložena auditem. Dnes je na to kladen důraz ze strany přispěvatelů. Při likvidaci korporace majetek připadne státu kromě podílů, které do korporace vložili jednotliví společníci (provozování dopravy osob se zdravotním postižením, terénní pečovatelská služba zajišťovaná neziskovým sektorem, půjčovna kompenzačních pomůcek atd.). Odečtou se jen náklady na nutnou údržbu a uhradí se vzniklé škody, které vznikly nikoliv vinou společníků.

Organizační struktura by měla vždy být standardní. Předseda, rada, zastupitelstvo (valná hromada), revizoři účtů, kontrolní komise. Dohled státu je samozřejmý i s ohledem na to, že i on vkládá - vložil finanční prostředky.

Je na politickém rozhodnutí v zákonodárných sborech, zda i některé veřejnoprávní korporace budou považovány za neziskové (obce, komory).

V tomto ohledu by se pak neměla směřovat zisková a nezisková činnost, protože se to velmi těžko kontroluje. Chce-li zisková korporace provádět neziskovou činnost, nechť ji provádí odvodem ze zisku po zdanění na veřejně prospěšný účel.

Nadace

Nadace jako personifikované jmění je přímo ideálním kandidátem na neziskový subjekt. Aby jím však byl doopravdy, je nutné zajistit následující:

Účel, pro který byla nadace zřízena, musí být státem uznán jako účel veřejně prospěšný a nadace uznána jako nezisková.

Nadaci spravuje výbor zřízený zakladatelem nebo státem a kontrolovaný nadačním úřadem.

Stát má právo odvolat výbor, když neplní svou funkci, má právo jmenovat nový výbor, má právo nadaci permutovat (změnit, obměnit), sloučit nebo zrušit, pokud je naplněn účel, pro který nadace byla zřízena a ten je splněn.

Jmění zrušené nadace připadne státu.

Fond

Je to forma nadace. Může být právnickou osobou, pak pro něj platí stejná pravidla jako pro nadaci. Pokud není právnickou osobou, je řízen jinou právnickou osobou. Aby měl statut neziskovosti, musí být státem jako neziskový uznán a stát má právo na kontrolu vydávaných prostředků.

Jistou formou fondu, který není právnickou osobou, ale je právnickou či fyzickou osobou zřizován je veřejná sbírka. Aby byla neziskovou, musí být za ní státem uznána. Stát zkontroluje, zda byla vydána na účel, pro který byla zřízena.

Ústav

Jak jsme si již dříve uvedli, mezi jednu z forem neziskových organizací patří i ústav. Ač to vypadá dosti nelogicky, nemůžeme pominout žádnou z forem občanských sdružení a nadací. U nás tato praxe není zažita, ve světě však existuje řada institucí na bázi ústavu, přitom pracujících s občany se zdravotním postižením. Mnohé občanské iniciativy stály či přímo založily takovéto ústavy (Jedličkův ústav, Ústav pro nevidomé a slabozraké...). Je stěží uvěřit, že pro nás dnes již tak běžná věc, jako jsou některé ústavy, jež řídí stát, byly vlastně soukromoprávní a nestátní ve svém začátku.

Vraťme se k právnímu výkladu. Jde o nejsložitější útvar. Má základní rysy nadace, ale má také korporální rysy. Základem je nějaké jmění (nemovité a movité věci) a skupina lidí, která realizuje účel ústavu. Aby byl ústav neziskovým subjektem, musí být za něj státem uznán.

Mohou nastat dva případy. Lidé, kteří realizují účel ústavu, jsou zaměstnanci ústavu. Ústav je řízen zvenčí výborem ústavu. Výbor ústavu je volen např. občanskou iniciativou, jde-li o ústav jí založený, nebo obcí, jde-li o obecní ústav, nebo klienty ústavů, vzdělávacích, léčebných, nebo grémiem určeným zákonem, státem apod. Ve všech případech si stát vyhrazuje možnost zásahu, je-li měněn účel ústavu nebo výbor nepracuje. Je jisté, že čím složitější je struktura ústavu, tím bude i složitější a přísnější struktura dohledu.

Druhý případ je, že ústav řídí lidé, kteří v něm pracují nebo byl pro určitý účel jimi založen. Jde o kombinaci samosprávné korporace s nadací. Zde musí být zákonem dány mechanismy řízení ústavu, kontroly státu a způsobu, jak je obměňováno osobní složení ústavu (úmrtí, vystoupení, sloučení, přijímání nových členů).

V obou případech je problém odměňování pracovníků ústavu, aby nárok na spravedlivou odměnu nebyl maskováním podnikatelské činnosti nebo nebyl zneužit k vydírání těch, jimž slouží.

Účel ústavu nemůže být takový, kterého lze dosáhnout ziskovou činností, protože by zde byla porušena pravidla veřejné soutěže.

Právní zmínka je i o rozpočtových a příspěvkových organizacích, ty však již svou podstatou a způsobem založení i vedení nepatří do oblasti neziskových organizací, starajících se o oblast lidí s postižením (i když do této kategorie patří nemocnice, lázně atd.). Jsou zřizovány státem nebo orgány státní i veřejné správy, nemají právní subjektivitu a i když naplní jejich činnosti není přímo zisk, nejsou v pravém slova smyslu neziskové. Některé z nich totiž musí zisk odevzdávat svému zřizovateli a tím je státní sféra. Okrajově se o nich i zmíním v další části této práce. Zpracování podrobnějšího popisu nemá pro tuto naši práci význam, je určeno popisu jiných subjektů, než jsou právě rozpočtové a příspěvkové organizace.

Kritérium pro neziskové právnické osoby

Nezisková právnická osoba by měla být rozšířením původního smyslu nadace - tj. použití určitého jmění pro veřejně prospěšnou činnost nebo jinak řečeno pro poskytování a správu veřejných statků.

Základním kritériem by neměla za jakýchkoliv okolností být zisková činnost (tedy činnost jen pro zisk), ale to, že některé činnosti je prospěšné a společensky účelné nedělat pro zisk. Neziskovou právnickou osobou by tedy neměl být například ztrátový či prodávající dopravní podnik nebo železnice.

Typy neziskových právnických osob

Neziskové právnické osoby by se měly vytvářet jednak transformací - přeměnou některých stávajících rozpočtových a příspěvkových organizací, jednak vlastní iniciativou jednotlivců nebo právnických osob. Zákon by měl umožňovat obě varianty.

Neziskové právnické osoby by pak měly být následujícího typu: občanská sdružení či společnosti, kluby, organizace, korporace, nadace, veřejné sbírky. Měl by sem patřit i ústav, já osobně však nemám povědomost o tom, že by v našem státě řídila tento ústav nějaká občanská iniciativa ve vztahu k osobám se zdravotním postižením.

3.1.2. Typy neziskových organizací dle právní úpravy platné v ČR

Přestože jsem se ve své závěrečné práci zaměřil spíše na problematiku pouze jedné části neziskového sektoru - občanská sdružení, nadace a obecně prospěšné společnosti - v této kapitole uvedu všechny typy neziskových organizací dle stávající právní úpravy. Při diskusích o neziskovém sektoru je totiž velmi důležité si uvědomit, o kterých organizacích vlastně hovoříme. Naše stávající právní úprava neziskového sektoru zahrnuje velice rozdílné typy organizací.

Typické právní formy neziskových organizací

- Občanská sdružení (sdružení a organizační jednotky sdružení), která tvoří členové sdružení za určitým účelem. Patří sem svazy, spolky, kluby a společnosti zřízené podle zákona o sdružování občanů.

- Nadace.
- Konta, fondy a grantové agentury.
- Nyní i *Obecně prospěšné společnosti*.
- Odbory.
- Církve, náboženské společnosti a jejich účelová zařízení.

Další možné právní formy neziskových organizací

(subjekty podnikatelského, státního nebo neziskového charakteru)

- Zájmová sdružení právnických osob.
- Sdružení bez právní subjektivity.
- Organizace s mezinárodním prvkem.
- Profesní komory.
- Komory.
- Družstva.

Netypické právní formy neziskových organizací

(subjekty převážně podnikatelského charakteru)

- Akciová společnost.
- Společnost s ručením omezeným.

Právní formy organizací spravovaných státem či obcemi

- Rozpočtové a příspěvkové organizace (i když jsem je v předcházející kapitole vynechal), působící v oblasti zdravotnictví, sociální péče, vzdělání, ochrany životního prostředí apod. (Jsou zřizovány - zřízeny státem a financovány státem a nemají charakteristické znaky neziskových organizací - nejsou finančně, právně a organizačně nezávislé na státu, nemají dobrovolný charakter).

- Státní fondy.
- Veřejnoprávní instituce.

Nyní o jednotlivých typech pojednám podrobněji:

Občanská sdružení, spolky, odbory

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů

Upravuje zejména vznik, registraci a zánik občanských sdružení, za které považujeme spolky, společnosti, svazy, hnutí, kluby a jiná občanská sdružení, odborové organizace a profesní komory.

Občanské sdružení vzniká bez direktivního zásahu ze strany státu nebo jiných vládních orgánů jako občanská iniciativa zdola, což je základním charakteristickým rysem této právní formy organizace. Podle zákona je nelze založit :

- v politických stranách a hnutích
- k výdělečné činnosti nebo zajištění řádného výkonu určitých povolání
- v církvích a náboženských společnostech

Založit občanské sdružení mohou nejméně tři občané, alespoň jeden z nich musí být starší 18 let.

Registrace a vznik je stanoven zákonem, registraci provádí ministerstvo vnitra - civilně správní úsek.

Základním dokumentem jsou stanovy a ty obsahují:

- název sdružení

- sídlo
- cíl jeho činnosti
- orgány sdružení, způsob jejich ustanovení, určení orgánů a funkcionářů oprávněných jednat jménem sdružení
- ustanovení organizačních jednotek, pokud budou zřízeny
- zásady hospodaření

Kromě obligatorních náležitostí mohou být ve stanovách upraveny další podrobnosti důležité pro chod sdružení jako např. podmínky zániku, likvidace majetku apod.

Odbory jsou zákonem pojímány jako občanská sdružení se specifickou úpravou vzniku. Vznikají na základě předložení návrhu na evidenci odborové organizace Ministerstvu vnitra.

Zákon č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži

Tento zákon v našem právním řádu výjimečně ze zákona definuje Československý červený kříž jako společnost ve smyslu zákona o sdružování občanů.

Profesní komory jsou upraveny mnoha zákony dle odborů, ve kterých působí.

„Zvláště velká jednoduchost vzniku a další existence sdružení patří k hlavním důvodům jejich relativně velkého počtu. A v to jsou však i zahrnuty tělovýchovné jednoty, rady rodičů na školách, různé zájmové kluby apod. Mnohá sdružení existují právě jen formálně a nevyvíjejí žádnou činnost. K dalším příčinám, proč v ČR existuje tolik sdružení, může patřit i skutečnost, že z hlediska získávání financí ze státního rozpočtu a rozpočtů okresních a obecních úřadů patří občanská sdružení k nejfrektovanějším.“

(Petr Wawrosz, 1995)

Politické strany a hnutí

Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích

Vymezuje právo občanů sdružovat se v politických stranách a hnutích, charakterizuje jejich vznik, pozastavení činnosti a zánik, jakož i základní pravidla jejich hospodaření.

Církev a náboženské společnosti

Zákon č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností

Zákon č. 161/1992 Sb., o registraci církví a náboženských společností

Oba zákony vycházejí z práva občana na projev a na šíření náboženství nebo víry. Upravují postavení církví a náboženských společností, jejich registraci a zrušení. V rámci této úpravy je církvím a náboženským společnostem dána možnost zřizovat a provozovat účelová zařízení a další subjekty (nakladatelství, kulturní zařízení apod.), které mohou mít právní subjektivitu, pokud tak stanoví základní dokument (statut, řád apod.) církve nebo náboženské společnosti.

Nadace (fondy)

do nedávna §§ 20b - 20e, § 875 odst. 2 a § 477 odst. 2 občanského zákoníku, Zákon č. 40/1964 Sb.

Od 1.1.1998 pak platí nový zákon č. 227/1997 Sb. o nadacích a nadačních fondech

Ve staré úpravě a znění (do konce roku 1997) paragrafy obsahují dosud jedinou a jen základní úpravu, týkající se nadací a nadačních fondů. Nadace je v nich vymezena z hlediska účelu, za nímž je zřizována a je popsána způsobem, jakým vzniká, co je při jejím vzniku požadováno (např. statut). Způsob registrace zákon nestanoví. V dalších záležitostech se odkazuje na obecnou úpravu zrušení a zániku právnické osoby, jakož i na úpravu samostatným zákonem. Požadované dokumenty jsou shodné jako u sdružení, jen se dále v nich uvádějí :

- zdroje nadace
- způsob použití prostředků nadace a komu je lze poskytnout
- určení správce nadace a kdo ji zastupuje v právních vztazích
- způsob majetkového vypořádání při zániku nadace

Při zrušení a zániku nadace se použijí přiměřeně obecná ustanovení, týkající se zrušení a zániku právnických osob obecně (§ 20 e občanského zákoníku). Právnickou osobu, tedy i nadaci, lze zrušit dohodou (půjde-li o nadaci vzniklou na základě smlouvy), uplynutím doby nebo splněním účelu, pro který byla zřízena.

„Mnohé nadace jejich zřizovatelé založili, aniž by do nich vložili jakékoliv jmění, eventuálně jakékoliv podstatnější jmění. Nadace vznikly především za účelem získání finančních a dalších prostředků od někoho jiného. U mnohých z nich bylo pragmatickým důvodem založení pouhé očekávání, že vzniknou-li do určitého data, získají prostředky z Nadačního investičního fondu. Poté, co byly tyto prostředky zmrazeny ve Fondu národního majetku, přestala většina účelových nadací vyvíjet činnost a čeká, jak celá věc dopadne.“
(Petr Wawrosz, 1995)

Samostatný zákon byl navržen a právě od 1.1.1998 začíná v naší republice platit, mnohé nadace musely přepracovat a předložit nové znění svého statutu. Svou strukturou je velice podobný zákonu o obecně prospěšných společnostech. Důležitou změnou je stanovení minimálního majetku nadace. (Většina nadací u nás totiž nebyla nadacemi v pravém slova smyslu, tedy správci určitého majetku. Byly to většinou organizace poskytující určité služby, a proto si na pokrytí svých nákladů založily vlastní nadaci. Tím sebe vlastně zdublovaly.)

Dle nové úpravy platné od 1.1.1998 nesmí nadační jmění poklesnout pod částku 500 000,- Kč a po dobu trvání nadace nesmí poklesnout či se snížit pod tuto hodnotu. Na veškerém nadačním jmění nesmí váznout žádné zástavní právo. Nadace nebo nadační fond vzniká písemnou cestou mezi zřizovateli nebo zakládací listinou, závětí (notářským zápisem) a je registrována v rejstříku u příslušného úřadu. Zaniká výmazem z tohoto rejstříku, musí být však splněny podmínky a ukončeno majetkové vyrovnání nadace. Dále není již tak obecný výklad ve smyslu sloučení nadací mezi sebou či do nadačního fondu, je-li to v rozporu se zakládací listinou nebo statutem, pak musí nadace požádat stát o své zrušení. Nadace by měla jmenovat svou správní radu, dozorčí radu, revizora (pokud není jmenována správní rada). Majetek nadace či nadačního fondu smí být použit jen v souladu s účelem a podmínkami, jež jsou stanoveny v listině nebo statutu. Nesmí se z nich poskytovat odměny členům nadace, nebo revizorovi a nesmí se podílet ani na financování politických stran nebo politických hnutí. Přesné je i stanovení v omezení nákladů souvisejících se správou nadace nebo nadačního fondu a to procentuálně, buď z ročních výnosů, poskytnutých příspěvků za rok, či z nárůstu procent, převyšujících nadační jmění k 31.prosinci téhož roku ve vztahu k nákladům na správu. Toto pravidlo nelze měnit nejméně po dobu pěti let. Ten, jemuž byl poskytnut příspěvek, je povinen na požádání prokázat, jakým způsobem a k jakému účelu byl užit.

Nadace nebo nadační fond nesmí vlastním jménem podnikat s výjimkou pronájmu nemovitostí, pořádání loterií, tombol, veřejných sbírek, kulturních, společenských, sportovních a veřejných akcí. Taktéž tento majetek nesmí být zastavován nebo být již zmíněným předmětem jiného zástavního práva. Majetek nesmí být po celou dobu trvání zcizen. Nadace se smí podílet pouze na podnikání akciových společností, podíl a majetková účast nadace nesmí přesáhnout 20 %.

Nadace je povinna každoročně vydávat svou výroční zprávu v zákoně stanovené lhůtě.

Také stálým problémem neziskového sektoru je zařazování rozpočtových a příspěvkových organizací právě do tohoto sektoru. Jejich zřizovateli jsou stát, ministerstva, okresní úřady, města a obce.

„Řazení rozpočtových a příspěvkových organizací mezi neziskové subjekty patří k dalším častým nedorozuměním neziskového sektoru. Tyto organizace nebyly bezesporu zřízeny za účelem dosahování zisku. Jedná se však o veřejnoprávní subjekty, které zřizují ústřední orgány, okresní úřady a obce k plnění úkolů v oboru své působnosti. Základní rozdíl mezi rozpočtovými a příspěvkovými organizacemi je v oblasti jejich vlastních příjmů: zatímco u rozpočtových jsou vlastní příjmy součástí rozpočtu zřizovatele, příspěvkové organizace mohou vlastní příjmy použít samostatně. Protože však zřizovatelem je vždy orgán veřejné správy, jsou tyto organizace nutně na něm závislé, s omezeným okruhem samostatnosti. Nesplňují tak jeden ze základních znaků neziskových subjektů.“ (Petr Wawrosz, 1995)

Obecně prospěšné společnosti

Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a změně a doplnění některých zákonů

Zákonem se rozšiřuje spektrum neziskových organizací o typ, který je zaměřen na poskytování obecně prospěšných služeb. Zákon nevymezuje pojem „obecně prospěšná služba“ vazbou na jednotlivé oblasti společenského života. Tyto služby chápe velmi široce jako „služby poskytované veřejnosti za předem stanovených a pro všechny uživatele stejných podmínek“. Obecně prospěšnou společnost může založit fyzická i právnická osoba nebo Česká republika (tj. stát). Zakladatelem může být i jediná osoba. V dokumentech se dále uvádějí tyto náležitosti:

- rodná čísla a trvalý pobyt členů dozorčí a správní rady
- druhy obecně prospěšných služeb
- podmínky jejich poskytování
- doba na kterou se OPS zakládá
- hodnota a označení majetkových vkladů jednotlivých zakladatelů, u nepeněžitých vkladů určení jeho předmětu a ocenění odborným odhadem
- způsob zveřejňování výroční zprávy a hospodaření OPS

Návrh zápisu u příslušného rejstříkového soudu musí být podán do 90 dnů ode dne založení OPS. Soud pak rozhodne před zápisem, zda je skutečně naplněn znak obecné prospěšnosti služeb, a tím se může i zabránit vzniku společnosti z jiných důvodů např. spekulativních.

Účinnosti zákon nabyt dne 1.ledna 1996.

4. Něco k problematice Zákona o obecně prospěšných společnostech

Dva zahraniční odborníci Bruce R. Hopkins a Cynthia L. Moore, formulovali hlavní otázky, které musí zákonodárci vytvářející či revidující zákony týkající se neziskových organizací zvážit:

- Jaká bude právní definice pružného termínu „lidumilný“ nebo „dobročinný“, „neziskový“ a „osvobozený od daní“ ?

- Jaké, (pokud vůbec) budou existovat vztahy mezi zákonem pro neziskové organizace a daňovými zákony země ?

- Má-li poskytovat zákon země osvobození od daní pro neziskové organizace, jaké typy organizací budou přicházet v úvahu pro osvobození od daní a od jakých daní budou osvobozeny ?

- U příbuzného problému pak o to, jestliže zákony země povolují darovat peníze a majetek neziskovým organizacím a umožňují odpis ze zdaněného příjmu, jaké typy organizací budou pak přicházet v úvahu jako dobročinní příjemci a jaké daně se budou počítat za použití tohoto odpisu ?

- Jak těsné vztahy mohou mít neziskové organizace s vládou ve své zemi ?

- Jak by mohly neziskové organizace být řízeny a která vládní instituce nebo úřad by se měly zabývat tímto řízením ?

Zprůhlednění toku finančních prostředků (dary, sbírky, příspěvky, dotace atd.) v neziskových organizacích dle autorů vyžaduje pečlivé rozčlenění.

„Poskytnutím neziskového a od daně osvobozeného statutu vláda poskytuje zvláštní privilegia některým organizacím. Poskytováním výjimky z daně anebo odpisů darů, má za následek ztrátu daňového příjmu vlády a v některých případech i politické moci.“ (B.R. Hopkins, C.L. Moore, 1995).

Během projednávání zákona o neziskových právnických osobách (nyní obecně prospěšné společnosti) byly formulovány tři základní rysy tohoto zákona:

- 1. Musí být přesně stanoveno kritérium neziskovosti.**
- 2. Musí být přesně stanoven státní dohled nad dodržováním zákona.**
- 3. Zákon musí přesně formulovat způsob správy pro jednotlivé typy právnických osob tak, aby se předem vyloučila možnost nedovoleného majetkového prospěchu a zároveň byl zajištěn účel, pro který byla právnická osoba zřízena - správa a tvorba veřejných statků.**

„Nejdůležitějším úkolem při přípravě normy regulující neziskový sektor je jasná definice neziskové právnické osoby. Občan potřebuje vědět, s kým jedná, jak je příslušná organizace vymezena, v jaké sféře působí, co mu nabízí, jaké vytváří podmínky a jak se v ní hospodaří. Nezisková právnická osoba musí ze své definice být formálně ustavena, sloužit účelu, který je v konkrétním veřejném zájmu, distribuovat prostředky a výnos tak, aby sloužil příslušnému účelu s vyloučením soukromého zisku, být samosprávná. Otázka jasné definice je přinejmenším stejně důležitá jako otázka daňového režimu... Bez jasné definice totiž není k ziskovému

sektoru dostatečná důvěra.“ Co se týče ochrany finančních prostředků, musí mít zákon dva cíle: neodrazovat lidi od vytváření a spravování neziskových organizací a ukládání odpovědnosti za užití finančních prostředků.

Jak se mi podařilo zjistit, všichni účastníci diskusí kolem připravovaného zákona hovořili o důležitosti definice **statutu neziskovosti**. Dle posledního návrhu na něj měl dohlížet představitel příslušné organizace, k čemuž byly z pochopitelných důvodů vzneseny připomínky. V přijatém zákoně o obecně prospěšných společnostech definice zcela chybí. Měla by ji nahradit kontrola finančního úřadu.

Jako základní znaky obecně prospěšné společnosti lze uvést:

- povinnost poskytovat obecně prospěšné služby
- samosprávnost v řízení a nezávislost na zakladateli
- zákaz rozdělování hospodářského výsledku jiným osobám a povinnost jeho použití pro rozvoj poskytovaných služeb
- veřejnou kontrolu na základě povinného zveřejňování výsledků hospodaření formou výroční zprávy

Podle důvodové zprávy k vládnímu návrhu sleduje zákon o neziskových právnických osobách (nyní o obecně prospěšných společnostech) několiký cíl:

- vytvořit v neziskové sféře větší prostor pro soukromou iniciativu k zachování nezbytné míry regulace vztahů neziskových právnických osob s okolním prostředím
- umožnit neziskovým právnickým osobám ucházet se o dary od sponzorů
- umožnit státu a obci smluvně zadat výkon některých služeb pro občany neziskovým právnickým osobám a dotovat je z veřejných rozpočtů
- určit postavení neziskových právnických osob v daňovém systému z hlediska úlev, poskytovaných pro obecně prospěšnou činnost

Zákon vymezuje:

- založení a vznik obecně prospěšných společností, a také mechanismus jejich zrušení, zániku a likvidace
- obecně prospěšnou činnost, pro kterou je společnost zřizována (poskytování obecně prospěšných služeb - vymezení jako „služby poskytované veřejnosti za předem stanovených a pro všechny uživatele stejných podmínek „ (jaké to jsou služby zákon výslovně neuvádí)
- omezený vliv zakladatele, je soukromoprávním subjektem a plně odpovídá za svoji činnost a není podřízen svým zakladatelům, vlastnická práva zakladatelů jsou značně omezena (po zápisu do rejstříku jsou zprostředkována přes správní a dozorčí radu a návrhy na personální obsazení managementu), zakladatel také nemá žádná práva k majetku obecně prospěšné společnosti, a to ani při její likvidaci
- řídicí orgány, statutárním orgánem je správní rada, za výkon funkce ve správní radě neexistuje odměna
- zdroje financování, kromě hlavní, ke které byla zřízena, může vykonávat i doplňkové služby, ty však nesmí omezovat či ohrožovat hlavní činnost, její kvalitu, rozsah a dostupnost
- daňové úlevy, osvobození od daně - z nemovitosti, dědické a darovací, odečtení ze základu daně z příjmu až o 30 %, maximálně do výše tří milionů korun (při projednávání velmi diskutována, zvláště ve vztahu podnikání mimo hlavní rámec činnosti, tzv. doplňková činnost nesmí být prováděna na úkor činnosti hlavní)

Zákon vyžaduje:

- založení podle citace zákona
- poskytování obecně prospěšných služeb
- hospodářský výsledek (zisk) nelze použít ve prospěch zakladatelů, členů orgánů nebo zaměstnanců

„Obecná prospěšnost však není v našem právním řádu nový termín, setkat se s ní lze např. v ust. § 20 odst. 1 občanského zákoníku, kde se za obecně prospěšné cíle považují zejména rozvoj duševních hodnot, ochrana lidských práv nebo jiných humanitních cílů, ochrana a tvorba životního prostředí, zachování přírodních hodnot a ochrana kulturních památek. Ze stejného pojetí vychází i zákon o daních z příjmů při formulaci podmínek odpočtu od základu daně hodnoty darů poskytnutých pro vymezené účely (zákon 586/92 Sb. § 15 odst. 8, § 20 odst. 5).“ (Jiří Nesnídal, 1995)

V zákoně o obecně prospěšných společnostech je obecná prospěšnost spojena s podmínkou rovnosti přístupu ke službám, které společnost poskytuje. Musí se týkat všech zájemců (nikoli tedy jen určitých zájmových skupin či jednotlivců) a musí se dít za stejných a předem určených podmínek. Od nadace se liší tím, že poskytuje konkrétní výkon služeb a nepřerozděluje získaný majetek. Výsledky této činnosti nemohou být využívány jen vymezenou členskou základnou tak, jak je tomu u občanských sdružení. V tomto bodě si lze položit otázku, zda jsou všechny organizace neziskového sektoru k sobě navzájem slušné a ohleduplné a dodržují toto pravidlo rovnosti přístupu.

Během projednávání Zákona o obecně prospěšných společnostech v Parlamentu ČR zazněly mimo jiné tyto připomínky k zákonu o obecně prospěšných společnostech:

Již vlastní název zákona je zavádějící. Právnícké osoby v zákoně popisované nejsou korporace, ale právnícké osoby typu nadace (v právní terminologii předešlého režimu byly nazývány ústavy). Obecně prospěšná společnost se vyznačuje tím, že nemá žádné společníky. Z toho pak pramení další nepřesnosti zákona.

První vážné nejasnosti se objevují v § 8, kdy jde o zrušení společnosti. Je nepřijatelné, aby společnost byla rušena rozhodnutím správní rady, které společnost nepatří či dokonce, aby nečinnost správní rady vedla k zániku společnosti, místo toho, aby vedla k zániku rady samotné. U dozorčí rady nelze najít efektivní způsob, jak ji doplňovat a obměňovat.

Místo toho, aby byla správní rada postižena za to, že hospodaří ne v souladu se zákonem, je postižena společnost (§22)

Nyní je diskutovanou otázkou příprava střešového zákona dotýkajícího se jednotlivých subjektů neziskového sektoru - nadací, obecně prospěšných společností a občanských sdružení, politických stran, církví, i příspěvkových a rozpočtových organizací.

Účastníci IV. konference nevládních neziskových organizací v ČR se rozhodli takovýto zákon iniciovat.

5. Význam neziskových organizací pro demokracii

„Demokratický stát povzbuzuje vytváření dobrovolných institucí, jež jsou občanům blíže než poněkud těžkopádná státní byrokracie. Zdravá společnost potřebuje - vedle komerčního sektoru - nestátní instituce v takových oblastech, jako je zdravotnictví, vzdělání, kultura, dobročinné a humanitární aktivity, nověji pak např. ekologie.

Díky nim se řešení společenských problémů přenáší na nejnížší možné sociální jednotky; zvyšuje se nezávislost společnosti na státu a ve společnosti samé se hromadí bohatství, jež neprochází rukama státu.“ (Mediator, 1994)

„Rozvoj demokratických hodnot je úzce spjat se vznikem a rozvojem otevřené občanské společnosti, tj. společnosti integrované prostřednictvím sítě horizontálních svazků a pout mezi lidmi a skupinami lidí v různých sférách lidské činnosti. Takové sítě jsou vytvářeny víceméně spontánně lidmi samými a v ideálním případě fungují nezávisle na státu.

Občanská společnost umožňuje lidem svobodně se sdružovat a vytvářet různé více či méně formalizované organizace, jejichž prostřednictvím se podílejí na řešení jednotlivých osobních, skupinových či společenských problémů. Tato přímá participace posiluje jejich vědomí odpovědnosti za sebe i své okolí, pocit sounáležitosti s obcí, místem či krajem, což přispívá k rozvoji demokracie.“ (NROS, 1994)

Diskuse o významu neziskových organizací pro demokracii se u nás vyhrtila do dvou extrémních poloh. Každou z nich zastupuje jeden z našich předních politiků.

Na samém počátku roku 1994 označil v novoročním projevu prezident ČR Václav Havel neziskové organizace za „ukazatele vyzrálosti občanské společnosti“. Rozšíření možnosti neziskového sektoru, podle Václava Havla, prohloubí ve společnosti i občanskou solidaritu, zájem o veřejné věci, zážitek účasti na nich, pocit odpovědnosti za celek a tím nepřímo i dobrý vztah k vlastní zemi. „Nebude-li naše odvážná ekonomická reforma provázena dlouhodobou, cílevědomou a vytrvalou péčí o dobrý rozvoj všech rovin občanské společnosti, náš život se záhy stane jednorozměrným, bude pustnout, omezí se na pouhou honbu za ziskem, provázenou apatickým vztahem k veřejným zájmům a opětovným spoléháním na stát jako toho, kdo všechno zařídí za nás.“ (Václav Havel, 1994)

„Přirozené, dobrovolné sdružování se občanů do nejrůznějších spolků, klubů, asociací je jedním z elementárních definičních prvků společnosti svobodných občanů, nežijících jako Robinson na pustém ostrově. K tomu není třeba společenských reforem ve stylu „občanské“ společnosti a ani novátorských teorií o tom, že je třeba nad hodnotu svobody postavit ještě jakousi jinou hodnotu sdružování se či komunity. Sdružování se je totiž logickým důsledkem existence obdobných zájmů určitých skupin občanů, nicméně je důsledkem jejich vlastních zájmů - a ty někdy společnost jako celek obohacují, jindy nikoli. Výsledek působení těchto sdružení proto může být předem znám. Skupina občanů jistě prosadí své zájmy snadněji než každý z nich osamoceně, ale to apriorně není a nemůže být pozitivní hodnotou. Aby tomu tak bylo, museli bychom vycházet z optimistické hypotézy, že lidé neprosazují své zájmy, ale jakési vyšší, pozitivní, společnost v každém případě obohacující hodnoty. Platnost této hypotézy není ničím podložena. Neměli by z ní proto vycházet ani zastánci tzv. občanské společnosti.“ (Václav Klaus, 1994)

Zde je názorně vidět rozpor v přístupu a hodnocení, pohledu na prostor pro aktivitu a prosazení názorů skupin lidské společnosti. Tyto názory jsou zdánlivě nesmiřitelné. Můžeme se ovšem domnívat, že tato nesmiřitelnost je skutečně pouze zdánlivá. V této souvislosti se často zapomíná na dva faktory, kterými se ve své práci zabývám.

Jedná se o časový faktor. Vznik neziskových organizací nemůže držet krok se změnami v hospodářské oblasti, protože neziskové organizace vyrůstají z „podhoubí“ složitějšího, než je systém ekonomických vztahů. Toto „podhoubí“, jež má aspekty politické, interpersonální, kulturní atd., se vytváří pomalu, jakoby se zpožděním. Z toho plyne, že rozvoj neziskových organizací, které se staly bezmála synonymem tzv. občanské společnosti, nelze urychlit žádnými direktivními změnami.

Zkušenosti z praxe ukazují, že předcházeli-li v neziskovém sektoru finanční prostředky vlastní činnosti, tj. hledá-li se uplatnění pro předem přidělené finanční prostředky, nebývá takový projekt úspěšný. Předčasné zavedení daňových úlev velkého rozsahu, případně tzv. daňových převodů, by tedy nemuselo přinést očekávaný efekt. Stejně tak by bylo plýtváním přidělovat do neziskového sektoru více prostředků jen proto, aby se tento sektor rozrůstal. Některé z neziskových organizací právě kladou velký akcent na finanční stránku. Takovým „ultimátem“ argumentují na podporu svého cíle činnosti. Takto přidělené prostředky by sice vedly k zvětšení sektoru, ale toto zvětšení by bylo samoučelné. Nejprve musí být jasně formulována poptávka po tzv. veřejně prospěšných službách, tj. konkrétní náplň činnosti konkrétních organizací, a potom lze hledat příslušné finanční zdroje. Určitý „váček finančních prostředků“ je pro začátek činnosti organizací potřebný, opravdu by však finanční stránka neměla předcházet vlastní činnosti. Jistě není pochyb o tom, že široké spektrum spolků, nadací a jiných dobrovolných sdružení je charakteristickým rysem každé demokratické společnosti. Má-li se Česká republika zařadit mezi vyspělé státy, jistě i na jejím území musí takové organizace existovat. Proces jejich vzniku je svázán se změnami v celé společnosti a nelze jej tedy libovolně urychlovat nebo přesměrovat. Srovnání s ostatním světem zde poněkud kulhá: zatímco jinde mají všechny tyto organizace kontinuitu, u nás byla jejich činnost násilím přerušena nebo citelně omezena. Jedná se tu o hledání ztracených kořenů, ke kterému je zapotřebí času a zrání. Právě přísun finančních prostředků zde hraje podružnou roli. Nejprve si lidé musejí uvědomit, jaké důležité funkce neziskové organizace plní, potom musejí takové organizace spontánně vznikat a vyvíjet činnost a nakonec lze tuto činnost podporovat státními zásahy, majícími podobu dotací nebo úlev.

Jiným aspektem problému je otázka, zda například zájmové sdružení je veřejně prospěšné, slouží-li výhradně k uspokojování potřeb svých členů. Mám tu na mysli jiné organizace než ty, zabývající se osobami se zdravotním postižením, jako je zahrádkářský svaz, šachové a sběratelské kluby apod. Jistě by šlo jen těžko obhájit společenskou prospěšnost kroužku filatelistů jako takového, ale nelze opomíjet skutečnost, že svobodný spolkový život je vlastně školou demokracie na nejnižší úrovni. Minulým režimem provedené sjednocení všech spolků do Národní fronty nebyla náhoda: jeho autoři věděli, že každé svobodné sdružování na základě zálib může být zárodkem odporu proti totalitarismu, který hodlali nastolit. Je tedy logické, že hledáme-li nyní cesty k upevnění znovunastolené demokracie, obrácíme se ke spolkům a sdružením jako k jejím neodmyslitelným atributům. Domnívám se, že v tomto smyslu lze uvažovat o sdruženích občanů jako o organizacích prospěšných, i když svou činností sledují výhradně uspokojování vlastních zájmů či provozování zálib.

Jedním z hlavních a důležitých rysů je i hájení práva a integrace osob se zdravotním postižením do společnosti a jejich právo na spolurozhodování. Základní občanská práva jsou zaručena „**Listinou základních práv a svobod**“. V této *Listině* je pak blíže specifikováno, za jakých podmínek a do jaké míry mohou být na základě zákona tato práva omezena. Mnozí občané však nemohou pro své zdravotní postižení zakotvených práv v plném rozsahu využívat. K naplnění těchto práv je totiž nezbytná zainteresovanost státu a dalších kompetentních právnických a fyzických osob (neziskové organizace osob se zdravotním postižením, nadace, kontrolní nestátní subjekty i mezinárodní organizace, dohlízející na dodržování lidských práv). Tato spoluúčast není tak jednoznačně dodržována, ač v některých zákonech a právních předpisech je stanovena. Uvedené nedodržování legislativy má v praxi za následek faktickou diskriminaci občanů se zdravotním postižením, která se projevuje např. omezeným přístupem ke vzdělání, podstatným omezením a faktickou diskriminací v možnosti pracovního uplatnění, nedostupností většiny veřejných budov a prostředků veřejné dopravy atd. Na tomto poli mají neziskové organizace a nadace ještě mnoho práce, využitím svého potenciálu hlasů členské základny promlouvají o potřebnosti své protiváhy vůči státní administrativě, schovávající se v kamenných zdech svých odlidštěných úřadů.

B. Praktická část

6. Kdo jsme, společnost a já, já a společnost, společnost a skupiny osob - bariéra ano či ne

Na kvalitu života občanů se zdravotním postižením má mimořádný vliv to, jakým způsobem se k nim chová široká veřejnost. Chování veřejnosti pak lze do značné míry ovlivnit systematickou výchovou a osvětou. Kromě výchovy veřejnosti je však třeba hledat i cesty, jak vychovávat samotné občany se zdravotním postižením k integraci do společnosti. Důležitým hlediskem je i informovanost osob, které se setkávají se zdravotně postiženými občany v oblasti lékařské, pedagogické, technické, psychologické, právní a administrativní. Někdy dokonce ani znalosti profesionálů, kteří s nimi v těchto oblastech pracují soustavně, nedosahují dostatečné úrovně.

K pochopení celého kontextu této práce, o čem tato práce má vypovídat, je dobré začít od samých základů lidstva a lidské společnosti. Zde je položen základní kámen ke stupínkům, po nichž dnes kráčíme my, pokračovatelé a dědicové. Převzali jsme „symbolickou štafetu“ a je teď na nás, co jejím plamenem zažehneme, co sami dáme a chceme tu po sobě zanechat. Je jen na nás, jak bude naše společnost vypadat. Někdy i nepatrný kamínek (skupina osob) může strhnout lavinu. Já sám jsem osobou se zdravotním postižením, organizovanou v jedné z nespočetného množství neziskových organizací. Po dobu 8 let jsem byl jedním ze členů vedení jedné z neziskových organizací, jistě zkušenosti tedy mám, ale nijak mne to nemůže opravňovat pasovat sebe na vrcholně fundovaného odborníka v otázce neziskových organizací a nadací. Každý, kdo takovou činnost po jistou dobu vykonával, mi dá jistě za pravdu. Jako každá oblast činností se rozvíjí a mění, tak i pole, na němž působí nadace a neziskové organizace, doznalo v posledních obdobích značných změn. Přešlo se od spontánnosti a živelnosti v projevech k precizněji vedené práci jak uvnitř organizací samotných, tak i vůči představitelům široké veřejnosti, představující potencionální členy a přispěvatele, a státu jako druhému partneru. Ten totiž již začal nás, zdravotně postižené, a jejich představitele brát jako své odborné partnery, o čemž svědčí mnohé ze společných aktivit. Ještě nám všem stále zůstává něco, v čem bychom se mohli a měli zlepšit, nesouvisí to jen s přeměnou naší společnosti, ale s námi osobně. S našim vzájemným přístupem člověka k člověku, s postoji,

názory, vzorci chování, s představou co dáme a chceme předat příští generaci. A o tom by měl být také kus této práce.

Pro poznání kdo já sám vlastně jsem a odkud přicházím, jakou osobou jsem, kam patříme, jak se chováme a jednáme, jací a kdo jsme jako lidé, jaká je naše společnost, celý svět, národy a národnosti, jaký byl vývoj a čím vším jsme prošli, k tomu nám slouží bohaté prameny v historických archivech jak na úrovni státu, tak i oblasti, v níž žijeme. Podstatou poznání jací jsme, je poznat sebe sama, znát se alespoň tak, abych mohl v co největší míře vyřadit ze svého chování negativní postoje a předsudky. A to nejen vůči svým blízkým, sobě samému, i vůči všem ostatním, koho na své cestě životem (časovém úseku mi vymezeném) potkám. Dovést chápat a umět se vcítit do bolesti a utrpení druhého, pomoci tam, kde je mne třeba. Neškodit druhým jen pro tu skutečnost, že nemohu mít nebo nemám to, co mají právě oni (postavu, tělo, zdraví, vědomosti, bohatství, postavení atd.), neprosazovat svou osobu jako jedinou a nenahraditelnou. Každý z nás je jedinečným a neopakovatelným výtvozem přírody, té přírody jež nám dala možnost vzniku a vývoje po dnešní podobu. Napadá mne otázka:

„Zasloužíme si vůbec to privilegium, které nám dala příroda jako jedinému živočišnému druhu, být inteligentní a myslící bytostí, nezneužili a nezpronevěřili jsme se tomuto poslání pro své nízké a malicherné pohnutky?“

Existuje mnoho otázek podobného obsahu a jsou stejně staré jako lidstvo samo. Mne na této otázce pro tuto mou práci zajímá ta část, dotýkající se jedince a společnosti, společnosti a jedince, společnosti a skupin osob. V jednom z vědních oborů, kterým je sociologie, se učíme, že nejzákladnější primární skupinu tvoří dvě osoby. Osoby pak rodinu, rodiny společenství (klany, rodové svazy), společenství lid a lid lidskou společnost. Vyjdeme-li pro práci ze základního sociologického definování (ujasnění si postavení a chápání jedince), pak nikdy dvě osoby nejsou a tedy nemohou být totožné (nebylo to prokázáno ani u jednovaječných dvojčat). Mohou vypadat a oblékat se stejně, mít stejné pohyby, zvyky. Věnovat se stejným zálibám, mít stejná povolání. Kopírovat jeden druhého, **vždy to bude jen a jen kopie, nikdy však originál**. Co nikdy nebudou mít stejné, je jejich vnitřní biologický a citový základ, hlavně v oblasti vnitřní struktury myšlení, citů, prožívání a přístupu. Každý z nás sebe sama a i ty druhé prožívá a cítí odlišně, v některých bodech a oblastech se můžeme více či méně shodovat, a to na základě určitých formujících faktorů:

- **výbava, se kterou přicházíme na svět (muž, žena)**
- **rodina, v níž žijeme (typ rodiny)**
- **společenská pravidla společnosti, do které patříme**
- **některé z přístupů a postojů**
- **ostatní vnější vlivy**

Právě základní skupina je za vším, ta nám všem určuje vymezení prostoru pohybu a jednání, nastaví nám zrcadlo, ve kterém se „*máme a pro ni musíme*“ vidět. Základní skupinou myslím společnost, v níž my, všichni, žijeme. Záleží na jejích vnitřních pravidlech a poskytnuté svobodě jedinci uvnitř ní, kam až smí zajít, čeho se má vyvarovat, co se sluší a co ne. Je laciné říci, **za vše může jen s p o l e č n o s t**. Za to, jak vypadáme a jak se chováme, si můžeme sami, a podle toho také vypadá naše společnost. Ano právě my, sami, za to můžeme, i sebe lépe míněná myšlenka se může stát zlem. Tuto myšlenku utváříme a realizujeme my, lidští jedinci rodu *homo sapiens*, my, jedinci obdaření rozumem a schopností. V její praktické realizaci a tvorbě je otištěna naše osobní pečť, promítáme do ní svůj vnitřní svět, své touhy a

plány, představy. Nejsou-li tyto fragmenty tvorby kontrolovány (kooperace mezi vládou a společností) většinou všech členů společnosti, je-li poskytnut nekontrolovatelný prostor a rozhodovací moc je soustředěna do rukou jen úzké skupiny jejích členů, pak se nedivme, že mohly vzniknout a stále mohou vznikat totalitní společenství se vším, co známe z historie, nebo to, co jsme sami poznali na vlastní kůži.

Intolerance, pohrdání, výsměch, šikanování, koncentrační tábory, rasismus, nenávist, náboženský fanatismus, války ... To vše je dílo tvora - tvorů, kteří hrdě nosí označení člověk - lidská společnost. Nemusím se zde snad dále rozepisovat, jde mi o to, jak se sami k sobě chováme v běžném životě. Dovést se radovat a chránit to, co je pro nás běžné, neštitit se druhého pro jeho rasu, barvu kůže, nemoc či postižení. Dovést jít bok po boku, a ne jeden na voze a druhý za ním pěšky. Já sám jsem si nedovedl představit, co je to být postižený. A dnes jsem osobou se zdravotním postižením. Mnohé věci, návyky a postoje jsem musel za tu dobu, co jsem osobou se zdravotním postižením, změnit a přehodnotit. To, co dříve člověk bral za samozřejmou a neměnnou věc, má dnes jiné obrysy. Podaná ruka, gesto, slovo, den, to vše má jiný rozměr, váhu a význam. Nepotkával jsem denně ve svém dětství na ulici osoby se zdravotním postižením. A když náhodou jsem někoho takového potkal, člověka o holích, na vozíku, člověka s DMO či Downovým syndromem, nevěděl jsem, jak se zachovat. Bylo mi divně, ne proto, že by on sem nepatřil, důvod byl v tom, že já jsem neměl tu možnost se s ním opravdově každodenně potkávat. NE ON, ale já jsem byl v tu chvíli tou nepatřičnou osobou. Bylo mi ho líto, nevěděl jsem, jak mu mám pomoci, jak jednat a reagovat. Chyběla mi bezprostřednost sounáležitosti jednoho s druhým. Můžeme ukázat na konkrétního viníka - osobu? NE!!! Hledejme tuto odpovědnost sami u sebe, u lidí, tvořících tehdejší společnost, v níž jsem žil a vyrůstal, nedokázali jsme a v něčem stále ještě nedokážeme tu odvěkou a základní věc - **dovést žít vedle sebe bez předsudků a váhání**. Byla to právě chyba v systému těmito lidmi vytvořeného, který nám neustále nastavoval zrcadlo „*toho správného, čistého a jedinečného*“. Mnozí z těch, kdož dnes tak okázale hovoří o ideálech humanity a demokracie, horlí a odsuzují. Právě ti rádi zapomínají na tu skutečnost, v moha případech to byli právě oni, kdož budovali a udržovali to, co dnes sami odsuzují.

Každý z nás má potřebu se rozvíjet a realizovat dle svých plánů a potřeb, ty by neměly být na úkor ostatních jedinců společnosti. Individualita každého z nás je neocenitelnou hodnotou, přispívá k bohatosti společnosti. Nelze dělit na černou a bílou, správnou a nesprávnou, nadřazenou a bezcennou. Právě uvědoměním si neopakovatelné zvláštnosti každého člověka a přijmutím mne takového, jaký jsem, ostatními, o tom je demokracie a humanismus. Pak se tato slova nebudou spojovat s pojmem „*o mlácení prázdné slámy*“, což můžeme tak často slyšet. Respektuje-li jedinec společnost, v níž žije a přijímá její pravidla, podílí se tím i na tvorbě této společnosti, pak by měla a musí i tato společnost respektovat a vážit si tohoto člověka či skupinu lidí, jež ho zastupuje. V určitých oblastech jsou a mohou být jeho práva omezena (v projevu a přístupu k národnostem a etnikům, kulturnímu a historickému bohatství národa, ke zbraním a vojenskému materiálu, spravedlnosti, trestu, výši trestního postihu, sankcím atd.). Jeho nezadatelná základní práva v naší společnosti obsahuje u nás ten **nejvyšší a nejdůležitější** zákon státu - **Ústava a Listina základních práv a svobod**.

Čl.1 *Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.*

Čl.3 (1) *Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.*

Čl.7 (1) *Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.* (Toto tvrzení je velmi diskutabilní. Kam až může zákon zajít?)

Důležitý je také přístup státu ke skupinám, zastupujícím určitou část jeho obyvatelstva. V našem případě jsou těmito skupinami nadace a neziskové organizace, obhajující práva a integraci osob se zdravotním postižením do naší společnosti. Ve vzájemném přístupu obou partnerů k sobě navzájem, stylu komunikace, respektování se, o tom má vypovídat tato kapitola. Na jedné straně stojí stát a na druhé skupina osob (vnější pohled). Ve skutečnosti však proti sobě stojí dva jedinci stejné společnosti, liší se jen v tom, že každý stojí na opačné straně. Jeden zde zastupuje složku nadřazenou, tedy stát, a druhý jednu ze skupin obyvatelstva naší společnosti. Do praxe převedeno to znamená, jaká míra volnosti a kontroly nás všech byla ponechána skupině (zákonodárným sborům a vládě, tudíž státu), tak bude vypadat i konkrétní jednání. Buď z pozice nadřazené (ponechán velmi volný prostor bez kontroly, jednostranný přenos síly a soustředění moci), nebo z pozice dvou vzájemných a nepostradatelných partnerů (ponechaný určitý prostor a volnost, ale od předešlého tu existuje vzájemná provázanost a obousměrný přenos informací, odpovědnosti a záruk). Laicky řečeno „*Hora se neskládá jen z jednolitého kamenného bloku, je složena z mnoha malých a velkých kamenů. Erozi těchto částí může dojít k utržení laviny a jejímu zhroucení*“.

6.1. Bariéry mezi námi

Člověk si ve svém životě postavil (uměle vytvořil) mnoho bariér. Nejhorší naší bariérou jsou předsudky a mýty v myšlení a uvažování. Ty se jen velmi těžko odstraňují a překonávají, jsou v člověku hluboce zakořeněné, má je ve svých vzorcích chování. I když si budeme dávat bedlivý pozor na svůj projev, v nestřeženém okamžiku, jaksi podvědomě, se tyto vzorce promítnou v našem chování a přístupu. To, jak vystupujeme na veřejnosti, v každodenním životě, člověk k člověku, je vnější stránka toho, co je uvnitř nás samých. Z nitra vychází na povrch labyrint, v němž hledáme nejen sami sebe, ale i cestu k ostatním lidem, k celé společnosti. Prvním krokem, jakousi podanou rukou, je ochota dovést vyslechnout názor toho druhého. Ano, chci-li se změnit, pak musím začít sám u sebe, sladit to, co navenek konám s tím, co je uvnitř mne. Pokud sami nebudeme chtít a nedokážeme-li to, pak s tím nikdo nic nesvede.

Další takovou bariérou je používání některých slov jen v jednostranném přenosu jejich významu. Některá slova všichni správně používáme, ale nezajímáme se o jejich vznik a jejich význam. Pak nám uniká podstata slova, jde „o slupku bez jejího jádra“. Takovými slovy jsou „handicap, invalidní, znevýhodněný, v nevýhodě“ atd. Každý z nás zná někoho, kdo je handicapován a domnívá se, že přesně zná význam slova a kde jej lze použít. Pod tímto slovem je ukryto mnoho lidí s různým postižením, na vozíku, chronicky nemocných, mentálně retardovaných, ochrnutých. Všichni mají něco společného, jsou určitým způsobem

znevýhodnění oproti těm ostatním. Jde o zjevný nedostatek zřejmý na první pohled. Co však s tím „*handicapem*“ uvnitř nás samých. Chci zde citovat paní PhDr. Jiřinu Šiklovou:

„Slovem „nějak handicapovaný“ označujeme lidi s různým druhem postižení, každý přesně ví, jak a kdy toto slovo použít, je to přece jasné!!! Ne, není to jasné, handicap znamená pouze to, že v té které určité situaci, jsem já či ten druhý v nevýhodě. Jsem-li třeba v USA na konferenci a všichni tam mluví americkou angličtinou a já absolvovala pouze základní jazykovou školu angličtiny, jsem momentálně v nevýhodě. Jsem handicapována tím, že těm ostatním všechno přesně nerozumím, nedovedu argumentovat, ani vtipkovat v jejich jazyce. Až oni ale přijedou sem k nám a bude se mluvit jinou řečí, můj handicap zmizí a handicapování budou zase oni. Aby se tomuto „znevýhodnění“ zabránilo a všichni byli na jedné úrovni, zavádí se simultánní tlumočení, nebo se volí další, pro všechny jenom naučený jazyk. Pak nikdo není handicapován a nikdo není ve výhodě. V životě je to také tak, nebo by tomu tak mělo být. Ten, kdo je v určité situaci v nevýhodě, měl by dostat takovou pomoc, jaká by jeho nevýhodu vyrovnala. Nedostává nic navíc, jenom stejné podmínky, jako je tomu na výše zmíněné konferenci. Pak teprve začíná rovnost v diskusi, rovnost příležitostí. Týká-li se nás samotných, dobře to cítíme a třeba zrovna toho tlumočnicka požadujeme. Týká-li se handicap toho druhého, a někdo se snaží tu mezeru vyplnit, domníváme se občas, že mu společnost poskytuje více, než ostatním A protože všichni platíme daně, dokonce se proto i někteří z nás rozčilují“.

Co plyne z tohoto úryvku, pokud se nás samých něco dotýká a omezuje nás to, pak bereme za zcela samozřejmé dostat všemožnou pomoc k odstranění našeho znevýhodnění. Překonáme je, ale v ten samý moment někdo jiný, třeba vozíčkář, potřebuje pomoci s překonáním chodníkového obrubníku a my přejdeme okolo bez povšimnutí „*však on se někdo najde, kdo mu pomůže, já přeci spěchám, nemám čas...*“ . Jaká logika, jsem-li to já, musí to být, je-li to někdo jiný, to se mne netýká, ať mu pomůže, kdo chce. Pak není handicapován onen pomyslný vozíčkář, handicapován jsem já osobně. Nedovedu to, co já sám očekávám od ostatních kolem sebe, sám dát někomu jinému, aniž by on musel o to požádat. Svou velikost projevím nezištností, bez očekávání protislužby za mou pomoc. Překonám uvnitř sebe bariéru mezi svým světem a světem lidí kolem sebe. Jak to však vypadá uvnitř společnosti?

Do listopadu roku 1989 jsme byli všichni zvyklí, že za nás rozhodoval někdo jiný. Určil, co a jak má vypadat, kolik si můžeme vydělat, co si mohu a co si nemohu dovolit, abych nebyl považován za snoba nebo přítele Západu. Jednoduše řečeno: nevybočovat z řady. O to se bohužel u nás zasluhovalo mnoho lidí, pominuly motivy, které je k tomu vedly. Byli jsme všichni velkými dospělými dětmi, mnohým to vyhovovalo, neboť za ně někdo jiný rozhodoval, bylo to velmi pohodlné a praktické, pokud se náhodou věc nepodařila, jak má, pak jsme se mohli na toho „*onoho*“ prostě vymluvit. Vždy za to mohl někdo jiný, nepřipouštěli jsme si skutečnost, že to jsme právě my, ten hlavní a jediný, kdo za to může a na kom má ležet tíha zodpovědnosti. Právě převrat v listopadu roku 1989 nebyl změnou vlády, vystřídání jedněch druhými, ale byla to změna každodenního života každého z nás, i těch, kteří se nechtěli a nechtěli angažovat ve veřejném životě, politice, skupinách obyvatel.

Všichni jsme se najednou stali, ať jsme chtěli nebo nechtěli, dospělými. Dospělost totiž znamená schopnost sám o sobě rozhodovat, samostatně a odpovědně jednat, nečekat, že se o mne někdo postará. Dospělost znamená vědět, jaké jsou moje přednosti, schopnosti, ale i handicap, být si vědom, jaké jsou moje možnosti včetně vědomí, že především já sám jsem

odpověden či odpovědna za to, jak tyto svoje možnosti a schopnosti využiji. Být dospělý, to není lehké! I proto tak často lidé blouzní o krásném dětství, které pro mnohé splývá s obdobím, kdy za nás rozhodovali rodiče, nesli za nás odpovědnost a na ně jsme se mohli vymlouvat a je o něco žádat.

Někdy mi osobně připadá, že mnohým z nás by vyhovovalo mít jistoty a záruky bývalého systému a vymoženosti rozvinuté ekonomiky vyspělých zemí. Naučit se a žít v demokracii znamená nést i určitá rizika, i když znamená vládu lidu, neznámá však kvůli většiny, nebo určité části většiny. Skutečná demokracie znamená vládu, která nejen prosazuje zájmy většiny, těch silných, ale která chrání zájmy a vyrovnává znevýhodnění právě těch, kteří jsou v menšině, kteří nemohou silou ani svým počtem ty druhé vytlačit nebo přímo zničit. Všech těch, kdož se nemohou tak hlasitě bránit pro svůj handicap, ať zjevný nebo skrytý. Nač nám pak bude zákon o deinstitucionalizaci (přeměně velkých ústavních kolosů), když sami nebudeme tyto lidi chtít mezi sebe vpustit a dopřát jim jejich realizaci v naší společnosti. Není to problém jen jednoho zákona, je to problém celé soustavy. Sám jsem to zažil na vlastní kůži, kdy v průběhu tvorby **zákona 182/91 Sb. O sociálním zabezpečení**, byl jeho text dán ke konzultaci a vyjádření těm, jichž se bude hlavně dotýkat, osobám se zdravotním postižením, zastoupených jejich organizacemi. Šlo o složitou záležitost, neměnil se jen část, měnil se celý systém v sociální oblasti. Mne na něm zaujala část v oblasti poskytovaných příspěvků a kompenzačních pomůcek; přes veškerou věcnou a konkrétní argumentaci byl nakonec překopírován dosavadní styl jejich poskytování. Na mou otázku, proč do systému kompenzačních pomůcek není zařazen upravený automobil pro těžce tělesně postižené osoby, tak jak tomu je běžně v ostatním světě, mi ministerský úředník odpověděl, aniž se nad tím zamyslí: „*Víte my nejsme ještě na takové úrovni, abychom si to mohli dovolit, potřebujeme jenom něco, třeba tu nebo tu změnit či opravit. Převezmeme jen určité nám vyhovující části, no víte, stali by se z vás pak rozmazlenci*“. Vůbec ho nezarazilo jeho počínání a na můj argument, že první vozidlo je poskytnuto zdarma a na další a další pak osoba se zdravotním postižením musí přispívat určité procento z vlastní kapsy (a není nezanedbatelné), nevěděl co říci. Dovedete si asi sami představit, jak mi bylo, když jsem se později dozvěděl, že tento pracovník připravuje sociální zákony na ministerstvu již 15let. Nedokázal v sobě překročit vlastní vnitřní myšlenkovou a osobní bariéru. Vše posuzoval jen z pozice zdravého člověka, neuvědomil si jednu podstatnou skutečnost. Dneska zdraví! Dneska! Zítra to třeba bude již jinak, a on, který nyní tvoří většinové obyvatelstvo a může chodit po vlastních nohách a stoupat do schodů, bude po automobilové havárii nebo po onemocnění náležet k té menšině, o které dnes tak rozhodl a v podstatě se o ní nestará.

Mám i vlastní osobní zkušenost v přístupu běžného obyvatelstva k nám, osobám se zdravotním postižením, nejen u nás, ale i v zahraničí. V roce 1994 jsem dostal možnost účastnit se stáže ve Spojených státech amerických v programu pro představitele neziskových organizací a nadací. Jen samotné odbavení a odlet byl jiný u nás a třeba na přestupním letišti ve Frankfurtu nad Mohanem, servis a zázemí pro pasažéry je úplně rozdílné, u nás vše bariérové (bohužel to platí i o nedávno otevřené nové odbavovací hale na letišti v Ruzyni, záchod pro vozičkáře přístupný jen po schodech). Neměl jsem bohužel možnost posoudit přístup našeho leteckého personálu, letěli jsme s americkou leteckou společností. Na každém letišti je běžné, pokud jeho personál vidí osobu s omezením, pomoci ji. Na našem letišti jsem se s tímto nesetkal (možná dnes již ano?). Nechci si stěžovat, jen upozornit na tak běžný fakt, kterým je soužití postižených a nepostižených osob. Vjezdy, přístupy k vládním budovám, soukromým domům, vchody do parků, v přístavištích lodí, všude je bezbariérový přístup. Nikdo si nedovoli

postavit cokoli, aniž by neměl na paměti, že toho bude využívat i osoba ne tak pohyblivá. Projděte i dnes města u nás a zaměřte se především na nově postavené budovy, která z nich má bezbariérový přístup, vhodné dveře pro projetí vozičkáře. Vždy u nich naleznete alespoň jeden schod a to u nás platí již několik let nový stavební zákon upravující přístupnost budov. Máme se toho ještě stále moc co učit, opět a znova do omrzení **každý z nás musí začít sám u sebe, chce-li to samé od druhého!!!**

Při hledání co nejlepších podmínek pro život změnil člověk velmi podstatně fyzický svět a sociální vztahy. Protože se lidé se zdravotním postižením většinou tohoto procesu nezúčastnili, není se co divit, že zatímco změny usnadnily život nepostiženým, opravdové překážky pro osoby se zdravotním postižením zůstaly. Mezi ty očividné patří schody a schodiště, zatím ještě stále převažující v našich městech nepřístupná doprava, školy a veřejné budovy, pracovní návyky, které vyžadují velkou rychlost a komplikované pohyby, používání jen slyšitelného jazyka, vizuální výměna informací a normy chování, které diskriminují ty, jejichž kontrola vlastního těla je omezená. Všechny tyto bariéry znevýhodňují nás, osoby s určitým druhem postižení.

Viděno z tohoto hlediska, problém života a umění poradit si ve společnosti velmi závisí na pochopení správného určení a pojmenování bariér, kterým musí osoby se zdravotním postižením čelit a vypracovat způsob, jak je odstranit. Lékařský a zdravotnický způsob, který spočívá v nápravě fyzických a mentálních vad nepostihuje zneschopňující překážky v sociálním, fyzickém a společenském prostředí všedního života.

Bariéry jsou opravdu stále v nás samých. Nikdo nepřijde, kouzlo nebo zázrak za nás naše problémy nevyřeší. Mágem musí být každý z nás, chceme-li si navzájem pomoci a porozumět. Dovést si odříci něco pro potřebu druhého v nouzi, vím-li, že zítra, až budu takovou pomoc potřebovat i já, bude tu on, nebo někdo jiný, kdo mi ji nezištně poskytne. Proměnou v pomoc je naše paže, podaná upřímně a z celého srdce, ne z nutnosti a s pocitem břemena, jako opora každému, kdo ji nutně potřebuje. Já jsem tu teď pro vás a věřím, až budu i já potřebovat, tak vás zde najdu. Chtěl bych zakončit větou od paní Dr. Šiklové.

Odstranění bariér, těch skutečných i těch v našich myslích a předsudcích, jsou první kroky k této opravdové demokracii a humanismu.

6.2. Máme si co vzájemně nabídnout, společnost a skupiny osob se zdravotním postižením, jen společně jsme silní

Každý z nás má svůj vlastní život a prožívá jej svým vlastním způsobem. Má svůj názor, cíl, body zlomu a vítězství. Nikdy si však většina z nás nepřipustí tu možnost, že by mohl nastat okamžik, kdy budeme muset radikálně změnit názor a pohled, na život, který žijeme. Je neustále přítomen, odráží se v momentu skoku do vody, v otočení hlavy při řízení vozu, v

klopýtnutí, v bodnutí hmyzem, v banálním onemocnění.... V tom všem je přítomen, v rozhodné vteřině, v pár minutách, je a není. Vždy a neustále si říkáme, nás se to netýká, nám se to stát nemůže. Stačí chvilka nepozornosti. Jak přijmeme holou skutečnost, narodil-li se nám potomek se zdravotním postižením, od něhož jsme tolik očekávali. Sdělit jiným rodičům dosud zdravého dítěte, že nebude již chodit, nebude takové jako předtím, nebude je vnímat, bude stále dítětem ať mu bude pět nebo padesát. Jak říci třeba právě vám „paní, pane, vnímáte mne, operace dopadla dobře a už jste z toho nejhoršího venku“. A vy najednou zjistíte, že ležíte v nemocničním pokoji, podíváte se na peřinu a něco s ní není v pořádku, chcete se napít a vaše ruce nechťejí poslouchat, chcete se otočit a nejde to, bolí vás nohy a vy s nimi nepohnete. Co vám pak říci!!!

Zdraví je dar, kterého si málokdo z nás dovede vážít, pokud se nedostane do situace, v níž se rozhoduje o našem dalším osudu. Pak by každý dal nevím co za to, aby vše bylo tak jako před tím. Dobře znám ten pocit, kdy za bezesných nocí hledíte do bílého stropu nemocničního pokoje a na něm se vám odvíjí váš dosavadní život jako na filmovém plátnu. Jste v tomto okamžiku jen pouhým divákem, jediné co nemůžete udělat, je zvednout se a odejít. Tento děj, odehrávající se před vašimi očima, je skutečnost a vy v ní hlavní představitel. Tehdy se střídá beznaděj s nadějí, otupělost s vírou v zlepšení. Tak jsme na tom my, kteří jsme svůj nedostatek získali během svého života a podobně jsou na tom i ti lidé (rodiče i samotné osoby se zdravotním postižením) s vrozeným nedostatkem. Všichni dohromady jsme skupinou ukrytou pod označením **osoba se zdravotním postižením**. Nerozlišuje se, jak a do jaké hloubky nás naše postižení ovlivňuje, stále budeme sami sebou, jen pro druhé jsme jiní. A vlastně jiní nejsme, stále jsme lidé toužící po lásce, úspěchu. Chceme být milováni a ctěni, chodit do práce, mít přátele, chceme vše, co patří k „normálnímu“ životu. Slovo normální píší v uvozovkách, pro mne je normální každý okolo mne a s kým se setkávám náhodou nebo i záměrně. Nedělám rozdíl mezi lidmi. Osobní kontakt s každým, kdo patří do naší společnosti mne hodně obohacuje, neutváří jen mou osobnost, pomáhá i ostatním pochopit sebe a druhé. Bezprostřednost setkávání zdravých a postižených je velkou školou nás všech. Nejsme soupeři jsme si navzájem partnery. V současnosti se setkat s člověkem s postižením je běžné. Dobře, že už je za námi doba, kdy byla snaha tyto lidi skrývat před zraky ostatních a tím vyvolat zdání, že lidé s postižením neexistují.

Co však mezi námi stále existuje, je stále ještě převažující neschopnost si navzájem porozumět. Dovést sladit potřebu kladenou společností tak, aby se ji mohl vedle zdravého jedince účastnit i člověk s postižením. Uváděl jsem příklad staveb, jde o více, o přístup jednoho k druhému. Žít a pracovat vedle sebe, tomu se musíme naučit. Mám takovou osobní zkušenost, potřeboval jsem pomoci při překonání zvýšeného vstupu do budovy. Přistoupil ke mně člověk a pomohl mi, řeknete „to je normální“, mám na mysli jiný aspekt, bál se dotknout vozíku, jakoby se od něj mohl nakazit svým vlastním postižením. Všimněte si sami, kolik lidí si bezprostředně po pomoci osobě se zdravotním postižením otře ruku, dělají to reflexivně a podvědomě. Dělá to spousta z nás. Bojíme se !!! Od vozíku nebo dotyku se nikdo ještě nenakazil zlomeninou páteře, ochrnutím rukou nebo nohou, Downovým syndromem, DMO, skoliózou, diabetem, duševní poruchou. Je to nemoc naší vlastní psychiky, vyvolávající štitivost ke všemu, co není v normě. Přitom jako zdraví tak i nemoc a postižení patří k běžnému životu. Mám i kladné zkušenosti s bezprostředností svých spoluobčanů. Budu-li psát jen o samých kladech nebo záporech, pak tato práce ztratí svůj smysl. Jinou oblastí je ohleduplnost v dopravě a při parkování a myslím doslova vzájemná. Kolik míst pro osoby se zdravotním postižením je obsazeno jinými vozy, tam kde je doporučeno dodržet boční odstup 1,5 m pro

nastoupení a vystoupení vozičkáře je tomu tak, kolik řidičů MHD počká, až si starší či nemocný člověk sedne. To nejsou otázky jen pro mne a tuto práci, jsou pro nás všechny, každý z nás si musí sám a po pravdě na ně odpovědět. To, že chci pomoci, nemusím hlasitě dávat na odiv nebo předvádět, tiše a nez ištně, tam je síla a bohatství. Tak jako pomohu mamince s kočárkem, je pro mne stejné pomoci i osobě se zdravotním postižením. Pomoci s vozíkem při nástupu a výstupu z auta, s překonáním obrubníku nebo schodu, převést nevidomého přes ulici, nekoukat na děcko v kočárku s výrazem hlupáka, odpustit si grimasy a poznámky na adresu osoby jiné, než jsem já osobně. Nečekejte hned automatické poděkování, mnoho z nás, osob se zdravotním postižením, vás může odmítnout a to třeba i nepřiměřeně. Základ je, dovést pomoc nabídnout, aniž bych čekal odměnu a neurazit se, pokud tato pomoc bude přijata či odmítnuta. Máme se mnoho co učit.

Divíte se, že stále píši jen o jednotlivci. Vše vlastně u jednotlivce začíná a u společnosti osob končí. Společnost by měla určitě své povinnosti přenést jak na jednotlivce tak i na skupiny osob s určitým zaměřením. To, že stát dokáže zabezpečit určitým způsobem jedince (dávkou, příspěvkem, důchodem), ocitne-li se v tíži, je dobré a ukládají mu to také zákony, bohužel na straně druhé z tohoto samého jedince udělá pasivního příjemce pomoci, odkázaného jen a jen na stát. Staví ho tak mimo ostatní společnost, do podřazené role, bez možnosti rozhodování. Zákonem jej vlastně zaškatulkujeme, určíme, co mu náleží a kam smí, co nesmí. Bereme mu vlastně jeho osobní identitu a příslušnost ke společnosti, do níž patří. Stává se jen pouhým konzumentem společenských jistot, nic jej nenutí se o sebe starat, chodí vždy jen s nataženou dlaní. Rychle si zvykne a neuvědomí si, že se tak sám za pomoci státu vyřadí. Pomoc státu by neměla spočívat ve vymezování, rozdělme ji na dvě části. První je zákony garantovaná a zajištěná základní povinná pomoc, druhá motivuje samotného jedince nespolehat se stále jen na stát a převzít odpovědnost sám za sebe do svých rukou. Bude na mne, do jaké výše a kam tuto pomoc nasměřuji, já jsem ten, kdo řídí a upřesňuje potřeby. Pomoc je dána jen do určité míry proti jejímu zneužití, tak aby nebyl ohrožena standardní norma každého jedince. Dáváme tak možnost pracovat sám na sobě, využít svých zbytkových sil k udržení si postavení a zapojení, bez toho, aniž by byl bezprostředně ohrožen zdravotní stav. Současný stav tomu však neodpovídá, mnohdy jsou osoby se zdravotním postižením zneužívány k velmi podřadným pracím. Jsou propouštěni ze zaměstnání a dokonce jim je i tímto propouštěním vyhrožováno. Motivace pro zaměstnavatele přijímat do pracovního procesu osoby s ZPS (změněnou pracovní schopností) nebo OTZP (občan s těžším zdravotním postižením) je velmi malá a to jak po finanční stránce, tak i kvůli pracovnímu výkonu těchto osob. Provozování chráněných dílen se potýká také s nemalými problémy, v zajišťování vhodné práce, ve vyšších finančních nákladech na provoz a malé produktivitě. Mnohé z těchto dílen zápasí na pokraji svého přežití. Našlo by se jistě mnoho dalších argumentů. Mne osobně velmi bolí skutečnost, že i dnes je studentům medicíny a adeptům na místa sociálních pracovníků zakazováno při prováděných výzkumech a průzkumech mezi osobami se zdravotním postižením podávat jakékoliv informace o případných nárocích a dávkách. Já osobně nenacházím slov.

Osoba se zdravotním postižením je stejná jako kdokoliv jiný ve společnosti, a tak by měla mít šanci jak na profesní tak společenské uplatnění. Dovoláváme-li se humánních demokracií vyspělých zemí, pak od nich musíme přejímat vše, a ne jen to, co se právě hodí nebo nám vyhovuje. Rovnost příležitostí by měla platit pro každého. Nedivme se pak nárůstu počtu neziskových organizací a nadací, na které se pak osoby se zdravotním postižením přímo obracejí. Sám osobně neznám případ, kdy takovéto osobě bylo sděleno vše orgány státní

správy zastoupené Okresní správou sociálního zabezpečení - posudkovou komisí. Všechny informace v převážné míře získávají ze vzájemných kontaktů, nahodilých setkání na úřadech a v převážné míře od členů a pracovníků organizací, zaměřených na ten který druh postižení. Tyto organizace pak nemůžeme označovat jako přebytné, zastupují chybějící článek v poskytování informací a služeb osobám se zdravotním postižením. Pomáhají i tam, kde stát již nedostačuje svou činností, nebo by tato činnost byla pro stát vysoce nákladná. Neziskové organizace a nadace mají tak bezprostřední osobní styk s každým a mohou i okamžitě s pružností reagovat na potřeby a náhlé situace. Mohou si to dovolit, svou činnost vykonávají ve značné míře bez nároků na finanční ohodnocení. Využívají dobrovolnosti a nadšení pro věc, lidských schopností svých dobrovolných pracovníků a vedení. Odlehčují tak nejenom státu, odlehčují i těm, komu svou pomoc směřují. Dobrou znalostí potencionálu, s nímž disponují a odhadem pak správně a včas reagují na momentální potřeby, vyhýbají se tak zdlouhavému procesu přenosu této informace, jde o zpětnou vazbu, jakýsi indikátor potřeby a poptávky. Tam, kde obrazně má stát svázané ruce, je pole pro využití neziskového sektoru.

Během uplynulých dvou desetiletí významně vzrostl počet organizací založených a vedených zdravotně postiženými. Právo zdravotně postižených na účast při rozhodování o jejich vlastních záležitostech je stále více uznáváno jako nutnost umožňující jejich zapojení do společnosti. Tradiční názor, že osoby se zdravotním postižením jsou trvale diskvalifikovány a čekají jen na léky, které by je vyléčily nebo na terapii, která by jim pomohla začlenit se do nepostiženého světa, kde se o ně postarají odborníci, ustupuje. Uvolňuje cestu názoru, že jsou to struktury společnosti, které vytvářejí tyto bariéry pro zapojení postižených do společnosti. Odstranění této „předsudkové bariéry“ je vnímáno jako způsob, kterým konečně umožníme osobám se zdravotním postižením hrát skutečnou roli ve společnosti.

Aktivisté těchto organizací mají mnohem blíže ke svým členům a občanům než samotný stát. Bezprostřednost denního kontaktu posiluje důvěru a schopnost jedinců ve své síly a možnosti. Není to již jednobarevný svět, je to škola všedního života. Jednám tak z vlastního přesvědčení, protože to já sám chci, ne z donucení. Po praktické stránce mám na mysli mnohé z úspěšných konferencí na téma neziskový sektor a občan se zdravotním postižením, presentace dosažených výsledků na výstavách s danou tematikou, meziresortní a vládní komise (Vládní výbor pro zdravotně postižené občany) a každodenní obětavá práce desítek dobrovolníků a pracovníků neziskových organizací a nadací. Právě vytvoření **Vládního výboru pro zdravotně postižené občany** bylo prvotním významným krokem ve vzájemné spolupráci nevládního sektoru a státu. Výbor byl ustaven na základě usnesení vlády ČR č.151 ze dne 8.5.1991, tento vypracoval první *Národní plán pomoci zdravotně postiženým občanům*, jenž byl schválen vládou ČR jejím usnesením č.466 ze dne 29.6.1992. V roce 1993 byla Vládním výborem vypracována aktualizace Národního plánu, kterou pod názvem *Národní plán opatření pro snížení negativních důsledků zdravotního postižení (NPO)* schválila vláda České republiky svým usnesením č.493 ze dne 8.9.1993. Letošního roku byl na zasedání Sboru zástupců organizací zdravotně postižených spolu s představiteli vlády České republiky konané dne 5.6.1998 v Obecním domě v Praze předložen novelizovaný a schválený nový **Národní plán vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením** schválený usnesením vlády ČR č. 256 ze dne 14.4.1998. Samotný Vládní výbor byl také rekonstruován usnesením vlády ČR č.670 ze dne 2.12.1992 do dnešní podoby. Členové a složení Vládního výboru pro zdravotně postižené je:

Předseda - premiér vlády

Výkonný místopředseda - ministr bez portfeje

Místopředseda - ministr práce a sociálních věcí

Místopředseda - ministr zdravotnictví

Místopředseda - předseda Sboru zástupců organizací zdravotně postižených

Členové - zástupci ministerstev, jichž se dotýká problematika osob se zdravotním postižením (financí; dopravy a spojů; kultury; pro místní rozvoj; průmyslu a obchodu; školství, mládeže a tělovýchovy)

Kdo se chce dozvědět více o aktivitách a práci neziskových organizací a nadací, může čerpat z rozsáhlé nabídky publikací a tiskovin, které jednak vydávají samotné subjekty, nebo byly zpracovány nezávisle jinými organizacemi jako studie nebo výzkumy a každý si tedy může vybrat co o neziskovém sektoru jako celku chce vědět. Na vzájemná setkání, konference a presentační výstavy zveme každého, laiky i odborníky, nenucenou formou se o nás každý může dozvědět. Každý se může vyslovit a říci svůj názor. Ve zviditelnění a přiblížení se jeden k druhému je to, co potřebujeme a o čem neustále hovoříme. Zdá-li se někomu ještě stále oblast neziskových organizací uzavřená, ohraničená a malá, výsledky a dosažené úspěchy však svědčí o opaku. Tyto organizace mají stále co říci a pomáhají nejen svým členům, pomáhají zdravé populaci pochopit nás postižené. Neziskové organizace a nadace se tak stávají bezprostředními partnery státu a jeho správy. Stávají se mozaikou tváře naší společnosti.

Z celkového pohledu je samotné zapojení a vlastní přístup každé ze skupin přínosem pro toho druhého. Obohacuje nás o poznatky ze života druhých, těch, které neměl ještě možnost poznat, dává možnost přípravy a pochopení mnohých věcí a skutečností. Ve vzájemně podané ruce, v propojení nenalézáme jen chvilkovou pomoc k překonání konkrétního, prostírá se tu prostor, v němž každý z nás je ve své oblasti průvodcem a odborníkem. Jedinec ani skupiny se necítí být osamělými, ve vzájemném každodenním kontaktu se můžeme nejlépe poznat. Máme každý svou pravdu a svůj pohled na věc. Volbou formy opravdově míněné a chtěné vzájemné obousměrné komunikace si rozšiřujeme vlastní obzory a bouráme tak i vžité bariéry mýtů a předsudků, svazujících nám ruce. Tím, že pomohu svému kamarádu dojít do třídy, zaměstnání, třeba i ven, dovolím, a umožním mu tak poznat nejen svět, který viděl jen z jedné strany okna a nyní jej vidí i z té, o níž snil. Posiluji i jeho vnitřní víru jak ve schopnosti jeho vlastní, dostává tak i sám odezvu „nejsi mi lhostejný a záleží mi na tobě“. To samé a bez rozdílu platí i ve vztahu ke společnosti ostatních. Již zde nejsou hranice oddělující oba světy, každý má možnost nahlédnout a stát se na chvíli tím druhým. To, co nemám pro své postižení a v čem nedostačuji, mi vynahrazuje někdo, kdo tu je a nabízí pomoc, zdravé ruce a nohy tam kde schází, vůli a trpělivost, nezištnost i jiné pomoci, kterých se mi nedostává. Dovedu-li sám cítit jako ten druhý, poznám i jeho svět, ve všech jeho krásách, ve vzájemném vztahu úcty a prožívání jeden druhého, v tom je naše lidské a společenské bohatství. Je potřeba přejít od požitkářství a hromadění majetku, od sobectví a uzavřenosti vůči okolí. Naši společnou budoucnost vidím v přechodu od zavřených dveří k otevřenému domu, kde je každý vítán bez rozdílu, jak vypadá nebo jaký je. Těch zavřených dveří a nejenom jich je i dnes dost, osobně se stavím a oceňuji aktivity vyspělých společností, v nichž uchazeč o místo v sociální a zdravotní oblasti „*zažije na vlastní kůži*“ život těchto osob, pro které a s nimiž bude pracovat. Pochopí tak sám osobně smysl a podstatu slov, o čem tyto lidé vlastně hovoří a co „*naši normální běžné lidské společnosti*“ sdělují. Je na nás, dokážeme-li spolu navzájem hovořit a pomáhat si, vše

vychází od nás, z našich srdcí a duší, tam někde ukrýváme náš vlastní vnitřní obraz, jací jsme doopravdy. Zavřu-li jednou dveře před ostatními, pak je jen velmi těžko budu otevírat a ostatní mi pak také budou chtít těžko sami otevřít, vidí-li mou neochotu a jednostrannost v přijímání a předávání. Takový vztah nemá budoucnost a každý, kdo svůj život na něm založil, se velmi brzy ocitne v izolaci a osamocen.

JÁ JSEM TY A TY JSI JÁ

7. Nestátní subjekty v oblasti práv a integrace osob se zdravotním postižením do společnosti

Doposud jsem se zabýval problematikou vzájemných mezilidských vztahů mezi zdravou populací obyvatel a osobami se zdravotním postižením. Pro další pokračování v práci je velmi důležité také znát i počet těchto osob, o něž se starají neziskové organizace a nadace. Dnes již více jak 500 milionů osob - deset procent z celkové světové populace, má nějaký typ postižení. Pro většinu zemí platí, že přinejmenším jedna desetina osob má fyzickou, duševní nebo smyslovou vadu a dvacet pět procent celkové populace je výskytem takového postižení nepříznivě ovlivněno. U nás přesný počet osob se zdravotním postižením není znám, odhaduje se na jednu desetinu až jednu osminu z celkového počtu obyvatel České republiky. To je zapříčiněno duplicitou sledovanosti počtu těchto osob mnohými úřady a institucemi a taktéž i nezávislými agenturami i z řad neziskového sektoru. Ze státních institucí jsou to:

**Ministerstvo zdravotnictví
Ministerstvo práce a sociálních věcí
Ministerstvo vnitra (počty organizací a nadací)
Ministerstvo kultury
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Rada pro národnosti vlády ČR
Český statistický úřad**

Ze sektoru neziskového:

**Sdružení zdravotně postižených v České republice
Sbor zástupců organizací zdravotně postižených
Svazy a sdružení dle zdravotní specifikace
Rada humanitárních sdružení
Konto BARIÉRY, Nadace Charty 77
Nadace
Círky a církevní zařízení
Nezávislé iniciativy
Úřady místní správy**

Vyjdu tedy z kvalifikovaného odhadu vycházejícího z toho, že četnost zdravotního postižení je v zemích s obdobnou úrovní jako u nás podobná. Lze odhadnout, že v České republice je zhruba **1 200 000** občanů se zdravotním postižením. Ještě složitější je odhad počtu občanů s jednotlivými typy zdravotního postižení (neboť občan se stejnou vadou může být veden u více subjektů, má-li vad více tím, se zvyšuje pravděpodobnost vícetřetího uvedení a zařazení). Je to velkým nedostatkem, že ani dnes neexistuje instituce odstraňující tento velký nedostatek v přesné evidenci osob se zdravotním postižením, hlavní důvod vidím stále ještě v neochotě spolupracovat a předávat si navzájem mezi sebou tyto informace pro potřebu přehledu a počtu osob. Vyjdu proto z odhadu Vládního výboru pro zdravotně postižené občany, jenž uvádí pro potřeby vlády ČR tyto odhady:

60 tisíc zrakově postižených, z toho 17 tisíc velmi těžce postižených
 (do vizus 6/60)
 300 tisíc sluchově postižených, z toho asi 15 tisíc zcela hluchých
 60 tisíc lidí s poruchami řeči
 1 500 slepohluchých
 300 tisíc mentálně postižených
 300 tisíc lidí s vadami pohybového ústrojí
 530 tisíc diabetiků (z toho 70 000 inzulinovaných)
 150 tisíc osob po cévních a mozkových příhodách
 140 tisíc osob postižených epilepsií
 100 tisíc duševně nemocných
 200 tisíc psoriaticů

Tato čísla nejsou v rozporu s odhadem celkového počtu občanů se zdravotním postižením, protože velké množství zdravotních postižení se vyskytuje v kombinaci. Kromě těchto postižení existuje samozřejmě značné množství osob postižených např. vrozenými vývojovými vadami, těžkým onemocněním ledvin a močových cest, revmatismem, onkologickými onemocněními, respiračními onemocněními a astmatem, dermatózami, fenylketonurií, cystickou fibrózou, spinou bifidou, hydrocefalem, mozkovou obrnou, hemofilií, roztroušenou sklerózou, muskulární dystofií, parkinsonismem, hypofysárním nanismem, Turnerovým syndromem, Bechtěrevovým syndromem atd.

Pro kvalifikaci potřeb občanů se zdravotním postižením a kvalifikované rozhodování je třeba vytvořit informační systém v počítačové databázi. Tuto databázi všech občanů se zdravotním postižením musí vést státní instituce, která zajistí, že získaná data spravovaná v souladu se zákony České republiky nebudou zneužita k jiným účelům (mnohé neziskové organizace a nadace v dobré víře poskytly informace, které pak byly zneužity pro potřeby komerční firem, zásilkových obchodů, kapitálových a finančních společností). U nezávislých a nestátních organizací by nebyla kontrola s jejich nakládáním (při zániku organizace, sloučením, rozdělením atd.), není tu žádná platná záruka o mlčenlivosti a nesdělitelnosti. Základem pro vytvoření informačního systému jsou evidence jednotlivých organizací občanů se zdravotním postižením. Zdálo by se to jako reálné a prakticky proveditelné, bohužel praxe mne přesvědčila o něčem jiném. Mnohé z neziskových organizací se obávají předávat informace někomu jinému ze strachu z ohrožení vlastní činnosti a existence, jeden z důvodů jsem již výše popsal. Mnohé organizace také vedou duplicitně jednoho a téhož občana jako svého člena (většinou Sdružení zdravotně postižených v ČR a jednotlivé jeho svazy). A v neposlední řadě také proto, že už jsou unaveni ze samého vyplňování dotazníků. Toto jim ubírá mnoho sil a elánu do další práce, jde spíše o byrokratizaci. Já osobně zažil za svého působení v organizaci zdravotně postižených tu skutečnost, kdy naše organizace obdržela v průběhu roku od jedné takové agentury jejich dotazník několikrát. Nebylo výjimkou, kdy několik organizací a agentur požadovalo nezávisle na sobě stejné údaje. Pak začnete sami pochybovat o smysluplnosti celé věci, přestanete informace poskytovat a dále již nereagujete na podobné materiály, může se stát, že i mezi nimi jsou důležité a potřebné, v přemíře jejich a záplavě je pak můžete jednoduše přehlédnout. Berme toto jako výzvu a zamyšlení nad účelností a spíše se věnujme práci a poslání, jemuž jsme se dobrovolně odhodlali, k pomoci těm, kteří nejsou schopni pro svůj nedostatek, ač je jakýkoliv, se bránit a domoci svých práv. Záplavou těchto materiálů nejen že odradíme představitele celého neziskového sektoru, odradíme tím všechny ostatní pro chaotičnost a nelogičnost počínání. V tom vidím i jeden z důvodů neustálého štěpení

organizací a rozpad svazů, sdružení a spolků. Všichni, kdo jsou nějak spojeni s tímto sektorem, jsou citlivější a podezíravější právě pro tuto skutečnost.

Proto uvedené počty občanů se zdravotním postižením jsou pouze jen pouhým odhadem, žádné přesné statistické údaje u nás neexistují. Přesnější údaje jsou potřebné z řady důvodů:

- pro odhad finančních dopadů připravovaných legislativních opatření
- rozložení a nasměrování potřebného toku finančních prostředků od příslušných ministerstev do oblasti neziskového sektoru
- plánování sítí poradenských středisek
- sítě škol a školských zařízení
- diskuse o financování technických pomůcek
- směřování toku financí tam, kde jich je opravdu nejvíce potřeba
- redukci aktivit tam, kde je jich mnoho na malém prostoru se stejným zaměřením
- směřování snahy, aktivit a úsilí, tam kde jsou právě nejvíce potřebné
- zamezení nadbytečných výdajů na duplicitní aktivity

Ideálním cílem je mít právě počítačový informační systém obsahující dobrovolně poskytnutá data o osobách se zdravotním postižením. Zavedení a vytvoření takového systému brání mimo jiné i výše mnou uvedený důvod, dalším důvodem jsou i stále vysoké ceny PC techniky. Takový systém musí spravovat z mnoha důvodů jen orgán státní správy, nikoli některá nevládní organizace. Zásadní problém je, že se v tuto chvíli tohoto úkolu nechce ujmout žádný resort. Žádný resort totiž nemá údaje o všech osobách se zdravotním postižením. Zdravotnictví má pouze údaje o léčených zdravotně postižených. Těch je však jenom malá část (např. počet diabetiků známe tudíž přesně). Ministerstvo práce a sociálních věcí (cituji z jeho připomínek) „bude mít sice k dispozici databázi pojištěnců, ta však nebude zahrnovat mladistvé, kteří nejsou ekonomicky aktivní, a u osob v důchodovém věku nebude sledovat zdravotní postižení a to ani u ekonomicky aktivních pojištěnců“. Český statistický úřad vychází jen z podkladů, které jsou jim poskytnuty a ověřeny nějakým ze státních orgánů, taktéž vychází i z pravděpodobnosti statistické chyby a omylu. Mnou neuvedené Ministerstvo vnitra eviduje jen celkový počet vzniklých a zaniklých nevládních neziskových organizací a nadací (jejich stanovy a statuty), nezabýval se počtem členské základny a její velikostí. Jako jeden z možných startů lze použít Národní plán opatření (dále jen NPO), který navrhuje provést „*feasibility study*“ (studii proveditelnosti) možnosti dosažení uvedeného cíle, ze které by mělo vyplynout také, jak přesněji data získat v případě nerealizovatelnosti systému. Téměř všechny organizace zdravotně postižených začínají na tomto poli působit a živelně vytvářet databáze svých členů. Snažil jsem se zjistit, do jaké míry je vše uvedeno do praxe, a velmi mne překvapilo, že i po tolika letech je stále celý projekt jen na svém začátku. Vše dostalo na svá bedra Ministerstvo práce a sociálních věcí, mělo zavést určitý řád tak, aby určitá část dat, shromažďovaných jednotlivými organizacemi, měla stejnou validitu, strukturu a formát a byla tudíž využitelná pro případný převod do centralizovaného systému pokud bude doporučen k užití. Ta sdružení či organizace, které budou doporučený řád ochotny respektovat, poskytnou jim případně ministerstva poskytující dotace občanským sdružením zdravotně postižených (MPSV nebo MZ) finanční příspěvek na zavedení nebo správu jejich vlastních databází. Pomocí organizací a nadací, ale i samotným občanům se zdravotním postižením v dosažitelnosti informací a zpracování dat měl přinést systém „HANDIHELP“, ten však byl kritizován pro svou náročnost, špatnou platnost, nepřesnost a opožděnost informací a byl nakonec zrušen. Jediné a přesné informace o počtu jsou dnes jen o nevládních neziskových organizacích a nadacích u Ministerstva vnitra ČR.

7.1. Prvořadé je poslání

Každý nově vznikající subjekt (sdružení, svaz, klub, nadace atd.) je zakládán za určitým posláním nebo za určitým záměrem, to platí i o transformovaných organizacích jak z bývalého Svazu invalidů po roce 1989, tak i u později oddělených organizací od Sdružení zdravotně postižených v ČR a jeho svazů. Stejný stav byl i u nově vznikajících nadací, ty se buď přeměnily ze stávajících na nové či vznikaly jen pro úzkou konkrétní potřebu, mnohé byly založeny jen za účelem nashromáždění finančních prostředků bez konkrétního přesného cíle určení, nebo jen pro potřebu jediné organizace s velmi malým počtem klientů a také i mnohdy jako novodobý trend. Právě tak jako předtím i dnes je o to více potřebné a důležité vždy zvážit potřebnost účelu a naléhavost založení nových institucí v oblasti neziskového sektoru v péči o občany se zdravotním postižením. Dalším důležitým rysem neziskového sektoru je i silná motivace zúčastněných osob, jejich nadšení a zaujetí pro věc, která je hnacím motorem mnohých organizací. Jde o bezesporu důležitou vlastnost, která však na sebe někdy bere i negativní podoby. Slepé zaujetí vlastním problémem brání rozumnému a střizlivému přístupu a vede i často k nezdravé zahleděnosti do sebe, zveličování vlastní důležitosti na úkor ostatních, k rivalitě a nepřátelství s jinými názorovými skupinami. Tato „často patová“ situace značně omezuje možnost jednotného postupu tam, kde se musí organizace spojit k dosažení společného cíle. U mnohých organizací došlo často jen ke změně jejich názvu, vlastní činnost však zůstává „ve starých kolejích“. Jsem skutečně přesvědčen o tom, dojde-li dnes k podrobnému rozboru činnosti neziskových organizací, mnohé z nich by již neobhájily svou vlastní existenci. U mnohých došlo ke vzájemnému kopírování vlastních aktivit, veškerou svou činnost mají zaměřenu jen právě na vzájemné soupeření organizací mezi sebou. Dokonce dochází i k vyrovnávání si osobních účtů skrze své postavení v organizaci nebo organizace vůči organizaci. Vlastní práce a poslání je tak zneváženo, dochází k ustrnutí a uváznutí „na mrtvém bodě“ vlastního poslání, práci organizace a jejích představitelů a dobrovolných aktivistů, tím ztrácí tato organizace svůj původní účel. Organizace tak v podstatě odumře, veškerá činnost a snahy se obrací proti ní samé. Členové a klienti organizace tím ustupují do pozadí, ztrácí tak zájem o vlastní činnost organizace, odcházejí pak buď do jiné organizace nebo se již dále nechtějí nikde zapojit. Prvotní elán a zápal ztrácí svůj smysl, vyhasíná i chuť něco dělat, to se netýká jen samotných členů, prvním signálem o „podobném stavu“ je postupný odchod představitelů a dobrovolných pracovníků z vedení organizace. To vede k úpadku a jejímu zániku. Co já sám považuji „za ránu pod pás“ a co jsem za své praxe zažil, je když představitel jedné z organizací zdravotně postižených objíždí příslušné státní i nestátní instituce, ministerstva a podává zkreslené a nepravdivé informace o jiné organizaci a zneužívá k tomu i účelově představitele místní a státní správy ve svém místě působení. Ano i takový je obraz dění v rámci neziskového sektoru. Nemá-li organizace předem stanoven jasný cíl a přesně stanovený záměr své činnosti, pak se z takovéto organizace stane jen „meteor na obloze neziskového sektoru“, jasně zasvíti a brzy uhasne.

Vše tedy začíná u myšlenky a u stanovení poslání, jehož chci svou činností dosáhnout. První malá skupina lidí má obvykle nějakou představu o tom, proč je třeba organizaci vytvořit. Při definování cílů nové organizace je asi obecným jevem zapomínat na určení priorit a časového rozvrhu pro jejich dosažení. Často je hlavním zájmem stanovit cíle, které by přilákaly hodně členů a tak je opomenuta první fáze, kdy je třeba stanovit bezprostřední úkoly a objasnit, jak jich lze dosáhnout. A tak zatímco organizace reaguje na problémy týkající se legislativy,

nevhodných služeb a na požadavky členů, identifikace priorit a časový rozvrh plánovaných akcí ustupuje do pozadí. Stanovení právě priorit a časového plánu jejich dosažení se stává kritérii pro hodnocení její efektivity. Pomáhají tak určit, kdy a zda organizace již splnila svůj účel a není jí jen zapotřebí (např. v případě, kdy byly cíle dosaženy). Mnohé organizace často pokračují i dlouho potom, co dosáhly svých cílů nebo své původní cíle změnily, neboť lidé se nechtějí vzdát sociálních kontaktů vytvořených během mnoha let společné práce. Právě jde o mnou výše popsany moment, organizace ztratí všechn smysl pro orientaci, což může způsobit nejen zmatek mezi členy, ale vést také k nekonečným hádkám o tom, jakou činnost by vlastně organizace měla vyvíjet.

Z tohoto důvodu je důležité, aby jednotlivci, kteří mají v úmyslu založit novou organizaci, projednali a zaznamenali, proč ji chtějí založit, čeho chtějí dosáhnout a jak brzy chtějí vytčené cíle splnit. Před založením organizace by tedy přinejmenším jedno jednání mohlo být věnováno objasnění důvodů, proč je nutný soupis cílů a úkolů a způsobů, jakým bude tento soupis využit pro monitorování činnosti organizace. Vytvoří se seznam důležitých cílů, jichž chceme dosáhnout. Ty se pak prodiskutují a v dalších jednáních se zaměřujeme na způsoby, jak využít cílů a pravidel hodnocení jednotlivých aktivit uskutečňovaných jménem organizace. Schopnost organizace naslouchat i přáním, nápadům a námětům svých méně výřečných členů se často používá pro srovnání cílů a poslání organizace i nadace se skutečným zapojením těchto členů do rozhodování. V stálé diskusi a objasňování (ve vzájemné komunikační výměně a obhajobě názorů) je pro všechny reálný význam pochopení smyslu a poslání organizace. Pečlivost jejich formulace je vodítkem, co je třeba v jednotlivých fázích udělat.

Dalším důležitým faktorem je právě výběr osob realizujících tyto myšlenky a cíle, síla jejich osobnosti, ryzost a čestnost jejich úmyslů. Vždy záleží na osobách, realizujících program, do jaké míry se navzájem osobně znají a jakou osobnost si zvolí ze svého středu, postaví do čela organizace. Ve vzájemném přístupu je zapotřebí naprostá jednoduchost. Různí lidé mohou očekávat různé věci. Pokud je tomu tak, odlišné názory musí být na této úrovni slučitelné, musí existovat společný souhlas, který se týká priorit organizace. Vrcholní představitelé (výbor, předseda, místopředseda, jednatel) pak nejen navenek zastupují sebe sami, zastupují a utvářejí obraz o celé neziskové organizaci či nadaci a to jak vůči svým členům, správní radě, dobrovolníkům organizace, ostatním představitelům neziskového sektoru, sponzorům, místní a státní správě.

Příkladem může být přístup dvou vedoucích představitelů neziskové organizace. U první se jedná o zcela autoritářský přístup předsedy, nechá věc projednat a schválí výborem (určí se i zodpovídající osoba), v zápětí však do věci zasáhne a koriguje ji podle vlastního názoru a představy. Málokdy připustí i jiný názor. Jde o příklad organizace, kdy o práci a činnost ztrácí zájem jak členové, tak i představitelé výboru. Ve druhé organizaci je věc projednána ve vedení, je určena zodpovědná osoba, stanoven postup realizace. Zde její vedoucí jen kontroluje plnění ve spolupráci s ostatními členy, zasahuje jen v případě výrazné odchylky nebo liknavosti pověřené osoby. Neprosazuje se na úkor ostatních členů vedení ani klientů, jimž své služby organizace poskytuje.

7.1.1. Praktické aspekty

- Kdo a kde jsou lidé, o jejichž prospěch jde. Kolik jich je. O kolik jich může být víc.
- Kolik prostředků si vyžádají navrhované aktivity. Počáteční, tak i průběžné náklady. Odkud budou přicházet peníze. Jsou očekávání z činnosti realistická. Jaké výše příspěvků bude zapotřebí od členů, a budou si to moci dovolit?
- Jaké zařízení bude zapotřebí. Budovy a jaká musí být. Je třeba je postavit, koupit, pronajmout nebo vypůjčit. Podobné je to i s vybavením, kancelářský materiál, dopravní prostředek atd. Pokud bude cokoliv pronajato, vypůjčeno nebo jde o společné sídlo, objeví se pravděpodobně problémy s dostupností nebo společným užíváním nebo kontinuitou.
- Kolik času a úsilí bude požadováno od členů. Vědí, co se po nich žádá. Jsou jejich očekávání realistická.
- Musíme zaměstnat nějaký personál. Je-li ho zapotřebí, s jakými dovednostmi, pro jaké práce a na jakou dobu. Je organizace schopna přijmout právní a ostatní zodpovědnost za to, že je zaměstnavatelem.
- Další požadavky. Mohou to být jak věci praktické, fyzické nebo nehmotné záležitosti jako souhlas místních úřadů nebo dobrá vůle sousedů v okolí navrhovaného zařízení. Je vyžadována registrace nebo jiné právní formality.
- Je-li vše výše uvedené analyzováno, je možné a užitečné dělat i jiné věci s týmiž zařízeními: Lze tyto jiné věci dělat, aniž by narušily hlavní poslání nebo účel.
- Jaká jsou rizika. Je připraven „nejhorší scénář“ - tedy nejhorší situace, která může vzniknout kombinací chybného fungování. Co s problémy v případě nejhoršího scénáře, nastanou-li organizaci a nebo kterémukoliv účastníku. Například, musí lidé platit náklady z vlastní kapsy. Lze uvedené riziko minimalizovat. Je toto riziko vůbec přijatelné. Vědí ti, jichž se to týká, o tomto riziku a skutečně by ho přijali.

7.1.2. Založení občanského sdružení a nadace

Otázka: *Proč založit organizaci osob se zdravotním postižením?*

V první chvíli se tato otázka bude možná zdát poněkud hloupá. Jakmile se skupina lidí začne scházet a diskutovat o významu toho, že osoby se zdravotním postižením mluví samy za sebe a požadují změny ve službách na místní i národní úrovni, začnou se uplatňovat základní občanská práva. To je více než reagovat na nevyhovující podmínky. Založení organizace nemusí být jenom způsob, jak se chopit iniciativy, ale také jak uvést do pohybu nové společenské i osobní vazby s dlouhodobými výsledky, které nelze předvídat. Aktivisté určitě nedělají všechno správně a počáteční nejistota poskytuje příležitost všem zainteresovaným zamyslet se důkladně nad zájmy, které reprezentují, a potřebami, které se snaží uspokojit. Otázka o potřebnosti nové organizace by měla vyvolat další diskuse o těchto základních problémech:

- či zájmy bude nová organizace vyjadřovat a zda uspokojí jejich potřeby.
- jsou cíle, kterých chce organizace dosáhnout praktické a prospěšné také pro ostatní, méně aktivní osoby se zdravotním postižením, nebo pro ty, kteří nemohou být aktivními, protože neexistuje např. bezbariérová doprava, nedostanou se ze svého bytu pro architektonické bariéry...

Je také nutné mít zcela jasno v tom, proč organizace vzniká. Všichni zainteresovaní tak vědí, co dělají a mohou se rozhodnout, zda organizaci podpoří. Tento postup přispívá také k objasnění kroků, vedoucích ke konečnému cíli. Všichni členové se tak bez obav mohou zaměřit na úspěšné zvládnutí prvního cíle a potom přejít na další. Snaha přeskočit z počátečního stadia rozvoje na konečné cíle znamená obvykle opominutí základních demokratických kroků a přehlížení nutnosti zapojit členy do diskuse o vývoji organizace. Vytvořením pravidel pro účast v diskusi je důležitou cestou ve snaze zajistit možné zapojení všech členů. Pravidla jsou také i základem pro přijímání rozhodnutí (např. většinou hlasů, dvoutřetinovou většinou, poměrnou volbou, atd.). Zavedení těchto demokratických metod zvyšuje ochotu členů respektovat rozhodnutí většiny do doby, než dojde k revizi postupů, a to i v případě, kdy jednotlivec ne zcela souhlasí. Po rozhodnutí o potřebnosti organizace je nutné objasnit lidem i způsob, jak by měla vzniknout. Jednota, pokud se týká cílů, je pro plnění úkolů a pochopení různých etap v rozvoji organizace velmi důležitá. Některé z těchto etap:

- a) svolání konzultační schůzky zainteresovaných stran
- b) vytvoření přípravného výboru
- c) příprava návrhů různých dokumentů
- d) dohoda o těchto pracovních materiálech
- e) jejich rozšiřování s cílem získat další komentáře před přípravou konečných návrhů
- f) svolání ustavující schůze, během které jsou základní dokumenty posouzeny a předány pracovním skupinám k dokončení
- g) formální přijetí stanov
- h) volba zástupců

Takto schválené organizační struktury umožní přijímat rozhodnutí a průběžně je revidovat, což je nezbytné pro změny taktiky a zlepšení efektivity práce organizace. S vědomím celé této potencionální různorodosti se zdá zvláště důležité, aby se diskuse o potřebnosti nové organizace, o jejích možných funkcích, cílech, typu členské základny a způsobu práce v ní zúčastnilo co možná nejvíce osob se zdravotním postižením (na místní i národní úrovni). K tomu slouží i informační a poradenská centra neziskových organizací a nadací, jako jsou:

- Sekretariát Vládního výboru pro zdravotně postižené
- Sbor zástupců organizací zdravotně postižených v Praze (i jeho členské organizace)
- Informační centrum nadací a neziskových organizací Praha - jeho ediční středisko a knihovna
- Sdružení zdravotně postižených v ČR Praha - Karlín (právní oddělení sdružení a jednotlivé svazy v něm zastoupené)
- Rada humanitárních sdružení
- Nadace rozvoje neziskových organizací a sdružení
- Nadace Omega Liberec
- Pražská organizace vozíčkářů - Centrum nezávislého života
- Regionální a místní organizace dle sídla budoucí organizace

Některé prvky jsou nezbytné, ať už je volba jakákoliv, ať už samotný subjekt je nebo není součástí komplexní struktury. Právní stránka založení neziskových organizací dle platné úpravy v České republice je popsána v kapitole 3.1.2., druhy právnických osob (ve vztahu k neziskovému sektoru) a také v kapitole 3.1. Jsou zde však rozdíly v založení a činnosti neziskové organizace a nadace. (Příloha, část - Vzor smlouvy, stanovy občanské organizace, sdružení a nadace, žádost o přidělení IČO).

Základní rozdíly mezi občanským sdružením a nadací:

Samotný rozdíl je již v založení obou subjektů. U *Občanského sdružení* postačují k jeho založení 3 zakládající členové (alespoň jeden z nich musí být starší 18.let) a musejí - jasně určeným způsobem - souhlasit se založením dobrovolné organizace. Tím jsou stanovy. Jejich forma závisí na zvolené struktuře. Stanovy určují účely dobrovolné organizace, způsob fungování a pravidla řízení její činnosti. Občanské sdružení je sdružení osob (fyzických nebo právnických), které k sobě váže společný zájem nebo společný cíl. Stanovy se podávají k registraci u Ministerstva vnitra ČR a jsou základním dokumentem; jejich registrací vzniká občanské sdružení. Občanské sdružení právnických osob může registrovat i okresní úřad v místě sídla sdružení. Občanské sdružení má členskou základnu. V občanském sdružení se sdružují lidé pro výkon nějaké činnosti, k čemuž nemusí mít (teoreticky) žádné finanční prostředky, osoby, které se v občanském sdružení sdružují jsou zároveň jeho členy.

U *Nadace* nebo *Nadačního fondu* je písemná smlouva uzavřená mezi zřizovatelem nebo zakládací listina, je-li zřizovatel jediný, nebo závěti (dále jen „nadační listina“). Zřídíme-li nadaci nebo nadační fond smlouvou, musí být pravost podpisů zřizovatelů na smlouvě úředně ověřena (na rozdíl od občanského sdružení, kde toto není vyžadováno); zřídí-li se nadace nebo nadační fond zakládací listinou či závětí, musí být tato nadační listina pořízena ve formě závěti.

Dále u zřízení závěti musí být :

- název a sídlo nadace nebo nadačního fondu
- vymezení konkrétního účelu, pro který se zřizuje. Ten musí být ve shodě s obecně prospěšným cílem
- výše či hodnota majetkového vkladu, který se každý zřizovatel zavazuje vložit do nadace nebo nadačního fondu; jde-li o vklad nepeněžitý, musí být určen předmět a oceněn znalcem
- stanovení pravidla pro omezení nákladů nadace nebo nadačního fondu podle § 22 zákona č. 227/97 Sb. nebo určení, že pravidlo má být stanoveno statutem nadace nebo nadačního fondu
- podmínky pro poskytování nadačních příspěvků, popřípadě okruh osob, kterým je lze poskytnout, nebo určení, že tyto náležitosti mají být stanoveny statutem nadace nebo nadačního fondu

Dále při založení musí celková hodnota nadačního jmění být minimálně 500 000 Kč a po dobu trvání nadace nebo nadačního fondu se nesmí snížit pod tuto hodnotu. Nadace nebo nadační fond vzniká dnem zápisu do nadačního rejstříku. Rejstřík vede soud určený zvláštním zákonem k vedení obchodního rejstříku (dále jen „rejstříkový soud“). Rejstřík je veřejným seznamem; jeho součástí je i statut nadace nebo nadačního fondu a výroční zpráva. Nadace nemá členskou základnu, osoby se mohou stát pouze členy jejích orgánů (např. členem správní rady). Nadace je sdružením majetku věnovaného obecně prospěšnému cíli. V nadaci fyzické osoby pečují o majetek a jeho rozmnožování případně rozdělování na předem známé, obecně prospěšné účely. Nadace může být členem občanského sdružení a naopak, občanské sdružení může zřídit nebo být jedním z zakladatelů nadace.

Obsah stanov Občanského sdružení a vysvětlení pojmu:

- Název - vypovídá o poslání a není (neměl by být) zavádějící.
- Účel - stanoven z počátku obecněji a následně konkrétnější. Nezměníme-li účel, pak není a nebude možné udělat cokoliv mimo něj. Jedním z účelů obsaženého i ve stanovách je navazování mezinárodní spolupráce na úrovni partnerské výměny zkušeností mezi občanskými sdruženími osob se zdravotním postižením (péče o členy, kultura, sport, volný čas atd.). Forma se volí podle typu organizace a zaměření práce se členy dané organizace. Jde o poznání a přenos vhodných poznatků pro oblasti sociální a zdravotní legislativy ČR.
- Členství - způsob jak přijímat nové členy, ukončení členství a vyloučení. Určení práv a povinností členů.
- Správa(vedení) - řízení organizace buď radou nebo jejím výborem. Výbor má vždy lichý počet členů (členem výboru se může stát i právnická osoba, stanovы toto musí obsahovat). Vymezení kompetencí funkcí ve výboru nebo správní radě organizace. Volba výboru nebo správní rady (jmenování) a délka funkčního období, způsob odstoupení členů nebo celého výboru nebo správní rady. Má-li další články, vztahy mezi nimi a jejich struktura. Vypracovává plán činnosti organizace, finanční náklady na provoz organizace, hospodaří s majetkem organizace. Vystupuje a jedná jménem organizace a jejích členů. Zodpovídá se celé členské základně. Vypracovává plán konání členské - výroční schůze, ostatních schůzí. Stanoví si i vlastní plán schůzí. Každý člen má i rovnost hlasů mimo revizora a členů revizní komise, ti mají jen hlas poradní. Výbor může udělit předsedovi i tzv. „právo veta“, a to jen ve zcela výjimečných situacích.
- Finance - je ustanoven pokladník nebo hospodář, za hospodaření je však odpovědný celý vedení organizace. Určen způsob (zákonem) vedení účetnictví - jednoduché
 - podvojnýPeníze jsou evidovány a uloženy na vlastním účtu organizace. Stanoví se, jaké finanční operace může pokladník provádět sám a o kterých musí rozhodovat celý výbor. Podpisové právo k účtu, kolik osob a podpisů musí být na výběrovém šeku. Způsob vyúčtování finančních prostředků (mimo dotací od státních orgánů, kde je tento způsob stanoven předem). Vyúčtování nejraději nechat projít nezávislou kontrolou a předložit je členské základně.
- Majetek - přehled o majetku organizace a nakládání s ním. Předkládá se taktéž členské základně.
- Schůze organizace(výroční členská schůze organizace) - zpravidla je 1 členská schůze ročně, kde výbor skládá účet své práce za uplynulý rok členské základně. Členská schůze má právo odvolat výbor za hrubé porušení stanov, volí nový výbor organizace, volí nové členy výboru za odstoupivší nebo odvolané, schvaluje výroční zprávu a finanční zprávu za uplynulý rok, schvaluje finanční rozpočet na nový rok a plán práce organizace. Rozhoduje také o způsobu jak svolat v případě naléhavé potřeby mimořádnou členskou schůzi (stanoven počet členů, který rozhoduje o jejím svolání nebo povinnost výboru jí svolat v závažném případě). Je důležitý počet přítomných členů, aby byla regulérní. Rozhoduje o dalších důležitých věcech (změna stanov, sloučení organizace nebo její rozdělení, zánik organizace atd.).
- Schůze výboru - projednává aktuální věci v chodu organizace, kontroluje plnění plánu práce organizace, plnění bodů ze zápisu. Informují se členové výboru o nových skutečnostech v chodu organizace, legislativě, schválení nových členů organizace, informace o aktuálním stavu členské základny (noví členové, odešli, úmrtí...). Rozhoduje se o finančních nákladech, úprava finančního čerpání organizace, návrh stanovení výše členských příspěvků (později

nutné projednat a nechat schválit členskou - výroční schůzí organizace). Výbor organizace má stanoven svůj plán schůzí, které jsou přístupné i členům organizace. Z každé schůze výboru se pořizuje, vede a archivuje zápis (týká se i členské - výroční schůze). Zápis ze schůzí pořizuje určený zapisovatel. Toho určuje výbor organizace.

- Postupy - stanovení všech procedurálních záležitostí v oblasti členské - výroční schůze a schůzí výboru nebo rady organizace.
- Pozměňovací návrhy - může podávat nejen výbor organizace, ale i člen organizace. Jedná se vždy o změnu stanov (odstavců, článků, paragrafů...). Zpravidla to vyžaduje souhlas větší části členské základny (2/3 nebo 3/4).
- Rozpuštění organizace - za jakých okolností může být organizace rozpuštěna, jakým způsobem (stanoveno většinou zákonem). Jak se naloží se zbylým majetkem a finančními prostředky organizace (např. přejdou na jinou organizaci s podobnými cíli, přejdou na stát).

Obsah statutu Nadace a vysvětlení pojmu:

- Název - vystihuje poslání nadace a není zavádějící jako u občanské organizace.
- Účel - je přesně stanoven (pisemnou smlouvou, zřizovací listinou, závětí). Určen komu a čemu nadace slouží, čeho se má její činností dosáhnout. Proto i mnohé z nadací založili své pobočky i v zahraničí (Výbor dobré vůle Olgy Havlové, ICN, NROS), čerpají odtud nejenom potřebné finanční částky, ale i zkušenosti pro vlastní práci. Nesmí být založena pro finanční podporu politické strany nebo hnutí.
- Správa (vedení) - nadace je řízena svou správní radou (vydává statut nadace), je minimálně tříčlenná (jde vždy o fyzickou osobu na rozdíl od občanského sdružení). Fyzická osoba musí doložit i svou bezúhonnost a je právně způsobilá k úkonům. Členem správní rady nemůže být fyzická osoba, již se poskytují prostředky nadace nebo nadačního fondu. To platí i pro statutární a kontrolní orgány nadace nebo nadačního fondu. Správní rada schvaluje také roční účetní uzávěrku a výroční zprávu. Volí nové členy správní rady a dozorčí rady, revizora. Funkční období členů správní rady je tříleté, není-li stanoveno jinak. To se týká i opětovného zvolení za člena správní rady, volí ze svého středu svého předsedu. Je stanoven i zánik členství ve správní radě (§ 15 čl. 1 a 2 zákona 227/97 Sb.)
Není-li to vyloučeno statutem, může rozhodovat i sloučení nadace s jinou.
- Finance - nadace vede přehled o získaných příspěvcích (dary, příspěvky, výnosy z pronájmu nemovitostí, výnosy ze sbírek, loterií a veřejně prospěšných akcí pořádaných nadací nebo nadačním fondem). Vede odděleně přehled o nadačním jmění a nákladech souvisejících se správou nadace nebo nadačního fondu (viz. kapitola 3.1.2, část o nadacích). Eviduje přehled o poskytnutých příspěvcích. Nadace nebo nadační fond se nesmí podílet na financování politických stran nebo politických hnutí. Vydává výroční zprávu o své činnosti a financích, výroční zpráva je veřejná a každý může do ní nahlédnout, je stanoveno i časové období do kdy musí být výroční zpráva zveřejněna. Je dobré, když je tato zpráva ověřena nezávislým auditem.
- Majetek - je stanoven v základních dokumentech nadace nebo nadačního fondu. Musí být určeno, jaký slouží pro výkon činnosti nadace a který pro poskytování příspěvků (z kterého se tyto příspěvky poskytují). Majetek nesmí být zastavován nebo být předmětem jiného zajištění závazků. Jméno nadace nesmí být po dobu jejího trvání zcizeno. Dojde-li k prodeji majetku nebo pronájmu, nájemce nesmí být člen ani správní ani dozorčí rady či revizorem. Tato osoba nesmí být blízká osobám uvedeným v předešlé větě.
- Jednání správní rady - nestanoví-li nadační listina jinak, při rozhodování je třeba souhlasu většiny členů správní rady. Při rozhodování má každý člen rovné hlasovací právo. Při rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedajícího. Na jednáních volí i své další správní orgány uvedené ve

statutu.

- Sloučení - o této možnosti rozhoduje správní rada za podmínek, že výnosy z nadačního jmění nedostačují k plnění účelu, pro který byla nadace zřízena a účel druhé nadace je shodný popřípadě podobný účelu nadace první. Nadaci nelze sloučit, je-li to vyloučeno nadační listinou. O sloučení musí být vyhotovena písemná smlouva. Ke dni sloučení je proveden výmaz v rejstříku u slučované nadace a u přijímající nadace zápis změny k témuž dni. Ve stejný den přejdou práva a závazky slučované nadace nebo nadačního fondu na přijímající nadaci nebo nadační fond.
- Zrušení a likvidace - začíná dnem výmazu z rejstříku. Jde o zrušení buď s likvidací (likvidátora si určí správní rada sama, je-li vyhlášen konkurs soudem, nebo není dostatek majetku nadace, pak likvidátora určí soud), nebo bez likvidace, přechází-li majetek sloučením na jinou nadaci nebo nadační fond. Bylo-li dosaženo cíle, pro který byla nadace založena, či není možné plnění vyhlášením konkursu na nadaci soudem, nebo pro nedostatek majetku nadace či nadačního fondu, nezbude-li po konkursu žádný majetek. Nadace či nadační fond je zrušen i pro opakované velmi závažné porušení své činnosti uvedené v zákoně, nadační listině nebo statutu. Nadace nepracovala tak, jak má v předešlém roce, nebo neplní svůj účel nejméně po dobu dvou let, pro který byla zřízena a tato náprava není zjednána nadací nebo nadačním fondem, jehož se to týká. Neurčí-li nadační listina způsob převodu majetku zrušené nadace nebo nadačního fondu na jinou nadaci či fond, či odmítne taková nadace nebo fond zůstatek převzít, pak je tento fond nabídnut obci, v níž má nadace nebo fond své sídlo. Pokud obec nabídku nepřijme do 60 dnů od doručení, pak majetek přejde na stát. Likvidační zůstatek musí nabyvatel použít pro plnění obecně prospěšných cílů.

Sami tak můžeme posoudit, jaké jsou rozdíly mezi občanským sdružením (organizací) a nadací. I když obě jsou námi zařazovány pod neziskový sektor, mají mnoho odlišných znaků (založení, vnitřní strukturu, členství, vlastní práci...). V čem jediném není mezi nimi rozdíl, je jejich poslání pomáhat osobám se zdravotním postižením. Důležité je také nezaměňovat mezi sebou pojmy „*občanská organizace*“ a „*charitativní organizace*“, mnohdy nám oba pojmy mohou splynout nechtěně v jeden.

Občanská organizace známe ji i pod označením - nezisková

- nestátní
- dobrovolná
- dobročinná
- nevýdělečná
- členská

to je několik označení z mnoha, pod nimiž najdeme občanské organizace. V tomto typu organizací se sdružují občané a jejich příznivci za účelem dosažení konkrétního cíle, služeb, pomoci, vytvoření nátlakové skupiny, podchycení osob s určitým druhem postižení, využití volného času, zájmovou a klubovou činnost, vybudování poradenského a informačního centra, centra *Nezávislého života*, půjčovny atd. V podstatě svého poslání jsou i určitým typem charitativní organizace, pomáhají lidem určitým způsobem znevýhodněným oproti ostatním ve společnosti. Rozdíl je v získávání finančních prostředků. Občanské sdružení má kromě dotací od ministerstev, orgánů státní a místní správy, kromě darů a odkazů i vlastní příjem, a tím jsou členské příspěvky vybrané od členů a dobrovolných přispěvatelů (kolektivní členové, čestní členové, pravidelní přispěvatelé). Oproti ryze „charitativní organizaci“ využívá prostředků výhradně pro svou vlastní činnost a své členy.

Typy: Klub zdravotně postižených sportovců
Klub rodičů a přátel zdravotně postižených dětí
Základní organizace Svazu tělesně postižených v ČR (ostatních svazů a sdružení)
SIZO Liberec - město
Regionální organizace zdravotně postižených Liberec
Pražská organizace vozičkářů

Charitativní organizace může být označována jako: - dobročinná
- křesťanská
- bohuľibá
- milosrdná
- spásná

proti občanské společnosti nemá většinou členy, její činnost je založena na práci několika placených pracovníků a převážně na neplacených dobrovolných aktivistech, kteří svou práci poskytují nezištnou pomoc druhým potřebným spoluobčanům (práci dobrovolníků využívají i občanské organizace). Nevybírají členské příspěvky a svou práci a provoz hradí taktéž z poskytnutých dotací od ministerstev, orgánů státní a místní správy, dále z příspěvků drobných dárců, občanských organizací a sdružení, z výnosů pořádaných sbírek (šatstva, obuvi, přikrývek, hygienických potřeb, peněz, humanitární atd.), dobročinných akcí. Tyto prostředky pak rozdělují buď svým klientům, potřebným osobám, osobám propuštěným z výkonu trestu, bezdomovcům, lidem v krizi, nebo těm, jimž mají připadnout výtěžky z pořádaných akcí a sbírek. Část z prostředků mohou organizace použít na svůj provoz, jsou však omezeny na určité procento z příjmu. Mohou být i typu občanské organizace. Mají i svůj vnitřní řád odlišný od občanských organizací - možnost ubytování a stravy na určitý počet dnů, jen distribuce jídel, omezená opakovaná pomoc, pečovatelská služba (placená i neplacená), dopravní služba, doprovod těžce pohyblivých a imobilních osob. Za některé služby se i platí, tento finanční obnos slouží k pokrytí platů a provozu organizace, nemůže-li čerpat z ostatních příjmů či tyto příjmy nemá. Charitativní organizace nejsou zaměřeny výlučně jen na omezený a daný okruh osob. Pomáhají všem, i občanským organizacím, je to jejich poslání dané i v samotném názvu „CHARITA“.

Typy: Diakonie
Armáda spásy
Charita
Naděje
Český červený kříž
Lidé lidem
Člověk v tísni
Epicentrum
Azylový dům SPERAMUS (i ostatní azylové domy v ČR)
YMCA
YWCA
Nadace
Organizace

V postupném pronikání dovnitř neziskového sektoru se budeme vždy s těmito pojmy setkávat, ať chceme nebo ne. A je tedy dobré o nich vědět a mít i přehled o jejich významu.

Pak ani nebude docházet k tak častým záměnám v označování jednotlivých organizací a jejich zařazování podle významu a struktury činnosti. Ujasnění si významu a poslání na samém začátku, než je nezisková organizace nebo nadace založena, je zlomovým momentem. Dobrovolná organizace může vzniknout, kdykoliv se skupina lidí dá dohromady a souhlasí organizovaným způsobem s tím, že budou společně pracovat tak, aby dosáhli určitého, ne výdělečného cíle. Někdy tak zůstávají organizace velmi jednoduché. Jindy jsou rozvinuty ve větší a komplexnější formy organizací. Když je nová organizace formována, je nejdůležitější ze všeho, aby všichni účastníci rozuměli těmto věcem a souhlasili s nimi. Pokud je naplánováno, že organizace začne v omezeném rozsahu a později se rozšíří, potom by mělo dojít ke společnému pochopení a k souhlasu se širším záběrem. Plní pak některé z následujících rolí:

- Poskytují vzájemnou pomoc a podporu. Lidé cítí, že nejsou sami.
- Poskytují informace, rady a výcvik.
- Podporují rozvoj poznání a stimulují výzkum problému.
- Provozují zařízení a služby dle specifika a svého poslání organizace nebo nadace (vzdělávání, poradny, zdravotní a sociální péči, pečovatelskou službu, právní poradny, ubytování a chráněné bydlení...).
- Rozvíjejí nové typy zařízení a služeb.
- Působí jako představitelé široké skupiny osob se zdravotním postižením, jejich rodin a asistentů, zejména v ústřední vládě, statutárních a místních úřadech.
- Obhajují zlepšení poskytování služeb a rozvoj nových zařízení a služeb ve vládě a na úřadech.
- Revidují stávající zákony, připomínkují navrhované zákony, obhajují patřičnou reformu zákona.
- Dávají dohromady lidi speciálních profesí se společným zájmem.
- Dávají dohromady i lidi s různým profesionálním a pracovním zázemím s rodiči, asistenty a dobrovolnými pracovníky organizace. Neziskové organizace mohou velmi dobře posloužit ve stmelování lidí z odlišných prostředí, s odlišným původem. Lidé z různých ministerstev a úřadů často shledávají, že kontakt s každou jednotlivou „neoficiální“, tedy dobrovolnou organizací, je mnohem smysluplnější než v případě organizací „oficiálních“. To platí zejména tehdy, když chtějí odhalit neformální možnosti, které se nenacházejí v rámci stávající oficiální politiky.
- Dávají dohromady ostatní dobrovolné organizace, buď kvůli všeobecné spolupráci a kooperaci, nebo kvůli specifickému styčnému projektu nebo účelu.
- Získávají fondy jak z domova, tak i ze zahraničí.
- Reprezentují zemi v mezinárodních organizacích.

Organizace zdravotně postižených osob zakládají obvykle malé skupiny lidí. Tito jednotlivci se pravděpodobně aktivně účastnili kampaní za zlepšení služeb nebo byli nespokojeni s dosavadní praxí a úrovní jednání a zacházení s osobami se zdravotním postižením či je vyburcovala lhostejnost a apatie okolí a ostatní společnosti. Nebo měli možná i příležitost navštívit jiné státy a poznat organizace stejného typu a jejich činnost, efektivní vedení a vynakládání prostředků, pružnost a přímou nasměrovanost poskytovaných služeb, vedení kampaní. V našich podmínkách jde o výsledek většího kontaktu osob mezi sebou, s rodiči zdravotně postižených, jde o zájem státu o minoritní skupiny svých obyvatel. V

některých případech to byli právě rodiče, kteří se snažili zlepšit služby a vytvářet organizace ku prospěchu svých dětí. Později, když tyto děti vyrostou, mohou v organizaci převzít aktivitu a nakonec převezmou i jejich řízení. První malá skupina lidí má obvykle nějakou představu o tom, proč je třeba organizaci vytvořit. Je to snaha zapojit více lidí do samotného problému a aby byla kampaň účinnější. Noví členové, kteří se pak k organizaci přidají, nemají ovšem vždy stejné názory nebo znalosti jako ti, kteří ji založili. Z tohoto důvodu budou možná zakládající členové muset své původní cíle přehodnotit, aby měly smysl i pro širší členskou základnu a ne pouze pro původní malou skupinu zakládajících členů. V návalu práce se založením organizace - často díky potřebě demonstrovat podporu založení velkým počtem osob - se může projevit nechuť trávit čas vysvětlováním potencionálním členům cíle a úkoly, jimiž se organizace bude zabývat. Nepochopení tohoto důležitého momentu může vést k navržení cílů a momentů, které jsou buď obecné, nikoho neosloví, anebo odradí ke vstupu do nové organizace. Podobné rozhodnutí pak dopadne na vedení a objeví se problém elitářství a řady problémů, popsanych v kapitole 7.1. Schopnost organizace naslouchat přání svých členů je jejím prvořadým hodnocením a jejím smyslem. Organizace je pro členy, a ne pro její úzké vedení. Členové mají mít jasno v reálném významu cílů organizace a neměly by tedy být vyjádřeny vágními nebo nic neříkajícími termíny (jako např. „zlepšení situace osob se zdravotním postižením“). Charakter organizace není dán pouze tím, jakým způsobem je organizována, jaké má cíle a úkoly, ale také do značné míry typem členstva.

7.1.2.1 Počty organizací registrovaných v ČR

Pro přehled o všech formách organizací jež, jsou registrovány na území České republiky, využíváme několika zdrojů. Jsou jimi Český statistický úřad (ČSÚ), Ministerstvo vnitra ČR (MV), Nadace rozvoje občanské společnosti (NROS) a pro veřejnost se na komerční bázi také nabízí Albertina icome s.r.o., která převzala kompletní údajovou strukturu ČSÚ. V tabulce č. 1 uvedu počty registrovaných organizací v ČR, tak jak je zaznamenává ČSÚ a Albertina icome s.r.o. Nebylo možné zaznamenat prostřednictvím obou uvedených institucí všechny neziskové organizace, zejména ty, které vznikají pod méně typickými organizačními formami. V tabulce č. 1 jsou právní formy organizací rozděleny podle jejich vztahu k neziskovému sektoru (rozdíly v počtech vznikly určitým zpožděním ve zpracování dat mezi Albertinou a z informací ČSÚ).

V materiálech, jež se mi dostaly k této problematice do ruky, uvádí např. NROS: *K chybám dochází nepřesným zařazováním jednotlivých organizací do příslušné skupiny. Například u hesla „Církevní organizace“ najdeme jak církevní úřady, řády, tak i organizace necírkevní, charitativní povahy jako „Středisko křesťanské pomoci“ nebo „Centrum pro rodinu a sociální péči“. Podobně např. heslo „Sdružení právnických osob“ zahrnuje kromě komor (agrární komory), asociací firem např. i „Centrum pro rozvoj péče o duševní zdraví, Akademii J.A.Komenského, Českou numismatickou společnost“ apod. Kromě toho agrární komory můžeme najít i pod heslem „Komory“ (s výjimkou profesních komor). Nepřesnosti v začleňování můžeme najít i u družstev, kde jednotlivé položky obsahují i organizace, které již z povahy svého názvu patří do jiné skupiny.*

Nehledě na uvedené problémy jsou však databáze ČSÚ a Registru organizací ČR asi jediný hodnověrný zdroj informací o celém neziskovém sektoru v České republice. Tyto databáze však neumožňují, bohužel, přesnější strukturu neziskového sektoru a jeho institucí a to podle účelu : - založení; zakladatel či zřizovatel; cílové skupiny; organizační struktury

Údaje jsou důležité z mnoha hledisek (statistika a studium neziskového sektoru), dále i pro zkvalitnění činnosti neziskových organizací samých. Patří sem i obecně prospěšné organizace, ty však nebyly v registrech zaneseny (Albertina icome s.r.o.). V tabulce a následujících údajích se budete setkávat s pojmy :

- občanská sdružení
- sdružení
- organizační jednotky sdružení¹
- nadace
- círky a jejich účelová zařízení

(¹ Organizační jednotky sdružení jsou pobočky nebo základní organizace registrované jako samostatné právní subjekty na MV ČR.)

Tab.č.1 Počty organizací registrovaných v ČR

	Typ organizace	počet ČSÚ	počet Alberti na
neziskové organizace	občanská sdružení	28 461	27 807
	org. jednotky sdružení	13 869	13 221
	círky, nábožen. spol.	2 630	2 569
	nadace	4 514	4 392
	obecně prospěšné společnosti	9	1
další možné formy neziskových organizací	zájmové sdružení práv. osob	517	493
		29	27
	zájmové sdružení	100	99
	stavovské a profesní	139	141
	komory	23	22
	komory	5 303	5 166
	zemědělské družstvo	364	348
	družstvo	19	19
	výrobní družstvo	284	279
	spotřební družstvo	369	351
	bytové družstvo	18	18
	jiné družstvo	9	8
	družstevní podnik	2	2
	zájm. org. družstev		
	spol. záj. org. družstev		
podnikatelské organizace	spol. s ručením omezeným	104	101
		229	687
	akciová společnost	8 061	7 815
organizace státní či obecní	rozpočtové organizace	1 187	1 179
	příspěvkové organizace	3 014	2 995
	veřejnoprávní organizace	4	5

Zdroj: ČSÚ a Registr organizací Albertina icome s.r.o.

7.1.2.2 Členství - získávání, typy, zapojení členů.

Získávání členů - členství a zapojení členů

Otázka členství v organizaci osob se zdravotním postižením je obvykle dosti otevřená, s určitými širokými limity. Někdy se mohou vyskytnout potíže. Je proto nezbytně nutné, aby si zakládající členové organizace pečlivě rozmysleli, či zájmy má organizace nejlépe reprezentovat (obsahují to cíle organizace), je tím umožněno rozhodnutí, kdo se může ke skupině připojit. Snahou je ze začátku zaměřit se na nábor bohatých členů, kteří přinesou a přinášejí finanční prostředky. Zdálo by se, že v tomto případě pak nemá význam přijímat do organizace „chudé“ členy. Organizace není založena pro ty bohaté jako jejich „oddechový klub“, je pro běžné členy, kteří se tak nestávají pasivními a závislými na dobrých skutcích bohatších osob. Jak již víme, organizaci zakládají obvykle malé skupiny osob, které jsou vysoce motivovány. V mnoha případech tyto osoby jsou schopny přispět do začátku určitými vlastními prostředky. Je zde důvodná obava o prospěch ostatních, kteří mají možná méně štěstí. Centrem pozornosti je slabší skupina, zatímco práci vykonávají zdravotně postižení, žijící v příznivějších poměrech, uvěří možná posleďně jmenovaní snadno tomu, že mají na mysli zájmy slabších skupin, a to i v případě, když tomu tak ve skutečnosti nebude. Je proto velmi důležité neztratit ze zřetele ty, pro které byla organizace založena. Osoby, kterým má organizace přinést největší užitek, tyto osoby nejsou vždy totožné se skupinou zakládajících členů. Ať je tedy složení členstva organizace jakékoliv, organizace osob se zdravotním postižením potřebuje získat a vychovat si své členy, kteří se aktivně účastní činnosti a práce organizace, propagují ji mezi svými blízkými a širokou veřejností, účastní se akcí a kampaní na podporu té „své“ organizace. Jedině tak se lze vyhnout tomu, aby organizace neposilovala postoje předpokládající pasivitu osob se zdravotním postižením. Posílení vědomí sounáležitosti člena se svou organizací, vznik důležitých ustálených pravidel organizace, pomáhají stimulovat programy, jež organizace sama vytvořila nebo se na nich podílí (účastní). Následně tyto programy a činnost organizace posiluje i vědomí ostatních zdravotně postižených. Úskalím je i nábor nepostižených členů. V některých případech je dobré mít třeba v organizaci nepostiženého advokáta, podporujícího daný typ postižení, pak musí vedení i on čelit mnohdy nepřátelství ostatních zdravotně postižených. Je třeba hned před vstupem vyjasnit, proč je důležitá ta či ta osoba. Ve všech případech by se měla podobná rozprava o potřebnosti a kompetencích řídit stanovami a hlavním posláním organizace tak, aby všichni zúčastnění měli jasno v tom, čeho tím organizace dosáhne. Je důležité zajistit všemi vhodnými prostředky názory co nejvíce potencionálních členů organizace. Potřebné informace získáme třeba formou dotazníku, diskusním setkáním nebo rozhovory. Informace tak neproudí pouze jen jedním směrem. Usilujeme tak o zajištění dostatečných informací, na jejichž základě se může každý k vytváření nové skupiny (organizace) vyjádřit kvalifikovaně. Dokumenty týkající se strategií, poslání a celé činnosti organizace pak musí být přístupné co největšímu počtu lidí. Bere se tak zřetel na názory opravdu každé pracovní skupiny, výboru, jednotlivců nebo větších přípravných konzultativních schůzek. Mnohé organizace zapomínají i na skutečnost, že osoba se zdravotním postižením má své převažující postižení v kombinaci s některým ostatním. Výbor by měl zajistit i rovnocenný přístup takto znevýhodněných formou indukčních cívek, tlumočnicka znakové řeči, předčítatele, tiskovin a zápisů i v Braillově písmu, nahrávky na páskách a samozřejmě vhodných prostor.

Typ členství

Existuje mnoho typů členství, organizace málokdy přijímají pouze jednu kategorii členů. Je běžné mít jakousi „směs“ (např. zdravotně postižených a nepostižených členů). Pro efektivní chod organizace je velmi důležité uvedené propojení obou skupin pro dosažení cíle a poslání. Jde o jasné a přesné určení, kdo může být přijat a jaké postavení budou jednotlivé podskupiny v organizaci zaujímat. S tím je spojená i častá otázka, zda členství zpřístupnit pouze a jen osobám se zdravotním postižením, nebo jak těmto osobám, tak nepostiženým jednotlivcům. Mnohdy hraje roli i věk členů, mohou-li se stát členy děti a důchodci. Tím se i organizace liší podle toho, jsou-li otevřeny masovému členství nebo se omezují na členy, které zajímají specifické oblasti (např. zlepšení vzdělání a dopravy, vedení kampaní, protetika pro daný druh postižení, kampaň za důchodový systém pro osoby se zdravotním postižením nebo podpora skupin zdravotně postižených žen). Členství je v praxi pro různé skupiny lidí různé, např. řádné členství pro osoby se zdravotním postižením a přidružené členství pro nepostižené. Všem zmatkům týkajícím se členství je možné se vyhnout uvedením skupin, u kterých přichází členství v úvahu, jejich charakteristika, stanovení jejich práv (přidružení členové nevolí) a předpokládaná role v organizaci (pouze řádní členové mohou být členy výboru nebo správní rady). Hlavně je důležité vyloučit všechny vzájemné překážky mezi složením členské základny a předejít tak pocitu „diskriminace“ jedněch druhými. A to jak v samotném vedení organizace, tak na schůzích a jednáních, každému bez rozdílu musí být dán prostor pro vyjádření k činnosti organizace a přednesení svých postřehů a námětů pro činnost a práci celé organizace.

7.2. Nadace a organizace občanů se zdravotním postižením

Můsim na tomto místě upozornit, že všechny uváděné příklady pro jednotlivé kapitoly, podkapitoly této mé práce uvádím jako demonstrativní příklady. Chci tím poukázat na praktické využívání, v podstatě jde o konkrétní typ z praxe, užití, jeho význam...

Příčiny vzniku svépomocných aktivit spočívají v nespokojenosti jednotlivců, skupin občanů s možností uspokojování svých specifických potřeb. Jde tedy vlastně o projev nespokojenosti se stavem, v němž občan se zdravotním postižením žije, s uspokojováním jeho základních práv, sociálním postavením, službami a přístupem ostatních. Protože subjekty, od nichž toto uspokojení očekává, svou úlohu podle jeho představ neplní, a tak pomocí nadace či neziskové organizace se je snaží zajistit sám. Je nutné splnění podmínek tak, aby systém tyto svépomocné aktivity alespoň připouštěl, pokud je již přímo nepodporuje, a veřejné klima musí být takové, aby svépomocné společenské aktivity přijalo a pochopilo. Tím je vlastně i akceptuje a podporuje.

Jednotlivec, v našem případě skupina osob se zdravotním postižením, často zjišťuje, že pro uspokojení jeho potřeb neexistují vhodné podmínky. Buď tedy od svých potřeb ustoupí nebo hledá a vytvoří takové podmínky a možnosti k jejímu uspokojení. Nesmíme opomenout ani tu skutečnost, že tím odlehčujeme i samotné rodině, v níž osoba se zdravotním postižením žije a

- na které až doposud ležela celá tíha odpovědnosti a pomoci tomuto jedinci. A jsou to především členové rodin, kteří až svou příslovečnou tvrdohlavostí motivovali ke vzniku mnohých z dnešních aktivit občanských organizací a nadací. Základem bylo několik hledisek:
- buď zůstat doma, pečovat, učit a rozvíjet svého postiženého člena, a tím sebe sama obětovat
 - mít všeho dost a sám za svou osobu dát podnět ke vzniku klubu, organizace, stacionáře i samotného soukromého školského zařízení, a tím pomůžeme nejen sobě, ale i ostatním s podobným osudem
 - společně s podobnými lidmi, kteří jsou ve stejné situaci, založit svépomocnou organizaci za účelem zřízení klubu, spolku, zařízení či školy - opět pomůžeme nejen sobě, ale i dalším rodinám a lidem se stejným problémem

Každé z hledisek v dosažení konečného cíle, tedy zabezpečení optimálních podmínek pro život osoby se zdravotním postižením, přináší však v jednotlivých variantách poněkud rozdílné výsledky, které vycházejí jak z osobního vkladu zúčastněných aktérů, tak i místních podmínek ke vzniku těchto aktivit.

V České republice, jak již jsem uvedl, působí dnes okolo 28 tisíc občanských sdružení a přibližně 4 tisíce nadací. Každý rok vzrůstá tento počet všech neziskových organizací průměrně o 5 tisíc. Celkový přírůstek se však v posledních letech snižuje, což svědčí o určité stabilizaci sektoru. Tak jak to ukazuje tabulka č.2 a grafy č.1 a č. 2.

Tab.č.2 Dynamika růstu neziskových organizací v období 1989-1997

rok	T Y P							
	sdružení		org. jednotka sdružení		církve		nadace	
	zrušené	činné	zrušené	činné	zrušené	činné	zrušené	činné
1989 ¹⁾	4	537	0	1 451	0	36	0	0
1990	38	3 921	24	4 166	0	117	0	37
1991	65	8 560	77	6 359	0	287	0	420
1992	222	15 377	241	7 731	3	783	4	1 544
1993	441	21 659	346	9 488	9	1 581	8	2 764
1994	645	25 025	432	10 641	26	2 272	43	3 803
1995	834	27 894	563	13 706	41	2 625	86	4 438
1996	866	29 461	603	13 969	45	2 637	101	4 530
1997	900	28 853	680	22 216	54	3 580	105	5 192
1998 ²⁾	630	18 975	560	22 603	50	3 946	40	4 312

Zdroj: ČSÚ ¹⁾ v období 1989-1997 jsou údaje k 31.12. daného roku
²⁾ stav v srpnu 1998

Údaje o nárůstu občanských sdružení, církví a nadací za posledních 9 let jsou jasným signálem o postupném vytváření početně silného neziskového sektoru v České republice. Prudký nárůst zaznamenaly všechny formy neziskových organizací. Letošní rok 1998 je zlomovým pro mnoho nadací, neboť od 1.1.1998 platí nový zákon o nadacích, který v podstatné míře upravuje poměry a vztahy nadací jak uvnitř nich samých, tak i vůči některým subjektům, které je buď založily nebo jimi byly financovány. Mnoho nadací také zanikne z důvodů očekávané finanční dotace od *Nadačního investičního fondu*.

O nadacích o nich můžeme hovořit až po roce 1989, neboť byly u nás po II.světové válce prakticky zlikvidovány a jejich vývoj začal na nule. Největší početní nárůst je patrný v období

let 1992 - 1994, což má zřejmě souvislost se vznikem Nadačního investičního fondu (NIF) v době privatizace a převodu majetku bývalé KSČ na stát. Řada nadací byla založena s naději získat nějaké jmění (provozní kapitál) právě z prostředků převedených státem na NIF.

Činnost církve a náboženských organizací byla přerušena po roce 1950 a následně poslední zbytky spravované církví přešly na stát v roce 1958. Minulým režimem byla jejich činnost drasticky ochromena, po roce 1989 - 1990 zaznamenala značný nárůst. Pro vývoj v této oblasti byl významný fakt, že část církevního majetku byla restituována a některé církve tak mohly obnovit činnost svých zařízení a služeb v oblasti sociální, zdravotní a charitativní péče a v jednom případě i péče a práci s vězenkyněmi

O občanských sdruženích první náznak vzniku jako nových subjektů byl patrný ihned po listopadu 1989, kdy mnohé z organizací Svazu invalidů jsou nespokojeny s neudržitelným stavem uvnitř svazu. Prudký vývoj je pak zaznamenán v roce 1990, kdy byl přijat nový zákon pro jejich registraci a od té doby se počet nově vzniklých organizací postupně snižuje. Občanská sdružení tvoří od počátku nejčetnější skupinu mezi neziskovými organizacemi. Po počátečním vzestupu je patrný útlum v počtu všech typů organizací. Navíc zároveň vzrůstá počet zaniklých organizací. Průměrný procentuální růst v posledních třech letech tvoří kolem 10 % a bude se zřejmě i nadále snižovat. To naznačuje, že neziskový sektor se v České republice začíná stabilizovat.

Mohu říci, že pro občany se zdravotním postižením či jejich rodiče mají mimořádný význam jejich organizace, spolky a kluby. Organizace vedle své činnosti sdružovací a spolkové vyvíjejí značné aktivity i na úrovni legislativní, právní ochrany občana, zaměstnávání občanů se ZPS a TZP, aktivního zapojování zdravotně postižených do života a to formou svépomoci pod názvem *Nezávislý život* (Independent Living) nebo *Self - help groups* (Svépomocné skupiny), iniciují a propracovávají systém služby *Osobní asistence*, v poslední době vzniká *Respitní péče*. Ten kdo v této oblasti pracoval nebo ještě stále pracuje, mi dá jistě za pravdu, neziskové organizace a nadace se staly dnes již neodmyslitelnou součástí života naší společnosti. Přebraly na sebe velký kus zodpovědnosti, péče a pomoci osobám se zdravotním postižením. Do jaké míry a šíře se jim činnost daří či ne, můžeme sami hodnotit v každodenním životě. Tam, kde je jasné selhávání a stagnace, je zaznamenán velký odliv členské základny a zánik vlastní organizace. Mnohé ze zaniklých organizací a nadací splnily svůj účel a staly se tak již nepotřebnými. Mnohé z organizací stojí na tomto samém prahu a je jen otázkou času, kdy je potká stejný osud. Jde o základní nepochopení vlastního smyslu poslání a činnosti organizace, vznik elitářství, dominantního postavení jednotlivce a soustředění moci do jeho rukou, přestárlou členskou základnu; to jsou mnohé z důvodů. pro něž i dnes hlavně v řadách neziskových a občanských organizací dojde k zániku některých organizací. Každá organizace a nadace má své vlastní metody práce a způsob, kterým se snaží dosáhnout svých cílů. Někdy mají ale pracovníci nevládních organizací pocit, že jsou bezmocní. Je ovšem otázkou, zda to není tím, že svou moc neumí náležitě využít. Ve svých vlastních očích jsou tak mnohdy bezmocnější, než tomu ve skutečnosti je.

Organizace občanů se zdravotním postižením vedou nejrůznější poradny a kluby, vznikají při nich stacionáře, rehabilitační zařízení, centra technické pomoci a zdravotně-lékařského inženýrství, předškolská a školská zařízení. V těchto aktivitách zahrnují dále např.:

- aktivní využívání volného času - kulturní a sportovní akce, zájezdy u nás i do zahraničí
- akce charitativního charakteru
- prosazování legislativních a organizačních opatření ve prospěch občanů se zdravotním postižením

- osvětovou činnost upozorňující širokou veřejnost na problematiku zdravotního postižení
- osvětovou činnost zaměřenou na léčebnou, rehabilitační, životosprávnou, rekondiční a psychologickou péči o občany s jednotlivými druhy postižení
- publikační činnost pro informaci vlastních členů (bulletiny, informatory, noviny, časopisy atd.) i pro širokou veřejnost a odborníky
- dětskou rekreaci u nás a v zahraničí
- styky se zahraničními partnery.

Co by však neziskové organizace a občanská sdružení osob se zdravotním postižením neměly dělat je schvalování přednostního poskytování telefonních stanic, vyhrazených parkovišť, potvrzování žádostí o finanční příspěvek na kompenzační pomůcky, nákup osobního automobilu, jeho opravu či zvláštní úpravu, vydávat označení automobilů, sestavovat pořadníky na obsazování bezbariérových bytů atd., což v současné praxi objektivně vede k nejednotnosti a roztržtosti. Tyto subjekty by se měly na těchto aktivitách podílet jen jako poradenští experti. Než by se přímo podílely na rozhodování, spíše na konzultační činnosti, která by pomáhala lépe formulovat strategie institucí, orgánů státní a místní správy, zabývajících se popsanou problematikou. Více by mohly i spolupracovat s Úřady práce při hledání a tvorbě nových pracovních příležitostí. Moje vlastní zkušenosti i mých kolegů potvrzují, že organizace osob se zdravotním postižením v tomto směru příliš velkou iniciativu neprojevují. Samozřejmě existují a jsou výjimky. Ve vztahu k jednotlivým Úřadům práce, které jsou poměrně velmi samostatné na trhu práce, neziskové organizace aktivní nejsou.

Zvýšení aktivity nevládních organizací a nadací, pokračující privatizace vedou k tomu, že stále více služeb pro občany se zdravotním postižením přejímají nestátní organizace. Privatizace začala ve speciálních školách, nestátní organizace se však stále více prosazují i ve školských zařízeních, různých poradenských centrech, stacionářích, pečovatelské službě, centrech personální asistence, v sociální a pracovní rehabilitaci a chráněné práci. Dříve nebo později dojde i k privatizaci velkých ústavů sociální péče. V této souvislosti je třeba předem vyřešit otázky financování těchto zařízení a služeb, které patrně nikdy nebude možné hradit pouze z prostředků občanů s postižením. Občan se zdravotním postižením by měl na opatření těchto služeb dostat od státu příspěvek a zvolit si, kterého konkurenčního poskytovatele dané služby si z tohoto příspěvku zaplatí. Jde o stále diskutovaný zákon „**O sociální potřebnosti**“ a „**Zákon o osobní asistenci**“.

Rovněž je i dnes stále potřebné vytvořit systém akreditace a inspekce, který zajistí, že všechny služby poskytované těmto občanům budou vyhovovat určitému celonárodnímu standardu. Systém financování a inspekce je zatím vytvořen pouze v případě soukromých škol a do jisté míry v případě chráněných dílen, je však o to neméně naléhavý i v ostatních službách. Většina ostatních zařízení, poskytujících služby občanům se zdravotním postižením, je zatím - z nedostatku jiného řešení - financována prostřednictvím dotací na činnost občanských sdružení a humanitárních organizací, což je dlouhodobě neudržitelné. Každý z představitelů sektoru mi může potvrdit, že peněz je každým rokem méně a méně, není to způsobeno jejich objemem, ale inflačním nárůstem cen a tím, že se tyto finanční prostředky nezvyšují o míru inflačního nárůstu za předešlý rok. Občanská sdružení a humanitární organizace by měly být spíše zřizovatelem samostatných právních subjektů, poskytujících služby zdravotně znevýhodněným občanům, než jejich samotným provozovatelem. Účast občanů se zdravotním postižením na těchto službách je třeba zajistit přímo v jejich manažerských a jiných funkcích. Dotace na činnost těchto zařízení se musí jasně rozlišit od dotací na jejich „spolkovou“ činnost. Systém akreditace a kontroly kvality poskytovaných neškolských služeb zcela chybí.

7.2.1. Výklad některých pojmů

Nezávislý život (Independent Living) je celosvětové hnutí občanů se zdravotním postižením vyžadujícím pro tyto občany nezávislost na pomoci rodiny a možnost samostatného života v běžném prostředí dané společnosti. Je podmíněn řadou opatření:

- odstranění bariér
- zajištění technických pomůcek
- protidiskriminační legislativa
- přístup k informacím
- přístup ke vzdělání
- přístup k zaměstnání
- změna přístupu veřejnosti

Vynikajícím řešením situace občanů se zdravotním postižením je zajištění tzv. *osobních asistentů*, vyškolených v péči o zdravotně postižené, kteří jsou vůči této osobě v zaměstnaneckém poměru. Zkušenosti států, kde došlo k většímu nasazení osobních asistentů, ukazují, že tento způsob skutečně umožňuje žít i lidem s těžkým zdravotním postižením v jejich vlastním prostředí a výsledné náklady mohou být nižší než náklady na jakoukoliv formu ústavní péče.

Základem pro vznik center byla aktivita zdravotně postižených universitních studentů na univerzitě v Berkeley v Kalifornii. Tito studenti si říkali „Rolling Quads“ (Valící se kvadrouti), svou nezdolností tak dali příklad nejenom jim podobným v celých Spojených státech, ale i na celém světě. Jde o pomoc osob se zdravotním postižením stejně postiženým jedincům, hlavní smysl je v tom, že tito jedinci nejsou pasivními příjemci. Musí sami pro změnu svého postavení něco udělat, svou vlastní aktivitou odstraňují překážky ve vlastním životě. Dostávají rady, návody, příklady i technické prostředky pro odstranění rozdílů mezi zdravým a postiženým občanem. Vlastní aktivitou razí cestu nejen sami sobě, ale i ostatním, kteří přijdou po nich. V aktivním a přímém prožívání svého života, bez pocitu hranic a bariér. O to se snaží u nás Pražská organizace vozíčkářů - Centrum nezávislého života v čele s paní Ing. Hrdou. Závěrem použiji definici pana Steven E. Browna:

„Nezávislý způsob života je stav, kdy jsme naživu a máme sociální, politické, ekonomické a kulturní možnosti výběru rovnocenné možnostem nepostižených osob.“

Self - help groups (Svépomocné skupiny) vznik plurality v seskupení různých „handicapů“, přináší možnost žít na principu sociální směny, bez pocitu viny. Dá se to vysvětlit, mohou toto přijmout a pochopit i lidé, kteří nemají náboženské zázemí. To umožňuje dialog, spolupráci a solidaritu mezi lidmi orientovanými nábožensky a neorientovanými nábožensky, protože nacházejí společnou základnu. Dalším rysem je otevřenost vlastní sociální sítě. Důležitou vlastností je, že se v těchto skupinách začíná určitý handicap, nedostatek, slabost nebo postižení pojímat jako určitá sociální laboratoř. Vychází se zde ze zkušenosti ověřené dlouholetou praxí. Když se octne ať už celý ekosystém nebo někdy i jedinec v situaci určitého zásadního ohrožení, v mezních podmínkách, pak nečekaně ten, kdo vypadá jako slabý,

neschopný, měkký nebo outsider, dokáže v sobě vyvolat nějaký pracovní režim, jiné strategie chování, a tu věc zvládne. Kdežto někdo, kdo předtím hladce fungoval, byl suverénní a všechny krize v jistém rozmezí zvládal, tak najednou na „téhle“ velké krizi selže, zradí, zhroutl se nebo je prostě neschopen nějakého „činného“ podnikání. Připravenosti ze svépomocných skupin se stane, že při dopravní katastrofě nebo i při živelné pohromě se někdy dostane do popředí jako přirozený vůdce - člověk, který ví, jak to udělat - člověk slabý nebo postižený. A najednou dovedou zhodnotit ty strategie, které předtím měli jen a jen pro sebe. Těmito představiteli jsou ve velké míře hlavně střešové orgány institucí, sdružení a svazů.

Osobní asistence - jde o pomoc v těch oblastech, kde si osoba se zdravotním postižením nemůže sama pomoci pro svůj zdravotní nedostatek ať je zapříčiněn čímkoliv. Osobní asistent je člověk, který prošel kursem a je jak po tělesné tak i psychické stránce připraven pomáhat těmto osobám. Podle stupně postižení a potřeby je pak tomu kterému jedinci přidělován osobní asistent. Někdo potřebuje využít služeb asistenta jen minimálně a někdo potřebuje jeho služby 24 hodin denně. Stále však chybí tak potřebný zákon „*O osobní asistenci*“, který by konečně upravil poskytování této služby. Mnoho osobních asistentů tuto práci vykonává buď na živnostenský list (jako doplněk k jiné podobné činnosti), po pracovní době, na 1/2 úvazku, přes agentury, sdružení a organizace jak občanů se zdravotním postižením tak i ostatních neziskových a charitativních organizací. Pohybujeme se na hranici legálnosti, peníze jsou čerpány z rozpočtů ministerstev, poskytujících dotaci neziskovým organizacím. Tato služba by měla mít i základ také v nově připravovaném a tolik přepracovávaném zákoně „*O sociální potřebnosti*“, ten má stanovit míru potřeby občana a dát mu do ruky prostředky na zaplacení pomoci. Pak teprve bude osobní asistent postaven na úroveň poskytovatele služby a tak i zlegalizován již definitivně. Tato služba se poskytuje za úplatu. Velké zkušenosti s ní má právě Pražská organizace vozíčkářů (projekt asistenční služby), Sdružení zdravotně postižených v ČR (Střediska pro sociální a pracovní poradenství) i Český červený kříž (provazuje doprovodnou službu).

Respitní péče - jde o téměř neznámou formu služby - tzv. **respite care**, jejímž cílem je umožnit rodinám pečujícím o zdravotně postiženého člena určité **odlehčení - úlevu - odpočinek**. Hlavním cílem tohoto projektu je nejen konkrétní pomoc tam, kde jí je potřeba, ale i vytvoření modelu zdravotně sociální pomoci založené na deinstitucionalizaci a koordinaci služeb v obci včetně respitní péče. Dle propracovaných zkušeností může být tato péče poskytována následovně:

- **krátkodobá** např. několikahodinové ohlídky postiženého člena rodiny (převážně dítěte) doma, pokud možno co nejkvalifikovanějším pracovníkem
- **střednědobá** např. celodenní v rámci stacionáře a to buď jednorázově nebo pravidelně každý den
- **dlouhodobá** např. týdenní až několikátýdenní během rodinné dovolené nebo i při závažnější krizi v rodině a pod. (patří sem i forma pomoci HOSPICU)

Tato péče taktéž vázne právě s připravovaným Zákonem o sociální pomoci. Použijí věty ze Sborníku přednášek Nadace Dětský mozek - „**Je nejvyšší čas, aby moderní formy sociální péče nahradily dosavadní systém, který je nejen neetický, ale i neekonomický a neefektivní**“. Velmi propracované a hluboké znalosti v této oblasti má právě Nadace Dětský mozek a organizace, s nimiž na realizaci tohoto projektu spolupracuje.

7.2.2 Regionální rozložení jednotlivých typů organizací

V samotném počátku, po změně podmínek (legislativních novelách zákonů a vyhlášek) a přijetí zákona pro vznik neziskových organizací byl patrný výrazný nárůst neziskových organizací a nadací na území hlavního města Prahy a Středočeského kraje. Postupně se tento trend vyrovnal. Sami můžete posoudit z následujícího přehledu (tab.č.3 a grafu č. 3), že neziskové organizace vznikají celkem rovnoměrně ve všech částech republiky, i když se liší svou koncentrací podle jednotlivých typů region od regionu. Vysoký počet neziskových organizací, zejména u občanských sdružení, má tradičně jihomoravský region pro svou zakořeněnou tradici k náboženskému a sociálnímu citění místních obyvatel. Nejméně neziskových organizací je pak v jihočeském kraji. Jak dále můžete pozorovat, tak Praha je bohatá na nadace, zatímco církevní organizace jsou vzhledem ke svému přepočtu na obyvatele nejčetnější ve východních Čechách. Zajímavé je zjištění, že se dnes Praha ve skutečnosti nijak moc významně neliší od ostatních regionů Čech v koncentraci neziskových organizací (právě kromě počtu nadací), jak se můžeme mnohdy nepravdivě domnívat.

Tab. č. 3 Počet registrovaných subjektů podle krajů

kraj	T Y P									
	sdružení		org. jednotka		církev		nadace		celkem	
	počet	na obyv.	počet	na obyv.	počet	na obyv.	počet	na obyv.	počet	na obyv.
Praha	4 490	3,7	1 227	1,10	206	0,2	1 409	1,2	7 382	6,0
StřČ	4 348	3,9	786	0,70	307	0,3	243	0,2	5 684	5,0
JihČ	1 430	2,0	1 600	0,23	72	0,1	309	0,4	3 411	6,0
ZápČ	2 076	2,4	1 615	1,90	141	0,2	213	0,2	4 045	5,0
SevČ	2 740	2,3	1 305	1,10	447	0,4	346	0,3	4 838	4,0
VýchČ	3 482	2,8	2 049	1,70	475	1,6	459	0,4	6 465	5,0
JihM	5 155	2,5	3 176	1,50	451	0,2	787	0,4	9 569	5,0
SevM	4 173	2,1	1 898	0,90	526	0,3	672	0,3	7 269	4,0

Zdroj: ČSU (údaje o počtu obyvatel jsou uvedeny podle Statistické ročenky)

7.2.3. Podrobnější členění občanských sdružení

Nejpodrobnější přehled o detailnějším členění neziskových, organizací (občanských sdružení) můžeme najít v registru Civilně správního odboru Ministerstva vnitra ČR, kterému přísluší ze zákona vést registr všech neziskových organizací kromě nadací. Ty vede příslušný

registrační rejstřík soudu dle místa působení nadace. V registru MV ČR můžeme najít cenné údaje o občanských sdruženích z hlediska jejich činnosti, což právě jiné databáze neobsahují. Můžeme vysledovat různé oblasti podle centra zájmu příslušných neziskových organizací a pozorovat, které typy občanských sdružení mají trvalou dynamiku růstu a které naopak po počátečním strmém růstu stagnují. V tabulce č. 4 najdete aktuální stav registrovaných sdružení v roce 1993, 1996, 1997 a k srpnu 1998. Údaje o počtu sdružení jsou v databázi MV o 1 300 jednotek vyšší, než udávají data ČSÚ. Rozdíl je dán tím, že MV disponuje „čerstvými“ údaji, které jsou zasílány ke zpracování ČSÚ a dochází tak k časovému zpoždění. Přes problematičnost uvnitř neziskového sektoru můžeme vypočítat značnou dynamiku jeho růstu za posledních 9 let, je třeba „určitě“ opatrnosti v prezentaci a hodnocení jednotlivých číselných údajů. Je třeba vzít v úvahu např. to, že řada zájmových, sportovních, mysliveckých a jiných sdružení existovala již před listopadem 1989 a jejich stav se nijak podstatně nezvýšil. Centrální organizace se sítí svých základních poboček se často rozpadly a lokální organizace se pak zaregistrovaly jako zcela samostatné právní subjekty. Tyto typy zmiňovaných organizací v současné době dále nerostou, jejich proměna již proběhla.

Tab.č.4 Počet sdružení v jednotlivých oblastech

charakter sdružení	1993	1996	1997	1998 ¹⁾
ekologické	114	261	305	407
chovatelské	279	378	420	526
kulturní	737	1 245	2 026	2 638
kultura ducha a těla	258	324	447	502
mezinárodní	136	166	180	210
misijní a humanitární	166	170	180	197
národnostní	98	121	140	156
občanská zájmová sdružení	435	1 347	1 976	2 226
odborové a zaměstnavatelské svazy	643	728	786	820
pěstitelé	77	99	110	140
profesní	358	385	475	500
myslivecká sdružení	5 087	5 187	5 253	5 427
sportovní	8 647	11 708	14 209	15 434
studenti, mládež, děti	488	745	892	912
podnikatelé (komory)	452	571	698	710
školská	2 412	2 661	3 292	4 314
zdravotnické, zdravotně postižených občanů	346	562	712	908
vědecké	201	219	230	239
právní a majetkové rehabilitace	18	19	20	21
různé	1 813	2 825	3 842	4 205
c e l k e m	22 765	29 730	36 193	40 492

Zdroj: Civilně správní úsek MV ČR a ČSÚ

1) Údaje ze srpna 1998

Jak je z tabulky patrné, naopak je tomu u organizací v oblasti životního prostředí a ekologie, kultury, v oblasti sociální a zdravotní. Před rokem 1989 téměř neexistovaly a jejich růst je i nyní stále značný. Registr však nemůže a ani nemohl zachytit celkový rozsah či efekt činností jednotlivých neziskových subjektů jako např.:

- rozsah cílové skupiny
- počty aktivistů

- počet členů (nových, odešlých atd.)
- obměnu a strukturu

Přehled o ukazatelích tak chybí. Optimální variantou by bylo realizování statisticko-výzkumných šetření i archivní a dokumentační činnost, umožňující zcela spolehlivé poskytování ukazatelů o oblasti, kterou definujeme jako neziskový sektor. Podobné rešerše souborů již existují v oblastech vědy, výzkumu a kultury.

7.2.4. Služby a činnosti, které poskytují občanská sdružení a nadace

Všechny poskytované služby a činnosti neziskovými organizacemi mají jeden nosný společný prvek a tím je **sociální aspekt**. Ať se jedná o kteroukoliv oblast, jde vždy o sociální zaměření projektů a programů organizací. Sociální charakter mají ve větší či menší míře programy pro osoby se zdravotním postižením a jejich rodiny, služby pro sociálně potřebné skupiny či programy pro etnické menšiny. Ale je také samozřejmé, že má-li být pomoc pro určité cílové skupiny (s DMO, Dawnovým syndromem, spastiky, vozíčkáře) opravdu účinná, musí s ní jít ruku v ruce oblast lidských práv, vzdělávání atd. (tabulky č. 5, 6, 7 a graf č. 4). Můžeme tedy organizace rozdělit na:

- A) **Sociální** (tabulka č.5)
- B) **Zdravotní** (tabulka č.6)
- C) **Lidských práv a národnostních menšin** (tabulka č.7)

Tab. č. 5 Sociální oblast

Zaměření organizace	Počet
více cílových skupin	150
soc. problémy dětí a mládeže	70
problémy rodin	30
problémy osamělých dospělých	10
ženské organizace	20
problémy seniorů	18
lidé v nouzi a krizové situaci	8
uprchlíci a běženci	5
oběti trestné činnosti	2
lidé s odlišnou sex. orientací	1
volný čas dětí a mládeže	1 976
ostatní	1 500
celkem	3 790

Zdroj: NROS, MV ČR a vlastní dohledání

Tab. č. 6 Zdravotní oblast

Zaměření organizace	Počet
prevence a zdraví obecně	10
více typů zdr. postižení současně	562
tělesně postižení	440
smyslově postižení	100
duševně postižených	90
mentálně postižených	40
záchrana lidského života	10
ochrana nenarozených	5
drogově závislí	20
rehabilitace a hypoterapie	30
sport. činnost zdr. postižených	20
lidé se specifickou diagnózou	50
ostatní	1 100
celkem	2 477

Zdroj: NROS, MV ČR a vlastní dohledání

Tab. č. 7 Lidská práva a nár. menšiny

Zaměření organizace	Počet
národnostní menšiny	120
lidská práva	15
ostaní	100
celkem	235

Zdroj: NROS, MV ČR a vlastní dohledání

Hodnocení všech organizací z pohledu jejich konečného zaměření činnosti nám jen poskytne základní přehled o dané oblasti. Pro utvoření celkového obrazu činností neziskových organizací je třeba podat i přehled o jejich typických činnostech a službách, jež na základě poznatků ony samy poskytují. Musím říci, že obecně platí to, že služby občanských sdružení a ostatních neziskových organizací jsou orientovány především do formy pomoci, která zde po dlouhá léta nebyla. Do popředí zájmu občanských iniciativ se během nedávných let dostali především duševně nemocní, mentálně postižení, vozičkáři, kteří byli do té doby výlučně odkázáni na život v ústavech a veřejnost se o nich v podstatě nedozvěděla. Angažovanost v současných typech občanských a jiných neziskových organizacích je od samotných jednotlivců přes rodinné příslušníky až po vládní úředníky. Budují se denní centra, školská zařízení, chráněná pracoviště a dílny. Je zaznamenán i rozvoj nových forem pomoci založené na individuálním přístupu ke každému klientovi, uznávající osobnost tohoto jedince a jeho specifické potřeby. Důraz je kladen na tvorbu možností pro samostatný plnohodnotný život osob se zdravotním postižením (osobní asistence, chráněné bydlení, rekvalifikační kurzy, nácvik samostatného života atd.) Rodinám těchto občanů se nabízejí i další formy pomoci, které u nás i přes těch 9 let nebyly zatím uplatněny. Jak jsem sám zaznamenal, postoupilo se i v řešení nových problémů v sociální oblasti. Tyto problémy sebou přinesla liberalizace společnosti a její otevřenost k okolnímu světu. Řada organizací zejména z oblasti charitativní a humanitární pomáhá uprchlíkům, bezdomovcům, lidem v krizi. Nárůst zaznamenala i protidrogová centra a komunity pro léčení závislostí, jednou z nově vybudovaných v našem regionu je i Centrum pro pomoc drogově závislým a odvykací centrum - Terapeutická skupina

v Nové Vsi u Chrástavy a Detoxikační jednotka na Psychiatrickém oddělení Nemocnice Liberec. Nesmíme zapomenout ani na oběti kriminálních činů, rasové nenávisti a intolerance, jež hájí zájmy obětí a upozorňují na zjevné či skryté projevy rasové nesnášenlivosti. Dnes již každý, kdo má zájem dozvědět se více o oblastech a zaměření může využít různé adresáře o sdruženích, nadacích, organizacích a aktivitách v oblasti neziskového sektoru (Hestia, Nadace pro rodinu Praha; Adresář sociálních služeb Brno; Rukověť rodičů dítěte se zdravotním postižením, MZ ČR - Nadace Dětský mozek - SKPDMO Praha; Regionální adresáře - např. připravovaný Nadací Euroregionu Nisa Liberec atd.).

Většina z organizací poskytuje ve svém oboru i více služeb a vyvíjí řadu jiných činností ať již jen pro jednu nebo více skupin:

- **informace**
- **právní pomoc a poradenství**
- **sociálně komunikační formy pomoci**
- **pedagogická činnost**
- **lékařská pomoc**
- **materiální a finanční**

Některé z neziskových organizací mají i specifitější zaměření podle velikosti (regionálního rozložení své působnosti) oblasti, v níž působí. Zajímají se o potřebné a zpracovávají i konkrétnější problémy jako např. výdaje na domácnost rodin s osobou se zdravotním postižením:

- náklady na bydlení
- náklady na dopravu
- náklady na zdravotní péči
- náklady na odívání a obuv

Jde jen o názorný výčet oblastí, jimiž se neziskové organizace a nadace zabývají a které sledují pro svůj výzkum nebo podání přehledu o situaci v té které oblasti (viz. grafy č. 5 - 8). Mimo to pomáhají i jednotlivcům a skupinám v oblastech (převážně finanční pomoc), v nichž jednotlivci i skupiny mají nedostatek. Tak například:

Výbor dobré vůle Olgy Havlové

- příspěvky pro zajištění lékařských přístrojů a rehabilitačních pomůcek
- příspěvek na léčebné výkony
- dotace pro léčebná centra
- příspěvek rodinám na rehabilitační a kompenzační pomůcky pro zdravotně postiženého člena rodiny
- příspěvek na semináře v oblasti medicíny a nových léčebných postupů
- spoluúčast či pořádání seminářů, výstav na téma postižení či medicínské problematiky
- příspěvky na školení lékařů pro osvojení si nových medicínských postupů
- materiální pomoc stacionářům a neziskovým organizacím
- jiná pomoc na základě individuálního posouzení

Nadace Charty 77

- příspěvek jednotlivcům na zakoupení kompenzační pomůcky, která není hrazena jak VZP tak

- OkÚ (může být i přispěno, je-li hrazena těmito subjekty = individuální zvážení)
- příspěvní na rekondiční a ozdravné pobyty
- příspěvky dle individuálních potřeb žadatelů
- příspěvek na zakoupení motorového vozidla (zatím pozastaveno z důvodů finančních)
- finanční pomoc neziskovým organizacím na jejich činnost a provoz
- pomoc při zajištění kompenzačních pomůcek
- pomoc při zajištění pracovního místa formou rekvalifikace a vybavení žadatele technikou (např. technikou PC za pomoci f. Microsofte)
- podpora různých aktivit neziskového sektoru - sport, výstavy, semináře, paralympiády atd.

Nadace EURONISA

- podpora činnosti neziskových organizací v oblasti sociální a zdravotní
- podpora malých projektů
- příspěvek na zakoupení potřebných rehabilitačních prostředků
- pomoc a podpora rekondičních a ozdravných programů
- podpora školek a škol integrujících zdravotně postižené děti
- pomoc při zajištění pořádání seminářů na tema zdravotní a sociální

Podobnými aktivitami se zabývají i neziskové organizace, jež přímo tyto akce pořádají a jsou jejich zakladateli a pořadateli. Většinou tyto akce zajišťují pomocí svých aktivit, v poslední době jsou však nuceny se stále více obracet jak na stát, tak příslušné nadace. Jde o pomoc jak pro svou činnost, tak i zajištění stabilních akcí a činností, nebo akcí k danému tématu (výročí, mezinárodní den zdraví, mezinárodní den osob se zdravotním postižením, speciální témata atd.).

Podrobněji je o činnosti pojednáno v kapitole 7.1.2. této práce.

7.2.4.1 Příklady typů organizací - dělení

Organizace můžeme dělit, jak již bylo uvedeno v předešlých kapitolách a tabulkách do nejrůznějších oblastí, podle jejich zaměření, formy cílových skupin, problémů, kvůli nimž byly založeny atd. Je zde však zachovávána určitá hierarchie a to především u Sdružení zdravotně postižených v ČR nebo působení dvou a více subjektů vedle sebe na jednom území. Pokud bychom chtěli úplný a přesný přehled o všech organizacích, nadacích a subjektech neziskového sektoru, musela by tato práce být zpracována v encyklopedickém vydání, a i ani tak by nebyla přesná a úplná. Dělení, které si pro tuto práci dovolím nabídnout, vychází z mých zjištění a vlastního přehledu (jde u příklady organizací). Proto tento výčet nemůže nikdo brát jako definitivní:

Střechové organizace sídlící v Praze

Sbor zástupců organizací zdravotně postižených

Sdružení zdravotně postižených v ČR - Svaz tělesně postižených

Svaz postižených civilizačními chorobami

Svaz neslyšících a nedoslýchavých
Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých
Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí
Sdružení pro pomoc mentálně postiženým
Sdružení pro životní prostředí zdravotně postižených

Český paralympijský výbor
Česká unie neslyšících
Česká společnost AIDS POMOC
Asociace muskulárních dystrofií v ČR
Asociace Polio
Český autoklub zdravotně postižených v ČR
Federace rodičů a přátel sluchově postižených
Nadace Dětský mozek
Unie ROSKA Praha
Unie zdravotně postižených sportovců ČSTV
Nadace Charty 77
Nadace Olgy Havlové
Nadace pro občanskou společnost
Nadace rozvoje občanské společnosti
Rada humanitárních sdružení
Informační centrum nadací a jiných neziskových organizací

Regionální

Svazy podle zaměření soustředěné v SZP ČR
Střediska pro sociální a pracovní poradenství (při bývalých OV SI)
SIZO
Regionální organizace zdravotně postižených Liberec - sever
Nadatio Samaritanus Brno - Líšeň
Duha
Fkus Praha
Fokus Ústí nad Labem
Fokus-MYKlub Liberec
Podkrkonošská společnost rodičů a přátel dětí zdravotně postižených
Pražská organizace vozičkářů
Sdružení A - klub Čech. Moravy a Slezska
Svaz zdravotně postižených „Podblanicaka“
Svaz zdravotně postižených Rakovník
Svaz zdravotně postižených Šumava - Klatovy
Svaz zdravotně postižených Rakovník
Svaz zdravotně postižených Stříbrska
T - ATLAS Pardubice
Klub ROSKA Autoklub invalidních motoristů GEODET Liberec
Modrý Klíč
Nadace Omega Liberec
Nadace Euroregionu Nisa
CZECH HANDICAP
ALVALÍDA Liberec

LOKUS - L Liberec
K-CENTRUM Liberec
Socioterapeutické centrum Liberec

Místní

Organizace svazů v SZPvČR
Regionální organizace zdravotně postižených Liberec - Sever
SIZO
Klub vozičkářů Petýrkova
Sdružení obyvatel bezbariérových domů v Liberci - Vesci
Klub ROSKA
AKORD
ARCUS
JAKOP
CZECH HANDICAP
Mladí ochránci Jizerských hor
ALVALÍDA Liberec
Chrano Liberec

Mezinárodní

Vládní výbor pro zdravotně postižené občany
Sdružení zdravotně postižených v ČR
Sbor zástupců organizací zdravotně postižených
ICN
NROS
RHS
SIZO
Regionální sdružení zdravotně postižených Liberec - Sever
Český autoklub invalidů v ČR
Helsinský výbor
Nadace Charty 77
Nadace Olgy Havlové
Nadace Euroregionu Nisa

Patří sem i další a další organizace působící v oblasti - bydlení

- sportu
- lidských práv a nár. menšin
- zájmové a společenské

Výčet nikdy nebude, a jak jsem již jednou napsal, není úplný. Práce vychází z informací, materiálů a podkladů, jež se mi podařily k dnešnímu dni sehnat a obstarat. Každý, kdo má opravdu fundovaný zájem o neziskový sektor, a chce o této oblasti jako takové vědět více, pak i on sám musí sledovat materiály, pořady, tiskoviny, bulletiny atd. Z nich se pak může dozvědět a dočíst potřebné informace pro daný okamžik. Ano, jen pro daný okamžik, neboť neziskový sektor ve svém celku je živorodým objektem a stále se mění

8. Financování neziskového sektoru a nadací

Většina organizací se snaží, aby nebyla závislá pouze a jenom na jednom zdroji finančních prostředků. Nejlépe je mít zajištěno financování z více zdrojů. Ztráta každého z nich by byla jistě těžká, ale neznamenala by zánik organizace nebo utlumení její činnosti, tak jako se to stalo a stává mnoha místním organizacím. Je třeba si uvědomit, že na státní organizace je vyvíjen tlak, aby dohlížely na finanční prostředky a snažily se snížit výdaje na co nejnižší možnou míru. Nevládání organizace si naopak chtějí udržet nezávislost a pružnost. Zde právě dochází k mnoha střetům mezi neziskovým sektorem a státními poskytovateli (ministerstva), na regionální úrovni pak okresními úřady a orgány i institucemi místní správy (obecní úřady, městské úřady, magistráty).

Formy financování jsou různé. Pokud je například provozován denní stacionář, je lepší uzavřít s místní správou smlouvu na financování třeba dvaceti míst v tomto stacionáři. Vznikne tak zcela konkrétní smlouva, která je výhodnější, než smlouva o poskytnutí určitého množství finančních prostředků. A naopak pokud je třeba organizován seminář, pak je tedy lepší získat smlouvu na finanční prostředky na akci, a ne na počet účastníků. Důležitým faktorem je i hodnocení využití těchto prostředků. Každá práce musí být monitorována a zpětně hodnocena. Financovatel musí vědět, že jeho peníze jsou vynakládány efektivně. Pro nevládní organizace je zase velmi důležité naplnění jejich cílů. Pravidelné schůzky v průběhu programu jsou naprosto nezbytné. Organizace se někdy cítí ohroženy, když jsou jim ze strany státních orgánů kladeny neustálé otázky související s činností. Je velmi důležitou věcí, a to hned na začátku všeho dění, dohodnout se předem na procesu hodnocení. Je velmi účelné, když organizace předem ví, co se bude hodnotit a jak.

Mezi jednotlivými organizacemi jsou velké rozdíly v tom, jaké zdroje využívají v oblasti zdravotního postižení. Největším financovatelem organizací mentálně postižených osob je právě stát. Jak na národní, tak místní úrovni získávají tyto neziskové organizace od státu více než 80 % svých zdrojů. U místních organizací je nejefektivnějším získávání zdrojů v místě působení a v okolí. Částky, které poskytují ministerstva, kryjí jen okolo 60 - 70 % celkových nákladů organizace, zbylou částku do plné výše svého rozpočtu si musí organizace získat jinou cestou, a to buď formou:

- daru
- sponzorského příspěvku - smluv
- odkazem - závětí
- příspěvků od orgánů místní správy
- částečně i granty od nestátních subjektů
- opakovanými smlouvami o sponzorství
- z reklamní propagace firem na plochách budov a dopravních prostředcích
- tombol, loterií a akcemi na podporu organizace
- u některých i od zahraničních přispěvatelů
- příspěvky od výrobních jednotek, jejichž zakladatelem byla organizace nebo sdružení

U nadací se jedná o zdroje z pravidelných příspěvků dobrovolných dárců (Charta 77, Paraple), výtěžky z pronájmů pozemků nebo budov, jež pro tyto účely nadace spravuje, výnosy z obratu na bankovním účtu nadace, dary, odkazy - závěti, pravidelnou finanční částkou je příjem určený pro financování nadace a jejích aktivit (určena v zřizovací listině - smlouvě, termíny dotace jsou také určeny buďto měsíčně, kvartálně nebo ročně). V této souvislosti se stále hovoří o tom, aby občanská sdružení - neziskové organizace a nadace - nesloužily k praní špinavých peněz a tak i k jejich legalizaci v oběhu. Je dobré ověřit si, o jakého přispěvatele jde, i když v dnešním finančním napětí organizací a nadací můžeme těžko tuto aktivitu od těchto subjektů očekávat.

Při získávání finančních prostředků je důležité přesvědčit potencionálního přispěvatele, proč má finanční prostředky poskytnout. Možností je celá řada a záleží na okolnostech, které argumenty použijeme, není opravdu žádný recept na to, jakou metodu a argumenty použijeme. Je třeba pružně reagovat a přizpůsobovat taktiku potřebám, pozor však na skutečnost přehánění, kterou mnohé z organizací dnes tak s oblibou používají. Jak jsem uvedl z dědictví a odkazů lze také získat značné částky, ale u nás tento způsob není příliš rozšířen.

Pokud získáme někoho, kdo je ochoten nám přispět, je třeba si ho chovat jako v bavlne. Dávejme si pozor i na to, jak se před tímto donátorem chováme, vystupujeme a jednáme i vůči ostatním organizacím podobného charakteru. Ze své zkušenosti a praxe znám případy, kdy pro uchování si sponzora jen a jen pro sebe organizace neváhají druhou organizaci „znevážit a pomluvit“, jen aby nedostala od tohoto donátora dotaci. Tato v uvozovkách „*rivalita*“ roste rok od roku a jen se zatím o ní moc ještě nehovoří. Osobně se za takovou organizaci a osoby stydím, neboť nedělají dobrou reklamu jen sami sobě, ale všem, celému neziskovému sektoru, a diskreditují tak dlouholetou poctivou práci všech osob se zdravotním postižením, jejich představitelů a dobrovolných pracovníků. Dobře vím, jaké je to dnes těžké sehnat finanční prostředky na činnost, doporučuji i přes toto **buďme k sobě navzájem ohleduplní, nejsme přeci soupeři, jsme vzájemnými partnery na společné cestě pomoci osobám se zdravotním postižením v integraci do „široké lidské společnosti“ osob v našem státě!!!** Je velmi těžké někoho získat, prostor je tu pro každého, a pokud se to podaří, je dobře si ho udržet, ne za každou cenu.

Jak jsem již uvedl v předcházejících dvou odstavcích, dochází v České republice k specifickému problému zneužívání finančních prostředků určených na určité projekty. Tím na to doplácí dobré organizace, protože špatná reputace se dotkne pochopitelně celého sektoru. Žádný zákon neučiní okamžitou nápravu jako „*mávnutím kouzelného proutku*“, měl by tedy obsahovat určité mechanismy nutící ke splnění, aby registraci či status tato organizace neztratila, tak jak tomu je v USA. Registrované organizace a nadace, charity by měly určitou povinnost, kterou bezpodmínečně musí plnit. Je to například povinnost vypracovat každoročně veřejně přístupnou výroční zprávu (tu mají dnes již zákonem danou nadace, dále ji používají velké organizace a instituce - ICN, NROS, Nadace Charty 77, SZOZP atd.), prokázat využití finančních prostředků pouze na účel, pro který byly poskytnuty, a to podrobněji než je tomu dnes...

Podrobnější a přesnější údaje o výši příjmů neziskového sektoru (tzn. kolik z jejich rozpočtu tvoří státní dotace, granty zahraničních nadací, dary domácích sponzorů, příjem z vlastní činnosti, sbírek, členských příspěvků apod.) je prakticky nemožné získat. Stejně málo dostupné jsou i ekonomické informace o přínosu neziskového sektoru do HDP (hrubého

domáciho produktu) pro hospodárství našeho státu. O čem máme relativně přesné údaje, jsou již zmiňované dotace ze státního rozpočtu pro občanská sdružení a charitativní církevní organizace. Tyto údaje můžeme nalézt jako přílohu k zákonům zveřejňovaným každoročně ve Sbírce zákonů, i ministerstva zveřejňují přehledy svých poskytnutých dotací. K lepší informovanosti široké veřejnosti by pomohlo i zveřejňování právě pomocí výročních zpráv neziskových subjektů. Prokazatelné údaje o poskytnutých dotacích od jednotlivých ministerstev naleznete v tabulce č. 8.

Tab.č. 8 Neinvestiční dotace občanských sdružení (tisíce Kč)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Min. hospodárství	1 489	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
Min. práce a soc. věci	100 000	240 000	240 000	310 000	380 000	630 000
Min. vnitra	39 000	63 500	63 500	63 500	50 000	67 760
Min. život. prostředí	10 805	11 669	11 669	17 300	19 972	15 342
Min. průmyslu a obchodu	---	7 000	7 000	7 000	8 208	10 820
Min. dopravy	---	3 680	680	3 680	1 875	2 967
Min. zemědělství	35 000	35 000	35 000	35 200	23 860	36 120
Min. škol., mlád a tělvých.	511 532	573 024	723 024	688 924	619 747	572 604
Min. kultury	52 000	57 720	57 720	54 870	41 890	78 893
Min. zdravotnictví	212 644	207 847	241 800	245 300	295 502	497 153
Akademie věd	---	2 000	3 495	3 495	3 321	3 620
Všeobecná pokladní správa	---	391 000	293 000	356 000	516 246	826 945
celekm	962 470	1 594 940	1 682 388	1 789 720	1 963 121	2 744 724

Zdroj: Výdaje státního rozpočtu ČR.

Příloha č.3 k zákonu č. 10/1993 Sb.

Příloha č.4 k zákonu č. 331/1993 Sb.

Příloha č.4 k zákonu č. 268/1994 Sb.

Příloha č.3 k zákonu č. 305/1995 Sb.

Příloha č.4 k zákonu č. 315/1996 Sb.

Příloha č.4 k zákonu č. 348/1997 Sb.

Dotování občanských sdružení je upraveno „Zásadami pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky občanským sdružením“ schválenými usnesením vlády ČR ze dne 27.listopadu 1992 č.663 a doplněné usnesením vlády ČR ze dne 5.května 1993 č.223. O rozložení finančních prostředků na jednotlivé organizace získáte z novin pro osoby se zdravotním postižením „**Můžeš**“, které vydává SZOZP. Zde můžete nalézt pro vaše podrobné zkoumání přesnou výši finančních prostředků té které organizaci, o níž máte zájem. Naleznete zde i informace o čerpání prostředků a o tom, kdo a kolik vrací pro nemožnost vyčerpání (nebyl realizován záměr, pro který byly dotace poskytnuty). Nedostatkem je i chybějící informace o prioritách.

Na celkové zhodnocení efektivity a využívání služeb by bylo třeba mnoho času. Tento přehled by však nemohl být nikdy úplný z důvodů neustalých změn v oblasti neziskových subjektů (vznik, sloučení, zánik), takže pokud chceme úplný, je třeba nasadit velké množství tazatelů, kontrolorů a ostatních pracovníků potřebných pro tento záměr. Záleží tedy jen na samotných osobách se zdravotním postižením, o jaké služby mají zájem a od jakého poskytovatele. Dalším partnerem jsou orgány místní a státní správy v místě působení daných neziskových subjektů. Samy je nemohou zrušit, mohou však korigovat, případně upozornit na přeplněnost v dané službě, nebo zároveň i na chybějící službu či služby. Děje se již tak

prostřednictvím referátů sociálních věcí okresních úřadů. Zde je „zakopaný pes“, jde o to že si tyto referáty mohou tím, že nedají doporučení, vyřizovat účty s organizacemi, které kritizují (a mnohdy i oprávněně) práci těchto odborů respektivě pracovníků zde působících. Bohužel daly by se takové případy nalézt. Zůstává otázka, nakolik dát neziskovým organizacím a nadacím volnost, a také míru volnosti i citovaným státním úřadům a úředníkům???

8.1. A jak je to s daněmi?

Jak jsem již napsal, podpora státu neziskovému sektoru nespočívá jen ve finanční pomoci těmto subjektům, spočívá i v jeho daňové politice. Zdaňování v oblasti neziskových organizací je navrženo tak vzhledem k daňové politice státu pro usnadnění občanským sdružením financovat svou činnost a poslání. Zároveň stát určuje určité „mantinely“ k ochraně trhu právě před již zmiňovanou nekalou soutěží a konkurencí, zamezuje se tak formě, aby se neziskové subjekty staly výhodnou formou podnikání. Hovořil jsem o tom již v předešlé kapitole, že je obava právě z přelévání a praní špinavých peněz přes tyto organizace. Může se jednat o různé formy fingovaných hospodářských zařízení, organizací a nadací, pracovní činnosti, spekulativní nákupy nemovitostí, provozování „podivných“ služeb (nákupy, zprostředkování prodeje, leasingy, MLM systémy, hry a loterie...), zprostředkování služeb pro osoby se zdravotním postižením atd.

Daňové předpisy považují za „neziskové“ zejména tyto právní formy organizací:

- zájmová sdružení právnických osob
- občanská sdružení
- odborové organizace
- politické strany a hnutí (zařazení těchto subjektů ja osobně odmítám)
- státem uznané církve a náboženské společnosti
- nadace
- rozpočtové a příspěvkové organizace
- státní fondy
- fondy zdravotnictví
- fondy sociální
- fond zaměstnanosti

My se sami můžeme dočíst v zákoně a různých publikacích, zaměřených na neziskový sektor. Předmětem daně u těchto subjektů, které nejsou založeny za účelem podnikání, jsou pouze ty příjmy z podnikání, včetně příjmů z výnosů cenných papírů. Do skupiny zdanitelných patří také např. příjmy z reklam, členských příspěvků a nájemného. Neziskové organizace také musí zdanit mzdy vyplacené v rámci povoleného limitu, třeba rekondičního pobytu, jestliže tyto mzdy vyplácí (povoleno v rámci „Směrnic na rekondiční pobyty“ vydané MZ ČR, tato částka činí 10 % z celkového objemu poskytnutých finančních prostředků), toto učiní u finančního úřadu podle sídla organizace. Naopak předmětem daně nejsou příjmy z neziskově prováděných

aktivit uvedených ve statutech a zřizovacích listinách. Jsou-li však tyto činnosti prováděny za účelem zisku, tzn. že tyto příjmy jsou prokazatelně vyšší než vynaložené výdaje, stávají se tak předmětem daně z příjmu. Dále nejsou zdaňovány výtěžky loterií, které slouží alespoň z 90 % na veřejně prospěšné účely. Podstatnou a výraznou pomocí státu neziskové oblasti ve formě úlev na daních je osvobození od daně z pozemků a od daně ze staveb, pokud nejsou využívány k podnikání či pronájmu a dále osvobození od daně dědické a daně darovací.

Dále i k daňovým úlevám patří i daňový odpočet. Neziskové organizace mohou od základu daně odečíst **30 %**, nejméně však **100 000** a nejvýše **3 000 000 Kč**. Tato problematika je částečně obsažena i v kapitole 4.1.3. této práce.

Přestože jsou neziskové organizace osvobozeny od daně dědické a darovací, musí vyplnit pro potřeby Finančního úřadu (FÚ) příslušného podle místa sídla organizace „Přiznání k dani dědické a dani darovací“. Toto prohlášení si vyzvednou na FÚ a vyplní jej, pokud jim byl poskytnut dar nebo získaly „určité“ prostředky dědictvím. Toto prohlášení se činí za příslušné pololetí kalendářního roku, kdy k darování došlo. S tímto prohlášením předloží originál svých stanov s razítkem a číslem, pod nímž je subjekt zaregistrován u MV ČR, ověřenou darovací nebo dědickou smlouvou. Vše pak na tomto přiznání stvrdí pověřená osoba za organizaci svým podpisem a organizačním razítkem. Obdobné je to i u přiznání daní za služby, vyplacené mzdy atd.

8.2. Sponzorství

Hovořil jsem v této práci o jednom zdroji příjmu pro občanské sdružení, nadaci nebo jiný neziskový subjekt a tím je *sponzorský dar*. Co z toho však plyne pro sponzora, ten tyto peníze poskytuje ze svých finančních příjmů (zdrojů) ze své podnikatelské aktivity. V dnešní době je v uvozovkách „nouze“ o sponzory. Piší o nouzi. Dnes totiž na každého sponzora připadá tak okolo 10 - 50 neziskových organizací podle místa jejich sídla a hustotě zaměstnavatelské aktivity v daném regionu. Toto je zapříčiněno z mnoha důvodů - vysokým úrokem z poskytnuté sumy bankovními domy, druhotnou platební neschopností mezi podnikateli, negativní zkušeností z poskytování darů do neziskového sektoru a dnes mnoha subjekty, které žádají o pomoc, nehledě k minulým živelním pohromám. Neziskové organizace a nadace k žádostem o sponzorství pro své činnosti a aktivity předkládají i různě graficky zpracované grafy a tabulky, bývají i součástí předkládaných projektů. (Příloha, část - Vzory sponzorských smluv a návrhů).

Co tedy může případný sponzor udělat pro sebe. Může si odečíst od základu své daně hodnotu daru, který poskytl obcím a právnickým osobám se sídlem v ČR na financování:

- vědy a vzdělávání
- kultury
- školství
- na požární ochranu
- na podporu a ochranu mládeže
- na účely sociální

zdravotnické
ekonomické
humanitární
charitativní
náboženské
tělovýchovné
sportovní

Právnícké osoby mohou odečítat podle zákona č. 586/92 Sb. § 20 odst. č.4 od základu daně sponzorské dary v hodnotě nejvýše 2 % ze základu daně a to ze zdaňovacího období za loňský rok, dar musí mít minimální hodnotu ve výši 2 000 Kč. Fyzické osoby mohou podle výše uvedeného zákona § 15 odts. č.8 odečíst hodnotu daru, jehož úhrná hodnota činí nejvýše 10 % ze základu daně také za zdaňovací období předešlého roku, dar musí mít minimální hodnotu ve výši 1 000 Kč. Dárci však nemohou odečíst hodnotu finančního daru poskytnutého fyzické osobě, osvobození se týká poskytnutých darů jen právníckým osobám (nadace, organizce, sdružení, kluby, spolky atd.). Dárci tedy nemohou podpořit fyzickou osobu přímo. Mohou tak učinit přes tyto právnícké subjekty, se kterými uzavřou smlouvu o poskytnutí daru ve prospěch určité fyzické osoby. I když se fyzická osoba obrátila přímo na sponzora, tak se v uvozovkách „obrací na neziskovou organizaci“ (nadaci, sdružení, svaz, organizaci...), která tento příspěvek - pomoc vlastně zlegalizuje ve formě podepsané „*Darovací nebo Sponzorské smlouvy*“ . Organizace pak poskytnutý dar předá této fyzické osobě. Pak si může i dárci - sponzor hodnotu tohoto poskytnutého daru také odečíst.(Příloha - část -vzory sponzorských smluv, finanční zdroje neziskových organizací a grafické znázornění příjmů finančních prostředků).

8.3. Dva důvody proč poskytnou finanční prostředky

- A) Jedná se o velmi potřebnou věc (musí se o tom předložit důkaz)
- B) Oslovená osoba (organizace) za tuto oblast zodpovídá (morálně, politicky, právně) proto to musí být právě ony, kdo by měl projekt finacovat.

8.3.1. Důvody proč finacovat právě naše aktivity

Neziskové organizace a nadace používají různých argumentů při ohajování nebo prezentaci svých organizací, k čemuž využívají i různých grafů a obrázků (Příloha, část - Grafy a obrázky). Určitý výtah jsem si dovolil vám předložit v níže uvedených 11 bodech. V kostce

jsou zde shrnuty nejzákladnější filozofické myšlenky z prezentačních materiálů organizací a nadací. Jedná se pouze o ilustrativní příklady.

- 1.) Jsme nejlepší - máme zkušenosti, odborné znalosti.
- 2.) Máme silnou organizaci.
- 3.) Naše práce má vysokou hodnotu.
- 4.) Když nám dáte právě vy, dají nám i jiní.
- 5.) Nebude takový problém se službami.
- 6.) Zabrání se vzniku určitých problémů, jejichž řešení by později stálo hodně peněz.
- 7.) Získáte prestiž, budou vás volit, budou vás mít rádi.
- 8.) Pojmenujeme po vás naše centrum, nadaci, činnost, aktivitu atd.
- 9.) Vaši sousedé nás také podporují a vy byste měli také.
- 10.) Je to ostuda, když nám nedáte.
- 11.) Všichni se dovědí, jak jednáte a budete nás ještě prosit, abyste nám mohli přispět.

9. Partnerství a jeho definice

Definice

„ Partnerství je formální vztah mezi jedinci, skupinami či organizacemi z různých sektorů, které

- pracují společně na splnění určitého závazku nebo úkolu*
- předem se dohodnou, co bude předmětem jejich činnosti a jaký bude jejich cíl*
- pravidelně hodnotí partnerský vztah a podle potřeby revidují uzavřené dohody*
- sdílejí jak rizika, tak případné zisky*

Partnerství znamená reciprocitu“

Kokretizace pojmu „Partnerství“ neziskovými organizacemi (z materiálu SZOZP Praha)

Partnerství mohou být krátkodobá a dlouhodobá, postavená na různých základech. Nevládní organizace chce například provozovat stacionář a najde partnera, který má finanční prostředky a je ochoten je do projektu investovat. Je tedy uzavřeno účelové partnerství. Dalším typem partnerství je partnerství proti někomu. Většinou vzniká takováto aliance proti společnému nepříteli. Alianci lze ovšem vytvořit i s potencionálním nepřítelem či nepřátem. Máme s nimi sice konflikty, ale někdy je třeba pracovat společně a nedbat na rozdíly. Partnerství lze založit i na podobnostech. Děje se tak hlavně v případě malých organizací, které mají stejné poslání. Jiným partnerstvím je partnerství celostátních organizací s organizacemi, působícími na místních úrovních. Celostátní organizace tím získává větší vliv, který může zpětně využít ve prospěch místních organizací, a tak jim poskytnout pomoc. Je tomu tak u organizací sdružených ve střešových organizacích (viz podkapitola 7.2.4.1. - informační přehled). Důležité jsou i kontakty na úrovni vlády, které v jejich prospěch může taková organizace využít (členové za organizace ve *Vládním výboru pro zdravotně postižené občany při Úřadu vlády ČR*, jehož některými místopředsedy a členy jsou ministři či pracovníci kompetentních ministerstev).

Partnerství může být **formální** i **neformální**. Formálním vztahem je případ financování občanských organizací a ostatních neziskových subjektů z centra. Toto financování se řídí určitými pravidly - je stanoveno:

- na jakém základě organizace finanční prostředky získá
- na co je může použít
- jak je pak vyúčtuje
- jaké má omezení v nakládání atd.

Organizace může i například s lidmi na ministerstvu udržovat neformální kontakty. Je to jedna z možností jak získat neformálně informace potřebné pro další činnost nebo přípravu na nové podmínky v poskytování dotací. Výčet by mohl ještě dlouze pokračovat.

V partnerství často dochází i k úskalí ve vztazích v určitém konkrétním okamžiku, kdy může být toto partnerství někdy i na závadu nebo vyloženě škodlivé. Takovým příkladem nám

bude zkušenost Organizace osob s mentálním postižením nebo psychickými obtížemi, vystalé v problému nadměrného podávání léků pacientům v léčebnách, primárních záchytných střediscích pro obavy ze stavů klientů. Nebo i „pro své pohodlí“ mít od těchto osob klid, dle zásady „kdo si hraje a spí, ten nezlobí“. Nikdy by proto neuzavřeli partnerství s farmaceutickými firmami, protože jim nabízely i značnou finanční podporu. Já mám vlastní zkušenost ze svého okolí, je to rozpad Mezinárodního sdružení invalidů Euroregionu Nisa. Podstata proč se tak stalo, mi není dodnes jasná a je pro mne zahalena tajemstvím. Nikdo ze zúčastněných raději o tom nechce hovořit. Mělo být pravděpodobně založeno nové sdružení, bohužel o jeho práci a činnosti marně dodnes sháním jakékoliv hmatatelné informace. Dalším případem jsou tzv. „tajné dodatky ke smlouvám“, které někdy nabízejí organizacím místní úřady. Z centrálních organizací vždy varují své členy, aby takové smlouvy nikdy neuzavírali. V cílech a smyslech takovýchto dodatků bývají v 90 % zahaleny *právní výkladové smyčky* a to dokonce v mnohém výkladu a pochopení textu těchto smluv. Zdánlivě výhodná smlouva se může stát „zlatou pastí“, z níž pak není již úniku, tím jsou organizace nuceny se podvolit a ztrácejí i tu poslední možnost sebezohledování a volnosti.

Provedeme-li ve stejné rovině rozbor (průzkum) ve svých vlastních řadách, dopátráme se i některých zajímavých zjištění. I některé nevládní organizace, sdružení, kluby někdy toho hodně slibují, aby se jim podařilo získat potřebné finanční prostředky. Děje se tak právě z mnoha hledisek:

- získat co nejvíce
- mít dostatečnou finanční zásobu a rezervu
- zúročit vklad na kontě pro výnos z těchto financí
- neodhadnutí vlastních reálných cílů
- předimenzování projektu
- nereálnost realizace za dané situace, o níž vědí a neinformují o tom
- odchod garantů projektu a přesto žádají o finance na tento projekt
- nejsou potřebné záruky či garant a i přesto žádají o finance
- poskytnutí „smyšlených“ záruk na projekt, činnost
- zjištění organizace

Pokud opravdu tyto prostředky dostanou - získají, musí pak právě sliby a závazky z nich plynoucí pochopitelně splnit, a to obvykle za cenu velkých obětí. Samotná aktivita se upírá jen jedním směrem, čímž se ostatní potlačí, ustoupí do pozadí. Mnohé z důležitých kroků se opominou, dojde tak k vnitřnímu pnutí v celé struktuře organizace. *Achilovou patou* můžou být a i osobní ambice osob zatím vyčkávajících. Všichni jsou vyčerpaní a ztrácejí pod tímto tlakem zájem o práci v organizaci samé. A to je právě „živnou půdou“ pro různé kariéristy a prospěcháře, citící příležitost pro své uplatnění a tak pozvolna přebírají *otěže řízení* organizace do svých rukou. Nebo v rámci tzv. *pseudo partnerské pomoci* nasadí „konkureční“ partnerská organizace postupně do vedení druhé své lidi, kteří pak vše „obráti na ruby“, vyřadí a paralizují stávající výbor organizace a veškerou aktivitu přenesou na svou původní mateřskou organizaci. Dostanou tak původně nezávislého a rovnocenného partnera do područí jiné organizace. Jde o pozvolný proces právě v momentu největšího tlaku, zaneprázdnění a pnutí v organizaci právě v období realizace projektů. Mnozí členové výboru organizace tuto v uvozovkách „nabídnutou pomocnou ruku“ přijímají bez jakéhokoliv podezření, jako úlevu a snížení napětí v jednání a vlastní práci. Tyto osoby tak postupně na sebe naváží veškerou aktivitu a doslova „odstavi“ dosavadní vedení organizace na slepou kolej. Dojde pak buď k rozštěpení organizace na dva

tábory s jejím možným rozdělením na dva subjekty. Dále i ke ztrátě motivace se skluzem po prodělaném „šoku“, stagnaci, nekontrolovatelnosti i chaosu. Proto je nutné, aby se organizace chovaly realisticky a před vstupem do jakéhokoliv partnerství pečlivě zvažovaly své možnosti a získaly potřebné informace o možných partnerech, kteří přicházejí do úvahy budoucího uzavření partnerství. Varuji před „bezhlavým“ uzavíráním partnerství jen na základě informací podaných v tiskovinách, brožurách nebo „z druhé ruky“. Pokud se sami nepřesvědčíte o čestnosti a čistotě úmyslů partnera, váhejte s uzavíráním smluv, ono se to opravdu nemusí vyplatit, následky takového činu jsou mnohdy katastrofální. A jejich pozdější náprava přináší dosti značnou nedůvěru, bolest a zklamání. Znovunalezení „původní vlastní tváře“ organizace mnohdy trvá měsíce až léta, zanecháte zde kus svého zdraví, potu; mnohdy se ptáte sami sebe, zda to stojí za tu cenu. Zakolísáte ve svém odhodlání a rozhodnutí, máte vztek, křičíte a hádáte se svými spolupracovníky, boucháte do stolu, na ulici kopete do popelnic, takový a tomu podobný může být obraz nápravy. Máte-li kolem sebe lidi, kterým můžete opravdu důvěřovat a konají tuto záslužnou práci z čistého srdce a entuziazmu pro věc, tak vězte, máte to „nejcennější“, co si vůbec pro obnovu a další činnost organizace můžete vlastně přát. Neodradte si tyto lidi na samém začátku, později je už těžko najdete. Ono opravdu „jednou přibouchnuté dveře se opravdu pak těžko otevírají“. Mějte vždy a neustále na paměti, organizace, lidé, spojenectví a případná partnerství zde nejsou pro seberealizaci vaší vlastní osoby, slouží těm, kdož byli po dlouhá léta jen na okraji společnosti.

!!! OSOBÁM SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM !!!

10. Kdo chce pomáhat druhým, měl by rozumět sám sobě - činnost problém či nikoliv

Svůj výzkum jsem prováděl na území okresního města Liberce s počtem obyvatel okolo 100 000, jemuž byl přiznán také po roce 1989 i statut statutárního města. Měl jsem pro takovéto řešení několik důvodů. Jedním z nich je, že Liberec je přirozeným spádovým centrem severovýchodní části bývalého Severočeského kraje a soutředuje se v něm či jeho blízkém okolí významná část jak výrobního, tak i pracovního potenciálu této oblasti. Také pro svou přirozenost je kulturním a sociálním centrem. Svým postavením statutárního města je v něm soustředěna i silná místní i státní správa. Dalším nezanedbatelným hlediskem je i připravované vytvoření Vyššího územně správní centra (dále jen VÚSC) schváleného Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR. Nejde jen o posílení v rozhodování místní samosprávy na základě decentralizace státní moci, jde také především i o vznik a tvorbu nových neziskových organizací a nadací v této lokalitě. Nemohu ovšem opomíjet i ostatní neziskové organizace v tomto regionu, jsou stejně významné jako ty v centru. Přesto bude vznikat více nových neziskových subjektů právě v centru než v přilehlých oblastech. Jde o rychlejší a snadnější přístup k informacím, pružnost v přenosech potřebných záznamů, podkladů, dat a materiálů mezi orgány místní a státní správy na straně jedné a na straně druhé v neziskové oblasti. Nezanedbatelný důvod zde hraje i snazší přístup k získání dostupnosti finančních prostředků na činnost a rozvoj organizací. To vše a mnohem více vede k zakládání nebo přesunu organizací a nadací co nejbližší k takovýmto centrům než jejich zakládání dále od center. Vážným důvodem, proč jsem volil jen Liberec, je i to, že jsem také jedním z občanů se zdravotním postižením a vzhledem k tomuto mému postižení není pro mne tak snadné se přesunovat z místa na místo. Mé postižení, ač je handicapující, poskytlo mi pro tuto mou práci i určité konkrétní výhody, možnost spolupodílet se na řízení jedné z organizací osob se zdravotním postižením, osobní zkušenost s handicapem, kontakt s lidmi s podobným nebo jiným postižením. Jsem také mimo to i uživatel bezbariérového bytu a určitou část osob jsem si vybral právě k výzkumu z řad těchto lidí - uživatelů bezbariérových bytů. Tito lidé jsou členy různých neziskových organizací a využívají i služeb a pomoci od některých nadací, působících jak v samotném městě Liberci, tak i na území České republiky. Na území města Liberce působí 35 organizací osob se zdravotním postižením, které jsou vedeny v registru u Okresního úřadu. Kromě tohoto uvedeného počtu působí na území města a regionu Liberce i řada ostatní neziskových organizací a to jak v samotné oblasti osob se zdravotním postižením, tak i v oblastech ochrany životního prostředí, biofondu flóry a fauny, v oblasti kultury, rozvoje města, v sociální a zdravotní oblasti. Svou činnost zde vyvíjí i několik nadací - Nadace Euronisa, Nadace Omega, Nadace ALVALÍDY, Nadace rozvoje města, Nadace na ochranu Jizerských hor, Nadace kultury a sportu Liberecka. Samotná síť neziskových organizací a nadací je rozmanitá a v mnohých případech i spleťtá v překrývání se a návaznosti jedné na druhou ve svých aktivitách.

10.1. Hypotézy

Pro svůj výzkum vycházím z těchto 3 uvedených hypotéz:

- 1.) Partnerství neziskových organizací, nadací a státu jako expertů.
- 2.) Štěpení organizací.
- 3.) Vzájemná slušnost neziskových organizací a nadací mezi sebou navzájem, pravidlo rovnosti v přístupu ke službám.

10.2 Charakteristika zkoumaného vzorku

Složení a výběr vzorku osob pro tuto výzkumnou část mé závěrečné práce odpovídá požadavkům na něj kladeným, jak již u zmíněných obyvatel bezbariérových bytů v Liberci - Vesci, tak i u ostatních osob se zdravotním postižením, kteří buď žijí přímo v Liberci nebo do Liberce zavítali či přijíždějí z různých důvodů (zaměstnání, návštěva, lékař, úřady a instituce, členství v organizacích, nákupy, sport, kultura...). V kontrolním vzorku jsou zahrnuty i osoby bez zdravotního postižení. Jde o náhodně vybrané osoby starší 18 let. Ve vzorku dotazovaných osob jsou jak ženy tak i muži, věková hranice byla stanovena od 18 let výše, bral jsem v úvahu i dosaženou úroveň vzdělání a ekonomickou aktivitu dotázaných.

10.3 Metodika výzkumu

Formu dotazů jsem volil jako nestandardizovaný rozhovor s anonymitou dotazovaných a záznamů těchto rozhovorů. Skladbu položených otázek jsem volil od nejjednodušších až po otázku, na níž mohou odpovědět podle svého přesvědčení všichni dotázaní, hlavně jsem ji však volil z důvodu toho, aby na ní co nejpřesněji podle svého mínění a názoru odpověděli právě dva představitelé vrcholného vedení neziskových členských organizací. Seznam položených otázek můžete nalézt v části příloh označenou jako - Otázky a výklad pojmů v neziskovém sektoru.

Počet dotázaných a jejich rozložení do skupin podle zdravotního kritéria a dosaženého vzdělání je uveden v následujících dvou tabulkách.

Tab. č. 9 Počet dotázaných osob

Skupina	Počet
Obyvatelé bezbariérových domů	10
Osoby se zdravotním postižením	20
Osoby bez postižení	30
Představitelé organizací	2
Celkem	62

Tab. č. 10 Úroveň vzdělání dotázaných

Dosažené vzdělání	Počet
Základní	15
Vyučen	10
Středoškolské (ÚSV, ÚSO)	27
Vysokoškolské	10

Na samém začátku mého výzkumového dotazování jsem všechny dotázané seznámil se smyslem kladených otázek a s oblastí, na niž se jich budu dotazovat. Otázky jsem kladl v rozhovoru postupně od otázky č. 1 po otázku č. 14, ke každé z otázek jsem podal upřesňující výklad o jejím smyslu tak, aby dotazovaný dobře porozuměl podstatě otázky a mohl na ní přesně a uváženě odpovědět. Skladba a formulace otázek je volena tak, aby otázky byly srozumitelné a pochopitelné pro všechny dotázané a mohli v nich uplatnit svůj názor a pohled na danou skupinu či problematiku obsaženou v dotazu. Dotazované jsem nerozděloval zvlášť na ženy nebo muže, mladší a starší, tam, kde to bude třeba, uvedu jejich příslušné názory k dané věci. Vlastní shromaždění proběhlo za přísné anonymity. Na základě přání dotazovaných jsem záznamy těchto rozhovorů po zpracování pro tuto práci ihned skartoval. Smyslem a významem položených otázek je uvědomění si identity vlastní i druhých. Kdo chce pomáhat druhým, musí nejdříve rozumět sám sobě. V podělení se o poznatky z oblasti neziskového sektoru a jeho proměnlivosti. Máme tu možnost pochopit význam sdělovaného nám osobou se zdravotním postižením. Komu schází jedna z těchto složek, ten nemůže nikdy dobře pochopit toho druhého. I dobře míněná činnost a pomoc se stává problémem a je nepochopena.

Otázka č. 1 Zde kladu důraz na základní odlišení neziskových organizací a nadací. A to na části občanské a účelové. Všichni dotázaní uměli vyjmenovat mnoho z neziskových organizací obou typů a taktéž i nadací. Na základě upřesňujícího dotazu byli schopni oba typy od sebe rozlišit. Jak tomu je u jednotlivých skupin a podle stupně vzdělání ukazují následující dvě tabulky.

Tab. č. 10 Orientace a znalost organizací

Skupina	Hodnocení
Obyvatelé bezbariérových domů	velmi dobře
Osoby se zdravotním postižením	velmi dobře
Osoby bez postižení	dobře
Představitelé organizací	velmi dobře

Tab. č. 11 Podle vzdělání

Základní	uspokojivá
Vyučen	spíše dobrá
Středoškolské	dobrá
Vysokoškolské	velmi dobrá

Z celkového počtu dotázaných mi uvedlo 40 osob, že jsou členy nějaké organizace. Dále 10 jich sympatizuje s nějakou organizací. A 12 z dotázaných nemělo zájem o členství v nějaké z organizací. Převážná většina z dotázaných má dobrou orientaci a přehled o organizacích na území, kde působí (ve sledovaném regionu). Převažovaly více členské organizace, jež uvádělo 40 osob z dotázaných. Přesné rozlišení na účelové organizace uvedlo 35 dotázaných a 20 si jich nebylo tak jisto. U nadací nevědělo jejich účel 10 dotázaných, 3 si nebyli zcela jisti. Ostatní dotázaní tj. 40 přesně uvedlo účel a činnost. Zhoršení nastalo, když jsem se dotázel na znalost jiných subjektů mimo region. Prvními subjekty, které byli schopni vyjmenovat skoro všichni, jsou tyto následující : Nadace Charty 77, Konto Bariéry, Výbor dobré vůle Olgy Havlové, Pražská organizace vozičkářů. SZOP v ČR, SZOZP Praha, Vládní výbor pro zdravotně postižené (i když není členskou organizací). Vychází to z medializace uváděných subjektů. Převládají více organizace se sídlem na území hl. města Prahy. Výrazný přehled mají o mimoregionálních organizacích členové organizací zdravotně postižených, pak občané s vysokoškolským vzděláním. Následují středoškoláci. Občané se základním vzděláním mají tyto znalosti jen zprostředkované, kromě členů organizací. Více organizací podle jednotlivých typů uváděli ženy než muži. Důvodem je větší péče o děti a postižené rodinné členy, kterou vykonávají právě ženy. Otázka nutila dotazované k zamyšlení. A tak i k uvědomování si potřeby. Ze vzorku osob bez postižení jich 10 buď byli členy neziskové organizace nebo někdo z blízkých má postižení či zdravotní omezení.

Otázka č. 2 Právě na tuto potřebnost je zaměřena tato otázka. Její součástí je i stanovení oblastí podle jejich potřeby (daných priorit). Ne každý se musí shodovat ve stanovení žebříčku důležitosti té které oblasti. Jako velmi potřebné uvádí tyto organizace právě 50 osob z dotázaných. Ze zbylých 12 dotázaných uvádějí 5 tyto organizace asi za spíše velmi potřebné, 3 za asi spíše nepotřebné a 4 za rozhodně nepotřebné. Právě u těchto čtyř mne zajímal jejich postoj. Na obhajobu svého názoru uvádějí, že celkově je u nás mnoho organizací a nemají o jejich významu dostatečný přehled. Souvisí to také úzce i se stránkou financování činnosti a aktivit neziskového sektoru. Poukazují zejména na výši vynaložených finančních prostředků od státu, tyto by směřovali jinam. Dále kritizují značné papírování a byrokratizaci při žádostech o dotace. Cítili by se jako žebráci, což je pod jejich důstojnost. Zajímavý byl i názor, kdy uvádějí, že i bez neziskových organizací a nadací mají řadu svých problémů. Na dotaz, zda by byli ochotni je řešit přes tyto organizace, uvedli : „Nevídneme v tom pomoc, spíše přítěž. Nic se nevyřeší, spor se oddálí a prohloubí“. Obava je i z úniku informací a přístupu k těmto dokumentům z řad nepovolaných osob.

Krátce shrnuto, jde o ochranu osobnosti a jejich práv. Hodnotili by to jako nepřípustný zásah do svého soukromí a práv.

Z celkového počtu dotázaných hodnotí činnost neziskových občanských organizací a nadací v naší společnosti takto:

Tab. č. 12 Názor na potřebnost

velmi potřebné	50
spíše velmi potřebné	5
spíše nepotřebné	3
rozhodně nepotřebné	4
neví	0
celkem	62

Přesvědčení o potřebnosti neziskových organizací a nadací jak v místním, tak i celorepublikovém měřítku roste s úrovní dosaženého vzdělání. U základního vzdělání to je 65 %, u absolventů středních škol 89 % a u vysokoškoláků 94 %.

O potřebnosti těchto organizací jsou ve značné míře přesvědčeni ti, kdo jsou jejich členy, což je 40 dotázaných = 100 %. Ze sympatizujících to je 9 osob = 90 %. A z těch, kdo nejsou členy žádné z organizací to je 5 osob = 50 %. Na toto hodnocení navazuje i pořadí oblasti našeho života, v nichž je činnost občanských sdružení a nadací považována za nejpotřebnější.

Tab. č. 13 Dělení na oblasti

Oblast	Počet
Zdravotnictví	38
Sociální oblast	50
Vzájemná pomoc	25
Společenské uplatnění	40
Kultura	20
Školství	21
Ekologie	30
Politika	2

Použiji zde i další dva z materiálů, které se mi dostaly do ruky. Jde o výsledky dotazování Ústavu veřejného mínění a marketingu Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity v Brně a část diplomové práce na téma „Financování neziskových organizací“ Jany Křelinové Univerzita Karlova Praha 1995. Oba tyto materiály se zabývají stejnou oblastí zkoumání, která je obsahem mé otázky číslo 2.

Tazatelé ústavu Brněnské univerzity provedli ve dnech 23.2. - 7.3.1995 na pět set standardizovaných rozhovorů s kvótně vybranými obyvateli města staršími 18 let. Kontrolními znaky byly pohlaví, věk, dosažená úroveň školního vzdělání a ekonomická aktivita. Do statistického zpracování bylo pak po kontrole zařazeno 486 záznamů z rozhovorů. Z rozhovorů vyplynulo, že 16 % dotázaných je členem občanského sdružení nebo nadace. Častěji jsou členy mladší lidé ve věku 23 - 34 let (18 %) a zejména potom absolventi vysokých škol (26 %). Velká většina respondentů (81 %) považuje činnost občanských sdružení v naší společnosti za potřebnou. Detailnější přehled odpovědi zachycuje následující tabulka č. 14:

Tab. č. 14

Názor	Počet
velmi potřebnou	31 %
spíše potřebnou	50 %
spíše nepotřebnou	10 %
rozhodně nepotřebnou	3 %
neví	6 %
celkem	100 %

Přesvědčení o potřebnosti nadací a občanských sdružení vzrůstá s úrovní dokončeného školního vzdělání. Konkrétně u dotázaných se základním vzděláním a vyučením je to 70 %, u absolventů středních škol 88 % a u vysokoškolsky vzdělaných 94 %.

O potřebnosti těchto organizací jsou častěji přesvědčeni ti, kdož jsou jejími členy a to 97 %, z toho 80 % je označilo za „velmi potřebné“. Naopak z těch, kteří jejich členy nejsou, je označilo za potřebné 78 %, z toho za „velmi potřebné“ pouze 23 %. Pořadí oblastí našeho života, v nichž je činnost občanských sdružení a nadací považována za nepotřebnější, vypadá celkově následovně:

1. zdravotnictví - uvádí 32 %
2. sociální služby - uvádí 24 %
3. - 4. kultura, školství a ekologie - uvádí 17 %
5. politika - uvádí 1 %

V hodnocení těchto oblastí se projeví dost podstatné rozdíly mezi členy a nečleny těchto organizací. Dokládá to následující tabulka č. 15:

Tab. č. 15

	Členové	Nečlenové
Politika	8 %	1 %
Kultura a školství	28 %	15 %
Ekologie	22 %	17 %
Zdravotnictví	16 %	34 %
Sociální služby	25 %	23 %

Až na sociální služby jsou rozdíly evidentní. Lze říci, že zdravotnictví je oblastí, v níž veřejnost vidí podstatně více potřebnosti než samotní členové těchto organizací, zatímco v případě politiky, kultury a školství a ekologie je tomu naopak. Potřebnost těchto tří oblastí je pro členy podstatně větší než pro nečleny.

Ekologii častěji označují za nejpotřebnější vysokoškolsky vzdělaní (27 %), kteří naopak často uvedli sociální služby. Potřebnost působení ve sféře sociálních služeb častěji uvedly ženy (27 %) než muži (20 %). Vůbec nejčastěji je uvedli lidé ve věku 60 a více let (34 %). Mladí lidé ve věku 18 - 34 let o 10 % více než ostatní oceňují kulturu, školství a ekologii.

Pro svou diplomovou práci si Jana Křelinová provedla obdobný průzkum názorů u obyvatel Českého Krumlova. Do svého dotazníku použila problematiku občanských sdružení a nadací. Patnáctitisícový Český Krumlov si vybrala jako příklad typu středně velkého okresního

města. Celkově zde bylo uskutečněno třista standardizovaných rozhovorů s náhodně vybranými obyvateli města staršími 18 let.

V Českém Krumlově je důležitá činnost čtyř místních nadací, úzce spojených s Městským úřadem a jeho orgány. Jsou to sportovní nadace, kulturní nadace, nadace tělesně postižených a nadace školská. Přesto pouze 6 % dotázaných uvedlo, že jsou členy občanského sdružení nebo nadace.

Velká většina respondentů (74 %) považuje činnost občanských sdružení a nadací v naší společnosti za potřebnou (tab. č. 16).

Tab. č. 16

Názor	Počet
velmi potřebnou	39 %
spíše potřebnou	35 %
spíše nepotřebnou	12 %
rozhodně nepotřebnou	4 %
neví	10 %
celkem	100 %

Pořadí oblastí našeho života, v nichž je činnost občanských sdružení a nadací považována za nejpotřebnější, vypadá celkově následovně (tab. č. 17):

Tab. č. 17 Názory

1.	zdravotnictví	uvedlo 30 %
2. - 3.	ekologie	uvedlo 22 %
2. - 3.	sociální služby	uvedlo 22 %
4.	kultura a školství	uvedlo 21 %
5.	politika	uvedly 3 %

Mohu se jen ztotožnit se závěrem. Díky pravděpodobnostní hodnotě, jakou pro život člověka představuje zdraví, a s ohledem na stav a úroveň našeho zdravotnictví, se na první místo dostala v obou výzkumech právě tato oblast. O konkrétních úspěšných činech neziskových organizací působících v oblasti zdravotnictví, sociálních služeb i kultury většina lidí ví ze svého okolí. V obou výzkumech byla respondenty považována za potřebnou oblast, ve které působí neziskové organizace, také ekologie.

Otázka č. 3. Předcházející otázka mi dává částečnou odpověď na tuto otázku. Otázka se týká možného zapojení respondentů v neziskové oblasti. Zde uvádí 40 dotázaných, že je členem nějaké organizace, 10 je sympatizujících a 12 dotázaných rozhodně odmítlo členství v nějaké organizaci. Pokud shrnu členy a sympatizující, vychází mi z jejich odpovědí následující přesnější počet členů, rozložený do jednotlivých skupin neziskových organizací:

Tab. č. 18 Počet osob v druhu organizace

Druh organizace	Počet
Specifické podle druhu postižení	30
Smišené (několik druhů postižení)	38
Sdružení více organizací	45
Vesnické	10
Zájmové (kultura, sport, kroužky)	48
Účelové (pro daný účel)	28

Početní stav je u jednotlivých organizací uveden tak, jak mi ho dotázaní uváděli. Mnoho z dotázaných je členy jedné i více organizací najednou. Proto se tedy nemůže celkový součet v položkách shodovat s počtem uváděných. Tím se potvrzuje i rozsáhlost sítě neziskového sektoru. Nadace nemohou mít z důvodu svého statutu žádné členy, jen stálé nebo náhodné přispěvatele - dárce (donátory). Z celkového počtu 62 dotázaných uvedlo 55 osob, že by nadacím přispělo. Ze zbývajících uvedli 3 špatnou zkušenost s darem nadacím, kontům a 4 je považují za podvodné organizace. Tento posledně zmíněný názor je patrný v poslední době i uvnitř naší široké společnosti. Mnoho lidí je zklamáno zneužíváním poskytnutých prostředků na jiné účely, než byly poskytnuty. Tím je i pro mne vysvětlen negativní postoj 7 dotázaných.

Otázka č. 4 Zde jsou obsaženy důvody i odpovědi, které přímo vedly uvedených 40 osob ke vstupu do některé z neziskových členských organizací. Můžeme ji také považovat za rozšíření otázky předcházející. Je mnoho okolností. Jednou z nich je i využití a využívání služeb, poskytovaných neziskovým sektorem. Z celkového počtu 62 dotazovaných občanů bylo ochotno se k ní vyjádřit právě jen těchto 40. Uvedli mi, že neziskový sektor není tak svázaný předpisy, jak tomu je u orgánů státní a místní správy. Naopak se snaží poskytovat své služby zdarma. Nejde-li to, pak tedy co nejlevněji. Specifická je i pružnost reakce na potřeby klientů, kterou uvedlo 38 z dotázaných. Zbylí 2 ji uvedli stejnou jako u orgánu státní a místní správy. Využívány jsou zejména služby sociální pomoci (38 dotázaných), poradenské služby a pomoc (40 dotázaných), půjčování kompenzačních pomůcek (29 dotázaných). Využití služeb osobního asistenta (12 dotázaných), a to od různých subjektů. Řešení technické pomoci pro sebe nebo člena rodiny (15 dotázaných). Zastoupení při jednáních na úřadech a institucích (10 dotázaných) požádali o přítomnost zástupce neziskové organizace. Vyřízení záležitostí v zastoupení za svou osobu (1 dotázaný). Právní poradenství poskytnuté právníkem nebo členem vedení organizace (20 dotázaných). Podařilo se mi i zjistit, že řada osob si stěžuje na roztržičnost center, které tyto služby poskytují a jejich velkou duplicitu (uvádí to 28 z dotázaných). Uvítali by vzájemnou spolupráci a domluvu mezi organizacemi navzájem nebo soustředění specialistů do jednoho centra v jeden den. Odstraní se tak i značné cestování mezi organizacemi. Rozdílné hodnocení je i v kvalitě poskytovaných služeb státem a neziskovým sektorem. Spokojenost s oběma sektory je vyjádřena v následujících dvou tabulkách.

Tab. č. 19 Neziskový sektor

velmi spokojeno	20
spíše spokojeno	10
spokojeno	9
nespokojeno	1
neuvedlo	0

Tab. č. 20 Státní sektor

velmi spokojeno	5
spíše spokojeno	8
spokojeno	15
nespokojeno	10
nevedli	2

Jak je patrné z tabulek, více dotazovaných je spokojeno se službami poskytnutými neziskovými organizacemi než státem. Jak můžeme vidět, je tedy preferován spíše neziskový sektor oproti státu. Služeb neziskového sektoru využilo všech 40 dotazovaných, z toho i nadále využívá těchto služeb 20 z dotazovaných. Musím se i zmínit, že některé služby může poskytovat jen stát nebo subjekty, v nichž je stát účasten. Jde o oblasti sociálního, zdravotního a důchodového zabezpečení, obrany a ekonomiky státu, ostatních služeb, svázaných se státním rozpočtem. Zde se mi potvrzuje důležitost partnerství mezi neziskovým sektorem a státem jako vzájemných expertů. Stát přenechává rozhodování v určitých věcech a oblastech na neziskovém sektoru jako celku. Tím má možnost pomocí zpětné vazby získat pro sebe důležité poznatky o konkrétním stavu. Může tak přizpůsobit své rozhodování v důležitosti přisuzování priority té které oblasti. Odrazem je pak zájem o tu kterou službu nebo pomoc. Podlé mého názoru je toto partnerství dnes o to důležitější.

Otázka č. 5 Neméně důležitou otázkou je, jak se dotazovaní o existenci a službách neziskových organizací a nadací dozvěděli. Z jakých zdrojů tyto informace získali. Od orgánů státní správy, od občanů stejně postižených. Sousedů. Televize, radia, nebo z jiných hromadných sdělovacích prostředků. Z odpovědí vyplynulo, že v 99 % tyto informace dotazovaní získali z jiných zdrojů než od státní správy. Jen 1 % tyto informace získalo od orgánu státní sociální správy (OSSZ). Z celkového počtu dotazovaných to je u 49 osob z jiných zdrojů a u 1 osoby od OSSZ. Na tuto otázku odpovídalo všech 62 dotazovaných. Pro mne byly rozhodující názory zdravotně postižených a sympatizujících. Zajímaly mne právě zdroje informací u většiny z dotazovaných. Úvádějí:

Tab. č. 21 Zdroje informací

Zdroje	Počet
od stejně postižených spoluobčanů	35
od příslušníků z širší rodiny	9
od sousedů	2
tisku	2
televize a radia	1
náhodně	1

Jsou zde zahrnuty i služby, které poskytují mimoliberecké neziskové organizace i nadace. Pod služby jsem zahrnul i informace o dávkách a nárocích občanů se zdravotním postižením. Otázkou se mi potvrdilo záměrné zatajování těchto nároků a dávek ze strany zástupců státních institucí. Tak, jak je uvádí text této práce. Dokladem toho jsou i stejné názory a zkušenosti ostatních občanů, které nejsou shrnuty do zkoumaného vzorku.

Otázka č. 6 Na základě tohoto zjištění jsem zkoumal osobní vztah každého k oblasti neziskového sektoru a občanům se zdravotním postižením. Odlišné jsou nejenom názory mezi

zdravými a postiženými. Jsou odlišné i uvnitř zdravé populace. A to na základě své osobní zkušenosti, tj. vyskytuje-li se v rodině nebo mezi jeho přáteli někdo se zdravotním postižením. Všichni osoby se zdravotním postižením hodnotí tento vztah velmi kladně. Nalézají tady pochopení pro své potřeby, přání a požadavky. Nikdo se zde na ně nekouká jako na odlišného jedince. Nacházejí zde i větší sounáležitost s tímto společenstvím než se zdravou populací. Rozdíly mezi jednotlivým postižením nejsou tak markantní a v převážné míře se i vzájemně překrývají. Nalezli zde i důvody pro další smysluplný život. Nikdo je zde neodmítá, cítí se potřební a v relativním bezpečí než v okolním světě. Většina z dotázaných z řad osob se zdravotním postižením uvádí, že si více rozumí se svými přáteli a kamarády v neziskových organizacích, než s přáteli ze zdravé populace. Je to na základě změny žebříčku hodnot a stanovení si nových životních cílů. Z 30 osob se zdravotním postižením jich 10 uvádí normální vztahy jak se zdravými tak postiženými, 15 si více rozumí s postiženými než se zdravými a 5 jenom s osobami se zdravotním postižením. Nemohu pominout i vztah uvnitř rodin. Mimo tento výzkum mi 12 dotázaných sdělilo, že mají určité rodinné problémy. Snaží se je řešit respektováním a různými ústupky. Dva z dotázaných se rozešli úplně se svou rodinou a u 6 je opustil partner pro jejich postižení.

Zdraví jedinci ze zkoumaného vzorku hodnotí svůj vztah k neziskovému sektoru a osobám se zdravotně postiženým velmi různorodě. Právě u deseti, kteří sympatizují s tímto sektorem a osobami, uvádějí 3 tento vztah jako charitu a morální pomoc, další 4 jako nevyhnutelný fakt z důvodů postižení člena rodiny. Pojímají tento vztah jako pomoc tomuto členu. Přitom však uvádějí i pomoc jako vlastní odlehčení traumatu z tohoto postižení (zástupné sebeobětování). Ze zbylého počtu mi vyšli 2, kteří toto berou jako realizaci vlastních plánů, které nemohou realizovat ve zdravé populaci. A u 1 jednoho mám podezření, že si přes tuto neziskovou organizaci vyřizuje vlastní účty s druhými za své nezmary. U obou představitelů neziskových sektorů nelze objektivně hodnotit jejich názor. Ten je velmi ovlivněn dlouhodobou prací v neziskové oblasti a tento vztah pojmají jako velmi úzce profesionální.

Otázka č. 7 V ní se ptám na společenský přístup a postoje k neziskovému sektoru a osobám se zdravotním postižením. Dobře a optimisticky hodnotí tuto skutečnost zdraví jedinci všeobecně. Hovoří o demokratickém přístupu a otevřenosti zdravé populace vůči zdravotně postiženým. Postupným zacházením do hloubky a ke smyslu otázky začíná větší část z dotázané skupiny poukazovat na některé výhody (dávky a příspěvky, podpora) pro osoby se zdravotním postižením. Nepozastávají se nad faktem, že i oni sami je mohou využívat. Z celkového počtu 30 osob bez postižení toto přešlo bez pozastavení 18 a 2 byli na pochybách. U 10 nezahrnutých nebylo pochyb v rozlišování. Hlubším rozebráním se poměr postupně upravil: - 12 jich připustilo tuto možnost, 6 toto připouští s výhradami. Zbylí dva si tuto možnost vůbec nepřipouští. V dalších odpovědích právě těchto 20 dotázaných ze vzorku osob bez postižení projevovalo značnou generalizaci v pojmech a přístupech. Odrážela se zde i obava o svou vlastní bezpečnost (u 10 z dotázaných), zásahu do soukromí u 8 z dotázaných, obavy z různých důvodů u 16 z dotázaných. Hlubší a konkrétní rozebrání již tak optimisticky nepůsobí. Stále se zde projevuje postižení jako stigmatizující faktor pro zdravého jedince. Situace se na tomto poli moc nezlepšila. Stále zde převládají obavy z osob se zdravotním postižením. Jde o rozdíl v tom, co se slovně vyjadřuje a v tom, co vnitřně cítí.

Zdravotně postižení značný posun v přístupu a chování k jejich osobě pocítují. Je zde však stále fakt, že nemají stejná práva a šanci možností. Tak, jak tomu je u zdravých jedinců. Celkové narovnání vzájemných vztahů a přístupů nastane v okamžiku, kdy zdravý jedinec bude na věc pohlížet očima osoby se zdravotním postižením.

Otázka č. 8 Toto zhodnocení zodpovědělo do značné míry, jak vnímá zdravý spoluobčan nás občany se zdravotním postižením. Právě mnoho zdravých spoluobčanů klade na první místo hmotnou a finanční pomoc a teprve na druhé místo pomoc člověka člověku. To se jednak odráží poukazováním na finanční výhody. Dále je kladen větší důraz na sbírky a dobročinné akce, pomáhající ve prospěch zdravotně postižených. Nemám teď namysli Konto Bariéry, Adventní koncerty, sbírku Praraple. Vyjádřím zde svůj osobní pocit z celkového dojmu naší společnosti, tak jak mi je někdy předkládaná tato prezentace. Nabývám určitého dojmu vykupování se zdravých z odpovědnosti za osoby se zdravotním postižením. Žádná finanční částka nemůže nahradit vztah člověka k člověku, vřelé slovo, přátelsky podanou ruku. Bylo mi někdy velmi smutno z vyslechnutého názoru. Dnes ještě opravdu je dost lidí, kteří tuto věc nedovedou pochopit, přenést ji do svého nitra a přiřadit k hodnotám, které by neměly nikdy opomíjet. Opusťte mi, prosím že zde neuvádím žádná čísla. Šlo mi o filozofickou podstatu vyjádřeného vnímání.

Otázka č. 9 zde se zabývám vztahem společnosti a osob se zdravotním postižením k neziskovým organizacím. Pokusit se o vysvětlení potřebnosti a vazby vztahů mezi neziskovkami a námi a společností. Otevřenější a i semknutější vztah k této oblasti mají právě postižení. Hledají u ní to, co nenacházejí v okolním světě. To, co jim okolní svět nemůže dát. Pocit potřebnosti, jistoty a sounáležitosti. Motivaci nalézají v pocitu, že je někdo potřebuje. Že o ně někdo stojí. Bere je takové, jakými jsou. I když jim společnost již dnes výrazněji pomáhá, stále se necítí její součástí. Nemají tu potřebnou odezvu ze svého okolí. Přes své organizace a nadace mohou dostávat potřebnou pomoc v různých formách. Jde o stále opakovanou potřebu přijetí. Své názory na pomoc společnosti a pochopení svých potřeb vyjádřili následovně:

Tab. č. 22 Spokojenost

Velmi dobrá	2
Spíše dobrá	4
Dobrá	7
Průměrná	15
Nedostačující	2

Tuto potřebuj jim pomáhají naplňovat neziskové organizace. Zde se podle jejich vlastních slov vyjadřují: „*Nerozlišujeme, jaký kdo je. I když je mezi námi mnoho názorů. Podstatné je, že jsme sjednocení za jednou myšlenkou a pro jeden cíl. Snažíme se pomoci naší společnosti nás pochopit. Na oplátku chceme této společnosti být prospěšní. Ať nám tedy dá tuto šanci.*“ Svou kritiku směřují i do svých řad. Nelíbí se jim stále hašteření uvnitř neziskových organizací, jejich stále dělení a štěpení na malé kousky. V tom nevidí nic potřebného, naopak toto považují za brzdu v dalším rozvoji neziskové oblasti. Nepopírají tu skutečnost, že společnost lidem s postižením pomáhá. Jen by jim měla být dána větší kompetence. Chtějí jen možnost, ať se sami mohou rozhodnout, kterou službu nebo pomoc si zvolí. Dovolme jim více spolupracovat na zákonech a vyhláškách, které se jich dotýkají. Berme je i na všech úrovních za partnery, kteří nejlépe rozumí svému problému.

Vzorek složený z občanů bez postižení má někdy i velmi naivní a zkreslený pohled na osoby se zdravotním postižením a jejich organizace. Z celkového počtu 30 osob mi 15 uvádí situaci za stabilizovanou a pomoc organizacím za velmi slušnou, ba nadprůměrnou. Dalších 5 hodnotí tuto situaci jako dobrou a nic by na ní neměnilo, spíše redukovalo. Zbylý vzorek 10 se v určitých názorech a otázkách od sebe liší. Celkově hodnotí stav blížící se optimální úrovni.

Základní standard je stanoven. Zbývá jen správné zapojení a vyladění celého systému. Stále je mrzí (i samotné osoby s postižením), že o problémech rozhodují titíž lidé, kteří o nich rozhodovali před 10 - 15 lety. To je i jednou z brzd v komunikaci mezi státem a neziskovým sektorem, státem, společností a neziskovým sektorem.

V otázce č.10 hodnotí všichni dotázaní svůj vztah k problematice neziskového sektoru. Více a fundovaněji o této problematice vědí osoby se zdravotním postižením. To je přeci normální. Neziskový sektor se jich bytostně dotýká. Mnozí jsou v této oblasti i špičkovými odborníky. Mají však některé výhrady k vystupování představitelů některých neziskových organizací. Nelíbí se jim ani přístup určitých osob ve střešových organizacích, v nichž jsou jejich organizace. Mnoho výhrad, a oprávněných, padlo i na zástupce osob se zdravotním postižením v Poslanecké sněmovně PČR. Nejvíce jim vadí neustálé štěpení a hašteření uvnitř samotného neziskového sektoru. Odmítají určité lobistické dohody větších organizací na úkor těch malých. Proto chtějí jasná a rovná pravidla pro všechny. Nejvíce vadí osobám se zdravotním postižením stálé štěpení organizací. Je to považováno za drobení síly na stále menší a menší díly. Tím tak ztrácí neziskový sektor svou reálnou sílu a možnost něco prosadit. Čím více je těchto subjektů, tím více klesá i pravděpodobnost vzájemné dohody. Některým se i zdá, že je problematika neziskového sektoru až příliš medializovaná. Odchází se od řešení problémů uvnitř a jeho konfrontování před veřejností. Na veřejnost by měla pronikat spíše pozitiva. Celkově hodnotím dnešní stupeň a úroveň jako velmi pozitivní krok ke vzájemnému dialogu mezi postiženými a zdravou částí společnosti.

Vzorek dotázaných bez postižení hodnotí problematiku neziskového sektoru jako vztah mezi majoritou a minoritou ve společnosti, kde jsou ty větší a silnější organizace na špici a ty malé a nevykonné na konci. Přehled o vnitřním stavu a jeho hodnocení vychází z pramenů pro ně dostupných. Těmi jsou v převážné míře hromadné sdělovací prostředky a tisk. V menší míře pak informace získané od spolupracovníků, kamarádů a z náhodných setkání s osobami se zdravotním postižením. Někdy je tato problematika také až moc medializovaná. Mělo by se spíše přicházet s konkrétními plány, uspokojující větší část z problémů. Záplava zveřejněných problémů a požadavků je spíše utápějící. Vede to ke skutečnosti, že jsou již dnes někteří k těmto skutečnostem otupělí. Přes různost názorů přikládají problematice neziskového sektoru vážnost a potřebnost při její existenci v naší společnosti.

Otázka č. 11 dává konkrétní číselnou představu o tom, zda je současný počet neziskových organizací a nadací postačující, nedostačující či nadměrný. Obě dotazované skupiny se velmi dobře shodují ve svých názorech, že současný stav v počtu organizací je až nadměrný. Z názorů vyplývá, že by se již dále tento stav neměl rozrůstat. Osoby se zdravotním postižením kladou stále důraz na zastavení štěpení organizací. Názory jsou číselně vyjádřeny v obou tabulkách.

Tab. č. 22 Postižení

Nadměrný	11
Postačující	19
Nedostačující	1

Tab. č. 23 Zdraví

Nadměrný	13
Postačující	18
Nedostačující	0

Myslím si, že zde není třeba komentáře. Čísla přesně dokládají názory na početní stavy organizací v neziskovém sektoru.

Otázka č. 12 Nezanedbatelnou stránkou je i hodnocení úrovně a kvality ve vystupování představitelů neziskového sektoru. Částečně jsme ji již zodpověděli v předešlých otázkách. Zdraví spoluobčané hodnotí úroveň vystupování představitelů neziskových organizací v mediálních prostředcích jako velmi dobrý. Vysoce si cení a hodnotí znalost problému. Styl, jakým je informace podávána a prezentována, kultivovanost projevu. I vtipnost a chytrost v prezentaci a argumentaci. Někdy jim však vadí emotivita, jakou se věc prezentuje. Vysvětlují si to sami pro sebe tím, že řečník touto svou emotivností dodává věci větší vážnost a naléhavost. Podobně se mi vyjádřili i zdravotně postižení. Ti právě naopak vítají určitou emotivnost a razantnost v projevech svých představitelů. Mnohem hůře však dopadá hodnocení vystupování představitelů na místní úrovni. A to v jednání s představiteli státní a místní správy. Nejhorší dopadá hodnocení komunikace mezi jednotlivými představiteli organizací. Proto jsou ve vzorku obsaženi i dva z představitelů neziskového sektoru. Velmi záleží právě na jejich vystupování, práci s argumenty a stylu jejich podání. Podle stylu a projevu tohoto představitele je i pak hodnocena samotná organizace. Podle získaných názorů je jeden považován za zdatného a obratného řečníka. Má jasno, oč mu jde. Argumenty jsou přesné a konkrétní. Zná svou cenu, a tak se nikomu nepodbízí. Jasně řekne, oč mu jde. Bere druhou stranu jako rovnocenného partnera. Stejný přístup vyžaduje i sám pro sebe. Naproti tomu druhý je dosti razantní osobnost konfliktního typu. Tato povaha je mu spíše na obtíž. Ve svém stylu vystupování si spíše druhou stranu znepřátelí. Považuje všechny kolem sebe spíše za protivníky než osoby, které by mu mohly pomoci. Proto omezují kontakt s jeho osobou na minimum.

Sami si tak můžete udělat úsudek, jak jsou nejen oba představitelé chápáni, jak je chápána i organizace, kterou zastupují.

Otázkou č. 13 jsem se ptal jen obou zástupců neziskových organizací. Jeden z nich je osobou bez postižení a druhý osobou se zdravotním postižením. Šlo mi o jejich osobní zhodnocení vzájemných vztahů a přístupů neziskových organizací a nadací mezi sebou navzájem. Oba se shodují v názoru, že tato situace není uvnitř neziskového sektoru nijak dobrá. Jde o osobní napadání a obviňování se jednotlivých představitelů navzájem. Toto se spíše děje na regionální úrovni. Velmi skepticky se vyjádřili i k představitelům střešových organizací. Zde mi uvedli jako příčinu snahu najít dobré místo a postavení. Když jej tyto osoby dosáhly, přestávají mít zájem o ostatní. Jako příčinu uvedli dotázaní osobní ambice jednotlivých osob, provázání kamarádskými vztahy mezi jednotlivými představiteli, nerovnováhu v přidělování finančních prostředků na činnost a práci neziskových organizací, vyřizování si osobních účtů. V tom spatřují právě i jeden z důvodů neustálého štěpení organizací. Na dotaz, jak by tuto situaci napravili, odpověděli oba různě: Jeden by zrušil střešové organizace a finanční prostředky by organizacím rozdělil na hlavu podle počtu členů té které organizace. Tím by se i mohlo zamezit třenicím. Každá organizace by tak měla určitý finanční podíl. Druhý by omezil pravomoc zastřešujících organizací, posílil nižší články. Zastřešující organizace by zrušil a dosadil by jen volené zástupce z řad všech neziskových organizací do Vládního výboru pro zdravotně postižené občany. Oba se shodli na ponechání Vládního

výboru pro zdravotně postižené jako prostředku komunikace mezi vládou a neziskovým sektorem. Nedobrou vidí i skutečnost jakéhosi protektorského dozoru ze strany OkÚ, Magistrátů a MÚ. Považují za vážné pochybení celého neziskového sektoru, že přistoupil na takovou variantu.

V otázce č. 14 se ptám, zda je důležitý partnerský vztah neziskového sektoru a státu na úrovni expertů. Jak samotná práce tak i odpovědi zkoumaného vzorku vycházejí ve prospěch tohoto vztahu. Pokládají to za vzájemné uznání a respekt obou skupin vůči sobě. Každá z nich je podle jejich mínění expert na tu či onu oblast. Vzájemnou spoluprací může dojít k pozitivním změnám jak uvnitř naší společnosti, tak i přímo v neziskovém sektoru.

II. Závěrečné shrnutí

C. Závěr

11. Závěrečné shrnutí

Ten, kdo chce poznat neziskový sektor se všemi jeho klady a zápory, musí nejdříve poznat společnost, ve které tento sektor působí. Společnost se neskládá z jednoduté masy. Má mnoho článků, které tvoří celek. Podle tohoto celku a převládajících nezorů uvnitř této společnosti bude také vypadat i neziskový sektor. Hledejme odpověď právě na začátku vzniku naší společnosti. Z historie čerpáme zkušenosti pro dnešní práci. Ano, podle těchto převzatých a zakořeněných vzorců chování, přístupu člověka k člověku. Podle toho, jak každodenně jednáme. Podle toho vypadá i naše celá společnost. Závisí na míře velikosti poskytnuté svobody k projevu, volnosti myšlenky, schopnosti realizace jednotlivce, ale i skupiny jakkoliv veliké. Důležitá je i míra tolerance k různým projevům skupin uvnitř vlastní společnosti, jaká v ní převládá nálada, jaký je vztah k hodnotám jak materiálním, tak i duchovním. Důležitým prvkem je i vztah společnosti ke svým jedincům. Nejenom jedincům zdravým, ale i postiženým, nemocným, slabým a nemohoucím. Jaké podmínky dovede společnost vytvořit pro tyto osoby. Hlavně však, jaké šance jim dá pro jejich uplatnění a vyjádření svých specifických potřeb. O tom všem je právě slovo *demokracie*. Demokracie se neprojevuje jen tím, že si každý může říkat co chce (s výjimkou hanlivých a rasistických projevů). Že můžeme cestovat svobodně a bez překážek po celém světě. Že můžeme vlastně vše mimo rozhodování o lidském životě. Jen se mi zde stále častěji vytrácí sounáležitost a odpovědnost za ty, kdo si nemohou svou důstojnost chránit vlastní silou. Ve víru ekonomiky a financí, hraní na burzách, obchodu s cennými papíry, v tom se odlidšťujeme, stáváme se jen kolečky a převodníky mechanismů na počítání peněz. Dnes se stále méně staráme o věci kolem nás, pokud se nás přímo nedotýkají. Jsme zahlceni vlastními problémy. Proto stále více vznikají různé neziskové organizace a nadace, které poukazují na palčivé problémy naší doby, na ekologické ohrožení a katastrofy, potravinový nedostatek, osamělé a osiřelé děti, válečné oběti, vdovy a sirotky, na hladové a nemocné... Jedněmi z nich jsou i neziskové organizace a nadace v péči o lidi s postižením. Svou činností jim také pomáhají začlenit se do společnosti a stát se tak i jejími rovnoprávními členy. Nastupují tam, kde selhává možnost pomoci státu nebo tato pomoc je již nedostačující, nebo by byla tato pomoc tak finančně náročná, že by si ji stát respektive společnost nemohla dovolit. Zde sehrává právě neziskový sektor významnou úlohu. Díky využívání potencionálu svých dobrovolných pracovníků a členů snižuje finanční náročnost až na minimum. Nesnižuje jen finance, snižuje i pracovní potencionál a zainteresovanost pracovníků na úrovni místní a státní správy. Tím také šetří nemalé prostředky. Nepopírám tu skutečnost, že je nutné vložení určitých finančních úproštědků do neziskového sektoru. V určitých oblastech a činnostech se bez nich neobejde. Nejsou však takové, jaké by si vyžádala účast a provádění skrze státní

aparát a jeho správu. Představitelé neziskových organizací a nadací jsou lidem s postižením mnohem blíže než státní úředník. Jejich znalosti a zkušenosti vycházejí jak z vlastního prožitku (vlastního postižení osoby, nebo blízké osoby), tak i práci s těmito občany. Dovedou mnohem lépe a rychleji reagovat na potřeby nebo hrozící střet konfliktu. Každodenní práci a variabilitou situací, v nichž se ocitají, získávají konkrétnější a přesnější znalosti o potřebě a pomoci lidem s postižením. Díky těmto skutečnostem se z nich stávají profesionálové a odborníci v té které oblasti svého působení. Proto by si měl stát a jeho aparát vážit takových lidí a brát je za své partnery a odborníky. Dát možnost těmto lidem a jejich zástupcům pracovat a zapojit se do řízení v oblastech a činnostech dotýkajících se jich samotných. Proto s povděkem kvituji dnešní snahu státu uskutečňovat toto partnersví v praxi. Tímto přenesením do praxe je vznik Vládního výboru pro zdravotně popostížené občany. Zasilání vyhlášek a zákonů v oblasti sociální, zdravotní a právní, které se týkají lidí s postižením, k připomínkování těmto organizacím a institucím, to se bytostně postižených nejvíce dotýká. K postupnému zařazování osob s postižením do resortů a správ jako poradců v problematice osob se zdravotním postižením, by se mělo přistoupit mnohem razantněji. Znamka v zlepšení vzájemných vztahů je i v účasti státu a příslušných ministerstev, odborů státní a místní správy na výstavách, akcích, konferencích a diskusních forech o právech a pomoci občanům se zdravotním postižením. Zde vidím naplnění partnerského vztahu mezi neziskovým sektorem a státem. V tom se odráží pravá tvář a identita společnosti.

Mnohem závažnějším kamenem úrazu bývá ztráta vlastní identity a poslání neziskové organizace nebo nadace. Příčin zde můžeme nalézt mnoho. Od ztráty zájmu o práci a činnost v neziskové organizaci nebo občanské organizaci, až po hulváctví, sprostotu a vzájemnou neúctu, sektářství, zbyrokratizování vlastní činnosti organizace nebo nadace i přechod na tuto činnost (neustále papírování a vyplňování písemností, dokumentů atd.), cíle byly stanoveny příliš obecně. Záměr a činnost, pro kterou byla organizace nebo nadace založena, byla splněna. Neustále další a další štěpení původní organizace na menší a menší články. Neúcta k člověku jako takovému. To je jen příklad zlomku z mnoha příčin rozpadu neziskového sektoru a jeho oblastí. Nedovedeme se mnohdy oprostit od nízkých lidských pudů, které pak přenášíme i do vlastní práce a činnosti organizace. Další příčinou je také pokles dotací a přísunu finančních prostředků do neziskového sektoru jako takového. Finanční částky sem vstupující nejsou nezanedbatelné, jen bohužel se v nich neodráží devalvační koeficient. Tím vlastně klesá i reálná hodnota tohoto příspěvku vzhledem ke stoupajícím nákladům na základní provoz organizace (nájem, elektřina, plyn, topná media, poštovné...). To můžeme pozorovat ve stoupající nevraživosti mezi organizacemi, zejména tam, kde jich na malém prostoru působí několik. S tím je spojena otázka určité regulace počtu organizací. Jak jsem již napsal, mnohé organizace vznikaly za určitým cílem a účelem. Mnohé z organizací měly stanoveny tak obecné cíle, že se dnes samy dostaly vlastní vinou do této situace. Velmi bolestně a osobně se mne dotýká, když si vrcholní představitelé neziskových organizací vyřizují vzájemné účty přes své členské organizace. Za velmi zavrženímhodný čin považuji skutečnost, kdy takovýto vrcholný představitel objíždí ministerstva a s pomocí zkreslených skutečností a nepravd informuje příslušné úředníky o konkurenční organizaci. Mnohdy i tento představitel využije k takovémuto aktu i představitele místní a státní správy. Míru a hloubku zapojení těchto představitelů lze jen odhadovat. V samotné praxi se tomu tak bohužel neustále děje. Myslím si, že by zde osobní vzájemné antipatie měly jít stranou, dotýčný představitel totiž není celá organizace. Organizaci přeci tvoří řada občanů, kteří si rovnocennou pomoc nás všech zaslouží, bez ohledu na to, jaké jsou vzájemné vztahy mezi představiteli jejich organizace a ostatními zúčastněnými. Ano, to je to neustálé poukazování na osobní předpoklady a vlohy, s

nimiž vstupujeme do činností a vzájemných vztahů mezi námi navzájem. Slušnost a kultivovanost nás opravdu nic nestojí. Ono je opravdu někdy třeba užít zvýšení hlasu, důraznějšího slova, razantnějšího gesta. Nemělo by se to ale stát každodenní praxí. Na takovémto základě nemůžeme vzájemné respektování a úctu stavět, nemluvě o oboustranné komunikaci. Každý z nás je tvorem jedinečným a neopakovatelným, cheme-li se navzájem poznat a komunikovat mezi sebou, je nutné určité osobní vlastnosti potlačit. Pozor však! Ne za každou cenu, nedopouštět ponižování a zesměšňování sebe i ostatních!

Hluboce se skláním před nezištností a dobrovolností mnoha bezejmenných obětavých lidí, kteří chtějí pomoci dobré věci a lidem, co tuto pomoc nejvíce potřebují. Úroveň a kultura národa se neměří jen podle počtu divadel, výstavních a koncertních místností, známých spisovatelů, básníků a sobností. Měří se především podle úrovně vzájemné úcty, přístupu a pomoci člověka člověku. Nač nám budou všechny významné i bezvýznamné skutečnosti nedovedeme-li se navzájem pozdravit, usmát se, pomoci si či jen vyjádřit cit jeden druhému. Právě jednou z těchto cest jsou neziskové organizace a nadace, které pečují o lidi s postižením a integraci postižených do společnosti.

11.1. Doporučení pro praxi

Obracím se teď a právě na tomto místě na nás všechny! Na ty, kdo pracují nebo se chtějí osobně zapojit do práce pro občany se zdravotním postižením. Uvědomme si, že tato práce je velmi odpovědná, nikdy nám nepřinese žádné výhody, finanční ohodnocení, lepší místa, konáme-li ji z celého srdce a přesvědčení. Spíše nás celé pohltí, ve velké míře ubere mnoho z našich chvil a volného času. Odměnou je pro nás slovo „děkuji“, úsměv na dětské tváři, znovuoobnovení a nabytí nových i ztracených dovedností, zachránění lidského života, motivace osob jež ztratily smysl života, důvod pro něco žít. O tom všem a mnohem více vypráví naše práce. Hovořím i k těm, kdo si myslí, že na tomto poli mohou zbohatnout nebo si na něm postavili a vytvořili vlastní kariéru. Je to jen a pouze Pyrrhovo vítězství, které se proti vám samotným jednou obrátí. Práce s lidmi a pro lidi s postižením jakéhokoliv druhu a rozsahu postižení je prací náročnou. Je posláním, zodpovědností jednoho za druhého. Je tím, co nám v dnešní době nejvíce schází, láska k bližnímu svému a zodpovědnost za něj. Možná, že se teď i usmíváte a máte i různé myšlenky. Jenom si uvědomte tu jednu jedinou skutečnost, že totiž nikdo z nás není chráněn před úrazem a nemocí, genetickou poruchou, narozením zdravotně postiženého potomka. V zamyšlení, v setině sekundy, chvilkové nepozornosti, mikrospánku, v hazardu, pýše, v momentu vzniku nového života, v tom všem je a může být hranice mezi zdravím a postižením. Nikdo z nás nemůže tuto hranici určit a definovat, přechod je náhlý a mnohdy i nezvratný. Jak jsem již napsal, i malý nepatrný kamínek může strhnout lavinu. Co potom vidíte na nemocničním stropě, ve vyhaslých nevidoucích očích. Co cítíte upoutání a bezmocní na lůžku, s nehybnýma rukama, nohama, v těle, se kterým nemůžete pohnout? Pak se stanete vězněm sebe sama. Co potom řeknete dítěti nebo jeho sourozencům, když vás nevnímá a jinak reaguje. Budete se i tehdy usmívat a mít stejné myšlenky. Myslím si, že asi ne. Chcete říci, že jsem krutý a bezcitný, jen se vám snažím otevřít oči. Právě chvilkový pocit a mrazení někde v zátylku je uvědomění si toho, o čem tato práce vypovídá. Ty jsi já a já jsem ty,

co jsi dnes ty byl, jsem i já. Citit nejen na povrchu, ale i uvnitř nás všech sounáležitost jednoho s druhým. Já sám touto cestou procházím, jdu po ní od východu (zrodu) po západ (smrt). Jdeme po ní všichni a dovedeme se navzájem pochopit a tuto cestu nalézt? Dokážeme naše oba světy? Pak nebudeme nikdy na této cestě sami. Pak se vám to již nebude jevit tak kruté a bezcitné. Pochopíte má slova a já mohu pochopit i vás. A o tom je vzájemnost, úcta, láska, sounáležitost, cit, rozum, smysl...

Výzkum této práce prokázal oblasti, kde je nás nejvíce potřeba. Kde je mnohem více potřeby financí a práce. Jsou to oblasti zdravotnictví, sociálních služeb, vzájemné pomoci a ekologie. Pokud si my, všichni, dovedeme zajistit a vzájemně poskytnout tyto jistoty, můžeme na nich stavět i další, jako je školství, kultura a veřejný život. Bude-li scházet nebo se nedostávat jedné ze základních potřeb, otevře se mezi námi vzájemná propast. Čím více bude tento rozdíl vnímán, tím více bude tato propast otevřenější a hlubší. Mohu vám jen doporučit oblasti, kam můžete napřít svou pomocnou ruku. Tato pomoc musí vycházet z vás samých, ani já nemohu a ani nikdo jiný vás nemůže k tomu nutit. Chcete-li se zapojit, nejdříve si důkladně rozvažte, jak a kde chcete pomoci. Obeznamte se s problematikou, o níž se zajímáte co možná nejvíce do hloubky. Sežeňte si co možná nejvíce dostupných nestranných a faktických informací o činnosti, práci a záměrech organizace, v níž budete chtít působit. Předědte tím i možnému pozdějšímu zklamání. Co vám však nejvíce dá, je osobní zkušenost. Prosím, neberte mne hned za slovo. Neradím vám, abyste skákali jak zajíc z jedné organizace do druhé. Zúčastněte se nezávazně několika schůzí jak celé organizace tak i výboru, na to máte podle stanov každé z organizací právo. A pak se teprve rozhodněte, kde je vám dobře a kde chcete pracovat. Potkáte zde mnoho lidí od zanícených až po vyslovené prospěcháře. Toho není prostá žádná z organizací. Osobní zkušenost je ta nejlepší škola jak poznat lidi, jimž jde o správnou věc. A vám, představitelé všech neziskových organizací a nadací, chci jen doporučit. Znovu a neustále mějte na paměti, pro koho zde jste a koho zastupujete. Znovu si připomente hlavní cíle a zásady vaší činnosti. Rozeberte si svou dosavadní práci a dosaženou úroveň organizace, tím můžete dosáhnout co nejlepší odezvy a dostat mnoho potřebných informací o své činnosti. Naleznete zde potřebné informace o kladech i nedostatcích. Podrobně této kritice nejenom práci celé organizace, ale i svou vlastní práci. Zamyslete se i nad představiteli vaší organizace a nově volenými zástupci, zda plní to, co si předsevzali. Hlavně však mějte na paměti cíle a pomoci, kterých chcete dosáhnout. Nebojte se této skutečnosti, dává informaci o skutečném stavu, v němž se právě nalézáte. Bývá i bolestivá. Zbavíte se tak nejen nezdravého počinání a vlastních chyb, ale i kariéristů. Stáváte se tak i důvěryhodnější a čitelnější nejen pro svou členskou základnu, ale i pro potencionální nové členy a přispěvatele.

Tato práce má pomoci osvětlit nejzákladnější aspekty vzniku a činnosti neziskových organizací a nadací v naší společnosti. Je mým vlastním pohledem a výpovědí o stavu v této oblasti. Je zároveň i poděkováním vám všem známým a bezejmenným dobrovolným členům a pracovníkům neziskového sektoru. Zasluhujete obdiv a úctu nás všech. V samém závěru této práce si dovoluji využít zde jedné části textu Charty na osmdesátá léta:

„Kterákoliv společnost nebo národ, jež není s to plně a účinně reagovat na tyto problémy (rozumněj zdravotně postižené) se smiřuje nejenom s obrovskou ztrátou lidských zdrojů, ale prožívá též kruté plýtvání lidským potencionálem. Společnost a národ, který není s to se s tímto úkolem vyrovnat, není též s to realizovat svou skutečnou hodnotu.“

Seznam použité literatury

- Blažek, B. - Olmrová, J. : Krása a bolest, Praha, Panorama 1985.
- Blažek, B. - Olmrová, J. : Světy postižených, Praha, Avicenum 1988.
- Drucker, P. : Cesta k zítřku, Praha, Magnet Press 1993.
- Drucker, P. : Řízení neziskových organizací a principi, Praha, Magnet Press 1994.
- Gabura, J. - Pružinská, J. : Poradenský proces, Praha, Sociologický institut 1991.
- Havel, V. : Sbírka projevů, Praha, Pasek 1995.
- Herman - otavský, E. : Stav práva v ČSR, Praha 1920. In: nepublikovaný tisk, různé části ke zpracování DP Král V. 1987.
- Hopkins, B.R. - Moore, C.L. : The role of voluntary organizations emerging democracies, The John Hopkins Univerziti, Baltimore USA 1995. In: nepublikovaný překlad pro potřeby neziskového sektoru (autor ani rok neuveden).
- Johnson, H.K. : Třetí sektor a jeho cesty, Praha, Sborník přednášek 1994.
- Klaus, V. : Česká cesta, Praha, Profile 1994.
- Křelínová, J. : Financování neziskových organizací, Praha, Diplomová práce UK 1995.
- Macháčková, M. : Sociálně právní ochrana, metody - část obecná, Praha, SPN 1968.
- Macháčková, M. : Sociálně právní ochrana, základy a metody - část zvláštní, Praha, SNP 1968.
- Nesnídal, J. : Sociální pojištění, Praha, Economie 1995.
- Novak, M. : Sociální spravedlnost, Praha, Občanský institut 1993.
- Novosad, L. : Základy speciálního poradenství, Liberec, Technická univerzita 1996.
- Novotná, V. - Shimmerlingová, V. : Sociální práce, její vývoj a metodické postupy, Praha, Univerzita Karlova 1992.
- Potůček, M. - Purkrábek, M. - Háva, P. a kol. : Analýza událostí veřejné politiky v České republice, Praha, Institut sociologických studií FSV UK 1994.
- Potůček, M. : Sociální politika, Praha, Sociologické nakladatelství 1995.
- Ryšlinková, J. : Zprávy a koontáře o neziskovém sektoru, Praha, ICN 1996.
- Říčan, P. : Cesta životem, Praha, Panorama 1989.
- Salamon, L.M. - Anheier, H.K. - Sokolovski, W. : The Associates The Emerging Sector, The John Hopkins University, Institut for Policy Studies, Baltimore USA 1996. In: nepublikovaný překlad studenta UK Praha 1994.
- Streeten, P. : Mobilizing Human Potential, The Challenge of Unemployment New York 1989. In: nepublikovaný překlad.
- Šíkolová, J. : Bariéry mezi námi, Sborník přednášek ze semináře o resitní péči, Praha 1996.
- de Tocqueville, A. : Demokracie v Americe, 1 a 2 díl, Praha, Lidové noviny 1992.
- Vágnerová, M. - Hajd Moussová, Z. - Štech, S. : Psychologie handicapu, Praha, Univerzita Karlova 1993.
- Wawrosz, P. : 69 x vždy jinak, Praha, Sociologický institut 1995.
- Adresář neziskových organizací na území města Liberce, Okresní úřad v Liberci 1998.
- Český statistický ústav - Ministerstvo vnitra, civilně správní úsek, výtahy ze seznamu organizací, nadací a poskytnutých financí za rok 1995 - 98, Praha 1998.
- Charta na 80.léta, 14 Světový kongres Rehabilitation Internationale ve Winnipegu, Kanada, červen 1980.
- Informační centrum nadací a jiných neziskových organizací, výtah z jejich dokumentů, brožury, bulletiny, tiskoviny, Praha 1994 - 98.
- Klub Mediator, poslanců Parlamentu ČR 1994.
- Ministerstvo zdravotnictví, nadace Dětský mozek, Sdružení pro komplexní péči při dětské mozkové obrně : Rukověť rodičů dítěte se zdravotním postižením, Praha 1996.

Národní plán opatření pro snížení negativních důsledků zdravotního postižení, Dokument schválený usnesením Vlády ČR č. 493 ze dne 8. září 1993 v Praze.

Národní plán vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením, Schválený usnesením vlády ČR č. 256 ze dne 14. dubna 1998 v Praze.

Nadace rozvoje občanské společnosti, tiskové materiály a brožury, Praha 1995 a 1996.

Noviny „Můžeš“, Praha, vydavatel SZOZP, ročníky 1990 - 98.

Sborník přednášek ze semináře o respitní péči, Praha, MZ ČR - Nadace Dětský mozek - Sdružení pro komplexní péči při DMO, listopad 1996.

Slovník cizích slov, Praha, Encyklopedický dům 1996.

Ústav veřejného mínění a marketingu, Ekonomicko-správní fakulta Masarykovy univerzity v Brně, výzkum veřejného mínění, Brno 1995.

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů.

Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů.

Zákon 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech.

Přílohy

Seznam příloh:

I. Otázky k výzkumu a výklad některých pojmů z neziskového sektoru.

- Seznam otázek pro závěrečnou bakalářskou práci
- Další typy neziskových organizací dle právní úpravy platné v ČR
- Výklad některých pojmů názvů v neziskovém sektoru

II. Vzory smluv, stanovy občanské organizace - sdružení - nadace, kopie Žádosti o přidělení IČO.

- Vzor zakládací smlouvy Obecně prospěšné organizace
- Stanovy organizace SIZO Liberec - město
- Stanovy sdružení občanů při výchovném a vzdělávacím zařízení ALVALÍDA
- Statut Sdružení zdravotně postižených v České republice
- Zřizovací listina nadace
- Usnesení Krajského soudu o registraci nadace
- Statut nadace
- kopie Žádosti o přidělení IČO
- Dokument o zařazení do sítě školských zařízení Soukromého speciálně pedagogického centra

III. Vzory sponzorských smluv a návrhů

- Vzor sponzorské smlouvy účelově vázané
- Vzor sponzorské smlouvy volné
- Vzor sponzorské smlouvy na nemateriální plnění
- Vzor grantové smlouvy
- Zásady pro tvorbu pravidel k rozdělování nadačních prostředků
- Možný obsah jednacího řádu orgánu neziskové organizace
- Doporučené zásady pro úpravu statutu a stanov
- Vzor návrhu na registraci občanského sdružení

IV. Grafy a obrázky

- grafy číslo 1 - 8
- obrázky 1 - 3

- 1.) Jaké znáte organizace a nadace či nadace a nadace v oblasti zdravotnictví?
- 2.) Považujete některou organizaci a nadaci za největší v oblasti zdravotnictví?
- 3.) Jste členem nebo chcete se stát členem některé z neziskových organizací?
- 4.) Využil / le jste, či využíval / e nebo využil / e službu z nabídky některé ze zmíněných organizací a nadací?
- 5.) Jak a z jakých zdrojů jste se o existenci a službách neziskových organizací a nadací dozvěděl / a?

I. Otázky k výkmumu a výklad některých pojmů z neziskového sektoru

- 7.) Jak hodnotíte společenský přístup a postoje veřejnosti k těmto subjektům?
- 8.) Můžete se vyjádřit, jak vnímají zdraví spouštěcí občany se zdravotním postižením?
- 9.) Společnost a osoba se zdravotním postižením ve vztahu k neziskovým organizacím a nadacím.
- 10.) Zhodnoťte svým odhadem (svým JA) problematiku neziskového sektoru.
- 11.) Je postačující, nedostatečný či nadměrný počet neziskových organizací a nadací?
- 12.) Jak hodnotíte vystupování a prezentaci neziskových organizací a nadací ve veřejnosti?
- 13.) Podle vás, jaký je vzájemný přístup a vztah mezi neziskovými organizacemi a nadacemi mezi sebou navzájem?

Seznam otázek pro závěrečnou bakalářskou práci

- 1.) Jaké znáte neziskové organizace a nadace na národní a regionální úrovni.
- 2.) Považujete neziskové organizace a nadace za potřebné, a v kterých oblastech.
- 3.) Jste členem nebo chcete se stát členem některé z neziskových organizací.
- 4.) Využil / la jste, či využíváte nebo využil / vá někdo z vašich blízkých služeb neziskových organizací a nadací.
- 5.) Jak a z jakých zdrojů jste se o existenci a službách neziskových organizací a nadací dozvěděl / la.
- 6.) Jaký je váš osobní vztah k oblasti neziskového sektoru a zdravotně postiženým spoluobčanům.
- 7.) Jak hodnotíte společenský přístup a postoje veřejnosti k těmto subjektům.
- 8.) Můžete se vyjádřit, jak vnímají zdravý spoluobčané občany se zdravotním postižením.
- 9.) Společnost a osoba se zdravotním postižením ve vztahu k neziskovým organizacím a nadacím.
- 10.) Zhodnoťte svými očima (svým JÁ) problematiku neziskového sektoru.
- 11.) Je postačující, nedostačující či nadměrný počet neziskových organizací a nadací.
- 12.) Jak hodnotíte vystupování a prezentaci neziskových organizací a nadací na veřejnosti.
- 13.) Podle vás, jaký je vzájemný přístup a vztah mezi neziskovými organizacemi a nadacemi mezi sebou navzájem.

14.) Je podle vás důležitý partnerský vztah neziskového sektoru a státu na úrovni expertů.

Protože vyčetl všech organizací, které mohou v neziskovém sektoru působit, je to velmi nepřehledný, uvádím další část typologie v poznámce:

Fondy

Například Fond národního majetku 171/91 Sb.

Zájmové sdružení právnických osob

§ 206 - 211 občanského zákoníku

Paragrafy definují zájmové sdružení právnických osob jako typ sdružení. Vzniká sdružením právnických osob k ochraně svých zájmů nebo k dosažení společného cíle jako samostatnou právnickou osobu. Zájmové sdružení právnických osob se sdružuje prostřednictvím zakladatelů nebo schválením založení sdružení usilující činnosti sdružení jako zájmu. Zájmové sdružení vzniká zápisem do registru sdružení veřejného seznamu. Účastníci sdružení podle sídla sdružení. Základním dokumentem sdružení jsou stanovy, které určují název a sídlo, cíle, předmět činnosti, práva a povinnosti členů, strukturu a provozní orgány, upravit majetkové poměry sdružení a způsob jeho zániku a v té souvislosti naložení s likvidačním zůstatkem.

Sdružení bez právní subjektivity tj. sdružení na základě smlouvy o sdružení

§ 829 - 841 občanského zákoníku

Paragrafy obecně definují sdružení vzniklé na základě smlouvy o sdružení mezi fyzickými nebo právnickými osobami. Tato sdružení však nemají právní subjektivitu. Vůči třetím osobám jsou všichni společně zavázáni společně a nerozdílně - kdo má vůči sdružení pohledávku, může ji uplatnit vůči kterémukoliv členu sdružení. Sdružení musí mít společný bankovní účet. Zákon pak pouze rámcově upravuje majetkové poměry sdružení, způsob jeho rozhodování, vystoupení účastníka ze sdružení a rozpuštění sdružení.

Organizace a cizím právem

Zákon č. 116/1985 Sb., o podmínkách činnosti organizací a mezinárodním právem v ČSR

Další typy neziskových organizací dle právní úpravy platné v ČR

Protože výčet všech organizací, které mohou v neziskovém sektoru působit je v textu nepřehledný, uvádím další část typologie v poznámce:

Fondy

Například Fond národního majetku 171/91 Sb.

Zájmová sdružení právnických osob

§ 20f - 21j občanského zákoníku

Paragrafy definují zájmové sdružení právnických osob jako typ organizace, které mohou zřídit právnické osoby k ochraně svých zájmů nebo k dosažení společného účelu jako samostatnou právnickou osobu. Zájmové sdružení právnických osob se zakládá písemnou smlouvou zakladatelů nebo schválením založení sdružení ustavující členskou schůzí jeho členů. Zájmové sdružení vzniká zápisem do registru sdružení vedeného okresním úřadem příslušným podle sídla sdružení. Základním dokumentem sdružení jsou stanovy, které určují název a sídlo, vymezují předmět činnosti, práva a povinnosti členů, strukturu a pravomoci orgánů, upravují majetkové poměry sdružení a způsob jeho zániku a v té souvislosti naložení s likvidačním zůstatkem.

Sdružení bez právní subjektivity, tj. sdružení na základě smlouvy o sdružení

§ 829 - 841 občanského zákoníku

Paragrafy obecně definují sdružení vzniklá na základě uzavření smlouvy o sdružení mezi fyzickými nebo právnickými osobami. Tato sdružení však nemají právní subjektivitu. Vůči třetím osobám jsou všichni společníci zavázáni společně a nerozdílně - kdo má vůči sdružení pohledávku, může ji uplatnit vůči kterémukoliv členu sdružení. Sdružení musí mít společný bankovní účet. Zákon pak pouze rámcově upravuje majetkové poměry sdružení, způsob jeho rozhodování, vystoupení účastníka ze sdružení a rozpuštění sdružení.

Organizace s cizím prvkem

Zákon č. 116/1985 Sb., o podmínkách činnosti organizací s mezinárodním prvkem v ČSFR

Vymezuje podmínky, za nichž může Ministerstvo vnitra povolit v ČR zřízení organizace s mezinárodním prvkem, tj. mezinárodní nevládní organizaci nebo organizaci cizích státních příslušníků, nebo může povolit, aby takováto organizace v ČR vyvíjela svou činnost nebo zde měla sídlo.

Nepodnikatelské obchodní společnosti

§ 56 obchodního zákoníku

Zde se stanoví možnost založit společnost s ručením omezeným a akciovou společnost i k jiným účelům než podnikání. Tyto nepodnikatelské obchodní společnosti jsou však plně podřízeny právní úpravě obchodního zákoníku. V oblasti daňové je na ně však pohlíženo jako na subjekty, které nebyly zřízeny za účelem podnikání.

Společnost s ručením omezeným

§ 105 - 153 obchodního zákoníku

Základní jmění společnosti s ručením omezeným je tvořeno předem stanovenými vklady společníků. Vklad každého ze společníků činí minimálně 20 000 Kč a základní jmění celé společnosti musí být minimálně 100 000 Kč. Každý ze společníků nese odpovědnost za závazky společnosti jen do výše svého vkladu.

Akciová společnost

§ 154 - 220 obchodního zákoníku

Základní jmění akciové společnosti je rozvrženo na určitý počet akcií o určité jmenovité hodnotě. Minimální hodnota základního jmění je 1 000 000 Kč. Akcionář nenese odpovědnost za závazky společnosti.

Družstvo

§ 221 - 260 obchodního zákoníku

Družstvo charakterizuje obchodní zákoník jako společenství, které se vytváří na členském principu. Minimální základní jmění družstva činí 50 000 Kč. Družstvo může být zřizováno za účelem podnikání, ale i za jinými účely. Významnou funkci družstev však vždy bylo a i nadále zůstává jejich sociální poslání. V takových případech se družstva řadí k neziskovému sektoru.

Právníké osoby zřizované samotnými zákony

Výčet zákonů, jimiž jsou zřizovány právnické osoby, obsahuje pouze ty, které určitým způsobem mohou mít vztah k neziskovému sektoru, a to zejména zaměřením své činnosti. Většinou se jedná o státní fondy.

Zákon č. 283/1992 Sb., o Akademii věd České republiky

Zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi

Zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlase

Zákon č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí

Zákon č. 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury České republiky

Zákon č. 241/1992 Sb., o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie

Zákon č. 113/1993 Sb., o Fondu dětí a mládeže

Zákon č. 318/1993 Sb., kterým se upravuje změna postavení kulturních fondů a mění zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon), ve znění zákona č. 89/1990 Sb. a zákona č. 468/1991 Sb.

Tento zákon stanoví, že Český literární fond, Český hudební fond a Český fond výtvarných umění zanikají dnem, ke kterému vzniknou nadace těmito fondy zřízené. Ze zákona na tyto nově založené nadace přecházejí ze zaniklých kulturních fondů veškerý movitý a nemovitý majetek, nejde-li o majetek státu, jakož i práva a povinnosti z majetkových a jiných právních vztahů.

CÍRKVE A NÁBOŽENSKÉ SPOLEČNOSTI

v obecném smyslu od roku 1918 je v naší zemi uplatňována odluka církve do státu. Tato odluka však není zcela absolutní jako je tomu například v USA kde je možné, z důvodu úplné nezávislosti na státu, řadit církve do neziskových organizací. V Evropě je přes zákonodárství, jenž deklaruje odluku církve od státu, církve určitým způsobem se státem spojená, nejčastěji formou částečného napojení na státní rozpočet. Církve z našeho a z Evropského hlediska lze definovat jako právnickou osobu „sui generis“ (svého druhu, mající svérázný ráz).

CÍRKEVNÍ ZAŘÍZENÍ

v obecném smyslu můžeme rozlišit zařízení katolické církve obecně nazývané „Charita“ (původně z řeckého charitas - milosrdenství) a zařízení církví evangelických „Diakonie“ (z řeckého „diakonís“ - služba).

Předmětem činnosti církevních zařízení je především sociálně zdravotní práce jejíž charakteristickým rysem je, že není určena členům církve nebo věřícím, ale široké veřejnosti, jak vyplývá z principu pomoci bližnímu.

Církevní zařízení mají samostatnou právní subjektivitu a většinou i samostatné hospodaření (odlišnosti jsou v jednotlivých církvích),

Diakonie (středisko evangelické církve) je právní jednotkou, která se většinou dělí na další samostatná střediska s právní subjektivitou odvozenou od církve. Jako ilustrativní příklad lze uvést Diakonii Českobratrské církve Evangelické v Praze, která se dále dělí na zařízení:

domovy důchodců (odpočinku),

domovy pro postižené,

domovy pro postižené děti,

stacionáře,

poradny.

v právním smyslu je církev, její zabezpečení a registrace upravena zákonem č. 161/1992 Sb. o registraci církví a náboženských společností a dále zákonem č. 218/1949 Sb. o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností ve znění zákona č. 522/1992 Sb. a zákona č. 16/1990 Sb. Částečné navrácení taxativně vyjmenovaného nemovitého majetku církví bylo uskutečněno zákonem č. 298/1990 Sb., o úpravě některých majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací a arcibiskupství olomouckého. Církve a jejich zařízení jsou registrovány MK ČR - odbor církví a církevních zařízení.

CHARITA

v obecném smyslu z řeckého „charitas“ což znamená milosrdenství.

Charita v současnosti představuje sociálně zdravotní aktivity katolické církve. Obdobně jako střediska diakonie u evangelických církví. Katolická charita provozuje například: domovy pokojného stáří, domácí péči, pomoc lidem bez domova, pomoc uprchlíkům, charitativní poradny apod.

DOTACE

v obecném smyslu jde o finanční příspěvek, (podporu) poskytovanou většinou z veřejného (státního, obecního) rozpočtu.

v právním smyslu lze dotaci charakterizovat jako poskytování peněžních prostředků na které není zpravidla právní nárok. Základní právní zakotvení tohoto pojmu lze nalézt v rozpočtových pravidlech republiky, v nichž jsou dotace specifikovány jako výdaje státního rozpočtu republiky, dále v zákonech o státní správě a v zákoně o obcích. Dotace mohou být poskytovány buď předem určeným subjektům plošně (např. státní dotace okresním úřadům a obcím) nebo účelové dotace na konkrétní aktivity nebo potřeby určitému okruhu subjektů, a to za podmínek stanovených zásadami dotační politiky (např. Zásady pro poskytování dotací ze státního rozpočtu ČR občanským sdružením).

Právní úprava : zákon č. 579/1990 Sb. v pozdějším znění, zákon č. 425/1990 Sb. v pozdějším znění, zákon č. 367/1990 Sb. v pozdějším znění, Zásady pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky.

FOND

v obecném smyslu majetek nebo majetková práva, jejichž užití (obvykle ve veřejném zájmu) je předem specifikováno v zakládací listině.

v historickém kontextu byly známy státní nebo veřejné fondy, které v ČSR byly zřizovány zákonem a jimž byla zaručena pravidelná dotace ze státního rozpočtu nebo byl přímo přikázán určitý příjem (např. výnos z některých daní, cel a poplatků) k tomu, aby se z něj udílely podpory k určitému účelu, zejména však na umořování zápůjček (Ottův slovník naučný, 1901). Za první republiky byly u nás zřizovány různé fondy sociální, penzijní. Například zákonem č. 477/1921 byl zřízen Veřejný fond pro podporu veřejných nemocnic a léčebných ústavů. Zákonem byl například také zřízen „Denisův fond“ na podporu vyššího studia v zahraničí,

jehož majetek byl soukromým vkladem, ale jehož správou bylo pověřeno ministerstvo školství a národní osvěty v dohodě s ministerstvem financí (zákon č. 226/1920 Sb.).

v právním smyslu právní úprava užívá pojme „fond“ v několika významech:

1. Občanský zákoník fond vymezuje jako synonymum pro „nadaci“ tím, že pojem uvádí v závorce za pojmem nadace.
2. Zákony, jimiž se zřizují státní fondy, definují fond jako „jinou státní organizaci“. Pro takové fondy je typické, že správcem fondu je příslušné ministerstvo, že příslušný ministr je předsedou rady fondu a jmenuje nebo navrhuje vládě jmenovat ředitele fondu. Tyto zákony přesně vymezují finanční zdroje, jimiž fondy disponují a účel, pro který lze prostředky užit. K fondům tohoto typu patří např. Státní fond životního prostředí.
3. Zákonem lze také zřídit fond, který je státní organizací v tom smyslu, že jde o organizaci, na jejíž pracovníky se vztahují právní předpisy jako na pracovníky orgánů státní správy. V jiném smyslu, pokud jde o výkon činnosti stanovené zákonem, jde o organizace nezávislé na orgánech státní správy. Typickým příkladem může být Fond dětí a mládeže, který je právnickou osobou jež se zapisuje do obchodního rejstříku, předkládá svůj rozpočet ke schválení Poslanecké sněmovně a jejíž výroční zpráva se zveřejňuje v Obchodním rejstříku. Fond jako právnická osoba může zřídit nadaci, ale i založit obchodní společnost nebo družstvo. Zákon stanoví, jaké příjmy jsou zdrojem finančních prostředků fondu a na jaké účely je lze použít. Fond využívá majetku České republiky k podpoře činností ve prospěch dětí a mládeže vykonávaných Fondem nebo jinými fyzickými a právnickými osobami.
4. Fond jako účetní položka, jakou je například povinně zřizovaný rezervní fond v obecně prospěšné společnosti.

FUNDRAISING

v obecném smyslu je profesionální, cílená a organizačně i časově promyšlená činnost zaměřená na vyhledávání sponzorů. Opatřování a získávání prostředků na podporu veřejně prospěšné nebo dobročinné činnosti, politické kampaně nebo činnosti konkrétní organizace.

Jde o celý proces, který je takticky, strategicky, organizačně a v zahraničí i právně a finančně specifikován. Je důležitou složkou aktivity neziskové organizace, neboť na její efektivnosti záleží, jak bude nadále organizace plnit účel k němuž byla založena a zda se ve své institucionalizované formě zachová.

GRANT

v obecném smyslu je poskytnutí účelové podpory. Na rozdíl od dotace, která může být poskytnuta ze státního nebo jiného veřejného rozpočtu, grant se uděluje většinou na základě grantového řízení, které podléhá vnitřním pravidlům dávajícího subjektu. Grantová pravidla či zásady udělování grantu by měly být veřejně přístupné všem adekvátním uchazečům. Tato pravidla (zásady) udělování grantu mohou být různě formalizována, což bude záviset na typu dávajícího subjektu. Například ministerstva budou mít grantové řízení rigorózně a formálně daná a toto nemusí platit u soukromých subjektů jakým je například nadace.

GRANTOVÁ AGENTURA

v obecném smyslu jde o organizaci, která je založena výlučně za účelem poskytování grantů.

v právním smyslu rozpočtová organizace státu, která rozhoduje o přidělování finančních prostředků ze státního rozpočtu na předem vymezené oblasti většinou vědeckého výzkumu.

MANAGMENT

v obecném smyslu jde o pojem zahrnující problematiku řízení, včetně plánování, personalistiky, finančního hospodaření, technického zabezpečení, logistiky aj. Zároveň zahrnuje i tým lidí ve vedoucích pozicích, kteří organizaci, společnost nebo podnik řídí.

V neziskovém sektoru lze do pojmu managment zahrnout i fundraising (viz heslo), práci s dobrovolníky, spolupráci s veřejností.

MECENÁŠ (donor)

v obecném smyslu jde o jedince, který nezištně finančně nebo jinak podporuje určitou činnost nebo okruh lidí.

v historickém smyslu je pojem „mecenáš“ odvozen od historicky existující postavy Gaia Clinia Maecena, římského aristokrata a diplomata žijícího v letech 7 až 80 našeho letopočtu. G.C. Maecenas byl milovníkem umění a podporoval (i finančně) skupinu umělců k nimž patřil i Vergilius a Horatius. Za největšího českého mecenáše lze považovat Josefa Hlávku, který podporoval umění ale i rozvoj české vědy.

v právním smyslu není mecenáš/donor v žádném právním předpise definován. Výkladem lze však vyvodit, že jde na rozdíl od sponzora o osobu, která svou podporu věnuje bez ohledu na možný odpis z daňového základu (viz heslo sponzoring).

NADACE

v obecném smyslu je jednou ze základních organizačních forem tzv. neziskového sektoru. Jde o účelové sdružení majetku, které má sloužit obecně prospěšným účelům.

v historickém smyslu byly nadace nebo též nadání definováno jako zřízení, jimiž se uskutečňovalo trvale „...věnování určitého majetku k nějakému účelu společenskému, jmenovitě všeužitečnému“ (Ottův slovník naučný, Praha 1901).

Z historického hlediska mají nadace na našem území velkou tradici. První zmínky pocházejí již z XVI. století, šlo o seminární nadace zřizované při jezuitských kolejích. Postupně se vyvinuly dvě základní formy nadací. Samostatné nadace, jejichž jmění se neudělovalo žádné jiné již existující osobě a určené jmění samostatně sloužilo přímo stanovenému účelu. Samostatné nadace byly řazeny k zvláštnímu druhu právnických osob - tzv. universitas bonorum (viz níže). Nesamostatné nadace byly zřizovány příkazem k tomu, aby jiná osoba (zpravidla stát, obec, církev nebo univerzita) nadační jmění užívala k nadačnímu účelu. Ve starší literatuře se vyskytují i pojmy „nadání“, „fundace“ nebo „základiny“, jejichž význam je totožný nebo podobný.

v právním smyslu jde o účelové sdružení majetku, nikoliv lidí (universitas bonorum na rozdíl od universitas personam). Majetek, jenž má formu a označení nadace, má sloužit k určitému předem stanovenému obecně prospěšnému cíli. Osoby, vystupující jménem nadace, jsou v postavení osob zastupujících nadaci v právních vztazích. Nositele práv a povinností a samostatnou stranou v právních vztazích je vždy nadace. Nadace je právnickou osobou, kterou zakladatelé zřizují na základě písemné zakladatelské smlouvy nebo listiny (je-li zakladatel jen jeden), případně ze závěti. Vzniká však až datem registrace u státního orgánu - Obchodního soudu v místě sídla nadace. Při registraci se předkládá zakládací listina a statut nadace. Zákon stanoví jaké obligatorní náležitosti statut musí obsahovat. Nadace zaniká splněním účelu, (byla-li založena na dobu určitou), uplynutím doby, dohodou zakladatelů.

Právní úprava: zákon č. 227/1997 Sb.

NESTÁTNÍ ZDRAVOTNICKÉ ZAŘÍZENÍ

v obecném smyslu se jedná o zařízení, které nepatří do soustavy státního zdravotnictví, jak bylo definováno v období socialistického státu. Jde o zařízení nestátní, soukromé a ziskové podléhající určitému státnímu doзору. I když se dá předpokládat, že takové zařízení bude fungovat na ziskovém základě, teoreticky nelze vyloučit, že jej lze zřídit i jako neziskovou

organizaci. V praxi lze však předpokládat, že nestátní zdravotnické zařízení fungující na neziskovém základě, tedy jako obecně prospěšná společnost bude založeno podle zákona č. 248/1995 Sb. Nestátní zdravotnická zařízení jsou provozována např. jako stacionáře pro děti a dospělé, krizová zdravotní centra, lázeňské ústavy, kosmetická střediska apod.

v právním smyslu se nestátním zdravotnickým zařízením rozumí jiné zdravotnické zařízení, než zdravotnické zařízení státu (§ 2 zákona o zdravotní péči v nestátních zdravotnických zařízeních). Provozovat takové zařízení může fyzická i právnická osoba (např. i obec). Zákon taxativně stanoví jakou péči mohou nestátní zařízení poskytovat a na jakou nemají oprávnění. Oprávnění k provozování nestátního zdravotnického zařízení vzniká obecně rozhodnutím o registraci u okresního úřadu podle místa provozování nestátního zařízení. Zákon podrobně stanoví povinnosti nestátních zařízení, požadavky na odbornou způsobilost i způsob úhrady zdravotní péče.

Právní úprava: zákon č. 160/1992 Sb.

NEVLÁDNÍ ORGANIZACE

v obecném smyslu jde o synonymum pro nestátní neziskovou organizaci. Termín se objevuje v odborné domácí literatuře zejména v posledních letech. Souvisí s vymezením postavení a funkcí subjektů, jejichž hlavním účelem není dosahování zisku a které jsou víceméně nezávislé na státu. Označení, že jde o nestátní právnickou osobu, pochází z anglického překladu „nongovernmental organisation“.

NEZISKOVÝ SEKTOR

v obecném smyslu představuje širokou škálu občanských organizací a iniciativ (tzv. nevládních organizací, spolků, hnutí apod.), vyvíjejících svou aktivitu v takových oblastech lidské činnosti, které většinou nepřinášejí finanční zisk, jsou však pro chod lidské společnosti nezbytné. Kromě pojmu neziskový se též užívá pojem třetí nebo nevládní sektor. Vychází se z principu, že vedle sektoru státního a sektoru podnikatelského existuje ještě sektor třetí, jenž tyto dva svým způsobem vyvažuje. Často se také uvádí, že existence silného a dobře fungujícího neziskového sektoru je znakem vyspělé demokracie státu. V řadě případů přebírají neziskové organizace činnosti, které by jinak musel zabezpečit stát.

OBČANSKÁ INICIATIVA

v obecném smyslu je občanskou iniciativou jakýkoliv podnět občanů, který je realizován formou petičního práva občanů obracet se na státní orgány se stížnostmi, žádostmi a návrhy.

v historickém kontextu se pojem vžil zejména v souvislosti s činností Charty 77, kterou její představitelé charakterizovali jako volné, neformální a otevřené společenství lidí, které spojuje vůle jednotlivě i společně se zasazovat o respektování lidských a občanských práv a které vzniklo na základě sběru podpisů občanů pod Prohlášení Charty 77. Charta 77 tedy nevznikla jako organizace se samostatnou právní subjektivitou, neměla své členy ani stanovy, které by upravovaly její vnitřní organizační vztahy. Charta 77, jako „petiční občanská iniciativa“ měla své signatáře. Tento způsob byl, zdá se, jedinou legální možností pro existenci opoziční organizační struktury (viz „Desetiletí výchovy k lidským právům“, Konference v Kroměříži, květen 1992). Jinými známými občanskými iniciativami byly v období osmdesátých let např. Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS), Československý helsinský výbor (který se později v roce 1990 přeměnil na organizaci), Demokratická iniciativa, Iniciativa nezávislé obrany a petiční seskupení „Několik vět“.

v právním smyslu občanskou iniciativou se např. pro účely zákona o posuzování vlivů na životní prostředí rozumí skupina nejméně 500 fyzických osob starších 18 let písemně podporujících vyjádření veřejnosti k veřejnému projednání dokumentace ve správním řízení o povolení stavby nebo technologie posuzované podle tohoto zákona. K tomu, aby se občanská iniciativa stala účastníkem výše uvedeného správního řízení, musí se prokázat podpisovou listinou. Taková listina obsahuje jméno, příjmení, trvalé bydliště, rodné číslo a podpis osob, které příslušné veřejné prohlášení podporují. Tímto se stávají podporovateli. Na listině musí být uvedeno jméno zmocněnce, který občanskou iniciativu zastupuje a pokud taková osoba není uvedena, je jí osoba zapsaná na prvním místě podpisové listiny. Právní úprava umožňuje, aby se občanská iniciativa transformovala na občanské sdružení. K tomu je třeba, aby však většina osob uvedených na podpisové listině vyjádřila vůli založit takové občanské sdružení. Jeho vznik, činnost a zánik se dále řídí ustanovením zákona o sdružování občanů. Transformací občanské iniciativy na občanské sdružení taková organizace neztrácí své původně získané právo být účastníkem správního řízení podle zákona o posuzování vlivu na životní prostředí.

Právní úprava: zákon č. 244/1992 Sb.

OBČANSKÁ SPOLEČNOST

v obecném smyslu společenský prostor, v němž občané realizují své zájmy nezávisle na státní administrativní moci. Jejich postavení jako jedinců nebo jako jejich sdružení je limitováno pouze mocí vykonávanou na základě a v mezích zákona.

v historickém kontextu jde o filosofický pojem liberální společnosti, který se objevuje v pracích T. Hobbesa, J. Locka, G.W.F. Hegela. Občanská společnost je tou organizovanou společností, v níž stát realizuje svou moc. Podle filosofů „přirozeného práva“ by se lidská společnost, alespoň hypoteticky, mohla obejít bez státní a politické moci, čímž by byla nadána vytvářet autonomní instituce. Občanská společnost je tedy tím rámcem společenských vztahů, v nichž vznikají ekonomické vazby, rodinné a společenské struktury, církevní a jiné instituce. Občanská společnost však není zcela nezávislá na státní moci, stejně tak jako není ani stát nezávislý na občanské společnosti. Hranice mezi oběma sférami není tedy zcela zřetelná. Přesto může mít význam zejména v tom, že činí rozdíl mezi dvěma systémy, z nichž jeden je odvozen morálně i společensky od druhého. Státní moc je druhotná a měla by být odrazem přímých a někdy i dobrovolných lidských vztahů. (viz A Dictionary of Modern Politics, D. Robertson, 1993)

v právním smyslu pojmu používá Ústava ČR, která v Preambuli odkazuje na odhodlání budovat Českou republiku jako svobodný a demokratický stát, založený na úctě k lidským právům a na zásadách občanské společnosti. Tyto zásady jsou v Ústavě rozvedeny v Základních ustanoveních. Mezi ně bezesporu patří úcta k právům a svobodám člověka a občana, stanoveným Listinou práv a svobod, princip, že státní moc lze uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon, dále princip, že každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá a v neposlední řadě princip soudní ochrany práv a svobod občanů, jakož i záruka samosprávy územních samosprávných celků.

OBČANSKÉ SDRUŽENÍ

v obecném smyslu jde o sdružení osob za určitým účelem, které se rozhodnou vytvořit vlastní organizaci, s vlastními orgány způsobilými rozhodovat. Obecně je založení samostatného sdružení vedeno snahou o to, aby se společně zamýšleného účelu dosáhlo co nejefektivněji.

v právním smyslu jde o sdružení fyzických i právnických osob. Jde o organizaci lidí, které váže společný zájem, k jehož naplnění je vhodné, účelné a praktické sdružit činnost a případně i

majetek. Majetek na rozdíl od nadace však není konstitutivním znakem občanského sdružení, neboť vzniká zejména za účelem naplnění přirozeného práva lidí sdružovat se. Mohou tedy existovat občanská sdružení, která nemají svůj majetek.

Občanské sdružení je právnickou osobou, která vzniká na základě registrace státním orgánem (MV ČR, civilně správní úsek). Registrace může proběhnout, podají-li návrh na registraci nejméně tři občané, z nichž alespoň jeden dosáhl věku 18 let. Společně s návrhem na registraci se přikládají statuty zakládání sdružení. Pozitivní vymezení účelu, za jakým mohou být občanská sdružení zakládána, zákony zpravidla neuvádějí. Důležitý je však aspekt negativního vymezení, kterým se stanoví, jaká sdružení nejsou dovolena: jsou to sdružení, která by si kladla za cíl popírat či omezovat osobní, politická nebo jiná práva občanů.

Vzhledem k tomu, že vznik občanského sdružení není vázán na výkon nějakým způsobem vymezené činnosti (obecně prospěšná činnost tak, jak je tomu u nadací) není ani jejich podnikatelská aktivita pojmově vyloučena. Občanská sdružení mohou podnikat stejně jako subjekty podle obchodního či živnostenského zákona. Nemohou však za tímto účelem vzniknout podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů.

Právní úprava: Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1935 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, zákon č. 83/1990 Sb.

ODBOROVÁ ORGANIZACE - ODBORY

v obecném smyslu jde o sdružení občanů, jejím hlavním posláním je organizovaná obhajoba zaměstnaneckých práv.

v historickém smyslu původně vznikají odbory jako dělnické spolky, u nás nejznámější spolek „Typografia“ (1862). Odborové spolky v právním smyslu, jako stálé organizace, jenž mohou k zabezpečení hospodářských a sociálních zájmů svých členů použít jako krajní prostředek legálně i stávkou, vznikaly po vydání tzv. „koaličního zákona“ v roce 1870. Tímto zákonem přestala být stávka trestným činem.

Na počátku 20. století se začaly jednotlivé odborové spolky sdružovat ve větší svazy (např. v r. 1897 Odborové sdružení československé). Tyto svazy začaly postupně prosazovat mzdové požadavky v rámci kolektivních smluv.

v právním smyslu jsou odborové organizace upraveny zákonem č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů ve znění zákona č. 300/1990 Sb. Odlišný režim od státních občanských sdružení mají odborové organizace při svém vzniku. Odborová organizace a organizace zaměstnavatelů

nepodléhají registraci MV ČR, ale pouhé evidenci. Odborová organizace se stává ze zákona právnickou osobou dnem následujícím poté, kdy ministerstvu vnitra byl doručen návrh na její evidenci. Jednotlivé odborové organizace se mohou sdružovat do svazů například podle profesí.

(Pramen: Mgr. Eva Šanovcová „Historický vývoj odborů“)

OBEC

v obecném smyslu se o obci hovoří v několika významech:

- jako o komunitě lidí, občanů žijících na území obce
- jako o územním celku
- jako o sdružení lidí spojených specifickým individuálním nebo společenským zájmem (náboženská obec, obec spisovatelů), tedy jako občanské sdružení a označení obce je zde součástí názvu organizace (viz heslo)

v historickém kontextu protifeudální revolucí nabyl pojem obce kvalitativně nový význam.

Výsledky hnutí v roce 1848 vyústily k zavedení obecní samosprávy, která znamenala, že obcím se zaručovalo sebeurčení ve všech věcech, jež se týkaly výhradně zájmu obce, že zákonem byl vymezen okruh nezcizitelných práv a že veškerá omezení takových práv musela být stanovena pouze zákonem. Na tuto koncepci obecní samosprávy navázal právní řád První republiky. Definice obce jako samosprávné územní a společenské jednotky byla v ČR opět po zrušení národních výborů zakotvena v právním řádu.

v právním smyslu je obec charakterizována 1) jako samosprávné společenství občanů, 2) jako administrativní územní celek, (ad 1-2). Obec je právnickou osobou, která má vlastní majetek, s nímž samostatně hospodáří. Obec při výkonu své samostatné působnosti není závislá na státní administrativě direktivní moci a řídí se pouze zákonem a obecně závaznými předpisy vydanými na základě zákona.

Právní úprava: Ústava ČR, zákon o obcích (obecní zřízení) č. 367/1990 Sb.

OBECNĚ PROSPĚŠNÁ SPOLEČNOST

v obecném smyslu jde o společnost (organizaci), jejímž základním charakteristickým rysem je „obecná prospěšnost“, což je pojem širší než společnost ale nedosahující zisku, nebo která nebyla za účelem zisku založena či zřízena. Obecná prospěšnost je naplňována poskytováním obecně prospěšných služeb předem neurčenému okruhu uživatelů za předem stanovených a

známých podmínek. Zároveň se však předpokládá, že prostředky, včetně případného zisku, budou věnovány opět na účely obecně prospěšné. Obecně lze tuto společnost zařadit mezi neziskové organizace, a to i přesto, že mohou dosahovat zisku.

v právním smyslu jde o samostatnou právnickou osobu, která jak už bylo uvedeno výše se zakládá za účelem poskytování obecně prospěšných služeb za předem stanovených a pro všechny uživatele stejných podmínek. V našem právním řádu tak vznikla nová právní forma společnosti, jejíž absence byla neziskovým sektorem již dlouho pociťována a která by mohla v budoucnu nahradit příspěvkové organizace. Od příspěvkových organizací se liší především svou právní, rozhodovací a finanční nezávislostí na svém zakladateli. Obecně prospěšnou společnost (dále jen OPS) může založit fyzická i právnická osoba nebo Česká republika (tj. stát). Zakladatel však může být i jediná osoba.

OPS vzniká registrací zakládací smlouvy nebo listiny (je-li zakladatel jen jeden) u místně příslušného soudu, který vede rejstřík obecně prospěšných společností. Den vzniku je den zápisu do tohoto rejstříku.

Zákon o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů (dále jen zákon o OPS) stanoví v § 4 obligatorní náležitosti zakládací smlouvy (listiny).

Návrh na zápis u příslušného rejstříkového soudu musí být podán do 90 dnů ode dne založení OPS.

Zákon o OPS obligatorně stanoví orgány OPS Jsou jimi:

Správní rada jako statutární orgán OPS, ředitel a dozorčí rada. Dozorčí rada je kontrolním orgánem OPS a zákon stanoví, kdy musí být povinně zřízena. Velmi podrobně je upraveno složení a volba (případně jmenování) orgánu společnosti.

Zákonodárce nestanovil obligatorně minimální výši majetku, kterou by měla OPS mít v okamžiku vzniku (může teoreticky vzniknout bez jakéhokoliv jmění). V praxi lze však předpokládat, že OPS bez určitého majetkového vkladu, by mohla jen těžko vykonávat svou činnost. OPS může žádat o dotaci, nemá však na ni právní nárok. Přímou ze zákona je jí dána možnost tzv. doplňková činnost, která může mít charakter podnikání, a to za podmínky, že touto činností bude dosaženo účinnějšího využití majetku a zároveň nebude ohrožena kvalita, rozsah a dostupnost obecně prospěšných služeb. OPS se však nesmí účastnit na podnikání jiných osob a mimo území České republiky zakládat organizační složky.

Právní úprava: zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů

Pramen: A. Galčíková, obchodní právo „ještě k tzv. obecně prospěšných společnostech ve smyslu zákona č. 248/1995 Sb.“.

ORGANIZAČNÍ JEDNOTKA OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

v obecném smyslu jde o pobočku původního sdružení, jejíž samostatnost je dána základní listinou hlavního sdružení.

v právním smyslu rozlišujeme organizační jednotku s právní nebo bez právní subjektivity.. Jejich režim se výrazně liší.

Organizační jednotka sdružení bez právní subjektivity je zcela napojena na „hlavní“ sdružení, a to především svým rozpočtem (veškeré prostředky plynou přes hlavní rozpočet a tam jakou také převáděny), dále nemá své samostatné stanovy, ale řídí se zněním stanov hlavního sdružení. Nemůže vystupovat navenek svým jménem a uzavírat samostatně právní vztahy, ale jen v rámci plné moci udělené hlavním sdružením. tato jednotka nedostává své samostatné IČO.

Organizační jednotka s právní subjektivitou má samostatný rozpočet, může vystupovat navenek svým jménem (ovšem jako samostatná pobočka hlavního sdružení), má své stanovy, které jsou většinou totožné nebo obdobné stanovám hlavního sdružení. Důležitým faktem, je pokud chce hlavní sdružení založit pobočky s právní subjektivitou, musí tento fakt deklarovat při svém vzniku ve stanovách.

PRÁVNICKÁ OSOBA

v obecném smyslu osoba rozdílná od osoby fyzické. Jde o vyjádření souhrnu lidských individuí, jejich svazu, který je daný společenskou smlouvou. Jde o teoretickou fikci, která je objektivním právem přiznaná. Jde nejen o osobu rozdílnou od jejich účastníků, ale i o jmění rozdílné od jmění účastníků.

v historickém kontextu byl pojem používán většinou jako korporace. Historicky se korporace člení na veřejné a soukromé. Znakem veřejné korporace nemusela být vrchnostenská moc, ale byla nutno, aby její existence a účastenství jednotlivců v ní nezáviselo na dobrovolném usnesení účastníků. Pojem veřejnoprávní korporace znamenal, že taková instituce má pravomoc vydávat obecné normy, že nevzniká soukromou společenskou smlouvou, ale většinou zákonem, správním aktem nebo veřejnoprávní smlouvou a má zvláštní jmění, které je věnováno jejímu účelu (Slovník veřejného práva, Praha 1934).

v právním smyslu nejsou občanským zákoníkem výslovně definovány, jsou však stanoveny jejich základní pojmové znaky. Právníckou osobou lze rozumět společenský útvar, jemuž je zákonem přiznaná způsobilost vystupovat právně samostatně, to znamená vlastním jménem v občanskoprávních vztazích. Právnícká osoba může nabývat a zcizovat majetek, zavazovat se a činit úkony vlastním jménem a mít za ně svou vlastní odpovědnost. Právnícká osoba vzniká buď na základě zákona (např. obce, státní fondy, stát) nebo na základě registrace v obchodním rejstříku nebo jiném obdobném rejstříku (obchodní společnosti, nadace), či na základě jiných právem stanovených skutečností. Za právnícké osoby jednají statutární orgány nebo jimi pověření zástupci.

Právní úprava: Občanský zákoník, Obchodní zákoník, zákon o obcích (obecní zřízení).

PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE

v obecném smyslu jde o právníckou osobu, která je částečně napojena na veřejný rozpočet (státní, obecní) a její samostatnost je dána na vůli zakladatele vyjádřené v zakládací listině příspěvkové organizace.

v právním smyslu jde o organizaci dříve zřizovanou k plnění zejména kulturně-vzdělávacích, zdravotnických a sociálních funkcí státu. Činnost těchto organizací je částečně financován ze státního rozpočtu, z kapitoly státního orgánu, který jej zřídil. Zpravidla měl zřizovací pravomoc ministr nebo vedoucí ústředního orgánu, do jehož oboru působnosti patřila činnost, kterou měla příspěvková organizace vykonávat. Příspěvková organizace mohla mít vedle příspěvku z veřejného rozpočtu i vlastní zdroj financí a s ním v rámci činností vymezených zakladatelem v zakládací listině samostatně hospodařit. V současnosti se předpokládá, že tyto organizace budou zanikat nebo se transformovat na OPS.

REKLAMA

v obecném smyslu se reklamou rozumí jakékoliv veřejné oznámení, které má sloužit k podpoře podnikání nebo jiného účinku, jenž sleduje ten, kdo reklamu zadává. Podmínkou je, že se reklama poskytuje za úplatu nebo jinou protihodnotu. V tom je také třeba vidět zásadní rozdíl mezi reklamou a sponzorováním. Rozlišení těchto dvou pojmů hraje významnou roli pro volbu smlouvy, která se v konkrétním případě uzavře a též pro daňové účely (možnosti odpočtu ze základu daně).

Právní úprava: Zákon č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání.

ROZPOČTOVÁ ORGANIZACE

v právním smyslu je právnickou osobou, která je zcela napojena na veřejný rozpočet. Její příjmy a výdaje jsou specifikovány v samostatných kapitolách státního rozpočtu na příslušný rok. Ze zákona č. 331/1993 Sb., o státním rozpočtu České republiky lze dovodit, že organizace uvedené v Kapitole „Příjmy rozpočtových organizací“ jsou rozpočtové organizace. Jsou jimi tedy např. Kancelář prezidenta republiky, Úřad vlády ČR, Parlament, Senát, Grantová agentura, jednotlivá ministerstva, Ústavní soud ČR, Akademie věd ČR, některé nemocnice a školy apod. Základní rozdíl mezi příspěvkovou a rozpočtovou organizací je v stanovení povinnosti odvádět veškeré příjmy do rozpočtu a možnosti hradit veškeré výdaje z daného rozpočtu.

Právní úprava: zákon č. 331/1993 Sb., o státním rozpočtu České republiky a následující zákony pro rozpočet na příslušný kalendářní rok státu.

SDRUŽENÍ BEZ PRÁVNÍ SUBJEKTIVITY

v obecném smyslu vzniká sdružení osob určité společnosti relativně uzavřené, jehož cílem je dosažení nějakého účelu, ať už dlouhodobého či krátkodobého.

v historickém smyslu sdružování osob mělo i z historického hlediska různé právní formy. Sdružení bez právní subjektivity byla tradičně upravována občanským právem a označována jako společnosti občanského práva. S postupným formováním obchodního práva vznikaly i společnosti bez právní subjektivity podle norem obchodního práva (například případná společnost, nebo-li konsorcium a tiché společnosti).

v právním smyslu jde o smlouvu mezi fyzickými nebo právnickými osobami, které se sdružují, aby se společně přičinily o dosažení nějakého účelu. Zákon neomezuje účel, pro který se sdružují, vyjma případů, kdy by byl účel zakázaný zvláštním zákonem například k činnostem zakázaným trestním zákonem, činnostem vyhrazeným státu apod. Důvodem uzavření smlouvy o sdružení může být spojení činností k dosažení určitého společného cíle, dále například prosazování společných zájmů či omezení nebo rozložení rizika pramenícího z provozování určité činnosti. Sdružovat se mohou osoby, jak k podnikatelským tak k nepodnikatelským aktivitám. Zákon nespecifikuje, o jakých náležitostech se účastníci musí ve smlouvě dohodnout. Pro vznik sdružení se nevyžaduje písemná forma smlouvy. Sdružení vzniklé na základě § 829 a následně občanského zákona nemají způsobilost k právům a povinnostem,

nejdou právníkou osobou a nezapisují se do obchodního ani jiného rejstříku. Tím se také zásadně odlišují od všech typů sdružení, o kterých se zde hovoří.

Ve vztahu k třetím osobám nevystupuje sdružení jako právní subjekt, ale vystupují pouze účastníci tohoto sdružení, pokud vzniknou nějaké závazky, ručí všichni účastníci společně a nerozdílně.

Právní úprava: zákon č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších právních předpisů (občanský zákoník) § 829 - § 834.

(Pramen: Doc. JUDr. J. Dědič „Sdružení osob bez právní subjektivity“)

SPOLEK

v obecném významu se také označují nejrůznější formy občanského sdružení

v historickém kontextu bylo zakládání spolků tradičně výrazem a realizací spolčovacího (spolkového) práva, „...které je právem jednotlivce sdružovat se s jinými lidmi ve svazky s trvalými společnými účely“ (Ottův naučný slovník, Praha 1901).

Specifickými spolky byly pak tzv. „dobročinné spolky“, jejichž poslání bylo poskytovat pomoc osobám v nouzi, konkrétně v péči o chudé, nemocné a opuštěné. Mezi prvními známými spolky byly spolky pro výkup vězňů, dobročinná bratrstva a světské spolky, které vedle kongregace Lazaristů založil v XVII. století sv. Vincenc de Paula. jejich účelem byla ochrana opuštěných dětí, návštěva nemocných, mravní povznesení pokleslých apod.

(Pramen: Ottův naučný slovník, Praha 1901)

v právním smyslu taková forma sdružení, kde soubor jednotlivců, členů spolku tvoří nový subjekt, tedy právníkou osobu. Jde o formu sdružení, jež je výrazem sdružovacího práva. Listina základních práv a svobod v čl. 20 odst. 1) stanoví, že „Každý má právo spolu s jinými se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích“.

SPONZORING

v obecném smyslu představuje sponzoring finanční nebo jinou podporu nějaké činnosti nebo okruhu adresátů. Na rozdíl od mecenášství je sponzorství spojeno s možností daňových úlev. I když se pojem sponzoring (sponzorství) hojně užívá v tisku i odborné literatuře, není v současnosti upraveno žádným obecným právním předpisem.

v právním smyslu definici sponzorství upravuje v současnosti pouze zvláštní právní předpis, kterým je zákon č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání. V § 2

písm. f tohoto zákona se stanoví, že sponzorováním se rozumí jakýkoliv příspěvek, který poskytne fyzická nebo právnická osoba k přímému nebo nepřímému financování pořadu za účelem propagace jména, tovární nebo obchodní známky, známky služeb, nebo postavení takové osoby.

Z hlediska daňových zákonů se sponzorováním rozumí poskytnutí daru pro účely zákonem taxativně stanovené. I když výčet oblastí je poměrně široký, všechny uvedené mají společný rys : jde o oblasti pro společnost obecně prospěšné. Rozhodne-li se někdo věnovat dar na financování těchto oblastí (např. zdravotnictví, kultura, vzdělávání, humanitní účely, ochrana životního prostředí) má možnost ze zákonem stanovených podmínek odečíst si hodnotu daru od základu daně.

Zákon přitom rozlišuje, zda-li sponzorem (dárce) je právnická nebo fyzická osoba.

ZÁJMOVÉ SDRUŽENÍ PRÁVNICKÝCH OSOB

v právním smyslu jde o organizačně právní formu právnických osob, které se sdružují proto, aby mohly uskutečnit nějaký svůj společný zájem. Vzniklé sdružení je pak novou právnickou osobou s právní způsobilostí (tj. může vstupovat do právních vztahů, nést práva i povinnosti z nich vyplývající).

Zájmové sdružení právnických osob (dále jen ZSPO) je založeno na základě písemné zakladatelské smlouvy nebo zápisu z ustavující členské schůze. Vzniká registrací u okresního úřadu příslušného podle sídla ZSPO.

Základním dokumentem jsou stanovy, které obligatorně musí obsahovat:

- název a sídlo ZSPO
- předmět činnosti ZSPO
- úpravu majetkových poměrů
- vznik a zánik členství
- práva a povinnosti členů
- orgány ZSPO a vymezení jejich působnosti
- způsob zrušení ZSPO a naložení s jeho likvidačním zůstatkem.

ZSPO zaniká výmazem z registrace.

ZSPO může vzniknout na základě právní úpravy v občanském zákoníku (§ 20f - 20j) nebo na základě zákona o sdružování občanů § 16 odst. 4 tzv. smlouvou o součinnosti.

Právní úprava: zákon o občanských sdruženích č. 83/1990 Sb., § 16. zákon č. 40/1991 Sb.,
(občanský zákoník).

II. Vzory smluv, stanov občanských
organizací - sdružení - občanské sdružení
Žádosti o přidělení

**II. Vzory smluv, stanovy občasnke
organizace - sdružení - nadace, kopie
Žádosti o přidělení IČO**

VZOR ZAKLÁDACÍ SMLOUVY OBECNĚ PROSPĚŠNÉ SPOLEČNOSTI

V z o r

Zakládací smlouva

obecně prospěšné společnosti o.p.s.

Níže uvedení:

r.č./IČO

trvalým pobytem/se sídlem

r.č./IČO

trvalým pobytem/se sídlem

(dále jen „zakladatel“)

se dohodli podle § 4 zákona č. 238/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů, na založení obecně prospěšné společnosti podle této zakládací smlouvy takto:

Čl. I

Název a sídlo společnosti

1. Název společnosti zní: obecně prospěšná společnost
ve zkrácené formě: o.p.s. (dále jen „společnost“)

2. Sídlo společnosti:

3. Společnost může rozhodnutím správní rady zřizovat své organizační jednotky na celém území ČR.

Čl. II

Doba trvání společnosti

Společnost se zakládá na dobu do/na dobu neurčitou.

Čl. III

1. Druh poskytovaných obecně prospěšných služeb

a) Společnost poskytuje veřejnosti tyto obecně prospěšné služby:

- b)
- c)
- x)

2. Druh služeb uvedených v čl. III odst. 1 písm. ...) lze měnit rozhodnutím správní rady, jestliže se jejich poskytování ukáže nadbytečným, tj. jestliže o jejich poskytování nebude po dobu delší než tři měsíce zájem.

Čl. IV

Podmínky poskytování obecně prospěšných služeb

Var. I

1. Společnost poskytuje služby dle čl. III odst. 1 písm. a) této smlouvy za těchto podmínek:

2. Společnost poskytuje služby dle čl. III odst. 1 písm. b) této smlouvy za těchto podmínek:

3. Společnost poskytuje služby dle čl. III odst. 1 písm. x) této smlouvy za těchto podmínek:

Var. II

Společnost poskytuje služby dle čl. III této smlouvy za podmínek stanovených v příloze č. této smlouvy.

4. Správní rada společnosti je oprávněna upravit podmínky poskytovaných služeb tehdy, dle čl. III odst. 1 písm. ... (např. k rozšíření okruhu jejich uživatele apod.).

Čl. V

Doplňková činnost

Kromě obecně prospěšných služeb vykonává společnost tyto doplňkové činnosti:

- a)
- b)
- x)

Čl. VI

Orgány společnosti

Orgány společnosti jsou:

- a) správní rada,
- b) dozorčí rada,
- c) ředitel.

Čl. VII

Správní rada

1. Správní rada je statutárním orgánem společnosti.

2. Správní rada má členů (3, 6, 9, 12, 15).

3. Funkční období správní rady je tříleté s výjimkou první správní rady.

4. Správní rada je složena z jednatele, z jednoho člena zvoleného na návrh a jednoho člena správní rady jmenovaného na návrh

5. Po jmenování první správní rady zakladatelé mají hlasní jmena jedné třetiny správní rady, dále pak skončí funkční období po roce a dále třetiny členů, kteří skončí funkční období po dvou letech.

6. Členy správní rady jsou:

Jednatel

Ředitel

Dozorčí

Funkční období

Jednatel

Ředitel

Dozorčí

Funkční období od do

Jednatel

Ředitel

Dozorčí

Funkční období od do

7. Správní rada jedná takto:

a) v běžných záležitostech zastupují členové správní rady společnost navenek samostatně a podepisují se tak, že k naplnění nebo vyostření nebo vyostření společnosti přispívají svou podpisem.

b) v případě, že jde o dispozici s majetkem společností nebo s uzavíráním smluv s plněním nad Kč, jednají společně nejméně členové správní rady;

c) v případě, že jde o dispozici s majetkem společností nebo o uzavírání smluv s plněním nad Kč, jednají všichni členové správní rady společně.

8. Správní rada rozhoduje o věcech svěřených jí do působnosti § 13 odst.1 písm.

a - i) zákona č. 248/1995 Sb. a dále o:

a) změně a doplňení statutu společnosti;

b) termínu zveřejnění výroční zprávy, který nesmí být delší než šest měsíců po skončení hodnoceného období;

c) rozsahu právních mocí ředitele k zastupování společnosti;

d) zřízení poboček na území ČR;

e)

9. Správní rada rozhoduje o změně zakládací smlouvy, o zrušení společnosti a o společnostech, které bude nabídnut likvidační zůstatek, o jmenování a odvolání ředitele, o dvoutřetinovou většinou všech členů správní rady. V ostatních věcech je správní rada usnášeníschopná, je-li přítomna nadpoloviční většina členů správní rady a rozhoduje nadpoloviční většinou přítomných členů.

Čl. VIII

Dozorčí rada

1. Dozorčí rada je kontrolním orgánem společnosti.

2. Dozorčí rada má členů (3 - 7).

3. Funkční období dozorčí rady je tříleté.

4. První dozorčí radu jmenují zakladatelé; jinak členství v dozorčí radě vzniká volbou. Volbu provedou členové dozorčí rady. Návrhy na členy dozorčí rady předkládají členové správní rady a členové dozorčí rady ve lhůtě stanovené dozorčí radou. Návrhy nejsou anonymní. Člen správní rady nebo dozorčí rady nesmí jako kandidát na členství navrhnout sám sebe.

5. Členy dozorčí rady jsou:

Jméno:

r. č.:

bydliště:

funkční období od do

Jméno:

r. č.:

bydliště:

funkční období od do

Jméno:

r. č.:

bydliště:

funkční období od do

Čl. IX

Ředitel

1. Ředitel společnosti je výkonným orgánem společnosti.

2. Ve vztahu k zaměstnancům společnosti je ředitel vedoucím organizace.

3. Ředitel zejména:

a) odpovídá za poskytování služeb společností a za provádění doplňkových

b) obsahově připravuje jednání správní rady;

c) zpracovává návrh výroční zprávy o činnosti a hospodaření společností

c) jedná jménem společnosti v rozsahu právních mocí svěřených mu správ

f)

Čl. X

Majetkové vklady zakladatelů

1. Vklady jednotlivých zakladatelů jsou následující:

Jméno:

r. č.:

bydliště:

pekařský vklad ve výši

Jméno:

r. č.:

bydliště:

nepekařský vklad ve výši

Hodnota nepeněžitého vkladu stanovena znaleckým posudkem dle přílohy této smlouvy.

2. Majetek vložený zakladateli nesmí být zeizen.

Cl. VI

Orgány společnosti

- I. Společnost poskytuje veřejností tyto obecně prospěšné služby:
- a)
- b)
- c)

2. Druh služeb uvedených v čl. III odst. 1 písm. ...) lze měnit rozhodnutím správní rady, jestliže se jejich poskytování ukáže nadbytečným, tj. jestliže o jejich poskytování nebude po dobu delší než tři měsíce zájem.

CL. VII

Správní rada

1. Správní rada je statutárním orgánem společnosti.

1. Společnost poskytuje služby dle čl. III odst. 1 písm. a) této smlouvy za těchto podmínek:
.....
2. Společnost poskytuje služby dle čl. III odst. 1 písm. b) této smlouvy za těchto podmínek:
.....
3. Společnost poskytuje služby dle čl. III odst. 1 písm. x) této smlouvy za těchto podmínek:
.....

Index

Společnost poskytuje službu dle čl. III této smlouvy za podmíněk stanovených v příloze č. této smlouvy.

4. Správni rada spoločnosti je oprávnená upraviť podmienky poskytovania služieb podľa potreby, ktorá vzniká vzhľadom na potreby a možnosti spoločnosti.

Doplňková činnost

Kromě obecně prospěšných služeb vykonává společnost tyto doplňkové činnosti:

- a)
- b)
- c)

- ## 7. Správní rada jedná takto:

- a) v běžných záležitostech zastávají členové správní rady společnost na samostatné a podepisují se tak, že k napsánímu nebo vytištěnému jménu společnosti připojí svůj podpis;

Čl. XI

Zveřejnění výroční zprávy

1. Výroční zprávy o činnosti a hospodaření společnosti (dále jen „výroční zpráva“) jsou veřejně přístupné v sídle společnosti v pracovní dny v úředních hodinách.

2. Každý výpis výroční zprávy je přístupný v Informačním centru nábřeží a jiných neziskových organizací, K. Světlé 4, Praha 1, v pracovní dny v úředních hodinách.

Čl. XII

Zrušení společnosti

Var. I

1. Zrušení společnosti s likvidací převede likvidátor likvidační zůstatek na obecně prospěšnou společnost, se sídlem

Var. II

1. Zrušení společnosti rozhodnutím správní rady tato současně určí obecně prospěšnou společnost, na kterou likvidátor převede likvidační zůstatek společnosti.

Čl. XIII

Závěrečná ustanovení

1. Nestane-li tato zakládací smlouva jinak, řídí se právní vztahy společnosti zákonem č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění zákona č. 248/1995 Sb.

2. Přílohy jsou nedílnou součástí této smlouvy.

3. Zakladatelé potvrzují svými podpisy, že tato smlouva je uzavírána vážně, svobodně, určitě a srozumitelně.

4. Zakládací smlouva je vyhotovena ve stejnopisech, z nichž po jednom obdrží každý zakladatel a jeden bude přiložen k žádosti o zápis společnosti do rejstříku obecně prospěšných společností.

5. Zakladatelé potvrzují autentičnost této zakládací smlouvy svým podpisem. Zároveň prohlašují, že si tuto smlouvu přečetli, že tato nebyla ujednána v tísni, ani za jinak jednostranně nevýhodných podmínek.

..... dne

Komentář k zakládací listině o.p.s.

Zakladatelé

Počet zakladatelů není omezen. U zakladatele, který je zahraničním subjektem, uvede číslo cestovního pasu u fyzické osoby nebo způsob a popř. číslo registrační právnické osoby.

Čl. I odst. 3

Obecně prospěšná společnost ze zákona nesmí zřizovat pobočky mimo území ČR (§17 odst. 2 zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů - dále jen „zákon“), na území ČR taková možnost však vyloučena není.

Čl. II

Zákon vyžaduje stanovení doby, na kterou se společnost zakládá, pouze v případech, kdy se jedná o dobu určitou. Tuto lze vymezit buď konkrétním termínem, nebo splněním určitého účelu. Přestože to zákon nepožaduje, doporučuje se, aby bylo v zakládací smlouvě výslovně uvedeno i založení na dobu neurčitou.

Čl. III odst. 2

Stanovení možnosti změny druhu poskytovaných služeb - viz § 4 odst. 3 zákona

Čl. IV

Podmínky poskytování služeb je nutno vymezit dostatečně podrobně a určitě. Při rozsáhlejším popisu podmínek poskytování služeb se doporučuje tyto podmínky vymezit v samostatné příloze.

Čl. VII odst. 7

Vzhledem k tomu, že správní rada je kolektivním statutárním orgánem, je nutno vymezit její způsob jednání (§ 4 odst. 2 písm. g) tak, aby bylo nepochybné, jakým způsobem členové správní rady jednají navzájem, jak se mohou za společnost přijímat závazky. Uvedený způsob představuje jednu z možných variant. Zásadně však nelze doporučit, aby bylo pouze stanoveno, že jednotliví členové správní rady jednají jménem společnosti samostatně. Otázky jednání správní rady (jednací řád) upraví statut.

Čl. VIII odst. 4

Zákon stanoví, že zakladatel jmenuje první dozorčí radu. Pro ustavení dalších dozorčích rad lze použít obdobně ustanovení zákona o správní radě. Ve vzoru navrženém

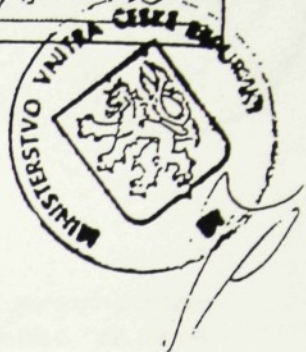
VSC/A-14223/92-F

Registrace provedena
dne 19/8.1992

ICO: 467 444 87

AGB Liberec
ČÚ 35105-574/0600

AGB Liberec
ČÚ 35105-574/0600

STANOVY ORGANIZACE

SIZO LIBEREC - město.

Hanychovska 3/743
460 10 Liberec 3
tel. 486 584

STANOVY ORGANIZACE SIZO LIBEREC - město

SIZO je zájmové sdružení zdravotně postižených občanů. Jako společenská organizace pomáhá zajišťovat specifické potřeby a hájit zájmy podle druhu a typu zdravotního postižení.

I.

Název, sídlo a postavení sdružení.

1. Název je SIZO Liberec - město
2. Sídlem sdružení je Liberec
3. Působnost na území České republiky
4. SIZO je společenská organizace, samostatná a nezávislá. Je právnickou osobou, která jedná svým jménem a nese majetkovou odpovědnost za své závazky

II.

Cíl, úloha a metody práce.

5. SIZO sdružuje zdravotně postižené občany, žijící na území České republiky. Svoji činnost orientuje na speciální služby a na vytváření podmínek pro zapojení postižených do společenského života (rekr. pobyty a zájezdy s možností rekondice a rehabilitace v tuzemsku i v zahraničí, poradenská činnost, vytváření pracovních příležitostí pro zdravotně postižené, dopravní služby na požádání zdravotně postižených občanů, pomoc při zajišťování dopravních prostředků, kompenzačních pomůcek a přístrojové techniky pro fyzikální terapii, sociální rehabilitace atp.)
6. SIZO organizuje a pořádá různé veřejné akce, jejichž cílem je propagace sdružení. Při své činnosti spolupracuje se státními orgány, organizacemi, církvemi a církevními organizacemi, občanskými iniciativami a jednotlivci. Sdružení je nezávislé na politických stranách a hnutích, na státních i hospodářských orgánech, stejnou nezávislost respektuje i u svých členů. Může být členem jiných organizací, včetně mezinárodních.
7. Sdružení se napojuje na humanitární programy rozvíjené z úrovně republikové i mezinárodní.
8. Aktivně působí v rámci mezinárodní spolupráce Euroregionu Nisa, prosazuje a rozvíjí kontakty a spolupráci zdravotně postižených občanů bez celních a daňových bariér. Ve svém sídle má dislokovanou kancelář ustaveného regionálního tripartitního svazu zdravotně postižených Československa, Polska a Německa.
9. Vedle společenské organizace SIZO je založeno samostatné hospodářské zařízení s podnikatelskou činností ve smyslu obchodního a živnostenského zákona, které má svoji právní subjektivitu.

III.

Členství.

10. Členství ve sdružení je dobrovolné, připouští se i kolektivní členství.
11. Členem se může stát kterýkoliv čs. státní občan se způsobilostí k právním úkonům a nevylučují-li to platné právní předpisy i cizí státní příslušník.
12. Kolektivní členy přijímá výbor sdružení, individuální členství vzniká přijetím přihlášky a úhradou členského příspěvku organizaci.
13. Členství zaniká vystoupením, neplacením členských příspěvků po dobu delší než 1 rok, úmrtím a zrušením členství. O zrušení členství rozhoduje výbor. Po zániku členství se odevzdá členský průkaz

IV.

Práva a povinnosti členů.

14. Člen má právo

- a) zúčastňovat se veškerého života sdružení
- b) vyjadřovat se ke všem otázkám činnosti
- c) volit a být volen do funkčních orgánů sdružení
- d) podílet se na výhodách a službách, které sdružení svým členům poskytuje
- e) podávat návrhy, připomínky a stížnosti, vznášet dotazy

15. Člen má povinnosti

- a) řídit se stanovami sdružení
- b) vykonávat řádně podle svých schopností a možností funkci, do které byl zvolen a kterou dobrovolně přijal
- c) pomáhat rozvíjet vztahy mezi členy na základě vzájemné pomoci, spolupráce a porozumění
- d) zaplatit zápisné a platit pravidelně členské příspěvky

V.

Organizační struktura:

16. Nejvyšším orgánem sdružení je členská schůze. Pokud se v organizaci členské schůze nekonají, přísluší jí pravomoci členské schůze výboru. Členské schůzi přísluší:

- a) projednávat a schvalovat zprávu o činnosti sdružení a zprávu revizní komise
- b) schvalovat rozpočet a plán práce sdružení
- c) usnášet se na návrzích a připomínkách k činnosti sdružení
- d) volit a odvolávat členy výboru, nahradníky a členy revizní komise

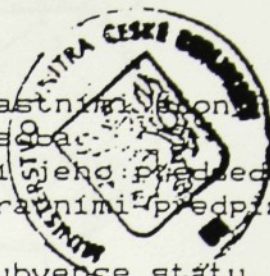
17. Činnost sdružení řídí výbor.

- a) volební období výboru je čtyřlété, pokud členská schůze neurčí volební období kratší nebo pokud není výbor odvolán členskou schůzí. K rozhodnutí o odvolání výboru nebo ke zkrácení volebního období je třeba souhlasu dvou třetin přítomných členů, což nesmí být méně než jedna třetina všech členů sdružení.
- b) členy výboru jsou předseda, místopředseda, jednatel a hospodář, počet členů musí být vždy lichý
- c) jménem výboru jedná předseda, v době jeho nepřítomnosti místopředseda nebo pověřený člen výboru
- d) výbor odpovídá za organizační a finanční činnost sdružení.

18. Sdružení musí mít vždy revizní komisi.

- a) revizní komise je tříčlenná
- b) revizní komisi volí členská schůze
- c) členové revizní komise nemohou být zároveň členy výboru, mohou se však zúčastňovat jeho jednání s hlasem poradním
- d) revizní komise má za úkol provádět kontrolu hospodaření, navrhnout výboru opatření k nápravě zjištěných nedostatků, předkládat zprávu o výsledcích kontrolní činnosti, přezkoušovat stížnosti, podněty a oznámení členů sdružení, týkající se hospodářské činnosti.
- e) v případě poskytnuté finanční dotace má právo provést revizi hospodaření i revizní komise orgánu, který ji poskytl.

VI.
Hospodaření a majetek

19. Sdružení je vlastníkem majetku se kterým hospodaří, vlastníkem a on nabývá prav a povinností jako samostatná právnická osoba.
20. S majetkem nakládá výbor a v rámci uděleného oprávnění jeho předseda nebo pověřený člen. Při tom se řídí obecně závaznými právními předpisy a normami.
21. Zdrojem příjmů sdružení jsou členské příspěvky, dary, subvence státu, měst, obcí a dalších organizací, dědictví, odkazy a další příjmy získané v souladu s právními předpisy. Patří sem i podíly z hospodářských výsledků vlastního hosp. zařízení.

VII.
Řešení sporů

22. Spory, vyplývající z členství nebo činnosti sdružení, řeší výbor. V případě nedohody, potom příslušné státní nebo soudní orgány.

VIII.
Zánik sdružení

23. Sdružení zaniká, rozhodne-li se tak členská základna
24. V případě zrušení ustaví výbor likvidační komisi, která provede likvidaci majetku a se zůstatkem naloží dle platných právních předpisů.
25. Sdružení zaniká výmazem z registrace.

IX.
Ustanovení závěrečné.

26. Tyto stanovy nabývají účinnosti dnem registrace.

VSC/7-40575/92-7
Registrace provedena

dne 16. 3. 1992

S T A N O V Y

Sdružení občanů při výchovném a vzdělávacím zařízení Alvalída
=====

Sdružení občanů při výchovném a vzdělávacím zařízení Alvalída (dále jen Sdružení), které je založeno v souladu se zákonem č. 83/1990 sb. ze dne 27. března 1990 o sdružení občanů je dobrovolnou, nezávislou a nevýdělečnou organizací, s cílem napomáhat humanitární pomocí zejména postiženým dětem a mládeži s kombinovaným defektem, se speciálními požadavky na vzdělání.

Článek I.

Název sdružení
=====

1. Organizace se nazývá "Sdružení občanů při výchovném a vzdělávacím zařízení Alvalída"

Článek II.

Sídlo sdružení
=====

1. Sídlem sdružení je Liberec.
2. Adresa sdružení: Komenského 87/3, 460 01 Liberec 1
tel.č.: 048 - 22672

Článek III.

Cíl činnosti sdružení
=====

1. Základním posláním sdružení je humanitární pomoci, výchovná a vzdělávací činnost pro mentálně defektní děti a mládež v kombinaci s tělesnou vadou t.j. nejtěžším postižením, se speciálními požadavky na vzdělání.
2. Cílem této činnosti je napomáhat k pozitivnímu získání sebevědomí těchto dětí a mládeže, zvýšení jejich schopností

na běžný způsob života, sebeobslužnost, základní hygienické návyky, domácí práce a spolupráce s okolím, na základě poznatků vycházejících z úzkého styku s jejich rodinou.

3. Zajistit, aby postižené děti a mládež, ale i jejich rodiny byly považovány za rovnocennou součást lidské společnosti.
4. Zrovnoprávnit postižené děti a mládež, neumístitelné ve státních či jiných zařízeních s celotýdenní péčí, o něž je nucena pečovat pouze jejich rodina za cenu své ekonomické a tím i sociální degradace.
5. Vytvářet podmínky pro vznik a udržení přátelských vztahů, a to nejen mezi jinými lidmi se zdravotním postižením, ale i se zdravou populací, t.j. citlivou a postupnou integrací.
6. Působit na širokou veřejnost, státní a jiné organizace a instituce, soukromé podnikatele, samotné rodiny, aby zpětně pocítili přínos nově vzniklého prostředí soukromého stacionáře.
7. Napomáhat rodičům v získávání sebedůvěry jejich dítěte i jejich vlastní, t.j. v individuálním právu být respektován, chovat se jako občan, příslušet do rodiny, mezi přátele, mezi sousedy, do školy, do pracovního prostředí.
8. Tyto uvedené směry a cíle podporuje Sdružení pomocí svých hmotných a finančních prostředků.

Článek IV.

Orgány sdružení, jejich ustanovení, oprávnění
jednatelů=====

1. Nejvyšším orgánem sdružení je členská schůze zakladatelů a řádných členů, která se koná minimálně 1 x ročně, jinak na požádání alespoň jedné třetiny oprávněných.
2. Forma členství:
 - a) zakládající členové

- b) řádní členové, kteří o členství písemně požádají
a na členské schůzi jsou nejméně 4/5 většinou přítomných
/všech/ členů přijati

3. Zánik členství:

- a) Písemným oznámením člena o vystoupení
- b) Úmrtím
- c) Vyloučením na členské schůzi a to většinou 4/5 všech
přítomných /všech/ členů

4. Základním výkonným orgánem sdružení je správní rada, která
je volena z řad zakládajících a řádných členů na dobu jedno-
ho roku.

Tato správní rada je 3-5 členná a zastupuje sdružení v běž-
ných záležitostech, každý z nich je oprávněn jednat jménem
sdružení, o čemž je povinen neprodleně informovat ostatní
členy správní rady.

5. Pro období roku 1992 je seznam funkcionářů správní rady
/ustavujícího přípravného výboru/ totožný se seznamem
zakládajících členů.

Článek V.

Zásady hospodažení
=====

1. Hmotné a finanční pro svoji činnost získává sdružení takto:
 - a) z příspěvků a darů
 - b) z dotací státu, města, obcí a dalších organizací
 - c) z výtěžků vlastních pořádaných akcí
2. Finanční prostředky sdružení jsou ukládány na běžném účtu
u peněžního ústavu. Nakládání s majetkem se řídí obecně závaz-
nými právními předpisy.
3. Pro hospodažení platí ustanovení § 13, odstavce 1, zákona
83/90 Sb.
4. Zánik sdružení:
 - a) Sdružení zaniká v souladu s ustanovením § 12, odstavec 1,
zákona 83/90 Sb.

- b) Při dobrovolném rozpuštění je nutné jednotné rozhodnutí všech zakládajících a řádných členů
- c) Majetkové vypořádání při zániku sdružení se provede podle § 13, odstavců 2, 3, a 4 zákona 83/90 Sb.

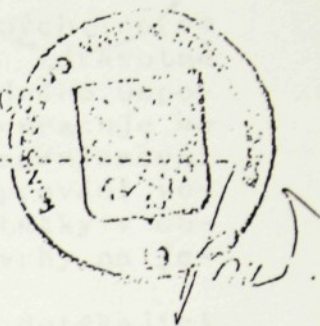
5. Správní rada sdružení zodpovídá za řádnou evidenci majetku, finančních prostředků a jejich účelné využívání v souladu s cílem sdružení.

V Liberci dne 15. března 1992

VS 671-113/30-R2
Změna stanov vzata
na vědomí dne 13.9.1984

S t a t u t

Sdružení zdravotně postižených v České republice

I. NÁZEV, SÍDLO A CÍLE SDRUŽENÍ ZDP V ČR

1. Název organizace:
Sdružení zdravotně postižených v České republice (dále jen Sdružení). Zkratka je SZdP v ČR.
Sdružení je dobrovolnou, otevřenou, nezávislou organizací, kterou vytvářejí samostatné rovnoprávné a nezávislé organizace, zabývající se péčí o zdravotně postižené. Má právní subjektivitu. Sdružení spolupracuje s dalšími občanskými iniciativami, organizacemi apod., jejichž činnost je zaměřena na vytváření všestranných podmínek pro plné zapojení zdravotně postižených občanů do života společnosti.
2. Sdružení vyvíjí svou činnost na území České republiky.
Sídlem Sdružení je Praha.
3. Cílem činnosti Sdružení je prosazování rovnoprávného postavení zdravotně postižených občanů ve společnosti, zabezpečování komplexní péče, obhajoby práv a prosazování společných zájmů a potřeb zdravotně postižených vůči státním a hospodářským orgánům, dalším institucím a společenským organizacím.
4. Dosahuje toho koordinací společného postupu členských organizací a poskytováním služeb těmto organizacím.
5. Sdružení je nezávislé na politických stranách a hnutích, na státních i hospodářských orgánech. Stejnou nezávislost respektuje i u svých členů. Z pověření členských organizací může být členem jiných organizací, včetně mezinárodních.
6. Sdružení může zřizovat hospodářská (příp. účelová) zařízení.

II. ZÁKLADNÍ ÚKOLY SDRUŽENÍ

1. Sdružení koordinuje postup členských organizací ve společných záležitostech. Na základě a v rozsahu pověření těchto organizací jedná jejich jménem.
2. Na základě a v rozsahu pověření členských organizací jedná a uzavírá smlouvy jménem Sdružení.

3. Provozuje dohodnuté společné činnosti a služby ve vztahu k členským organizacím a po projednání s nimi zejména:

- a) aktivně se účastní na tvorbě a úpravách zákonů, nařízení a předpisů, které mají vztah ke společným zájmům zdravotně postižených. Za tím účelem, jakož i v zájmu důsledného uspokojování nároků těchto občanů, soustavně spolupracuje se státními orgány, institucemi a společenskými organizacemi v České republice. Ve vztahu ke státním orgánům provádí veřejnou společenskou kontrolu, upozorňuje na nedostatky v oblasti státní politiky a iniciativně předkládá návrhy na jejich řešení,
- b) projednává z pověření členských organizací otázky dotýkající se sociálních, pracovních, zdravotních, výchovných, kulturně společenských a jiných zájmů a potřeb zdravotně postižených občanů se státními a dalšími orgány, případně taková jednání iniciativně vyvolává a předkládá po dohodě s členskými organizacemi své návrhy,
- c) usiluje o zajišťování vhodných pracovních příležitostí a podmínek pro zdravotně postižené občany. Ve vlastních hospodářských a účelových zařízeních, která vyvíjejí činnost na základě vlastních statutů, vytváří pracovní příležitosti zejména pro těžce zdravotně postižené,
- d) podporuje rozvoj domácí i zahraniční rekreace pro zdravotně postižené v součinnosti s jednotlivými členskými organizacemi,
- e) poskytuje členským organizacím Sdružení právní pomoc a poradenství zejména při uplatňování jejich nároků, vyplývajících ze zákona o sociálním zabezpečení, zdravotnické péči a pracovních právních předpisů,
- f) zabezpečuje společné akce v oblasti tělovýchovy, umělecké tvořivosti apod.,
- g) působí na zdravou veřejnost v zájmu správného chápání a dosažení důstojného postavení zdravotně postižených občanů ve společnosti, prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků informuje veřejnost o životě zdravotně postižených,
- h) prostřednictvím komise pro životní prostředí zdravotně postižených usiluje o odstraňování architektonických a dalších překážek, bránících plné integraci zdravotně postižených občanů do života společnosti.

III. ČLENSTVÍ

1. Členství ve Sdružení je kolektivní a dobrovolné.
2. Členem Sdružení se může stát jakákoli občanská sdružení, které má členskou základnu alespoň v polovině okresů České republiky, tvořenou převážně zdravotně postiženými občany anebo se zabývá péčí o tyto občany. O přijetí za člena Sdružení rozhoduje výbor Sdružení na základě písemné žádosti doložené Statutem organizace a písemného prohlášení, že souhlasí se Statutem Sdružení a bude jej dodržovat.

3. Členství ve Sdružení vzniká na základě písemné dohody dnem usnesení výboru Sdružení o přijetí organizace.
4. Členství ve Sdružení zaniká usnesením výboru Sdružení po vypořádání vzájemných závazků:
 - a) při zániku členské organizace,
 - b) na základě doručení písemného sdělení členské organizace, že ze Sdružení vystupuje,
 - c) vyloučením
 - jestliže organizace nedodrží Statut Sdružení,
 - jestliže se činnost členské organizace změní tak, že přestane odpovídat podmínkám členství ve Sdružení podle bodu III/2 Statutu.
5. Všechny členské organizace mají stejná práva a povinnosti, zejména jmenovat své zástupce do orgánů Sdružení, využívat služeb poskytovaných Sdružením, podávat náměty, návrhy a připomínky, vyžadovat informace o jejich využití a vyřízení, být informovány včas o všech otázkách a opatřeních, které v rámci svého poslání Sdružení řeší, vyjadřovat se k nim. Všechny členské organizace mají právo na zohlednění specifických potřeb jednotlivých druhů zdravotního postižení (materiály na zvukové kazetě pro zrakově postižené, tlumočnické znakové řeči a indukční smyčka pro sluchově postižené, bezbariérové prostory pro tělesně postižené a pod.). Všechny členské organizace jsou povinny zúčastňovat se jednání orgánů Sdružení.

IV.

ORGANIZAČNÍ VÝSTAVBA A VNITŘNÍ STRUKTURA SDRUŽENÍ ZDP V ČR

1. Organizační výstavba a struktura Sdružení je koncipována na principu dohodnutého přenesení částí pravomocí samostatných a rovnoprávných členských organizací. Sdružení nemá vůči členským organizacím řídicí pravomoc.
2. Nejvyšším orgánem Sdružení je Výbor Sdružení, který řídí jeho činnost.
3. Výbor Sdružení je tvořen dvěma zástupci každé členské organizace.

Každá členská organizace má jeden hlas.

Výbor volí ze svého středu předsedu a místopředsedu, kteří jsou statutárními zástupci Sdružení. Předseda a místopředseda nemohou být ze stejné členské organizace.

Volební období je jeden rok. Předseda a místopředseda může být zvolen maximálně ve dvou následujících obdobích.
4. Výboru Sdružení přísluší po předchozím projednání v členských organizacích zejména:
 - a) schvalovat koncepci činnosti Sdružení,
 - b) schvalovat, měnit, provádět výklad Statutu Sdružení, jednací-

ho řádu, statutu hospodářských a účelových zařízení Sdružení a dalších dokumentů upravujících činnost Sdružení,

- c) schvalovat plán činnosti Sdružení, finanční plán a návrhy na využití a dispozice s majetkem a finančními zdroji Sdružení,
- d) schvalovat návrhy řešení zásadních problémů týkajících se společného zájmu členských organizací,
- e) stanovit pravidla finančního hospodaření a správy společného majetku,
- f) rozhodovat o přijetí dalších členů Sdružení,
- g) rozhodovat o vyloučení jednotlivých členů Sdružení. Souhlas vylučované organizace se nevyžaduje,
- h) jmenovat a odvolávat vedoucího sekretariátu Sdružení a ředitele hospodářských a účelových organizací Sdružení a rozhodovat o složení (systemizaci) výkonného aparátu Sdružení,
- i) schvalovat zprávy o činnosti Sdružení, zprávy o výsledku hospodaření a revizní zprávy,

Podkladové materiály pro jednání výboru Sdružení musí být členům předloženy v předstihu tak, aby mohly být projednány v členských organizacích.

5. Výbor je schopen se usnášet je-li přítomna nadpoloviční většina členských organizací.

K platnosti usnesení je třeba souhlasu nadpoloviční většiny členských organizací.

V případech uvedených v odst. 4. a)-d) je nutný konsensus všech členských organizací. V těchto případech musí členská organizace, která se řádně svolaného jednání výboru Sdružení ze závažných důvodů nemohla zúčastnit, zaslat své písemné stanovisko do 7 dnů po obdržení usnesení. Včasné nedoručení stanoviska je pokládáno za vyjádření souhlasu.

Mezi jednáními výboru Sdružení má předseda s místopředsedou právo rozhodovat o záležitostech Sdružení mimo těch, u kterých musí být dosaženo konsensu. Jejich rozhodnutí podléhá dodatečnému schválení Výboru Sdružení.

6. Výbor Sdružení se schází podle schváleného časového plánu, příšpadně na žádost členské organizace.

7. Pro řešení operativních úkolů společného zájmu Výbor Sdružení ustavuje Výkonnou radu Sdružení, jejímiž členy jsou delegovaní představitelé členských organizací a vedoucí sekretariátu Sdružení.

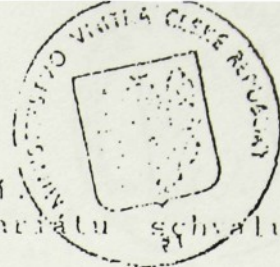
Pro jednání Výkonné rady platí obdobné zásady jako pro jednání Výboru Sdružení.

8. Sdružení může po dohodě s jednotlivými členskými organizacemi vytvářet další odborné orgány stálé i dočasné (komise, aktivity aj.).

9. Výkonnou složkou výboru Sdružení je jeho sekretariát.

V čele sekretariátu je vedoucí sekretariátu jmenovaný výborem Sdružení.

Vedoucí sekretariátu je podřízen výboru Sdružení. Koncepci činnosti a vymezení funkcí v sekretariátu schvaluje výbor Sdružení na návrh vedoucího sekretariátu.

10. Výbor Sdružení řídí prostřednictvím sekretariátu činnost Středisek pro poradenství a sociální rehabilitaci ve stanovených územních oblastech.

V.

ZASTUPOVÁNÍ SDRUŽENÍ ZÁP V ČR

Sdružení zastupuje předseda. V době jeho nepřítomnosti je zastupován místopředsedou, případně jiným pověřeným členem výboru Sdružení. Předseda a místopředseda mohou v dohodnutých konkrétních případech pověřit jednáním další členy Výboru Sdružení, vedoucího sekretariátu, případně další pracovníky sekretariátu.

VI.

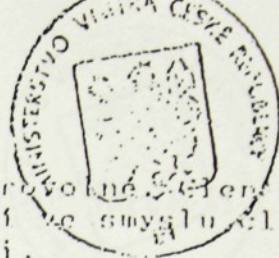
REVIZNÍ KOMISE

1. Výbor Sdružení jmenuje na základě návrhů členských organizací členy revizní komise. Tato komise si zvolí ze svého středu předsedu, který je oprávněn se zúčastňovat schůzí výboru Sdružení s hlasem poradním.
2. Revizní komise dozírá na hospodaření Sdružení a jednotlivých jeho orgánů, a to zejména se zřetelem na dodržování obecně závazných právních předpisů, statutu a ostatních vnitřních předpisů Sdružení. Revizní komise reviduje hospodaření s finančními prostředky z účelových dotací získaných Sdružením.
3. Revizní komise se schází nejméně 2x do roka.
4. Členství v revizní komisi je neslučitelné s členstvím ve výboru Sdružení.

VII.

ÚZEMNÍ SDRUŽENÍ

1. V určených územních obvodech působí Sdružení a jejich výkonné orgány, jejichž úkolem je vytvářet podmínky pro specifickou práci jednotlivých členských organizací, zejména poskytovat v poradenství a v rozvoji sociální rehabilitace.
2. Územní sdružení jsou orgány s právní subjektivitou, které v daném územním obvodu vyvíjejí po dohodě s členskými organizacemi činnost v otázkách společného zájmu, zejména vůči státním orgánům, zastupitelským sborům a dalším institucím na příslušné územní úrovni.

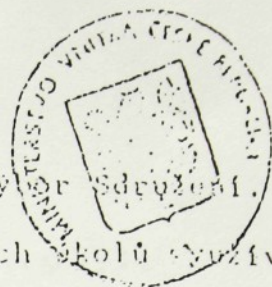

3. Členství v územním sdružení je kolektivní a dobrovolné. Členem okresního sdružení se může stát občanské sdružení ve smyslu čl. III/2, které má na území okresu vlastní organizaci.
Všechny členské organizace mají povinnost dodržovat Statut Sdružení, jednací řád Sdružení a další dokumenty upravující činnost Sdružení.
Podmínky vzniku a zániku členství organizace v územním sdružení jsou shodné s podmínkami vzniku a zániku členství ve Sdružení.
4. Činnost územního sdružení organizuje a řídí výbor územního sdružení. Své zástupce ve výboru v dohodnutém paritním zastoupení volí a odvolávají územní výbory členských organizací. Výbor územního sdružení volí ze svého středu předsedu a místopředsedu. Volební období předsedy a místopředsedy je jeden rok, nedohodnou-li se členské organizace jinak.
5. Územní výbor členských organizací jmenuje společně revizní komisi, která pracuje podle zásad článku V. tohoto statutu.
6. Územní sdružení podle zájmů členů vytváří podmínky pro činnost smíšených základních organizací, zájmových klubů apod. s právní subjektivitou. Podrobnosti stanoví organizační řád pro činnost smíšených základních organizací zdravotně postižených.
7. Územní sdružení může zřizovat hospodářská a účelová zařízení, provozovat obchodní a podnikatelskou činnost. Toto oprávnění mají i smíšené základní organizace ustavené dle odst. VII., bod 6.
8. Výbor územního sdružení může po dohodě s členskými organizacemi vytvářet další odborné orgány stálé i dočasné (např. komise).
9. Jestliže jsou územnímu sdružení svěřeny k zabezpečování jeho činnosti hmotné prostředky, odpovídá výbor za hospodaření s nimi tomu, kdo hmotné prostředky poskytuje.
10. Při územním sdružení se zřizují Střediska pro poradenství a sociální rehabilitaci, podřízená Výboru Sdružení v ČR.
11. Pro činnost výborů okresních sdružení platí analogická ustanovení zapsaná v čl. IV. Statutu Sdružení.

VIII.

HOSPODAŘENÍ A MAJETEK SDRUŽENÍ ZJP v ČR

1. Zdrojem finančního a hmotného zabezpečení činnosti Sdružení jsou účelové dotace, příspěvky členských organizací příjmy z podnikatelské činnosti vlastních hospodářských zařízení, a jiné.
Výbor Sdružení rozhoduje o rozdělení prostředků na část pro krytí společných hospodářsko-správních výdajů Sdružení a na část pro krytí činnosti členských organizací.
Blížší podmínky rozdělování společných finančních prostředků

upravují hospodářské směrnice, které schvaluje výbor Sdružení.

2. Sdružení je právnickou osobou a k plnění svých úkolů využívá vlastního majetku.
3. Majetek Sdružení tvoří:
 - a) movitý a nemovitý majetek,
 - b) dary, subvence státu, měst, obcí a dalších organizací, dědictví,
 - c) příjmy z podnikatelské činnosti hospodářských a účelových zařízení Sdružení, z vlastního jmění a jiné příjmy.
4. Hospodaření s majetkem Sdružení se řídí obecně závaznými právními předpisy, statutem Sdružení a jeho interními normami.
5. Čerpání rozpočtů a výsledky hospodaření projednává výbor Sdružení. Za řádnou evidenci majetku, finančních prostředků a jejich účelné využívání odpovídá sekretariát Sdružení.
6. Za správu majetku a hospodaření s finančními prostředky podle rozpočtů schválených výborem Sdružení odpovídá sekretariát Sdružení.
7. Sdružení neodpovídá za majetkoprávní závazky členských organizací Sdružení, vnitřních organizačních jednotek Sdružení s právní subjektivitou a vlastních hospodářských zařízení.

IX.

ŘEŠENÍ SPORŮ

Spory, vyplývající z členství nebo z činnosti Sdružení, řeší výbor Sdružení, v případě nedohody pak příslušné soudní nebo státní orgány.

X.

ZÁNİK SDRUŽENÍ ZDP V ČR

1. Sdružení zaniká, rozhodnou-li se tak všechny členské organizace na zasedání výboru Sdružení, nebo není-li splněna podmínka členství alespoň dvou organizací.
2. Výbor Sdružení zabezpečí vyrovnaní všech závazků ke dni zániku Sdružení a zůstatek včetně veškerého nemovitého i movitého majetku odevzdá členským organizacím.

XI.

USTANOVENÍ ZÁVĚREČNÁ

1. Podrobnosti rozvádějící jednotlivá ustanovení tohoto Statutu upravuje jednací řád.
2. Tento statut nabývá účinnosti dnem registrace.

Jednací řád

Sdružení zdravotně postižených v ČR

Jednací řád Sdružení zdravotně postižených v ČR vychází ze Statutu Sdružení zdravotně postižených v ČR (dále jen Sdružení). Stanoví pravomoci, zásady jednání a činnosti Sdružení a jeho orgánů včetně jejich vztahu k členským organizacím Sdružení.

II.

Výbor sdružení

1. Zástupci členských organizací jednají ve Výboru Sdružení jménem svých organizací. Mají právo znát program jednání Výboru Sdružení i podkladové materiály s takovým časovým předstihem, aby je mohli projednat ve smyslu platných Stanov.
- 2) Členská organizace je na zasedání Výboru Sdružení zastoupena, je-li přítomen alespoň jeden její zástupce nebo pokud vyjádří k projednávaným bodům předem písemné stanovisko, a to tak, aby bylo prokazatelně doručeno předsedovi Výboru Sdružení alespoň jeden den před termínem zasedání.
3. Z jednání Výboru Sdružení se pořizuje pro všechny členské organizace zápis. V zápise jsou uvedeny i výsledky hlasování. Usnesení Výboru Sdružení je závazné i pro ty členské organizace, které se jednání Výboru nezúčastnily, s výjimkou Statutem stanovených případů.

4. Výbor Sdružení se schází na řádném zasedání nejméně dvakrát do roka. Na mimořádném zasedání se Výbor Sdružení seje vždy, požádá-li o to některá z členských organizací. V tomto případě však úhradu na jednání Výboru nese organizace, která o svolání požádala.

I I .

Sekretariát Sdružení

1. Ve smyslu Statutu IV/9 je výkonnou složkou Sdružení jeho sekretariát.
2. Sekretariát Sdružení řídí pracovníky okresních (oblastních, městských) středisek pro poradenství a sociální rehabilitaci.
3. Činnost okresních výborů Sdružení se řídí Jednacím řádem, schváleným okresním výborem a zpracovaným na základě vzorového Jednacího řádu pro činnost okresních sdružení.

I I I .

Vedoucí sekretariátu Sdružení

1. Vedoucí sekretariátu Sdružení zastupuje Sdružení v případech, kdy byl k tomu pověřen předsedou, nebo místopředsedou Sdružení. O výsledcích jednání informuje Výkonnou radu Sdružení a v případech, stanovených Statutem Sdružení, Výbor Sdružení.
2. Vedoucí sekretariátu plní úkoly uložené mu Výkonnou radou a Výborem Sdružení a za jejich plnění zodpovídá tomu orgánu, který dané úkoly uložil.

3. Vedoucí sekretariátu Sdružení se zúčastňuje jednání Výkonné rady s hlasem rozhodujícím.

IV.

Výkonná rada Sdružení

1. Pro řešení operativních úkolů společného zájmu Výbor Sdružení ustavuje Výkonnou radu Sdružení, jejímiž členy jsou delegovaní představitelé členských organizací a vedoucí sekretariátu Sdružení.

Pro jednání Výkonné rady platí obdobné zásady jako pro jednání Výboru Sdružení.

2. Výkonná rada Sdružení:

- a) připravuje podklady pro jednání Výboru Sdružení. Pozvánky a písemné podklady pro jednání Výboru Sdružení musí obdržet všechny členské organizace nejpozději do 30 ti dnů předem. Dohodnou-li se všechny členské organizace, může být termín kratší.

- b) rozhoduje o záležitostech, které nejsou vyhrazeny Výboru Sdružení, na základě právních předpisů schvaluje vydávání interních směrnic, ve smyslu Směrnice o hospodaření, schvaluje výdaje Sdružení, vyjadřuje se k pracovní právní otázkám výkonného aparátu Sdružení.

- c) schází se mezi zasedáními Výboru Sdružení, zpravidla 1 x měsíčně (není-li stanoveno jinak).

- d) svolává jednání, které organizačně a obsahově zajišťuje vedoucí sekretariátu Sdružení, případně i na požádání některé členské organizace.
- e) zodpovídá se ze své činnosti Výboru Sdružení, který řeší i případně vzniklé spory
- f) může po předchozím pověření Výborem Sdružení projednávat a rozhodovat ve věcech, které by jinak ve smyslu Statutu příslušely Výboru Sdružení
- g) pořizuje z jednání písemné zápisy, které jsou zasílány všem členským organizacím Sdružení a takéž všem členům Výboru Sdružení
- h) Vyžaduje pravidelně informace o výsledcích hospodaření v.p.Meta a Výboru Sdružení předkládá rozbor hospodaření těchto výrobních podniků.

Jednací řád byl schválen Výborem Sdružení

dne

Účinnosti nabývá dnem registrace Statutu Sdružení zdravotně postižených v ČR Ministerstvem vnitra ČR.

ZŘIZOVACÍ LISTINA

Sbor Jednoty bratrské v Liberci, jako samostatný právní subjekt, zastoupený jeho duchovním správcem Mgr. Evaldem Ruckým RČ 590109/1053, bytem v Liberci, ul. B.Němcové 54/9 zřizuje nadaci s názvem:

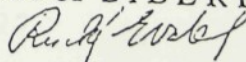
Nadace E U R O N I S A

Tato nadace je zřízena podle Občanského zákoníku par. 20b až 20e (zákon č.40/1964 Sb. ve znění pozdějších předpisů, úplné znění zákon č.47/1992 Sb.) jako nezisková organizace se základním posláním podporovat tvorbu programů zaměřených na obnovu myšlení, přispívat k rozvoji aktivit pozitivně ovlivňujících postoje lidí a jejich přístup k řešení problémů. Jejím cílem je získávání finančních a věcných podpěr na humanitární, sociální, kulturní a vzdělávací činnost v Liberci a především v oblasti Euroregionu Nisa.

Nadace nepodporuje činnosti politických stran a hnutí.

Nadace má své sídlo v Liberci a v současné době na adrese Liberec 5, ul. Boženy Němcové 54/9.

SBOR
JEDNOTY BRATRSKÉ
B.Němcové 54/9, tel/fax 255 38
460 01 LIBEREC

Za sbor Jednoty bratrské v Liberci
Mgr. Evald Rucký
správce sboru

U s n e s e n í

Krajský soud v Ústí nad Labem rozhodl v právní věci
navrhovatele Sbor jednoty bratrské v Liberci se sídlem Liberec
5, B. Němcové 9, PSČ 460 01 o zápis nadace do rejstříku nadací
a nadačních fondů t a k t o :

V rejstříku nadací a nadačních fondů vedeném u Krajského
soudu v Ústí nad Labem v oddílu N, vložce číslo 9

s e z a p i s u j e

Den zápisu: 3. prosince 1998

Název: Nadace EURONISA

Sídlo: Liberec 1, Rumjancevova 3, PSČ 460 01

Identifikační číslo: 46 74 85 04

Zřizovatel:

Sbor jednoty bratrské v Liberci

Identifikační číslo: 46 74 48 60

Liberec 5, B. Němcové 9, PSČ 460 01

Účel nadace:

-Sdružení majetku za účelem podpory projektů a činností
organizací, pracujících v oblasti sociální, kulturní a
vzdělávací především v české části Euroregionu Nisa (okresy
Liberec, Jablonec n.N., Semily, Česká Lípa a oblast Šluknovského
výběžku).

Výše nadačního jmění: 1 000 000,- Kč

Správní rada:

Předseda: Zdeněk Fejfar r.č. 310630/083

Liberec V, SNP 351/7, PSČ 460 05

Místopředseda: Ing. Vladimír Herman r.č. 481123/015

Liberec V, Němcové 499/4, PSČ 460 01

Člen: RNDr. Karel Brodský r.č. 540122/2827

Jablonec n.N., Lovecká 3, PSČ 466 01

Člen: PhDr. Jan Šolc r.č. 381125/081

Liberec XV - Starý Harcov, Sosnová 470/10, PSČ 460 01

Člen: Ing. Jaroslav Zámečník r.č. 660621/0391

Liberec VI, Vlňařská 705/11, PSČ 460 01

Člen: Emil Knobloch dat.nar. 17. září 1920

Karlsfeld, Karl-Valentin-Str. 19, PSČ 857 57

Spolková republika Německo

Jménem nadace jedná předseda nebo místopředseda správní rady a
ředitel v rozsahu pravomocí, udělených správní radou.

Dokumenty dle čl. V, odst. 2 statutu nadace podepisují předsda a
jeden člen správní rady, ostatní dokumenty podepisuje předseda
správní rady nebo jím pověřený člen správní rady nebo pracovník
nadace.

dozorčí rada:

předseda: Ing. Josef Votrubec r.č. 531219/065

Liberec, Rýmařovská 1026, PSČ 463 11

člen: Ing. Hildegarda Dostrašilová r.č. 415806/007

Liberec I, Klostermanova 511/5, PSČ 460 01

člen: Ing. Milada Hejná r.č. 525620/127

Liberec III, Vaňurova 818, PSČ 460 01

p o u č e n í : Proti tomuto usnesení lze podat odvolání do
patnácti dnů od jeho doručení k Vrchnímu soudu v
Praze, prostřednictvím soudu zdejšího.

v Ústí nad Labem dne 3. prosince 1998

JUDr. Jan Ondráček v.r.
soudní tajemník

Za správnost: Vendula Stupková

STATUT NADACE

Článek I Úvodní ustanovení

- 1/ Sbor Jednoty bratrské v Liberci zřizuje nadaci s vlastní právní subjektivitou. Nadace se zřizuje na dobu neurčitou a jmenuje se Nadace EURONISA (dále jen "nadace").
- 2/ Sídlo nadace je v Liberci 5, Boženy Němcové 54/9, 460 01.
- 3/ Nadace je registrována u Okresního úřadu v Liberci.

Článek II Cíl nadace

Nadace je neziskovou institucí. Jejím základním posláním je podporovat tvorbu programů zaměřených na obnovu myšlení, přispívat k rozvoji aktivit pozitivně ovlivňujících postoje lidí a jejich přístup k řešení problémů.

- 1/ Cílem nadace je získávání finančních a věcných podpor na sociální, kulturní, humanitární a vzdělávací činnosti především v Liberci a v oblasti Euroregionu Nisa.
- 2/ Za tímto účelem nadace posoudí jednotlivé projekty sociálních, kulturních a vzdělávacích aktivit.
- 3/ Nadace nepodporuje činnosti politických stran a hnutí.

Článek III Zdroje nadace a způsob použití prostředků nadace

Zdroje nadace jsou zejména finanční a jiné prostředky ve formě:

- 1/ darů a příspěvků od fyzických a právnických osob,
 - 2/ výtěžků účelových akcí a veřejných sbírek
 - 3/ úroků z finančních prostředků u peněžních ústavů,
 - 4/ výnosů vlastní činnosti,
 - 5/ příspěvků ze státního rozpočtu na financování projektů a činností,
 - 6/ příspěvků z územních rozpočtů na financování projektů a činností
(Při poskytnutí příspěvků se stanoví podmínky jeho užití)
 - 7/ dědictví ve prospěch nadace
 - 8/ ostatních příjmů z kapitálového majetku
 - 9/ spolupráce s tuzemskými a zahraničními nadacemi podobného zaměření a s vzdělávacími institucemi.
 - 10/ spravování majetku, který jí byl předán do trvalého nebo dočasného užívání a hospodařit s výnosy tohoto majetku.
- Dárce má právo kontroly použití jím poskytnutých příspěvků. Prostředky nadace budou použity v souladu s posláním a cíli nadace, tedy především k finančnímu krytí projektů sociální, kulturní, humanitární a vzdělávací činnosti, např. k financování projektu Diakonie Beránek na domov pro tělesně postiženou mládež. O rozdělení prostředků rozhoduje správní rada.

Článek IV Struktura nadace

Strukturu nadace tvoří:

- a) Správní rada
- b) Kancelář nadace
- c) ředitel nadace
- d) dozorčí rada

a) Správní rada

- 1) Statutárním orgánem nadace je Správní rada. Správní rada má nejméně 9 členů. Jménem rady jedná ve všech věcech její předseda a místopředsedové, popř. další zmocněné osoby v rozsahu jejich oprávnění. Podepisování jménem Správní rady se děje tak, že na listinu připojí své podpisy vždy předseda nebo místopředseda a alespoň jeden další člen Správní rady.
- 2) První zvolenou Správní radu tvoří zástupci zakladatelů nadace, kteří podepsali statut nadace. Členové této Správní rady se po ustavujícím zasedání stávají nezávislými na zakladatelích a vystupují pouze jako fyzické osoby.
- 3) Funkční období Správní rady je tříleté.
- 4) Další členové Správní rady mohou být kooptováni za souhlasu nadpoloviční většiny Správní rady.
- 5) Členství ve Správní radě zaniká rezignací, úmrtím nebo odvoláním. O odvolání člena rozhoduje Správní rada na návrh svého člena hlasováním nadpoloviční většiny.
- 6) Správní rada volí ze svých členů předsedu a místopředsedu na dobu tří let, popř. obsazuje další funkce (dozorčí rada, tajemník atd.)
- 7) Správní rada se schází podle potřeby, nejméně jednou ročně. Jednání svolává předseda nebo místopředseda. Mimořádné zasedání může být svoláno většinou členů Správní rady nebo na požadavek ředitele nadace.
- 8) Správní rada je usnášeníschopná, sejde-li se nadpoloviční většina všech členů. Správní rada schvaluje nadpoloviční většinou přítomných členů s výjimkou případů, kdy je potřeba kvalifikovaná většina. V případě rovnosti hlasů při schvalování rozhoduje předseda svým druhým hlasem. Kvalifikovaný souhlas dvou třetin všech členů Správní rady je nutný v případech změny Statutu, zániku nadace rozhodnutím Správní rady, nabývání a disponování nemovitým majetkem u finančních operací přesahující dvě třetiny majetku nadace.
- 9) Členství ve Správní radě je čestné. Z prostředků nadace jsou hrazeny pouze výlohy vynaložené v souvislosti s činností ve Správní radě.

10) Působnost rady:

- řídí a usměrňuje činnost nadace v souladu se Statutem a právními předpisy prostřednictvím usnesení a schvalování vnitřních směrnic, koncepcí a návrhů předkládaných Správní radě
- volí a odvolává členy rady, jmenuje a odvolává ředitele nadace, schvaluje jeho plat
- rozhoduje o struktuře nadace, může měnit Statut a ukončit činnost nadace
- každoročně projednává a schvaluje výroční zprávu nadace předkládanou ředitelem, popř. jiné zprávy (např. zprávu dozorčí rady, atd.)
- každoročně schvaluje rozpočet nadace
- schvaluje všechny úkony, při nichž nadace nabývá nebo pozbývá nemovitý majetek
- kontrahuje nezávislého auditora
- může zřizovat další orgány potřebné pro činnost a prezentaci nadace (např. Radu poradců, komise, výbory, fondy atd.), schvaluje jejich strukturu a kompetence
- má oprávnění rozhodovat o nakládání s jměním nadace a o financování jednotlivých projektů, které budou nadaci předloženy

b + c) Kancelář a ředitel nadace

- 1) Výkonným orgánem nadace je kancelář v čele s ředitelem. Rozsah povinností ředitele určuje Správní rada.
- 2) Ředitel vystupuje jménem nadace v rozsahu pravomocí delegovaných Správní radou.
- 3) Ředitel, který je správcem nadace, zejména:
 - odpovídá za praktickou realizaci činností zajišťovaných nadací (propagace atd.),
 - obsahově připravuje jednání Správní rady,
 - zpracovává výroční zprávu nadace,
 - kontroluje činnosti nadací podporované,
 - uzavírá a rozvazuje smlouvy s pracovníky nadace,
 - zodpovídá za vedení Kanceláře nadace

K plnění svých úkolů může uzavírat smlouvy s dalšími pracovníky.

d) dozorčí rada

- 1) Je volena Správní radou na dobu tří let. Skládá se nejméně ze dvou členů.
- 2) Kontroluje veškeré účetnictví nadace nejméně jedenkrát ročně a podává revizní zprávu o hospodaření Správní radě.

Článek V
Zrušení a zánik nadace

- 1/ Nadace se ruší:
 - a) na základě rozhodnutí kvalifikované většiny členů Správní rady,
 - b) sloučením s jinou nadací za souhlasu kvalifikované většiny členů Správní rady.
- 2/ V případě zániku nadace jmenuje Správní rada likvidační komisi.
- 3/ Při likvidaci se nejprve uhradí všechny pohledávky nadace. Likvidační zůstatek je poskytnut sboru Jednoty bratrské v Liberci, který je jejím zřizovatelem.

Článek VI
Závěrečná ustanovení

- 1/ Nadace může zřizovat své pobočky a kanceláře mimo sídlo nadace, popř. i mimo území republiky.
- 2/ Nadace vzniká dnem registrace Statutu u Okresního úřadu v Liberci.
- 3/ Nadaci založil sbor Jednoty bratrské v Liberci, reprezentovaný Radou starších (zastoupenou Mgr. Evaldem Ruckým), která schválila Statut a jmenovala svého zástupce do Správní rady nadace.

V Liberci dne 27.2.1995

Přidělené identifikační číslo

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

OZNÁMENÍ EKONOMICKÉHO SUBJEKTU

(Pro právnické osoby - §22 odst.4 zák. č.89/1995 Sb.)

☐

VZNIK"

☐

ZMĚNA"

☐

ZÁNIK"

Vypište laskavě strojem nebo hůlkovým písmem a předložte 2x ČSÚ ve lhůtě stanovené zákonem /do 10 dnů po události/. Silně orámované části nevyplňujte!

A. ÚDAJE O SUBJEKTU

1. Název (obchodní jméno):.....

2. Adresa sídla

Okras.....

Obec.....

Část: code.....

Ulice, čp.....

Poštovní směrovací číslo:

Telefon:..... Fax:.....

3. Vznik subjektu /vyplňuje se jen při hlášení vzniku subjektu/

a/ Právní předpis, na jehož základě vznikl:.....

b/ Kdo vydal rozhodnutí:..... čís. jednací:.....

(kopii rozhodnutí, prosím, přiložte)

c/ Způsob vzniku:

1 - nový

4 - sloučením předchůdců

2 - vyčleněním

5 - rozdělením

3 - sloučením částí předchůdců

6 - nástupce jednoho předchůdce

Číslo název a adresa předchůdců:

d/ Datum vzniku subjektu:.....

1/ zaškrtněte

4. Základní charakteristiky subjektu /nevyplňuje se při hlášení zániku subjektu/

a/ Hlavní (převažující) činnost dle OKEČ:

.....

--	--	--	--	--	--	--

b/ Další významné činnosti dle OKEČ:

.....

B. ÚDAJE O ZŘIZOVATELI / ZAKLADATELI / vyplňuje se jen při hlášení vzniku subjektu/

Název a adresa:.....

IČO zakladatele / zřizovatele:.....

C. ZÁNİK SUBJEKTU

Datum zániku:

Způsob zániku: " 1 - zrušení s likvidací

2 - zrušení bez likvidace s 1 nástupcem

3 - zrušení bez likvidace s více nástupci

4 - zrušení bez likvidace

V případě způsobu zániku 2/ nebo 3/ uveďte IČO a název nástupce /nástupců/ :

Hlášení vypracoval (jméno a příjmení):

Dne:

Telefon:

Fax:

Razítko a podpis zákonného zástupce :

ZAZNAMY ČSÚ

IČO přidělil:

Dne:

Razítko a podpis:

Telefon:

č.j.: 16/95

Č.j.: 16.213 95-60
Soukromá zvláštní a pomocná
škola ALVALÍDA
Komenského 87/3
460 01 Liberec 1

VÁŠ DOPIS ZNAČKY / ZE DNE

NAŠE ZNAČKA

VYŘIZUJE

PRAHA

VĚC:

Mgr. Jirásková

9. 5. 1995

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR na základě § 12 odst. 5 písm. a) zákona České národní rady č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství a na základě předložených dokladů dle vyhlášky č. 353/1991 Sb., o soukromých školách

zařazuje do sítě školských zařízení

Soukromé speciálně pedagogické centrum

při Soukromé zvláštní a pomocné škole pro žáky s více vadami ALVALÍDA,
Komenského 87/3, 460 01 Liberec 1.

Zřizovatel: Sdružení občanů při výchovném a vzdělávacím zařízení ALVALÍDA
Komenského 87/3, 460 01 Liberec 1

Ředitel: Dr. Libor Novosad

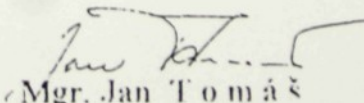
Koncepce: schválena odborem speciálního školství MŠMT ČR dne 23. 12. 1994.

Ve smyslu nařízení vlády č. 245/1993 Sb., kterým se stanoví podmínky a výše poskytování dotací soukromým předškolním zařízením a soukromým školským zařízením. Soukromé speciálně pedagogické centrum při Soukromé zvláštní a pomocné škole pro žáky s více vadami Alvalida obdrží dotaci v případě, uzavře-li s ním Školský úřad Liberec smlouvu o poskytnutí dotace dle § 1 odst. 2 výše uvedeného vládního nařízení.

Zařazení do sítě se provádí s účinností od 1. září 1995.

S pozdravem

Mgr. Jan T o m á š
ředitel odboru
správy školství v Čechách

Na vědomí:

Česká školní inspekce

Školský úřad Liberec

III. Vzory sponzorských smluv a návrhů

K jednotlivým ustanovením darovací smlouvy věci nemovité

odst. 1

Viz komentář ke kupní smlouvě na nemovitost.

odst. 5

Viz komentář k odst. 3 darovací smlouvy věci movité.

odst. 6

Viz komentář k odst. 3 darovací smlouvy věci movité.

odst. 9

Do doby vkladu změny vlastníka do katastru nemovitostí nelze s darem nakládat jako s věcí vlastní.

odst. 10

V případě darovací smlouvy, jejímž předmětem je nemovitost, se liší datum platnosti smlouvy, tj. datum, od kterého je smlouva platná pro smluvní strany, od data účinnosti, tj. data, od kterého je smlouva účinná vůči třetím osobám.

VZOR SPONZORSKÉ SMLOUVY ÚČELOVĚ VÁZANÉ

V této variantě sponzorské smlouvy je poskytován finanční dar na přesně určený účel.

SPONZORSKÁ SMLOUVA

Smluvní strany

se sídlem

IČO

bankovní spojení

zastoupená

(dále jen „sponzor“)

a

se sídlem

IČO

bankovní spojení

zastoupená

(dále jen „obdarovaný“)

uzavírají podle ustanovení § 628 a násl. občanského zákoníku tuto

sponzorskou smlouvu

1. Předmětem této smlouvy je poskytnutí finanční částky ve výši Kč určené k

- b. Kontrola formálních náležitostí při převzetí žádosti a pomoci při jejich doplnění.
 - c. Spolupráce s žadatelem při úpravě žádosti a rozpočtu.
 - d. Osobní návštěva u žadatele k ověření skutečného stavu věci.
5. Jaká je doporučená skladba položek rozpočtu na realizaci předmětu žádosti?
- a. Investice do nemovitostí.
 - b. Investice do zařízení.
 - c. Materiálové náklady.
 - d. Opravy zařízení.
 - e. Odpisy.
 - f. Nájemné.
 - g. Platby za vodné, stočné a dodávky energie a paliv.
 - h. Služby a kooperace.
 - i. Telekomunikační poplatky a poštovné.
 - j. Cestovné (včetně diet a výloh na ubytování).
 - k. Náklady publikování a na prezentaci výsledků a přímou realizace předloženou žádostí.
 - l. Mzdy zaměstnanců související s plněním předmětu žádosti včetně sociálního a zdravotního pojištění zaměstnanců.
 - m. Pojištění majetku.
 - n. Platby daní a poplatků.
 - o. Rezerva.
 - p. Očekávané příjmy z realizace předmětu žádosti.
 - q. Požadovaná část úhrady od nadace, která je žádána o příspěvek.
 - r. Souhrn dotací od jiných sponzorů.
 - s. Výdaje celkem (součet položek a až o).
 - t. Příjmy celkem (součet položek p až r).
 - u. Bilanční rozdíl (příjmy a výdaje) (položka t minus položka s).
6. Co zahrnuje rozhodování o žádostech a její hodnocení?
- a. Stanovení kritérií pro posuzování žádostí
 - I. soulad žádosti s účelem, pro který je nadace zřízena;
 - II. význam cílů předmětu žádosti z hlediska účelu, pro který je nadace zřízena;
 - III. ověřitelnost předpokládaných výsledků nebo přínosů;
 - IV. přiměřenost požadovaných prostředků na realizaci předmětu žádosti;
 - V. závažnost poskytnutí příspěvku pro žadatele.
 - b. Stanovení stupnice pro hodnocení žádosti podle jednotlivých kritérií a jejich váhových faktorů.
- e. Posouzení věcného obsahu žádosti postupem vyplývajícím z bodů 6. a až 6. d:
 - I. jedním nebo více specialisty nebo
 - II. v oborovém nebo místně příslušném výboru nadace.
 - d. Posouzení disponibilní prostředků v požadovaném rozsahu.
 - e. Zařazení žádosti do pořadí podle výsledků hodnocení a data podání žádosti.
 - f. Formulace doporučení pro správní radu ve smyslu
 - I. vyhovět v plném rozsahu;
 - II. vyhovět částečně se specifikací jak (po případném projednání s žadatelem);
 - III. nevyhovět.
 - g. Rozhodnutí správní rady
7. Jaká vyrozumění žadatelů je třeba zajistit?
- a. Vyrozumění o převzetí žádosti a postupu, jakým bude hodnocena s uvedením kritérií, která nadace uplatňuje, a dalších podstatných procedurálních pravidel a s uvedením kontaktní osoby za nadaci.
 - b. Vyrozumění o přijetí nebo nepřijetí žádosti a výzvu ke spolupráci s kontaktní osobou.
 - c. Vyrozumění o rozhodnutí správní rady s případným zdůvodněním, není-li statutem stanoveno, že rozhodnutí správní rady nemá být zdůvodňováno.
8. Jaké mohou být prostředky pro kontrolu účelu a hospodárnosti využití poskytnutých prostředků?
- a. Výzva žadatele o sdělení, zda byly poskytnuté prostředky použity a jak posloužily účelu.
 - b. Případná návštěva žadatele v průběhu realizace předmětu žádosti.
 - c. Vyhodnocení výsledků a přímou realizace předmětu žádosti.
9. Jaké jsou možnosti pro zveřejňování údajů o přispěvcích poskytnutých nadací?
- a. Ve výroční zprávě nadace, pokud nejde o zanedbatelnou část působení nadace.
 - b. V tisku, rozhlasu nebo televizi ve spolupráci s žadatelem, jde-li o projekt nebo program zvláštního významu z hlediska veřejného zájmu nebo o příklad hodný následování.
 - c. Formou poděkování za příspěvek ze strany žadatele při publikování výsledků a přímou realizací předmětu žádosti.

VZOR SPONZORSKÉ SMLOUVY VOLNÉ

V této variantě sponzorské smlouvy je poskytován finanční dar bez uvedení účelu.

SPONZORSKÁ SMLOUVA

Smluvní strany	
se sídlem	
IČO	
bankovní spojení	
zastoupen	
(dále jen „sponzor“)	
a	
se sídlem	
IČO	
bankovní spojení	
zastoupen	
(dále jen „obdarovaný“)	

uzavírají podle ustanovení § 628 a násl. občanského zákoníku tuto

sponzorskou smlouvu

1. Předmetem této smlouvy je poskytnutí finanční částky ve výši Kč,
která bude účelově určena

2. Shora uvedená částka bude převedena na účet obdarovaného do duň od podpisu této smlouvy.

3. Sponzorský dar poskytuje sponzor obdarovanému dobrovolně.

4. Obdarovaný dar přijímá do svého vlastnictví a zavazuje se použít jej pouze k účelu, k němuž byl poskytnut.

5. Sponzor má právo žádat obdarovaného o předložení příslušných dokladů osvědčujících užití darů.

6. Sponzor má právo požadovat vrácení daru pouze v případě zjištění, že obdarovaný porušil ustanovení bodu 4 této smlouvy.

7. Obdarovaný může na základě rozhodnutí

- Varianty I.
správní rady (u nadace, obecně prospěšné společnosti)
- Varianty II.
výkonného výboru, valného shromáždění (u občanského sdružení)

dar vrátit sponzorovi v případě, že sponzor nepřiměřeným způsobem zasahuje do činnosti obdarovaného nebo poškozuje jeho dobré jméno.

8. Další smluvní ujednání

9. Tato smlouva se vyhotovuje ve dvou stejnopisech, z nichž po jednom obdrží každá ze smluvních stran.

10. Smluvní strany prohlašují, že si tuto smlouvu před podpisem přečetly, že byla uzavřena po vzájemném ujednání podle jejich pravé a svobodné vůle. Autentičnost této smlouvy potvrzují svým podpisem.

V dne
Sponzor: Obdarovaný:

hodnota celkem
(Dále jen „dar“.)

2. Dar bude sponzorem obdarovanému předán do dnů od podpisu této smlouvy v jeho sídle (v sídle sponzora).

3. Sponzorský dar poskytuje sponzor obdarovanému dobrovolně.

4. Obdarovaný dar přijímá do svého vlastnictví a zavazuje se jej použít pouze v souladu se svými cíli a posláním.

5. Sponzor má právo žádat obdarovaného o poskytnutí informace, jakým způsobem je dar využíván (byl dar využit).

6. Sponzor má právo požadovat vrácení daru pouze v případě zjištění, že obdarovaný porušil ustanovení bodu 4 této smlouvy.

7. Obdarovaný může na základě rozhodnutí

Varianty I.

správní rady (a nadace, vřadně prospěšné společnosti)

Varianty II.

výkonucho výřetu, vaitného shromáždění (u občanského sdružení)

dar vrátit sponzorovi v případě, že sponzor nepříměřeným způsobem zasahuje do činnosti obdarovaného nebo poškozujje jeho dobré jméno.

8. Další smluvní ujednání

9. Tato smlouva se vyhotovuje ve dvou stejnopisech, z nichž po jednom obdrží každá ze smluvních stran.

10. Smluvní strany prohlašují, že si tuto smlouvu před podpisem přečetly, že byla uzavřena po vzájemném ujednání podle jejich pravé a svobodné vůle. Autentičnost této smlouvy potvrzují svým podpisem.

V dne

Sponzor: Obdarovaný:

VZOR SPONZORSKÉ SMLOUVY NA NEMATERIÁLNÍ PLNĚNÍ

V této variantě sponzorské smlouvy je poskytováno nemateriální plnění.

SPONZORSKÁ SMLOUVA

Smluvní strany

se sídlem

IČO

bankovní spojení

zastoupení

(dále jen „sponzor“)

a

se sídlem

IČO

bankovní spojení

zastoupení

(dále jen „obdarovaný“)

uzavírají podle ustanovení § 628 a násl. občanského zákoníku tuto

sponzorskou smlouvu

1. Předmětem této smlouvy je poskytnutí sponzorského daru ve formě:

Varianty I.

Bezplatné konzultace daňového poradce. Cena služby dle sazebníku činní

Varianty II.

Úhrady nájemu, které je obdarovaný povinen platit na základě smlouvy o pronájmu nebytových prostor ze dne uzavřené mezi obdarovaným a (dále jen „dar“).

2. Sponzorský dar poskytuje sponzor obdarovanému dobrovolně.
3. Další smluvní ujednání

9. Tato smlouva se vyhotovuje ve dvou stejnopisech, z nichž po jednom obdrží každá ze smluvních stran.

10. Smluvní strany prohlašují, že si tuto smlouvu před podpisem přečetly, že byla uzavřena po vzájemné a nestranné vůli, jejich práve a svobodné vůle. Autentičnost této smlouvy potvrzují svým podpisem.

V dne

Sponzor: Obdarovaný:

Komentář

Obecně

Sponzorství spočívá v darování peněz ocenitelných hodnot pro společensky prospěšné cíle. Děje se tak na základě smluvního vztahu mezi sponzorem a obdarovaným. Sponzorská smlouva není speciálně v našem právním řádu upravena. Podléhá se vymezení ustanovení týkající se darování smlouvy, neboli jsou právními charakterem shod-

ně. I u sponzorské smlouvy se u darování věcí jedná o bezúplatný přechod vlastnického práva, kdy sponzor dobrovolně poskytuje dar a nezisková organizace jej přijímá. Jako sponzorský dar však lze poskytnout i nemateriální plnění - službu, která je ocenitelná v penězích.

Pod sankcí neplatnosti se stanoví písemná forma u smluv, jejichž předmětem je nemovitost, nebo u smluv, kde je předmětem smlouvy věc movitá a k odevzdání a převzetí daru nedojde při podpisu smlouvy. U sponzorských smluv lze však doplnit uzavření písemnou formou vždy, neboť smlouva slouží sponzorovi jako podklad pro účely daňového přiznání daně z příjmů.

K jednotlivým ustanovením sponzorské smlouvy o poskytnutí finančního daru na přesně vymezený účel

odst. 2

Smlouva smluvní formou může být uzavřena pouze mezi fyzickými osobami, které poskytnou dar nebo ve splátkách, kdy poskytnou dar najednou nebo ve splátkách.

odst. 3

Z charakteru sponzorské smlouvy vyplývá, že za poskytnutí finančních prostředků nemůže být sponzorem požadováno protiplnění, které by odpovídalo jinému typu smlouvy (např. smlouva o dílo, smlouva o přání).

odst. 4

Je-li dar sponzorem poskytován k přesně vymezenému účelu, je vhodně do smlouvy zakotvit závazek obdarovaného použít dar pouze ke sjednanému účelu. Na porušení účelu užítí daru lze vázat možnost odstoupení sponzora od smlouvy - viz odst. 6.

odst. 7

Tímto ustanovením je možno chránit neziskovou organizaci před nepřiměřenými zásahy sponzora do její činnosti z titulu poskytnutí daru. Dále se může jednat o případ, kdy ze strany sponzora dojde k poškození dobrého jména neziskové organizace, např. nevhodným vystupováním na veřejnosti ve spojení se jménem neziskové organizace. Vzhledem k tomu, že se jedná o závažné rozhodnutí, mělo by být vázáno na rozhodnutí nejvyššího orgánu neziskové organizace (u nadace správní rady, u občanského sdružení valné hromady členů).

Priloha č. X-XI ke kapitole X.

VZOR GRANTOVÉ SMLOUVY

GRANTOVÍ SMLOUVA

Smluvní strany

100

backgrounds.

1947

(d) in (b)(vii).

2

se videm/bytem.

100

banisovii species.

Zastoupení

(date: jen „prifience“)

uzavretim podle ustanovení § 51 občanského zákoníku bylo

grantovou smlouvou

C. I.

Předmět smlouvy

1. Předmětem této smlouvy je poskytnutí grantu ze strany poskytovatele k realizaci programu přejmenov:

Varianta I.

2. V souvislosti s realizací programu je grant určen na pokrytí s tím vztakých nákladů:
a) mzdových prostředků pracovníků příjemce provádějících program;
b) zakoupení materiálního vybavení uvedeného v příloze této smlouvy;
c)

Varianta II.

2. Grant je určen na pokrytí nákladů spojených s realizací programu. Rozpočet grantu je přílohou této smlouvy.

Čl. II

Poskytnutí finančních prostředků z grantu

1. Finanční prostředky z grantu se poskytují v této výši:

celková částka	Kč
z toho	
mzdové prostředky	Kč
vybavení	Kč
.....	Kč

2. Finanční prostředky užívá příjemce na účtu pod samostatným variabilním symbolem, který neprodleně oznámí poskytovateli.

3. Finanční prostředky se poskytují v těchto termínech:

- a) 1. část ve výši Kč do 15 dnů od podpisu této smlouvy,
b) 2. část ve výši Kč do 15 dnů po schválení pololetního/ročního vyúčtování poskytnutých prostředků,
c)

4. Příjemce předloží pololetní/roční vyúčtování ke schválení poskytovateli do 10. dne prvního měsíce následujícího pololetí/do 10. ledi a následujícího roku. Poskytovatel pololetní/roční vyúčtování projedná do 15 dnů po obdržení tohoto vyúčtování a rozhodne o uvolnění další části finančních prostředků nebo o nutnosti doplnění údajů, resp. svolá jednání k odstranění zjištěných nedostatků.

5. Závěrečné vyúčtování předloží příjemce poskytovateli do dnů po ukončení programu.

6. Nevyčerpané finanční prostředky budou vráceny na shora uvedený účet poskytovatele do 15 dnů po schválení závěrečného vyúčtování.

Čl. III

Společná ustanovení

1. Příjemce poskytnutý grant dobrovolně přijímá a zavazuje se, že finanční prostředky použije pouze k realizaci programu v souladu s touto smlouvou.
2. Ze strany poskytovatele je osobou odpovědnou za plnění této smlouvy
Ze strany příjemce je odpovědnou osobou
3. Další smluvní ujednání

Čl. IV

Odstoupení od smlouvy

1. Poskytovatel může od této smlouvy odstoupit, jestliže
a) příjemce nepoužije poskytnuté prostředky ke stanoveným účelům,
b)
2. Příjemce může od této smlouvy odstoupit, dopíše-li na jeho straně k takové značné podminek, že není spravedlivé na něm požadovat další plnění smlouvy.
3. Při odstoupení ze strany poskytovatele vrátí příjemce ve lhůtě písemně dohodnuté smluvními stranami veškeré poskytnuté finanční prostředky a vybavení. Při odstoupení ze strany příjemce vrátí příjemce poskytovateli nevyčerpané finanční prostředky a poskytnuté vybavení.

Čl. V

Závěrečná ustanovení

1. Změny a doplňky této smlouvy jsou možné pouze na základě písemných dodatků podepsaných oběma smluvními stranami.
2. Přílohy této smlouvy jsou její nedílnou součástí.
3. Tato smlouva se uzavírá na dobu určitou do
4. Tato smlouva se vyhotovuje ve čtyřech stejnopisech, z nichž každá ze smluvních stran obdrží po dvou.
5. Tato smlouva nabývá účinnosti dnem

ZÁSADY PRO TVORBU PRAVIDEL K ROZDĚLOVÁNÍ NADAČNÍCH PROSTŘEDKŮ

1. Co by mělo být ve statutu nadace?

- Pověření pro správní radu
 - vydávat písemná pravidla o poskytování prostředků;
 - rozhodovat o přidělení prostředků od určité hranice;
 - dozírat na dodržení účelu všech poskytnutých prostředků;
 - dozírat na hospodarnost vynaložených prostředků;
 - hodnotit účinnost působení nadace;
 - informovat veřejnost o poskytnutých prostředcích a podstatných skutečnostech s tím souvisejících.
- Ustanovení o pověření zajišťování přechodu o poskytovatelích prostředků nadace.
- Ustanovení o způsobu dohledu nad hospodarností využívání nadáčního jmění při poskytování prostředků žadateli.
- Ustanovení o tom, zda nadace bude poskytovat zdůvodnění svých rozhodnutí.

2. Co by měly obsahovat žádosti?

- Identifikaci žadatele.
- Oslovení sponzora (nadace) se zdůvodněním, proč je žádost podávána.*
- Výstižné označení předmětu žádosti (projektu, programu, žádosti o podporu apod.).
- Stručný popis předmětu žádosti a účelu, který má být naplněn.
- Jasně vymezení předmětných cílů.*
- Vymezení očekávaných výsledků, které lze hodnotit číselně nebo stupnicí kvality.
- Časové vymezení nebo postup při realizaci předmětu žádosti.
- Rozpočet na realizaci předmětu žádosti.

² Kurzívou jsem uváděla ty požadavky na žádost, které lze považovat za fakultativní - jejich uvedení v žádosti je vhodné, ale nemusí být vždy nezbytné. Jsou-li na žádosti vyžadovány pouze peníze, je dobré s tímto body počítat.

- Požadovaný způsob podpory žádosti (např. poskytnutí finančních prostředků, zakoupení přístrojů, zapůjčení věcí, pronájem nemovitosti apod.).
 - Přehled jiných získaných nebo vyžádaných, případně již odměněných dotací na uvedený účel apod.
 - Prohlášení o tom, že případně poskytnuté prostředky nebudou užity k jiným než stanoveným účelům.
 - Prohlášení o tom, že si je žadatel vědom toho, že nemá právní nárok na přidělení prostředků a že k rozhodnutí o jejich poskytnutí je kompetentní pouze nadace.
 - Kontaktní adresy: telefon, fax, E-mail apod. na osoby, s nimiž lze projednat obsah žádosti.
 - Datum vyhotovení žádosti.
 - Podpis osoby, která za skutečnosti v žádosti uvedené odpovídá.
- ### 3. Co by měla obsahovat evidence žádostí vedená nadací?
- Jednoznačné identifikační číslo žádosti.
 - Označení žádosti podle bodu žádosti.
 - Datum převzetí žádosti.
 - Datum zhotovení uvedené na žádosti podle bodu žádosti.
 - Větná struktura, ale výstižný popis předmětu žádosti (cca 50 slov) sestavený na základě žádosti.
 - Požadovaný způsob podpory podle bodu žádosti.
 - Finanční vyjádření hodnoty požadovaného příspěvku nadace.
 - Datum zápisu do evidence.
 - Datum předání žádosti k vyřízení.
 - Určení osoby, která žádost vyřizuje.
 - Datum rozhodnutí o žádosti.
 - Specifikaci poskytnutého příspěvku.
 - Finanční vyjádření hodnoty poskytnutého příspěvku nadace.
 - Datum vytvoření žadatelem o výsledku vyřízení žádosti.
 - Datum převzetí příspěvku žadatelem.
 - Datum začátku plnění předmětu žádosti.
 - Datum ukončení plnění předmětu žádosti.
 - Odkazy na související listiny (smlouvy, bankovní příkazy apod.).
 - Výsledky hodnocení přínosu.
 - Datum hodnocení přínosu.
 - Určení osoby odpovědné za hodnocení přínosu.

4. Jaké se předpokládají práce s žádostmi na upřesnění žádosti?

- Vydaní formuláře pro předkládání žádosti s předepsanými nadležnostmi podle bodu 2.

MOŽNÝ OBSAH JEDNACÍHO ŘÁDU ORGÁNU NEZISKOVÉ ORGANIZACE

Jednací řád nejvyšších orgánů neziskové organizace (správní rady nadace nebo obecně prospěšné společnosti, případně valné hromady nebo představenstva občanského sdružení) je třeba sestavit s ohledem na význam rozhodování, která příslušný orgán bude přijímat.

Následuje širší výběr možných ustanovení, které se v jednacích řádech vyskytují.

- a. Proceduralní pravidla související se svoláváním jednání orgánů.
- b. Podmínky pro omluvení neúčasti a pro případné zastupování členů orgánů.
- c. Určení náhradního postupu, pokud se jednání nesejde nebo není usnášení-schopné.
- d. Pravidla kontroly přítomnosti dostatečného počtu členů orgánu (kvóra) pro jeho rozhodování.
- e. Pravidla upravující přítomnost hostů a veřejnosti na jednáních orgánu.
- f. Proceduralní nástroje, která má k dispozici předsedající pro řádné vedení jednání podle stanoveného programu, jako:
 - (1) pravidla pro přijetí programu;
 - (2) pravidla pro postup hlasování o návrzích a pozměňovacích návrzích;
 - (3) pravidla pro zíněnu programu jednání;
 - (4) pravidla upravující diskusi a její přerušení;
 - (5) proceduralní pravidla pro sčítání hlasů a pro tajné hlasování;
 - (6) pravidla upravující diskusní práva osob a představitelů orgánů se zvláštním postavením (dozorčí rada, ředitel, zakladatel apod.);
 - (7) zajištění zápisu a přípravy usnesení.
- g. Pravidla upravující osobní konfliktní situace (omluva, přijetí omluvy apod.).
- h. Podmínky a pravidla pro vyloučení osob z jednání.
- i. Pořádkov a opatření pro případ rušení jednání.
- j. Pravidla pro přerušování jednání
 - (1) při nedostatečném kvóru;
 - (2) při překročení časového limitu apod.
- k. Ustanovení zajišťující kontrolu zápisu a stanovení data dalšího jednání.
- l. Způsob ukončení a rozpuštění schůze nebo shromáždění.
- m. Pravidla upravující formu usnesení a závěrů z jednání orgánu.

- o. Sankční a kárná opatření při nepřehnutí úkolů a při porušování statutu a jednacího řádu.
- p. Pravidla pro revokaci usne-ení.
- q. Proceduralní pravidla při projednávání personálních a jiných závazných otázek.
- r. Pravidla upravující předkládání návrhů.
- s. Pravidla pro jednání s kandidáty na členství v orgánu nebo na volbu do některé funkce.
- t. Pravidla upravující stanovení odměn a funkčních požitků, které je v kompetenci orgánu.
- u. Pravidla pro případné rozhodování *per rollam* neboli kolováním atp.

DOPORUČENÉ ZÁSADY PRO ÚPRAVU STATUTU A STANOV

Následující přehled zásad, které je možné vtělit do statutu nadací a obecně prospěšných společností nebo do stanov občanských sdružení, je třeba chápat jen jako širší výběr, jehož uplatnění je samozřejmě nutné podřítit skutečným potřebám a důležitostmi rozhodování, které mají příslušné orgány přijímat.

1. Jednoznačné určení názvu a složení nejvyššího orgánu.
2. Jednoznačné určení statutárního orgánu a způsobu, jakým jedná a podepisuje se za organizaci.
3. Jednoznačné určení výkonného orgánu a dozorčího orgánu a vymezení jejich vztahu k nejvyššímu orgánu.
4. Určení vedoucího organizace, pokud má více než jednoho záměstnance.
5. Jednoznačné vymezení toho, o čem rozhoduje výhradně nejvyšší orgán.
6. Určení minimálního a maximálního počtu členů orgánů a pravidel, za nichž a do kdy musí být orgán doplněn, poklesne-li počet jeho členů pod stanovené minimum.
7. Určení doby členství členů správní rady a pravidla pro jejich obměňování, je-li to účelné.
8. Stanovení zvláštních práv zakladatele při výběru a volbě členů nejvyššího orgánu, pokud je to účelné.
9. Důvody vedoucí k zániku členství v orgánech.
10. Určení, kdo a za jakých podmínek svolává a řídí nejvyšší orgán.
11. Vymezení podmínek, které musí být splněny, aby jednání orgánu bylo právoplatné; sem patří pravidla týkající se obsahu a způsobu doručení pozvánek a pravidla určující minimální počet členů orgánu, při kterém je orgán usnášedíschopný (pravidla nadpoloviční nebo více než dvoutřetinová většina všech členů orgánu).
12. Stanovení hlasů připadajících na jednotlivé členy orgánu (může nastat situace, kdy jde o právnickou osobu s více než jedním hlasem, nebo má předstádající dva hlasy v případě rovnosti hlasů apod.).
13. Stanovení počtu hlasů, který tvoří kvórum (dostačující počet hlasů) pro rozhodování:
 - (1) o věcech zásadní povahy, jako jsou změny statutu, zánik, sloučení s jiným subjektem nebo vytvoření dalších orgánů, velké majetkové změny, podstatné závazky apod. - zde se zpravidla počítá s dvoutřetinovým kvórem všech členů nebo všech přítomných členů orgánu;

- (2) o věcech běžného charakteru - zde jde obvykle o prostou většinu přítomných členů;
- (3) v otázkách personálních, jako je volba nejvyšších funkcí a nových členů, odvolání členů, vyšších funkcí a ředitele, rozhodování o kárných opatřeních apod. - zde bývá požadováno v zájmu ochrany jednotlivců kvórum větší než prostá většina přítomných členů, alespoň většina všech členů orgánu spojená obvykle s požadavkem tajného hlasování.
14. Určení způsobu hlasování, tj. zda bude tajné nebo veřejné, se může řešit různě; obvykle je hlasování veřejné s výjimkou volby a odvolání členů orgánů, kdy se používá spíše hlasování tajné.
15. Pravidla, umožňující prosadit do zápisu odchylné stanovisko člena orgánů, pokud zásadně nesouhlasí s přijatým rozhodnutím.
16. Pravidla upravující práva účasti statutárního, výkonného a dozorčího orgánů na jednáních nejvyššího orgánu.
17. Pravidla upravující tvorbu dlouhodobých a krátkodobých plánů aktivit, rozpočtu a výroční zprávy a jejich schvalování a zveřejňování.
18. Pravidla upravující přidělování prostředků třetím osobám - grantová pravidla (viz též kapitola VII.).
19. Vymezení pojmů spojených s konfliktem zájmů jednotlivců při rozhodování orgánů.
20. Pravidla určující postup v případě rozhodnutí o zániku organizace nebo jejího sloučení s jinou právnickou osobou a upravující postup likvidace, pokud nevyplývají ze zákona.
21. V dodatku nebo příloze ke statutu nebo stanovám bývá uváděn seznam jmenotvůrčích první orgány jmenované zřizovatelem a osob se zvláštními právy k organizaci, který je po změnách těchto orgánů vhodné měnit dodatek vzhledem k tomu, že pro registraci obecně prospěšné společnosti již zákon vyžaduje zápis jmen a trvalého pobytu členů správní rady do rejstříku, je o dokumenty, které musí být rovněž předány registračnímu soudu se žádostí o provedení úprav v zápise do registru.

SEZNAM REJSTŘÍKOVÝCH SOUDŮ
(Stav od 1. ledna 1996)

1. Městský soud Praha
Pracoviště Ovoceň trh 14, 110 00 Praha 1
2. Krajský soud České Budějovice
Zátkovo náměstí 2, 370 84 České Budějovice
3. Krajský soud Hradec Králové
Myslivečkova 98, 500 03 Hradec Králové
4. Krajský soud Plzeň
Štehlíkova 3, 306 23 Plzeň - Bory
5. Krajský soud Ústí nad Labem
tř. Národního odboje 1274, 400 92 Ústí nad Labem
6. Krajský soud Brno
Husova 15, 600 03 Brno
7. Krajský obchodní soud
28. října 150, 700 00 Ostrava

VZOR NÁVRHU NA REGISTRACI OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

V z o r

Návrh na registraci občanského sdružení

V souladu s § 6 zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, předkládá přípravný výbor ve složení:

1.
bytem
r. č.
2.
bytem
r. č.
3.
bytem
r. č.

navrh na registraci občanského sdružení, které bude užívat název:

zkráceně: se sídlem

Občanské sdružení je

Zmocněním přípravného výboru oprávněným jednat jeho jménem je

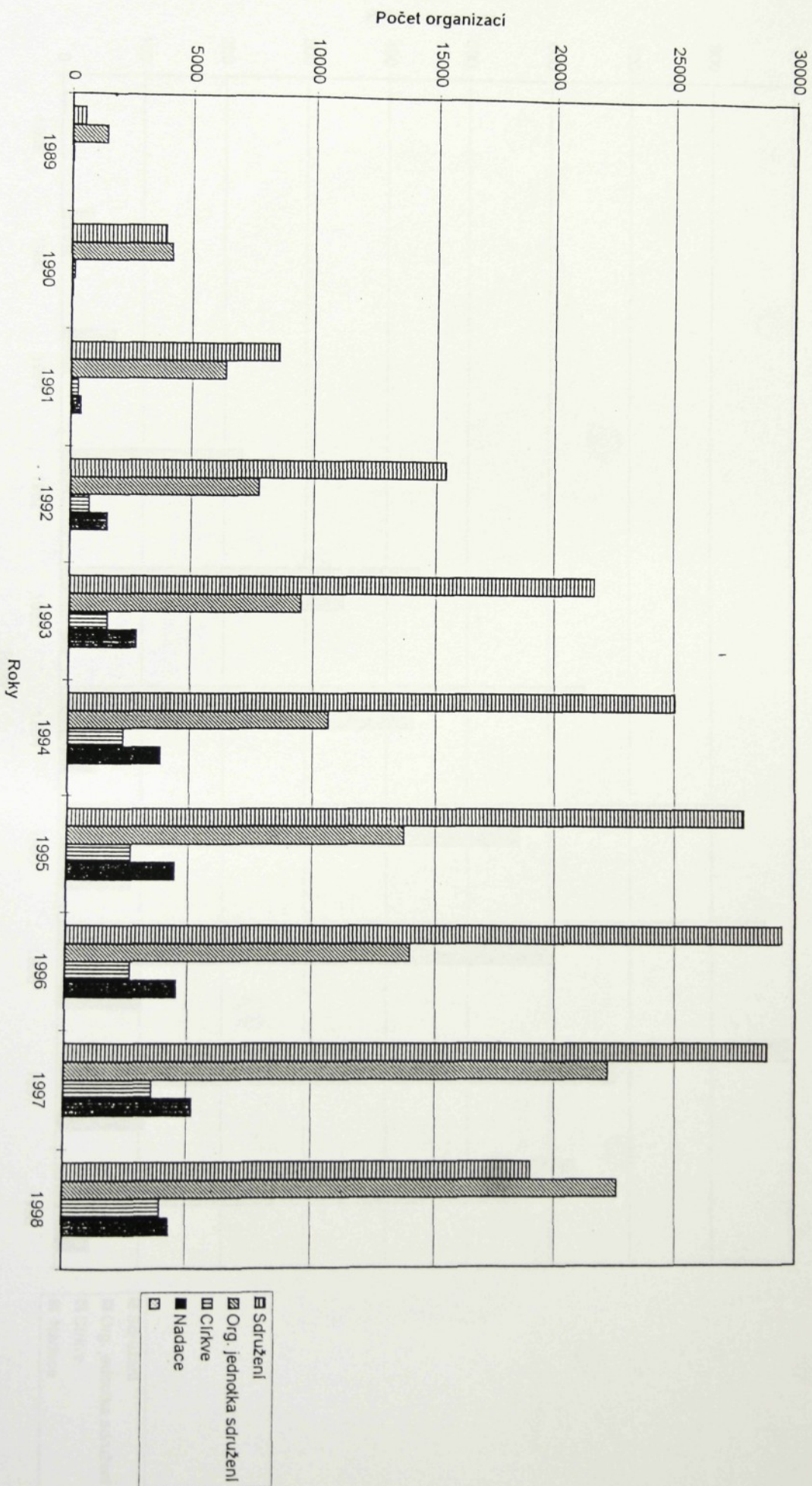
Příloha: Stanovy občanského sdružení

V dne

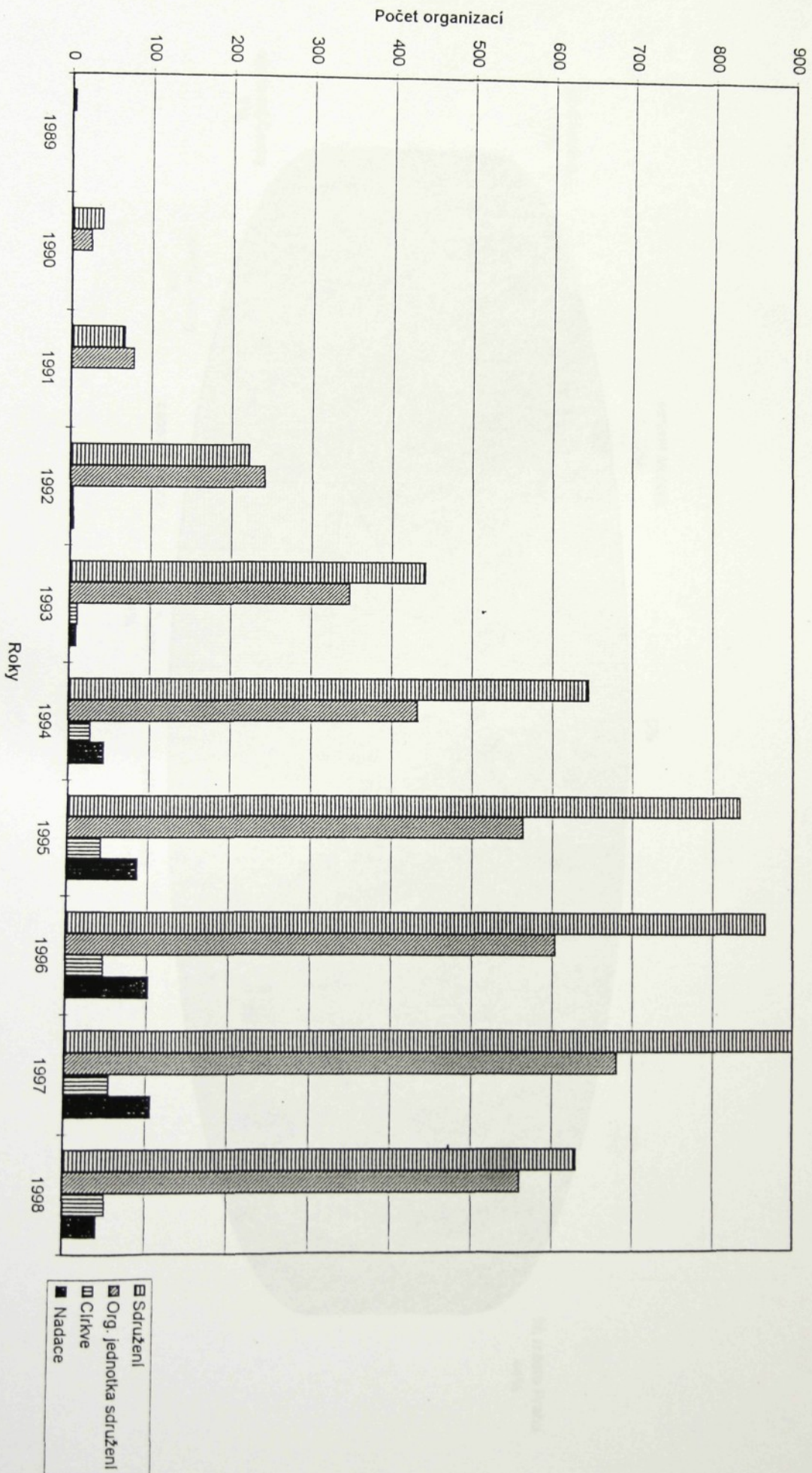
1.
2.
3.

IV. Grafy a obrázky

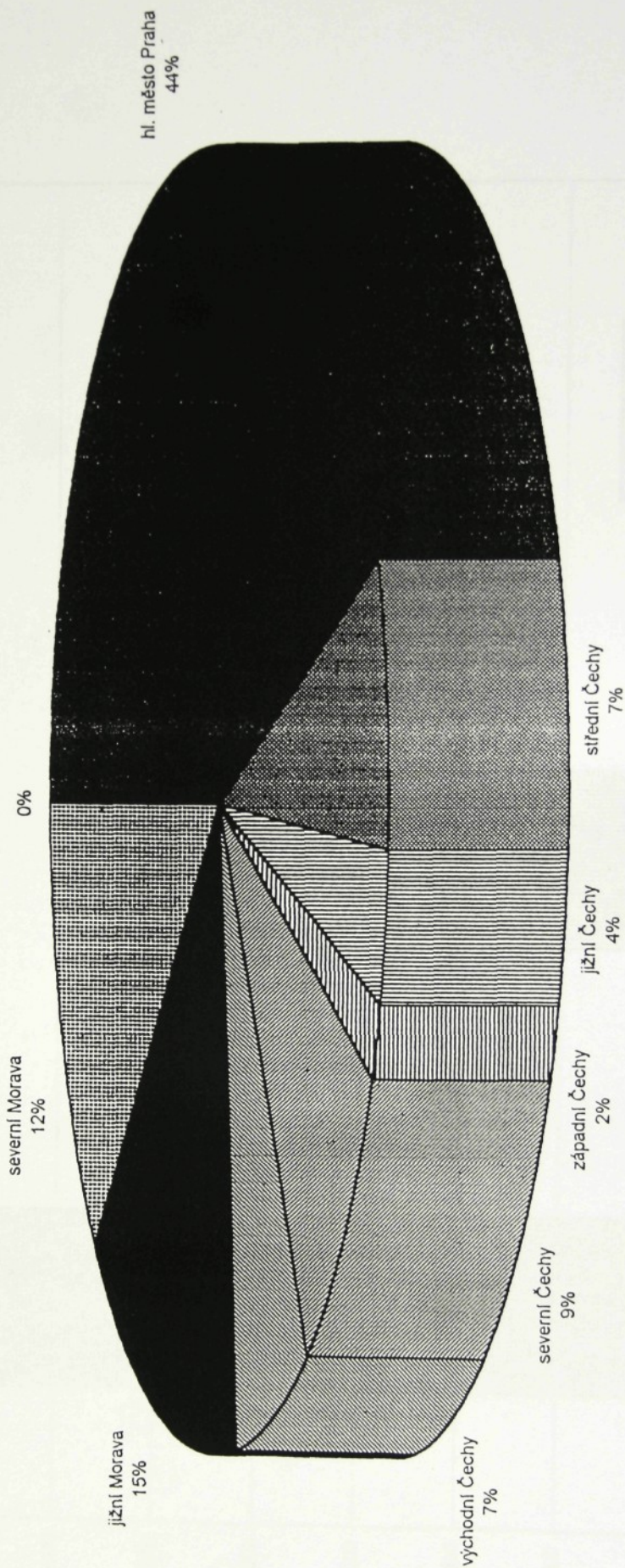
Graf č. 1 Růst neziskových organizací

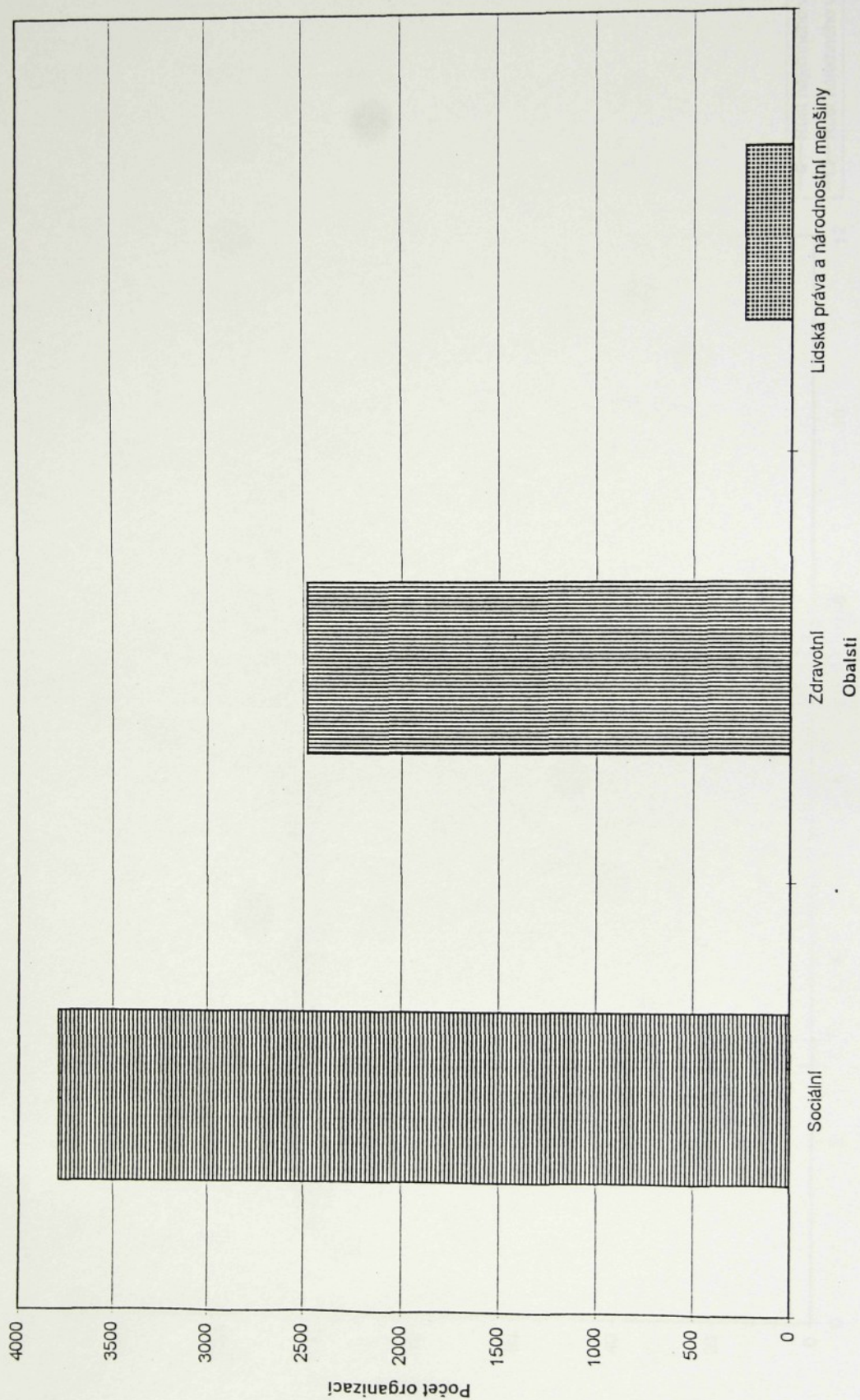
Graf č. 2 Úbytek neziskových organizací

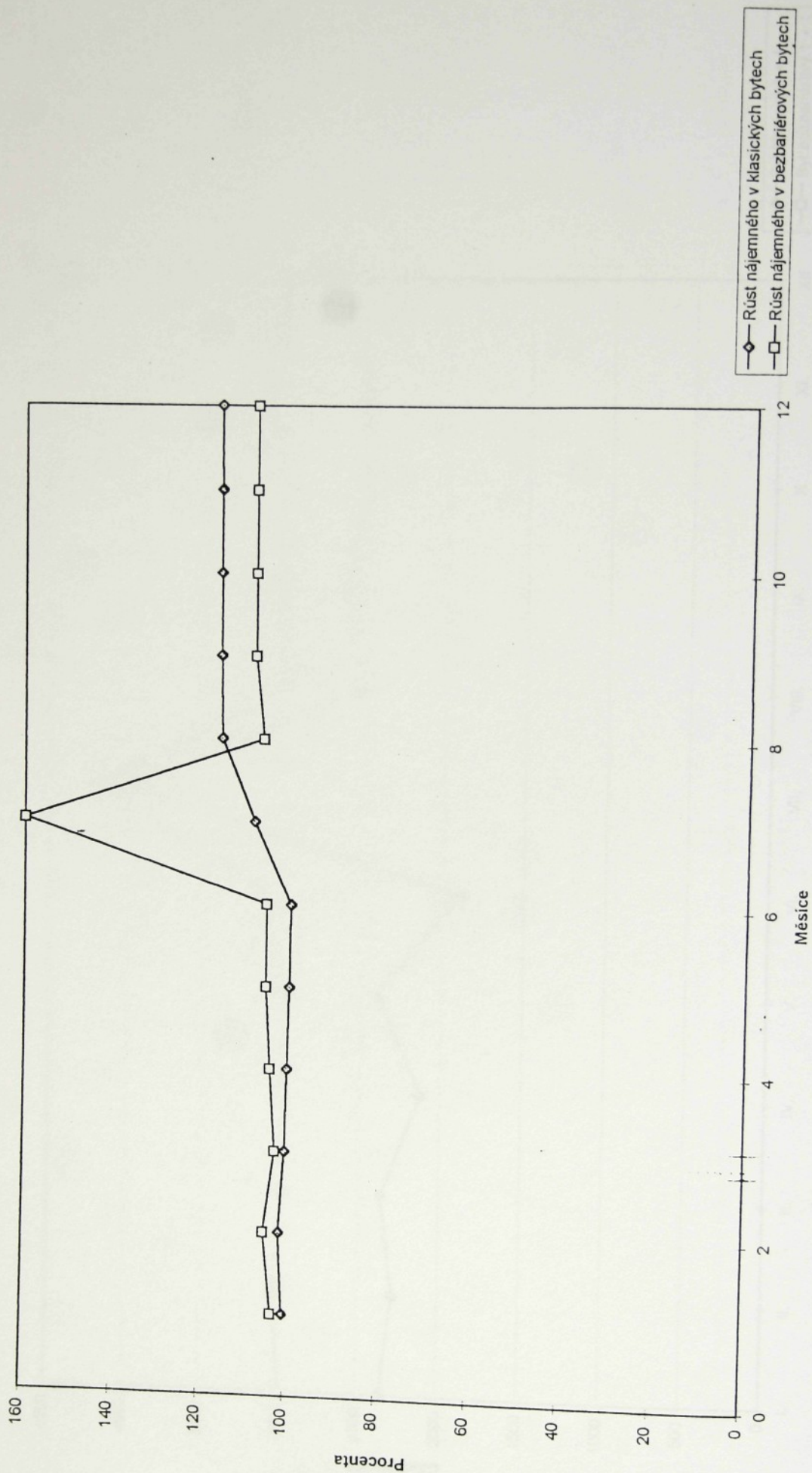
Graf č. 3 Procentuální rozdělení počtu neziskových organizací a nadací na území České republiky

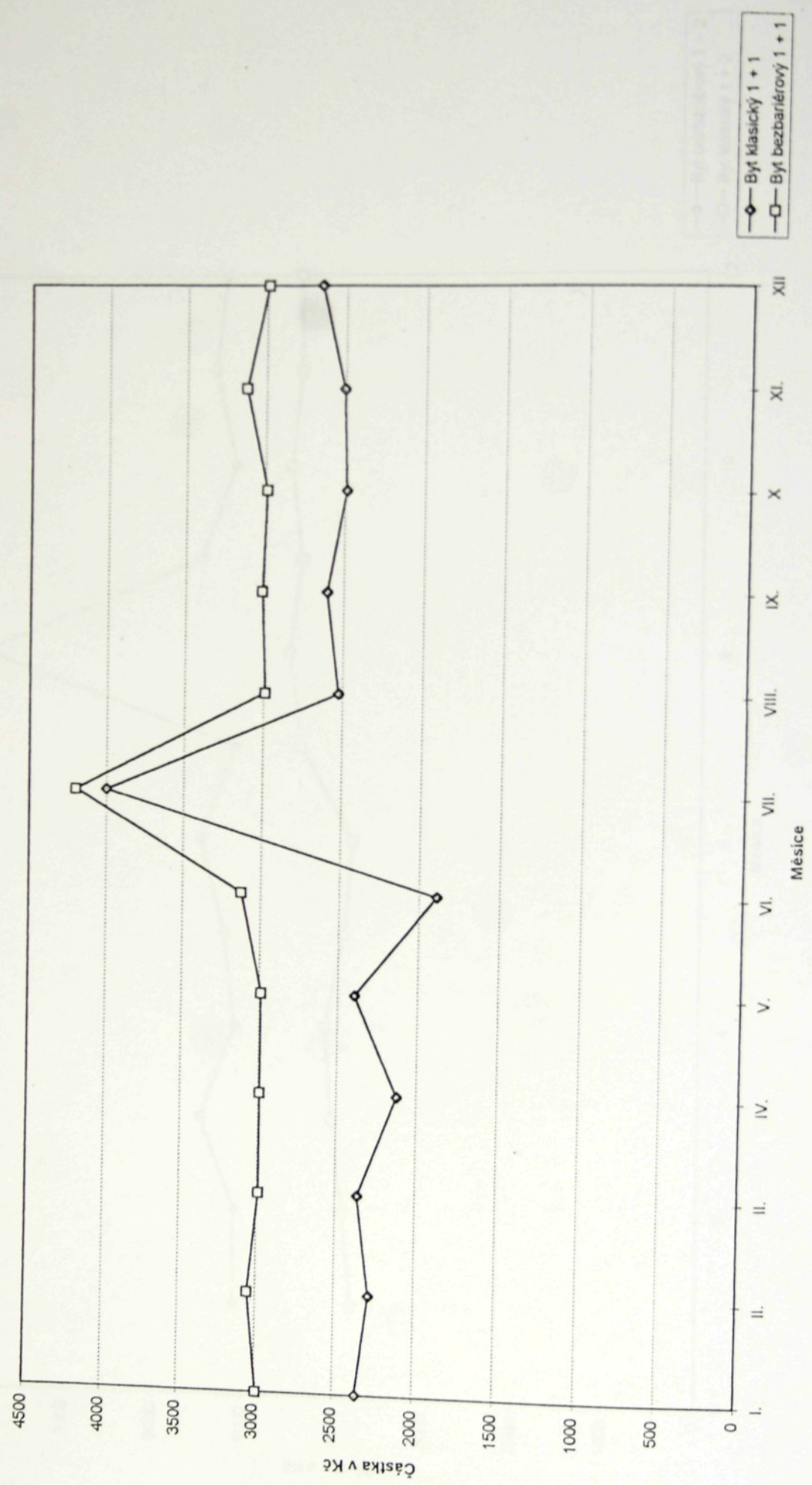
Graf č. 4 Počet subjektů v jednotlivých obalech

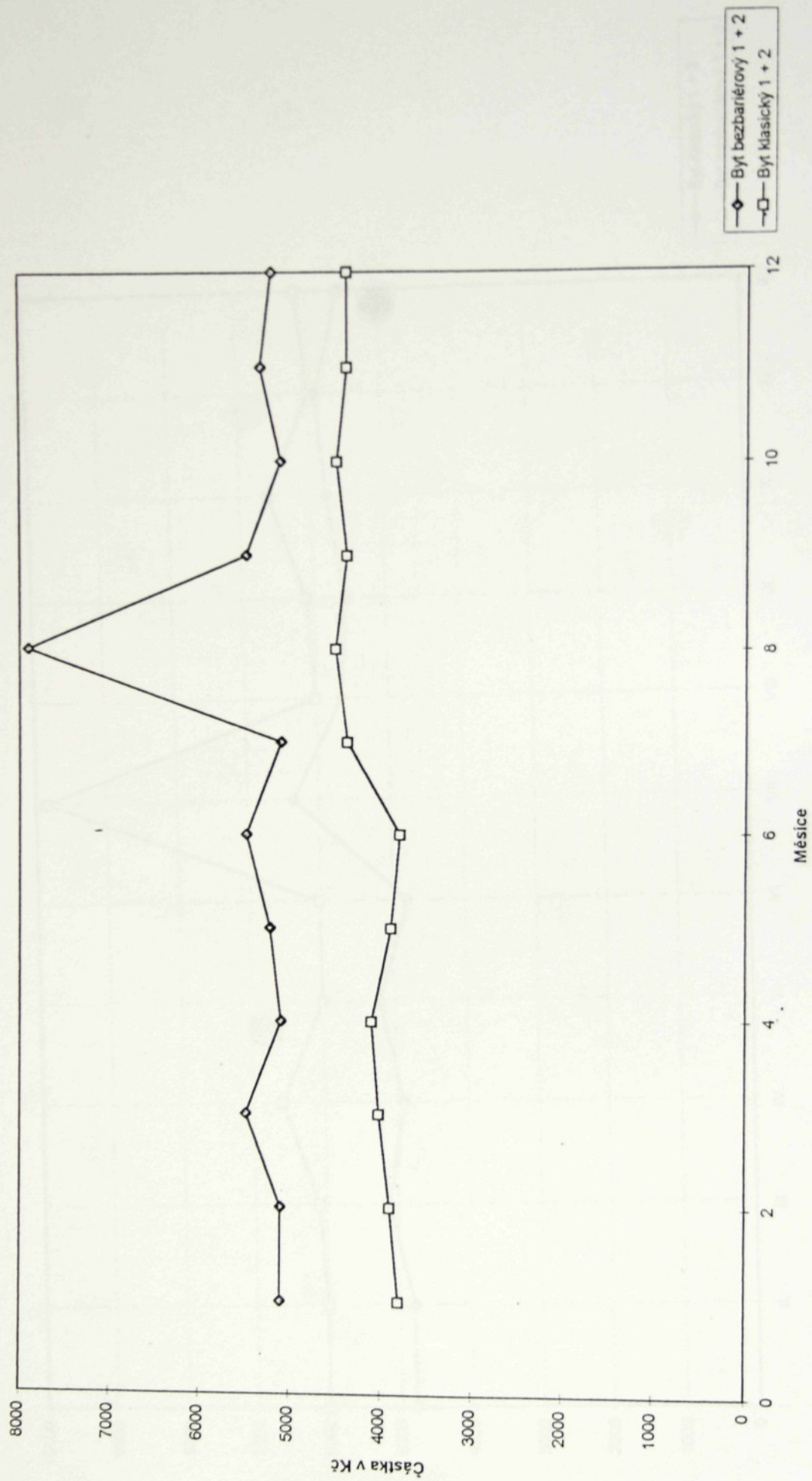
Graf č. 5 Růst nájemného za kalendářní rok v procentech

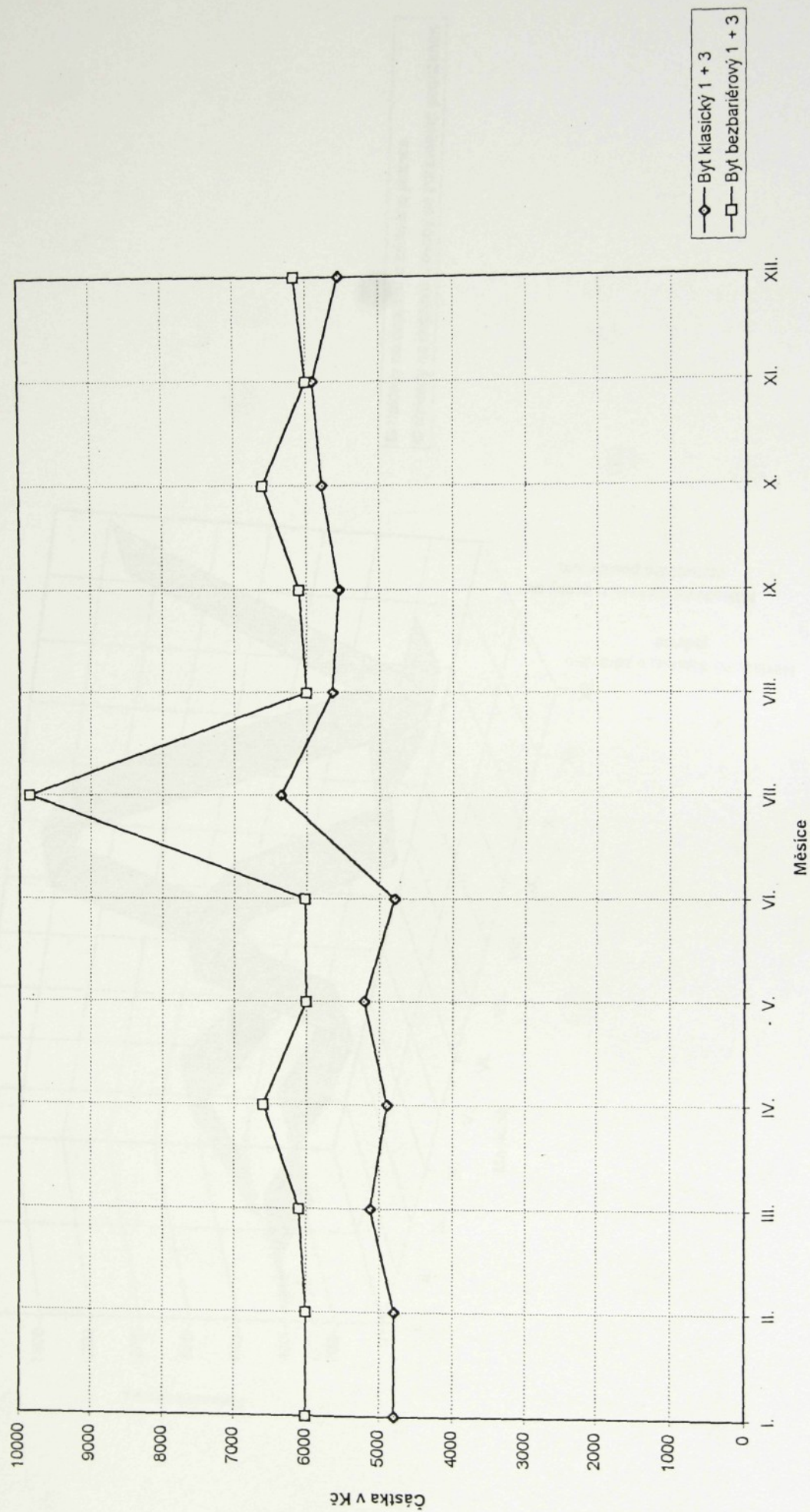
Graf č. 5a Porovnání nákladů na byt za kaledární rok

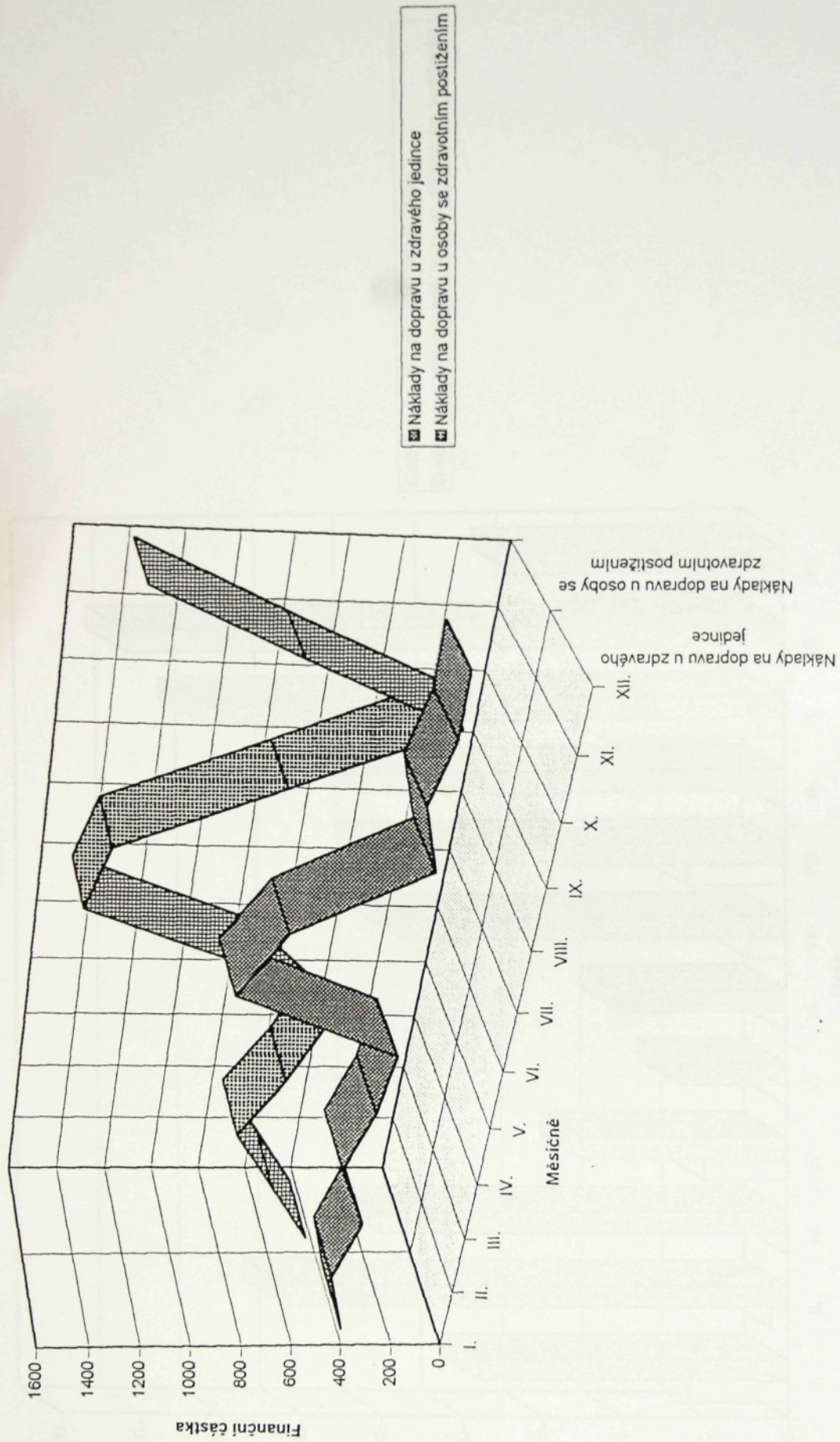
Graf č. 5b Porovnání nákladů na byt za kalendářní rok

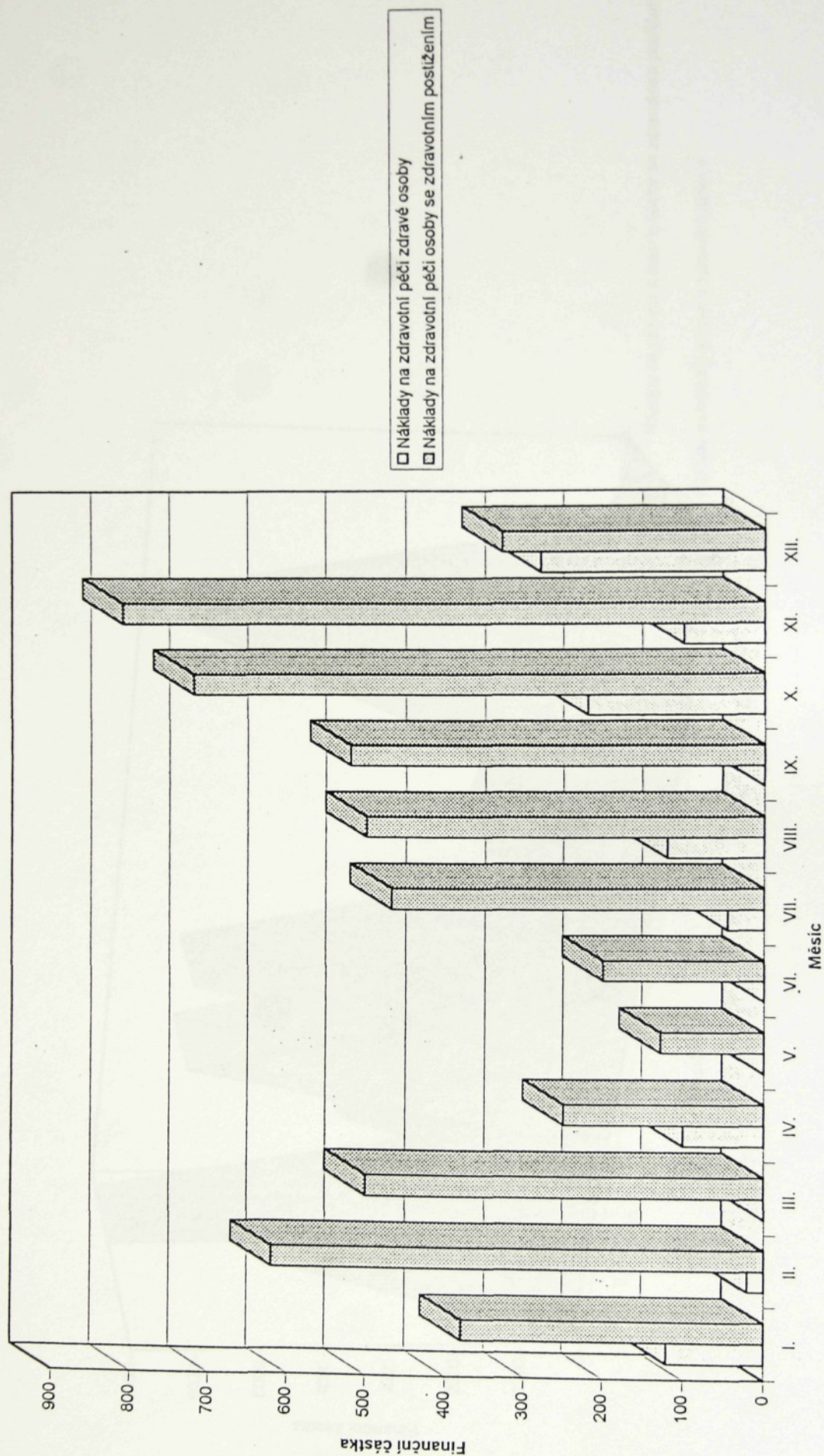
Graf č. 5c Porovnání nákladů na byt za kalendářní rok

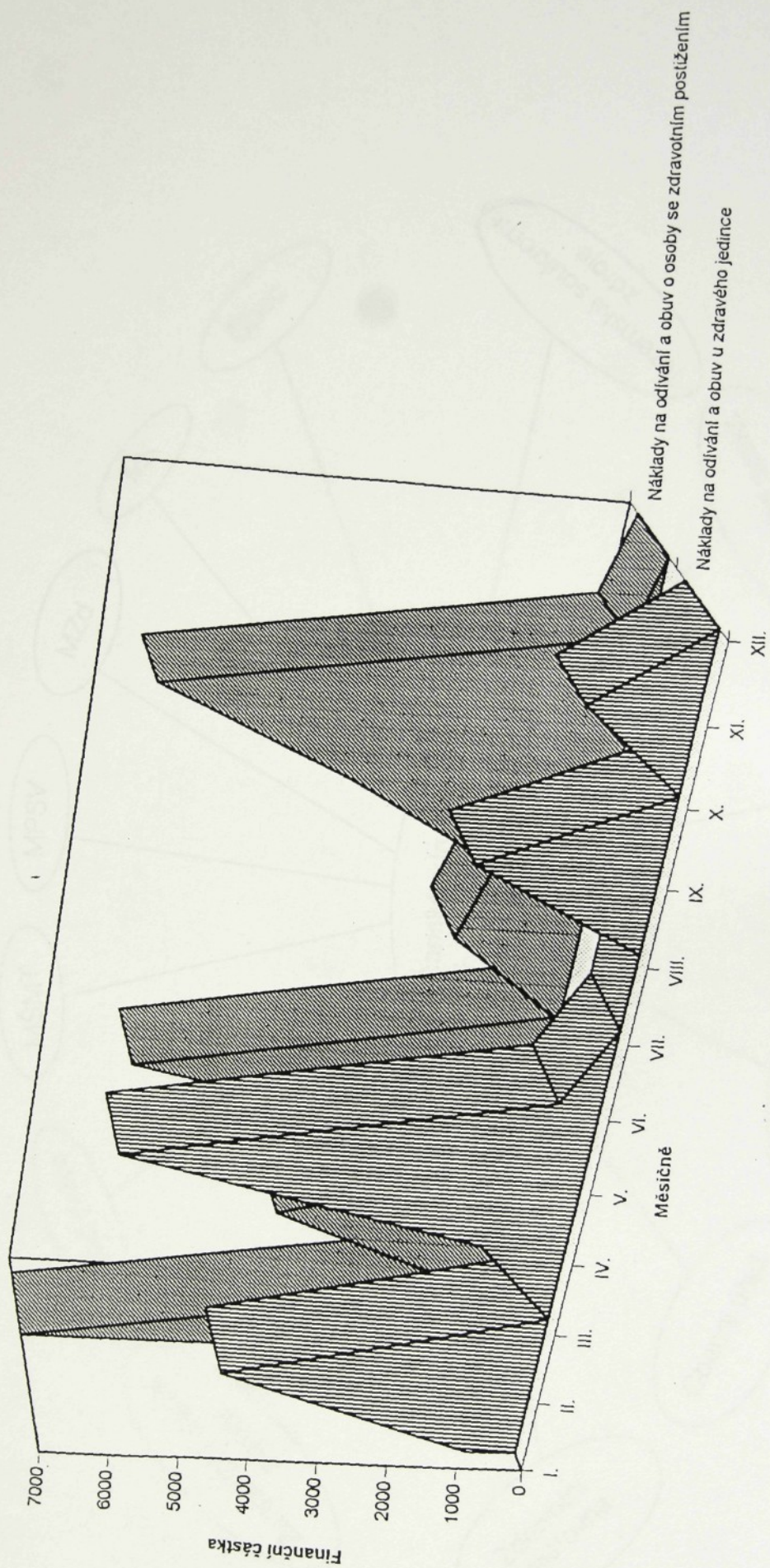
Graf č. 6 Porovnání nákladů na dopravu

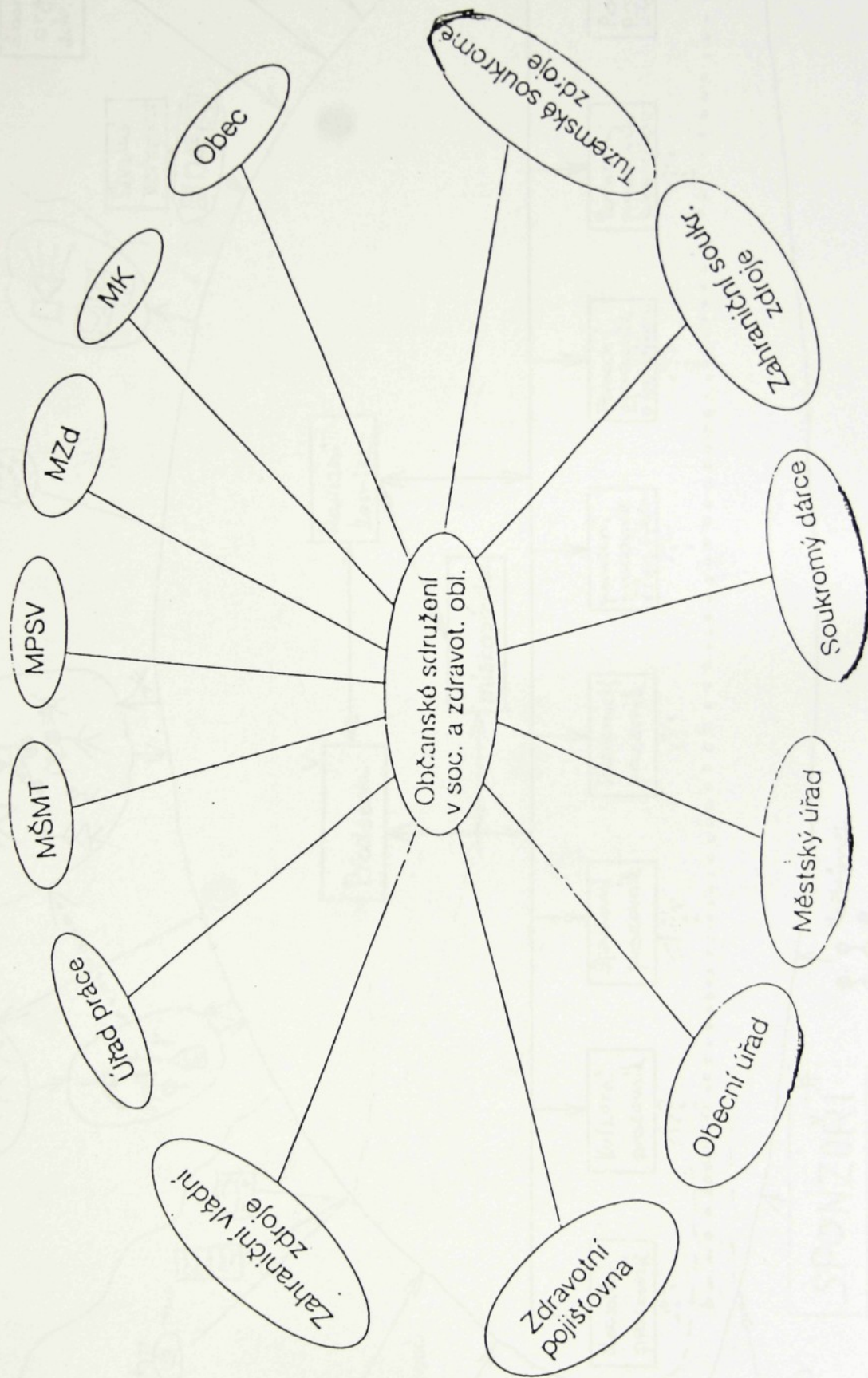
Graf č. 7 Náklady na zdravotní péči

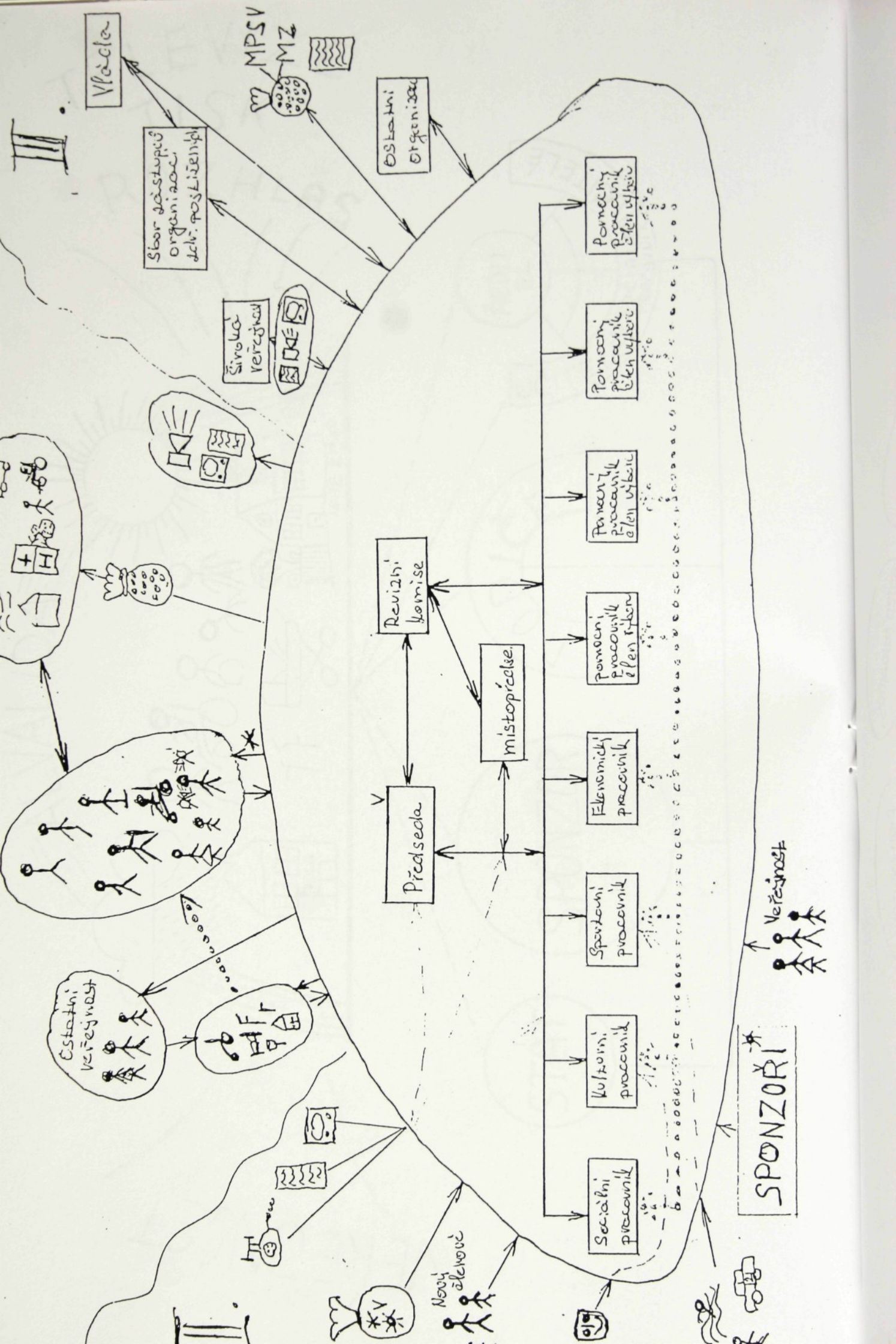

Graf. č. 8 Náklady na odívání a obuv za kalendářní rok

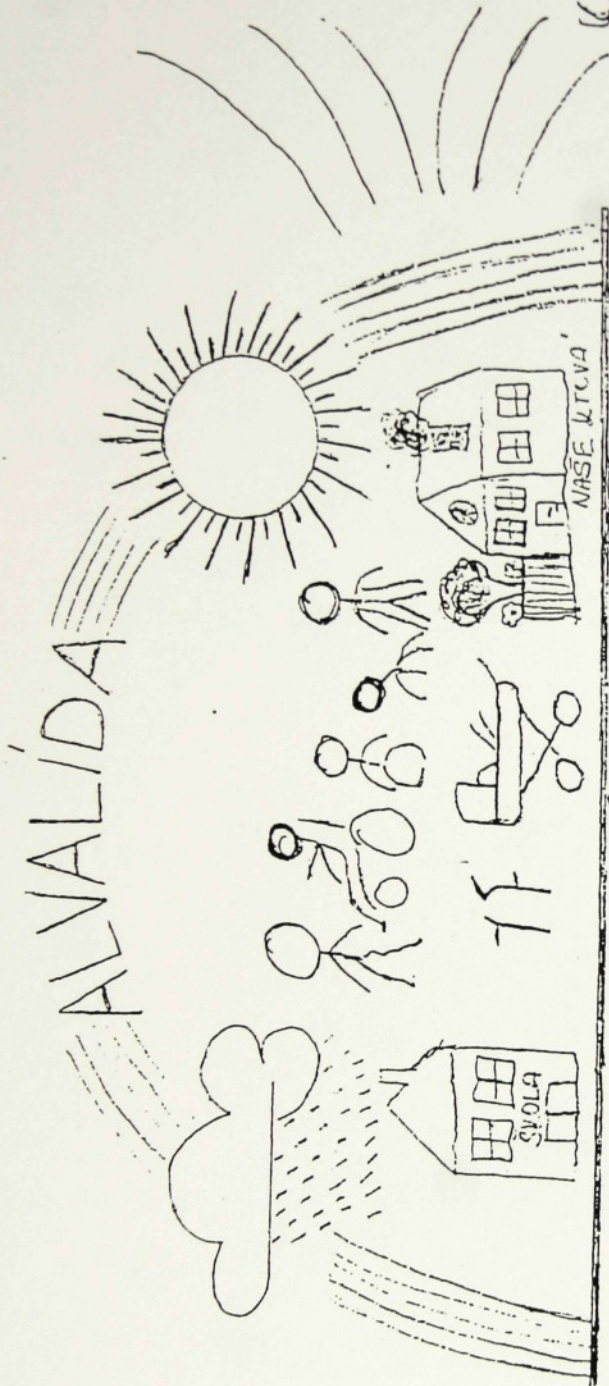
Finanční zdroje pro neziskové organizace v dané oblasti

TELEVIZE
TISK

ROZHLAS

VEREJNOST

